

KALLELSE

Kommunstyrelsens arbetsutskott kallas till sammanträde

Dag Tisdagen den 20 december 2016
Tid Kl. 09.15
Plats Nacka stadshus, sammanträdesrummet Jelgava
Ordförande Mats Gerdau
Nämndsekreterare Görel Petersson

Föredragningslista

Nr	Ärende	Noteringar
1.	Val av justeringsman	
2.	Anmälningar	
3.	Delegationsbeslut	
	Ekonomi och verksamhet	
4.	Ramar och förutsättningar för upphandling av tvätteritjänster KFKS 2016/1052	
5.	Ramar och förutsättningar för upphandling av köksutensilier KFKS 2016/980	
6.	Ramar och förutsättningar för upphandling av kompetensutveckling av service och bemötande KFKS 2016/1053	
	Kommunstyrelsens övriga ansvarsområden	
7.	Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå Yttrande till regeringen över lagrådsremiss KFKS 2016/1073	
8.	Förändrade stadgar i Käppalaförbundet KFKS 2016/1030	
9.	Styrning och ledning för öppenhet och mångfald <i>Slutrapport 2012-2016 och utblick 2017-2018</i> KFKS 2012/577	

Nr	Ärende	Noteringar
10.	Så styrs Nacka <i>Informationsärende</i> KFKS 2017/1127	
11.	Slutredovisning av museiprojektet Hamn KFKS 2016/1138	
	Motioner	
12.	Motion om projektet Hamn <i>Motion den 11 november 2013 av Christina Ståldal m fl</i> (NL) KFKS 2013/667-209	
13.	Lån av elcykel på bibliotek <i>Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och</i> <i>Sidney Holm (MP)</i> KFKS 2016/762, KUN § 64	
14.	Uppföljning av beslut <i>Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson m fl (V)</i> KFKS 2016/987	
15.	Krav på kollektivavtal vid upphandlingar <i>Motion den 14 november 2016 Rolf Wasteson m fl (V)</i> KFKS 2016/984	
16.	Övriga frågor	

2016-11-28

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/1052

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Ramar och förutsättningar för att upphandla tvätteritjänster

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att Nacka kommun ska upphandla tvätteritjänster i enlighet med de ramar och förutsättningar som anges i inköpsenhetens tjänsteskrivelse.

Detta beslut fattas av kommunstyrelsen arbetsutskott med stöd av punkten 28 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Sammanfattning

Nacka kommun kommer att upphandla tvätteritjänster. Upphandlingen görs av Stockholms Inköpscentral (STIC).

Produkter och tjänsteområden som kommer att ingå i denna upphandling är allt som ingår i avtalsområdet tvätteritjänster, som till exempel cirkulationstvätt och vanlig tvätt för äldreboende. Miljöhänsyn kommer bland annat att tas enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter.

Ärendet

STIC har startat en ramavtalsupphandling avseende tvätteritjänster där Nacka kommun kommer att delta. Nacka kommuns behov av diverse Tvätteritjänster har tagits fram via statistik och genom direktkontakt med beställare.

Produkter och tjänsteområden som kommer att ingå i denna upphandling är allt som ingår i avtalsområdet tvätteritjänster, som till exempel cirkulationstvätt och vanlig tvätt för äldreboende. Miljöhänsyn kommer bland annat att tas enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter.

Anbudet kommer att utvärderas enligt utvärderingsmodell ”totalekonomiskt mest fördelaktiga priset” med delat anbud.

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Eva Olin	Ekonomidirektör	Processägare
Eva Widén	Administratör	Sakkunnig
Agneta Stern	Upphandlare	Ansvarig upphandlare

Marknadsanalys och inköpsstrategi

En marknadsundersökning har gjorts och det har framkommit att det finns ca fyra dominant aktörer inom denna bransch.

Nacka kommun har inte haft något avtal avseende Tvätteritjänster de senaste åren.

Upphandlingen kommer att genomföras med öppet förfarande.

Tidsplan

Tidsplanen för publicering av upphandlingen är januari-februari 2017.

Särskilda hänsynstaganden

Mljöhänsyn kommer att tas vad gäller kemikalier som används vid tvätt.

Upphandlingsmyndighetens miljörekommendationer kommer att användas

Risker

Risk finns för ihopblandning av egen tvätt och cirkulationstvätt.

Affärsvärden och budget för projektet

Avtalslängd: 2+1+1 år

Nacka kommuns del i denna upphandling uppgår till ca 1 556 000:- SEK

Sebastian Nordgren
Enhetschef

Agneta Stern
Upphandlare

2016-11-14

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/980

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Ramar och förutsättningar för upphandling av köksutensilier

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att Nacka kommun ska upphandla köksutensilier i enlighet med de ramar och förutsättningar som anges i inköpsenhetens tjänsteskrivelse.

Detta beslut fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott med stöd av punkten 28 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Sammanfattning

Inköpsenheten föreslår att Nacka kommun ska upphandla köksutensilier, Värmdö kommun är den upphandlande myndigheten. Upphandlingen genomförs med öppet förfarande.

Ramavtal avseende köksutensilier KFKS 2016/980

Värmdö kommun, Tyresö kommun och Nacka kommun har startat en ramavtalsupphandling avseende köks och serveringsutrustning där Värmdö kommun är den upphandlande myndigheten. Nacka kommuns behov av diverse köksartiklar har tagits fram via statistik och genom direktkontakt med beställare.

Produkter som kommer att ingå i denna upphandling är allt som ingår i köksutrustning som t.ex. tallrikar, glas, kastruller, bestick mm. Miljökrav kommer att ställas på produkter som innehåller plast och aluminium exempelvis Bisfenol A i plaster, samt att försöka hitta ersättningsmaterial för aluminium för förvaringskärl såsom kastruller, stekpannor mm. Anbudet kommer att utvärderas enligt utvärderingsmodell ”totalekonomiskt mest fördelaktiga priset” med delat anbud.

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Eva Olin	Ekonomidirektör	Processägare
Ann Sundman Brott	Utbildningsstrateg	Sakkunnig

Agneta Stern	Upphandlare	Ansvarig upphandlare

Marknadsanalys och inköpsstrategi

En marknadsundersökning har gjorts och det har framkommit att det finns två dominanta aktörer inom denna bransch.

Nacka kommuns nuvarande ramavtalsleverantör är den ena av de två dominanta aktörerna (Menigo Foodservice AB). Avtalet har fungerat bra med hänsyn taget till vilka krav som ställdes i den föregående upphandlingen. Viktigt i denna upphandling är att den vinnande avtalsleverantören ska kunna använda sig av e-handel och samlastning.

Upphandlingen kommer att genomföras med öppet förfarande.

Tidsplan

Tidsplanen för publicering av upphandlingen är december-januari.

Särskilda hänsynstaganden

Stor miljöhänsyn kommer att tas vad gäller produkter som innehåller plast och aluminium. Miljöenheten har också varit involverad i vilka krav som ska ställas avseende "Giffri förskola och skola".

Risker

Risk finns för utebliven leverans, utbyte av artiklar som utgått ur upphandlat sortiment och som ersätts med en dyrare artikel.

En överprövning kan göra att kommunen blir avtalslös och måste direktupphandla för att tillgodose behovet kortsiktigt.

Affärsvärden och budget för projektet

Avtalslängd: 2+1+1 år

Nacka kommuns del i denna upphandling uppgår till ca 4,7 miljoner SEK

Sebastian Nordgren
Enhetschef

Agneta Stern
Upphandlare

2016-11-30

TJÄNSTESKRIVELSE
KUN 2016/41

Kommunstyrelsens
arbetsutskott

Ramar för att upphandla kompetensutveckling av service och bemötande

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att Nacka kommun ska upphandla kompetensutveckling av service och bemötande enligt de ramar och förutsättningar som anges i inköpsenhetens tjänsteskrivelse.

Detta beslut fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott med stöd av punkten 28 i kommunstyrelsens delegationsordning.

Sammanfattning

Ett flertal enheter inom kommunen har behov av att utvecklas i sin yrkesroll där service och bemötande är en central del i kontakt med kommun invånare och kunder.

Ärendet

De enheter som har behov av kompetensutveckling inom service och bemötande behöver upphandla en handledare/coach.

Syftet med upphandlingen är att leverantören ska bidra till en effektivisering av kommunens verksamheter och service. En viktig del av tjänsten går ut på medlyssning, där leverantören spelar in och lyssnar på situationer med den enskilda medarbetaren. Samtalet analyseras och går sen igenom tillsammans.

Målgruppen är både nyanställda och redan anställda.

Krav som kommer att ställas omfattar bland annat:

- Dokumenterad erfarenhet av handledning för bättre effektivitet och bemötande
- Personlig handledning, fortbildning med en strukturerad systematisk uppföljning
- Handledning för förbättrad vägledning genom samtal eller skrift (mailsvar)

Roller och ansvar

Namn	Befattning	Roll
Lena Olin	Ekonomidirektör	Processägare
Anders Larsson	Biträdande enhetschef kontaktcenter	Projektgrupp
Jessica Frösell	HR-specialist	
Georgios Katsikiotis	Enhetschef servicecenter	
Kristina Petterqvist	Enhetschef bygglov	

Erik Lundin Maria Melcher	Enhetschef lokalenheten	
Isabella Lipski	Upphandlare	Upphandlingsansvarig

Marknadsanalys och inköpsstrategi

Marknaden för olika former av handledare och coacher är stor med en stor mängd olika aktörer. I den aktuella upphandlingen är det dock ett begränsat antal leverantörer som bedöms kunna utföra tjänsten enligt de förutsättningar som Nacka kommun har. De är en utmaning att beskriva tjänsten så detaljerat att rätt leverantörer lämnar anbud.

Enheterna använder idag i huvudsak en leverantör som tidigare varit direktupphandlad.

Upphandlingsförfarande

Upphandlingen föreslås genomföras med det som i lagen om offentlig upphandling (LOU) kallas öppet förfarande. Vid öppet förfarande annonseras upphandlingen på kommunens hemsida, på upphandlingsverktyget e-avrop och på Tenders Europe Daily som är Europeiska Unionens officiella annonseringsverktyg för upphandlingar över tröskelvärdet. Tröskelvärdet för kontrakt är för närvarande 1 910 323 SEK och hela avtalsperioden ska räknas in i kontraktsvärdet, inklusive eventuella optioner. Alla intresserade leverantörer får tillgång till förfrågningsunderlaget och kan därmed lämna anbud. Efter att anbudena inkommit genomförs en kvalificering av leverantörerna och en utvärdering av anbudena. Vid öppet förfarande får den upphandlande myndigheten inte förhandla med anbudsgivarna. Utvärdering kommer att göras av de anbud som klarat kvalificeringsfasen genom att timpriset för uppdraget räknas av med mervärden, så kallas monetär utvärdering. Kvalitetsaspekter och utförande av tjänsten kommer viktas tungt då timpriset inte anses vara den tyngsta parametern utan hur leverantören arbetar med effektivisering, systematiskt uppföljning och handledning.

Alla anbudsgivaren ska även göra en anbudspresentation utifrån en anvisad struktur.

Tidsplan

Nyckeldatum

Process	Delprocess	Tidsperiod	Klart
Behovsanalys		Oktober–december 2016	
Marknadsanalys		November-december 2017	
Upphandling	Dokument	december 2016	2016-12-20
	Annons e-avrop, TED	42 dagars annonsering	2016-12-22
	Sista anbudsdag		2017-02-02

	Anbudsöppning		2017-02-02
	Utvärdering	15 dagars utvärdering	2017-02-17
	Tilldelning		2017-02-18
	Kontraktstilldelning	avtalsspärr minst 10 dagar	2017-02-28
Leveransprocess	Kontraktstecknande		2017-02-30
	Uppstartsmöten	Slutet februari 2017	
Uppföljningsprocess	Kontraktsmöten ska hållas en gång per år	Kontraktsmöte 1.	

Särskilda hänsynstaganden

Inga specifika miljökrav ställs på handledare.

Risker

Risk	Åtgärd
För få anbudsgivare	Kontakt tas under marknadsanalysfasen med leverantörer
För många anbudsgivare, alltför omfattande utvärdering.	Detaljerat beskriva tjänsten och kraven som ställs i upphandlingen.
Fel leverantör som ej utför tjänsten enligt underlaget.	Ställa detaljerade krav. Exitklausuler i avtalet.

Ekonomiska konsekvenser

Uppskattat sammanlagt värde för avtalen under hela avtalsperioden på 2 år med förlängning 1+1 år är 1 100 000 kronor.

Konsekvenser för barn

Upphandlingen ger inga direkta konsekvenser för barn. Hela kommunen kommer dock att få positiva effekter av att service och bemötandet utvecklas.

Isabella Lipski
Inköpsenheten

Sebastian Nordgren
Inköpsenheten

2016-12-09

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/1073

Kommunstyrelsen

Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

Yttrande till regeringen över utkast till lagrådsremiss

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar arbets- och företagsnämndens förslag till yttrande över utkastet till lagrådsremiss Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

Sammanfattning

Regeringen föreslår ett antal förändringar som innebär att unga nyanlända som studerar på gymnasial nivå ska kunna beviljas längre uppehållstillstånd än vad de annars hade fått. Bland annat föreslås ungdomar som får ett tillfälligt uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen eller de vars avvísings- eller utvisningsbeslut inte kan verkställas på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd på grund av studier. Det ska också vara möjligt att beviljas permanent uppehållstillstånd om man inom sex månader efter avslutade gymnasiestudier kan försörja sig.

I arbets- och företagsnämndens föreslagna yttrande konstateras att det är positivt att regeringen tydliggör möjligheten för ensamkommande ungdomar som har av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna läsa klart på gymnasiet. Det är också positivt att det finns en möjlighet att få permanent uppehållstillstånd efter avslutad gymnasieutbildning. Förslaget får ekonomiska konsekvenser för kommunen i form av ökade kostnader för boendeplatser, bostäder försörjningsstöd och gymnasieskola.

Ärendet

Regeringen aviserade i propositionen om den tillfälliga lagen förslag som innebär att unga nyanlända som studerar på gymnasial nivå ska kunna få längre uppehållstillstånd än vad de annars hade fått. Syftet är enligt regeringen att uppmuntra ungdomar att studera på gymnasial nivå.

Den tillfälliga lagen innehåller bland annat bestämmelser om att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänning som vid förlängning av ett tidsbegränsat

uppehållstillstånd kan försörja sig genom anställning eller näringsverksamhet. För den som är under 25 år gäller detta endast om personen har fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande.

Regeringen menar att det ur integrationssynpunkt är av stort värde att unga nyanlända genomgår utbildning på gymnasial nivå. Såväl för den enskildes möjlighet att få ett arbete som för den svenska arbetsmarknaden, där behovet av gymnasieutbildad arbetskraft är stor, till exempel inom äldreomsorgen och byggbranschen är det positivt om ungdomar fullföljer sin utbildning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Förslaget i promemorian

I utkastet till lagrådsremiss lämnas följande förslag:

- den som påbörjat utbildning på gymnasial nivå och som ska beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen) eller på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet enligt utlänningslagen ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid
- när grunden för tillståndet har upphört ska utlännen kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för att ha möjlighet att fortsätta sina studier. Ett sådant tillstånd ska beviljas om utlännen är under 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning.
- den som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå
- det ska vara möjligt för den som har fått ett längre eller ett beviljat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå att beviljas ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning även under en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla.

I utkastet föreslås också vissa övriga ändringar i den tillfälliga lagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2017.

Utbildningsenhetens synpunkter på utkastet till lagrådsremiss

Utbildningsenheten har lämnat följande synpunkter: Utbildningsenheten ställer sig bakom förslaget att ungdomar ska ges uppehållstillstånd för att kunna slutföra sina studier på gymnasial nivå. Det är önskvärt ur såväl ett humanitärt perspektiv som ur ett integrationsperspektiv. Nacka kommun har idag drygt 100 gymnasieelever med tillfälligt

personnummer och hur många av dessa som berörs av lagförslaget är oklart och någon kostnadsberäkning är därmed omöjlig att göra. De flesta av eleverna går idag på introduktionsprogrammets språkintröduktion. När dessa elever söker in på ett nationellt program konkurrerar de på lika villkor med övriga elever i Stockholms län om gymnasieplatser.

Det föreslagna yttrandet

Kommunen föreslås tillstyrka förslaget. I arbets- och företagsnämndens föreslagna yttrande konstateras att det är positivt att regeringen tydliggör möjligheten för ensamkommande ungdomar som har av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna läsa klart på gymnasiet. Det är också positivt att det finns en möjlighet att få permanent uppehållstillstånd efter avslutad gymnasieutbildning. Yttrandet föreslås samtidigt framhålla att konsekvenserna för kommunsektorn inte analyserats tillräckligt. Bland annat kommer förslagen att öka behovet av boendeplatser för ensamkommande och av bostäder för nyanlända och för försörjningsstöd för unga som är 18 år och äldre.

Utkastet är på remiss till den 9 januari 2016. Förslaget från arbets- och företagsnämnden bereds i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 december, varefter ett preliminärt yttrande ges in. Kommunen kan därefter komplettera med det slutliga yttrandet när kommunstyrelsen har beslutat om yttrandet den 16 januari 2017.

Bilagor

1. Förslag till yttrande
2. Upphållstillstånd för studier på gymnasial nivå

Malin Westerback
Arbetsmarknadsdirektör
Stadsledningskontoret

Jenny Rivas
Etableringsutvecklare
Arbets- och företagsenheten

2016-12-09

Förslag till yttrande
KFKS 2016/1073
AFN 2016/120

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över utkast till lagrådsremiss ”Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå”

Nacka kommun tillstyrker förslaget om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, men noterar att det saknas en konsekvensbeskrivning av hur det påverkar kommunerna vad gäller behovet av bostäder för nyanlända och försörjningsstöd för dem som omfattas av förslaget. Det finns inte heller någon uppskattning av hur många platser på gymnasieskolan som beräknas behövas om förslaget genomförs.

Nacka kommun ställer sig positiv till att regeringen tydliggör möjligheten för ensamkommande barn som har av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna läsa klart på gymnasiet. Det är också positivt att det finns en möjlighet för unga att få permanent uppehållstillstånd efter avslutad gymnasieutbildning.

Om förslaget genomförs kommer såväl behovet av platser i gymnasieskolan som boendeplatser för ensamkommande i kommunen att öka. Kommunen har redan idag stora logistiska utmaningar att anpassa boenden för ensamkommande utifrån nya ekonomiska förutsättningar. Den logistiska utmaningen består i att få fram tillräckligt många boendeplatser i stödboenden och familjehem. Om fler boendeplatser behövs kommer kostnaden per boendeplats att öka eftersom dyrare alternativ behöver användas. En annan aspekt som kan innebära ökade kostnader är att förslaget gör det svårare att planera för hur många unga som i framtiden har behov av boendeplatser.

Förslaget kommer också att öka behovet av bostäder för nyanlända liksom kostnaderna för ekonomiskt bistånd för ungdomar 18 år och äldre. Det är oklart hur många unga som berörs av förslaget och det är därför svårt att prognostisera de ekonomiska konsekvenserna för kommunen.

På Nacka kommuns vägnar

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Utkast till lagrådsremiss

Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm Klicka här för att ange datum.

Klicka här för att ange namnunderskift1.

*Klicka här för att ange namnunderskift2.
(Justitiedepartementet)*

Det huvudsakliga innehållet i utkastet till lagrådsremiss

I utkastet till lagrådsremiss lämnas förslag som syftar till att uppmuntra nyanlända ungdomar att studera på gymnasial nivå. Det föreslås att

- den som påbörjat utbildning på gymnasial nivå och som ska beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen) eller på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet enligt utlänningslagen (2005:716) ska kunna få ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid
- när grunden för tillståndet har upphört ska utlännen kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för att ha möjlighet att fortsätta sina studier
- den som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå
- det ska vara möjligt för den som har fått ett längre eller ett beviljat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå att beviljas ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning även under en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla.

I utkastet föreslås också vissa övriga ändringar i den tillfälliga lagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2017.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige	6
2.2	Förslag till lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå	19
2.3	Förslag till lag om ändring i lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå	22
2.4	Förslag till lag om ändring i lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå	23
2.5	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	24
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	29
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	30
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	31
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	32
3	Ärendet och dess beredning	33
4	Längre uppehållstillstånd för studier	33
4.1	Längre uppehållstillstånd för den vars tillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen	34
4.2	Längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd senast den 24 november 2015	37
4.3	Längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd efter den 24 november 2015	39
5	Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå	40
5.1	Ett tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen	40
5.1.1	Studier på introduktionsprogram	40
5.1.2	Studier på nationella program eller motsvarande	41
5.2	Ensamkommande barn vars ansökan har registrerats hos Migrationsverket senast den 24 november 2015 och som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet	42

5.3	Ensamkommande barn vars ursprungliga ansökan har registrerats senast den 24 november 2015 och som hunnit bli vuxna när en ny ansökan om uppehållstillstånd prövas	44
5.4	Ensamkommande barn vars ansökan har registrerats hos Migrationsverket efter den 24 november 2015	45
5.4.1	Studier på introduktionsprogram	45
5.4.2	Studier på nationella program eller motsvarande.....	46
6	Uppehållstillstånd för fortsatta studier	47
6.1	Studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande	47
6.2	Studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan	48
7	Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning	49
8	När ska ansökan vara gjord?	50
9	Återkalla uppehållstillstånd.....	50
10	En ny lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.....	51
11	Följdändringar i etableringslagen och bosättningslagen	52
12	Ytterligare ändringar i den tillfälliga lagen	53
12.1	När kan permanent uppehållstillstånd vägras?	53
12.2	Tidsbegränsat uppehållstillstånd för flyktingar	54
12.3	Undantag från försörjningskravet om sökanden är ett barn.....	54
12.4	Överklagande av beslut	55
13	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	55
14	Kostnader och andra konsekvenser	58
15	Författningskommentar	60
15.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.....	60
15.2	Förslaget till lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.....	74
15.3	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	80
15.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	84
15.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	84
15.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	85
15.7	Förslaget till lag om ändring i lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.....	85

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige,
2. lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå,
3. lag om ändring i lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå,
4. lag om ändring i lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå,
5. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
6. lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,
7. lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,
8. lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, och
9. lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

dels att 5–8, 10, 12, 15, 17, 18 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tretton nya paragrafer, 16 a–16 i, 17 a och 20–22 §§ och närmast före 16 a, 16 c–16 i och 20–22 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i kraftrådande- och övergångsbestämmelserna ska införas två nya punkter, 6 och 7, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) ska i stället för vad som anges i tredje stycket den paragrafen vara tidsbegränsat.

Om utlänningen är flykting ska uppehållstillståndet gälla i tre år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket på kortare tid än tre år ska, om inte annat följer av 17 eller 18 §, även det nya tillståndet vara tidsbegränsat. Det nya tillståndet ska gälla i *tretton månader*.

Om inte något annat följer av 18 §, ska ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i stället för vad som anges i tredje stycket den paragrafen vara tidsbegränsat.

Om utlänningen är flykting ska uppehållstillståndet gälla i tre år, om inte *något annat följer av 16 a §* eller tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket på kortare tid än tre år ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat, om inte *något annat följer av 17 eller 18 §*. Det nya tillståndet ska gälla i *tre år, om inte något annat följer av 16 a §* eller tvingande hänsyn till den

nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om utlännningen är alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillståndet gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket ska, om inte annat följer av 17 eller 18 §, även det nya tillståndet vara tidsbegränsat. Det nya tillståndet ska gälla i två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om utlännningen är alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillståndet gälla i tretton månader, om inte något annat följer av 16 a §. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat, om inte något annat följer av 17 eller 18 §. Det nya tillståndet ska gälla i två år, om inte något annat följer av 16 a § eller tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

6 §

Upphållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 utlänningslagen (2005:716) ska, om den person som utlännningen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 §, beviljas om flyktingen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Vid tillämpning av 5 kap. 17 a § andra stycket utlänningslagen får uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b samma lag vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Upphållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § utlänningslagen ska inte beviljas om den person som utlännningen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 §.

Upphållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 utlänningslagen (2005:716) ska, om den person som utlännningen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §, beviljas om flyktingen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Vid tillämpning av 5 kap. 17 a § andra stycket utlänningslagen får uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b samma lag vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Upphållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § utlänningslagen ska inte beviljas om den person som utlännningen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §.

7 §

Uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 3 a § utlänningslagen (2005:716) ska inte beviljas om den person som utlänningsen åberopar anknytning till är en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 §.

Uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 3 a § utlänningslagen (2005:716) ska inte beviljas om den person som utlänningsen åberopar anknytning till är en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §.

Om den som utlänningsen åberopar anknytning till fick sin ansökan om uppehållstillstånd registrerad hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare ska dock uppehållstillstånd beviljas

1. enligt 5 kap. 3 § första stycket 4 utlänningslagen, och
2. i samma utsträckning som uppehållstillstånd ska beviljas enligt 6 § första stycket för den som åberopar anknytning till en flykting.

8 §

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 utlänningslagen (2005:716) på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 § ska, i stället för vad som anges i 5 kap. 3 § tredje stycket och 8 § utlänningslagen, gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det åberopas anknytning till.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 utlänningslagen (2005:716) på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § ska, i stället för vad som anges i 5 kap. 3 § tredje stycket och 8 § utlänningslagen, gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det åberopas anknytning till.

10 §

Kraven i 9 § gäller inte om den person som utlänningsen åberopar anknytning till är ett barn.

Kraven i 9 § gäller heller inte om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

Om den person som utlänningsen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 9 § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter att den person som utlänningsen åberopar anknytning till har beviljats uppe-

hållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlänningen och den person som utlänningen åberopar anknytning till inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

12 §

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska, *om inte annat följer av 17 eller 18 §*, även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a eller 18 §*. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år, *om inte något annat följer av 16 a, 17 eller 18 §*.

15 §

Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska, *om inte annat följer av 17 eller 18 §*, även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a eller 18 §*. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a, 17 eller 18 §*.

Längre uppehållstillstånd för studier

16 a §

Giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänningslagen (2005:716) ska i stället för vad som följer av 5, 12 eller 15 § bestämmas i enlighet med tredje stycket om utlänningen

1. har fyllt 17 men inte 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid

på en annan motsvarande utbildning,

3. inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och

4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Detsamma ska gälla för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet om barnet

1. har fyllt 17 år,

2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan, och

3. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Giltighetstiden ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningsens individuella studieplan, eller, om utläningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Om det finns särskilda skäl får giltighetstiden bestämmas enligt tredje stycket även om utläningen inte studerar på heltid.

16 b §

Giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska vara fyra år, om

1. barnets första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,

2. barnet har fyllt 17 år,

3. barnet studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan, och

4. barnet inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

**Uppehållstillstånd för studier
på gymnasial nivå**

16 c §

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § ska beviljas uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon

1. har fyllt 18 men inte 25 år,
2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan,
3. inte tidigare har fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och
4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Detsamma ska gälla för en utlänning som har haft, eller annars skulle beviljas, ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Den nedre åldersgränsen ska dock vara 17 år. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska den nedre åldersgränsen också vara 17 år.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska uppehållstillståndet dock gälla i 24 månader.

Uppehållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.

16 d §

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har

tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 c eller 16 h § ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år och uppfyller villkoren i 16 a § första stycket 2–4. Detsamma ska gälla för en utlänning som uppfyller villkoren i 16 a § första stycket och som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningsens individuella studieplan, eller, om utlänningsen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningsen inte studerar på heltid.

16 e §

En utlänning som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om

1. utlänningsens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,

2. utlänningsen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs, och

3. utlänningsen studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, och

4. utlänningsen inte utgör ett hot

mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Ett beslut om av- eller utvisning får inte verkställas innan frågan om uppehållstillstånd har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft.

16 f §

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet och som inte kan få ett längre tillstånd enligt 16 b § eller ett uppehållstillstånd enligt 16 e § ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om

1. utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,

2. utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs,

3. utlänningen studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, och

4. utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Uppehållstillstånd för fortsatta studier

16 g §

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 d § och som inte har fullföljt sin utbildning, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon inte har fyllt 25 år, uppfyller förutsättningarna i 16 a § första stycket 2–4 och aktivt har deltagit i utbildningen.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

16 h §

En utlänning som vid första prövningen av sin asylansökan beviljades ett uppehållstillstånd enligt 16 c § därför att det saknades ett ordnat mottagande i hemlandet och som inte har påbörjat studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning när uppehållstillståndet löper ut, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon

- 1. inte har fyllt 25 år,*
- 2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och*
- 3. inte utgör ett hot mot allmän*

ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Uppehållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.

Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning

16 i §

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 d eller 16 g § ska, om utbildningen fullföljts, beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

17 §

En arbetsgivare som anställer en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § ska senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § ska när tiden för det tidsbegränsade tillståndet har löpt ut beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts enligt första stycket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och

En arbetsgivare som anställer en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12, 15, 16 a eller 16 b § eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§ ska senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12, 15 16 a eller 16 b § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ ska, såvida inte något annat följer av 17 a §, när tiden för det tillståndet har löpt ut, beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts enligt första

övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet.

stycket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet.

Uppehållstillstånd enligt andra stycket får beviljas en utlänning som inte har fyllt 25 år endast om han eller hon har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga och om underrättelse till Skatteverket.

17 a §

Uppehållstillstånd får vägras i fall som avses i 17 § om utlänningen

1. utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet, eller

2. har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

18 §

Ett utländskt barn som ska beviljas ett uppehållstillstånd som ska tidsbegränsas enligt 5, 12 eller 15 § får ges ett permanent uppehållstillstånd om det vid en samlad bedömning av barnets situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

Ett utländskt barn som ska beviljas ett uppehållstillstånd som ska tidsbegränsas enligt 5, 12, 15, eller 16 a § får ges ett permanent uppehållstillstånd om det vid en samlad bedömning av barnets situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

19 §

Det som föreskrivs i 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) gäller inte för en utlänning som ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 8 eller 14 § eller ansöker om

Det som föreskrivs i 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) gäller inte för en utlänning som ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 8 eller 14 §, *som ansöker om*

permanent uppehållstillstånd enligt 17 §.

tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§ eller som ansöker om permanent uppehållstillstånd enligt 17 §.

Skyldighet att redovisa studieaktivitet

20 §

En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ ska varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen.

Återkallelse av uppehållstillstånd

21 §

Ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 h §§ får återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda, om utlänningen trots påminnelse inte uppfyller sin skyldighet att redovisa studieaktivitet eller om utlänningen inte aktivt deltar i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Överklagande

22 §

Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som ett beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716).

6. Trots punkt 2 ska 16 b, 16 e, 16 f och 20–22 §§ tillämpas i ärenden där ett barns ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare.

7. Trots punkt 5 gäller lagen fortfarande för överklagande av beslut som har fattats enligt någon av 16 c–17 a §§ eller 21 §§ denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

2.2 Förslag till lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Härigenom föreskrivs följande.

Upphållstillstånd för studier på gymnasial nivå

1 § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd enligt 16 c eller 16 h § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller ett uppehållstillstånd enligt 3 §, ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning,
3. inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och
4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst till den dag lagen upphör att gälla.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Upphållstillstånd för fortsatta studier

2 § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller som har haft ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ den lagen, eller enligt 1 §, och som inte har fullföljt sin utbildning, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning,
3. aktivt har deltagit i utbildningen, och
4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

3 § En utlänning som vid första prövningen av sin asylansökan beviljades ett uppehållstillstånd enligt 16 c § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige därför att det saknades ett ordnat mottagande i hemlandet, och som inte

har påbörjat studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning när uppehållstillståndet löper ut, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och
3. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Uppehållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.

Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning

4 § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 d–16 g §§ den lagen eller enligt 1 eller 2 § ska, om utbildningen fullföljts, beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

Permanent uppehållstillstånd

5 § En arbetsgivare som anställer en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt någon av 1–4 §§ ska senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt 1–4 §§ ska, såvida inte något annat följer av 6 §, när tiden för det tillståndet har löpt ut, beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts enligt första stycket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet.

Uppehållstillstånd enligt andra stycket får beviljas en utlänning som inte har fyllt 25 år endast om han eller hon har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga och om underrättelse till Skatteverket.

6 § Uppehållstillstånd får vägras i fall som avses i 5 § om utlänningen

1. utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet, eller
2. har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

När ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

7 § Det som föreskrivs i 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) gäller inte för en utlänning som ansöker om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt någon av 1–4 §§ eller som ansöker om permanent uppehållstillstånd enligt 5 §.

Skyldighet att redovisa studieaktivitet

8 § En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ den lagen eller enligt 1 § ska varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen.

Återkallelse av uppehållstillstånd

9 § Ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 h §§ den lagen eller enligt någon av 1–3 §§, får återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda, om utlänningen trots påminnelse inte uppfyller sin skyldighet att redovisa studieaktivitet eller om utlänningen inte aktivt deltar i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Överklagande

10 § Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som ett beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716).

-
1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2019.
  2. Lagen upphör att gälla den 20 januari 2023.
  3. Trots punkt 2 gäller 5 och 6 §§ fortfarande för en ansökan som har registrerats hos Migrationsverket före den 20 januari 2023 om utlänningen har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 g §§ eller 16 i § den lagen eller enligt 1, 2 eller 4 § och senast vid den tidpunkten fullföljt sin utbildning.
  4. Trots punkt 2 gäller lagen fortfarande för överklagande av beslut som har fattats enligt denna lag.

2.3 Förslag till lag om ändring i lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Härigenom föreskrivs att 1, 2 och 3 §§ lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå (xxxx:xxx) ska upphöra att gälla den 20 december 2021.

2.4 Förslag till lag om ändring i lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå (xxxx:xxx) ska upphöra att gälla den 20 juli 2022.

2.5 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716) att 5 kap. 8, 16, 17 a och 18 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

3 a §¹

Uppehållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,

4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och

5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller annan skyddsbehövande, eller

3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Av 6 § andra stycket och 7 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 § den lagen.

Av 6 § andra stycket och 7 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller* ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5

¹ Senaste lydelse 2016:753

eller 16 a § den lagen.

8 §²

Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning enligt 3 § första stycket 1 eller 3 a § första stycket 1 ska vara tidsbegränsat vid första beslutstillfället, såvida inte

1. utlänningen sammanbott utomlands med sin make eller sambo under en längre tid, eller

2. det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 § den lagen.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

11 §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas om det finns ett hinder, som inte är bestående, mot att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs.

I 16 a och 16 b §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige finns bestämmelser om uppehållstillståndets längd som gäller under perioden 1 juni 2017–19 juli 2019 för barn som beviljas uppehållstillstånd för att det saknas ordnat mottagande i hemlandet.

16 §³

En utlänning som med stöd av 8 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning får beviljas ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har familjeanknytning enligt 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket och som har haft tids-

² Senaste lydelse 2016:753

³ Senaste lydelse 2016:753

begränsat uppehållstillstånd i två år får ges ett permanent uppehållstillstånd. Om det finns särskilda skäl, får permanent uppehållstillstånd ges före tvåårsperiodens slut.

Har ett förhållande upphört får uppehållstillstånd ändå ges, om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller

3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 § den lagen.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.*

17 a §⁴

Upphållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 3 §, om

1. oriktiga uppgifter medvetet lämnats eller omständigheter medvetet förtigits som är av betydelse för att få uppehållstillståndet,

2. en utlänning adopterats eller ett äktenskap ingåtts eller ett samboförhållande inletts uteslutande i syfte att ge utlänningen rätt till uppehållstillstånd, eller

3. om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillstånd får vägras även i sådana fall som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 b, om

1. makarna eller samborna inte lever tillsammans eller inte har sådan avsikt,

2. den person till vilken anknytning åberopas eller utlänningen som sökt uppehållstillstånd är gift eller sambo med någon annan, eller

3. någon av makarna eller samborna är under 18 år.

Upphållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 3 §, om

1. oriktiga uppgifter medvetet lämnats eller omständigheter medvetet förtigits som är av betydelse för att få uppehållstillståndet,

2. en utlänning adopterats eller ett äktenskap ingåtts eller ett samboförhållande inletts uteslutande i syfte att ge utlänningen rätt till uppehållstillstånd, eller

3. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

⁴ Senaste lydelse 2016:753

Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras ska hänsyn tas till utlänningens övriga levnadsomständigheter och familjeförhållanden.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 gäller den avvikelse från andra stycket 3 som följer av 6 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige om utlänningen återoppar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 § den lagen.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 gäller den avvikelse från andra stycket 3 som följer av 6 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige om utlänningen återoppar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §* den lagen.

18 §⁵

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller annan skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med familjeanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlänningen med stöd av 10 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

⁵ Senaste lydelse 2016:753

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 19 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019.

I 7 § lagen (2016:000) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2019–19 januari 2023.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2019 i fråga om 5 kap. 18 § och i övrigt den 1 juni 2017.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §⁶

Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om uppehållstillståndet har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, *eller*

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. *någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.*

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

---

⁶ Senaste lydelse 2012:1000.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS xxxx:xxx

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om uppehållstillståndet har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen,

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, *eller*

5. någon av 1–4 §§ lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2019.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, *eller*

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, 3. 21 eller 22 kap. utlännings-

lagen, *eller*

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2017.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS xxxx:xxx

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen,

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, *eller*

5. någon av 1–4 §§ lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Förra höstens flyktingsituation har inneburit och innebär fortfarande påfrestningar för Migrationsverket, andra berörda myndigheter och Sveriges kommuner. De åtgärder som regeringen har vidtagit, däribland tillfälliga ID- och gränskontroller, och den nya tillfälliga asyltagstiftningen, har tillsammans med politiska förändringar i andra länder och inom EU gjort att färre personer nu söker asyl i Sverige. Regeringen fortsätter att arbeta för att etableringen ska förbättras och kapaciteten i mottagandet stärkas där det behövs. Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen) trädde i kraft den 20 juli 2016 och ska gälla i högst tre år. När lagen gällt i två år kommer regeringen bedöma behovet av att lagen gäller även under det sista året. Lagen innebär att det svenska regelverket om möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i Sverige tillfälligt anpassas till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner.

Den tillfälliga lagen innehåller bl.a. bestämmelser om att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänning som vid förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan försörja sig genom anställning eller näringsverksamhet. För den som är under 25 år gäller detta endast om personen har fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande.

Det är ur integrationssynpunkt av stort värde att unga nyanlända genomgår utbildning på gymnasial nivå. Såväl för den enskildes möjlighet att få ett arbete som för den svenska arbetsmarknaden, där behovet av gymnasiekompetent arbetskraft är stor, t.ex. inom äldreomsorgen och byggbranschen är det positivt om ungdomar fullföljer sin utbildning. I förarbetena till den tillfälliga lagen aviseras att regeringen i syfte att uppmuntra till utbildning på gymnasial nivå ska återkomma med ett förslag som innebär att längre uppehållstillstånd kan beviljas ungdomar som studerar på gymnasial nivå och sköter sina studier.

Inom Justitiedepartementet har därför ett utkast till lagrådsremiss utarbetats. [Utkastet har remissbehandlats. En sammanfattning av utkastets innehåll finns i *bilaga 1* och utkastets lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3* och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr.....).]

4 Längre uppehållstillstånd för studier

Bedömning: En utlänning som studerar i gymnasieskolan eller motsvarande bör i vissa fall ha möjlighet att få ett längre uppehållstillstånd än vad han eller hon annars hade fått. Det bör gälla såväl vid den första prövningen av utlänningens asylansökan som vid ansökan om förlängning av tillståndet.

Skälen för bedömningen: Huvudregeln enligt den tillfälliga lagen är att de som beviljas uppehållstillstånd i Sverige beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd. Den som kan försörja sig genom arbete eller näringsverksamhet kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd när det tidsbegränsade tillståndet löper ut. För den som är under 25 år krävs att han eller hon har fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt bestämmelsen. Detta för att motverka att ungdomar börjar arbeta i stället för att gå i skolan. Det är ur integrationssynpunkt av stort värde att unga nyanlända genomgår utbildning på gymnasial nivå. En fullföljd gymnasieutbildning förkortar tiden för nyanländas etablering i samhället. Det finns alltså starka skäl att uppmuntra till sådan utbildning. En alternativt skyddsbehövande beviljas enligt den tillfälliga lagen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i tretton månader. Att inte veta om uppehållstillståndet kommer att förlängas och därmed inte veta om påbörjade studier kommer att kunna avslutas kan få till följd att den nyanlända avstår från att påbörja studier. En utlänning som studerar i gymnasieskolan eller motsvarande bör därför ha möjlighet att få ett längre uppehållstillstånd i vissa fall.

Alla nyanlända ungdomar kommer inte att gå i gymnasieskolan vid den första provningen av asylansökan. För att även de som har påbörjat studier på gymnasial nivå först efter att uppehållstillstånd beviljats ska kunna känna sig säkra på att hinna slutföra sina studier bör det finnas en möjlighet att beviljas ett längre uppehållstillstånd även vid provningen av om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas.

Rätten till ett längre uppehållstillstånd för den som studerar i gymnasieskolan bör alltså finnas både vid den första provningen av utlänningens asylansökan och vid ansökan om förlängning av tillståndet.

4.1 Längre uppehållstillstånd för den vars tillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen

Förslag: Den som beviljas ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, och vars uppehållstillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen, ska kunna få ett längre uppehållstillstånd än vad som annars hade gällt enligt den tillfälliga lagen om han eller hon har fyllt 17 men inte 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Giltighetstiden ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. Om det finns särskilda skäl ska en längre giltighetstid kunna beslutas även om sökanden inte studerar på heltid.

Skälen för förslaget: Ungdomar som fått sitt uppehållstillstånd tidsbegränsat enligt den tillfälliga lagen och som studerar på gymnasial nivå bör under vissa förutsättningar kunna komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd. De som får sina uppehållstillstånd tidsbegränsade enligt den tillfälliga lagen, och som alltså bör komma i fråga, är skyddsbehövande och personer som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av bestående verkställighetshinder. Att även vissa andra ungdomar som kommit till Sverige som ensamkommande barn i vissa fall bör kunna komma i fråga för ett längre tillstånd behandlas i avsnitt 4.2 och 4.3.

Med studier på gymnasial nivå avses utbildning i gymnasieskola, gymnasiesärskola, utbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvux) samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola.

För att kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd bör det krävas att den sökande har påbörjat sina studier. En asylsökande får påbörja studier i gymnasieskola och gymnasiesärskola fram till att han eller hon fyller 18 år. Däremot är det inte möjligt för någon utan uppehållstillstånd att påbörja studier vid komvux, särvux eller vid en folkhögskola. De som kan komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd vid Migrationsverkets första prövning av en asylansökan är därmed de som studerar i gymnasieskola eller i gymnasiesärskola. Den som har beviljats ett uppehållstillstånd har möjlighet att påbörja studier i gymnasieskola och i gymnasiesärskola t.o.m. det första kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år och därefter kan studier bedrivas på komvux och särvux. Den som har beviljats ett uppehållstillstånd har också möjlighet att studera på folkhögskola efter att han eller hon har fyllt 18 år. Vid prövningen av om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas bör därför även studier på gymnasial nivå inom komvux, särvux och folkhögskola kunna ligga till grund för ett längre uppehållstillstånd.

I gymnasieskolan finns två sorters program, introduktionsprogram och nationella program. Den som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program har möjlighet att gå på introduktionsprogram för att få sådan behörighet. I princip alla nyanlända som påbörjar gymnasiestudier gör det på ett introduktionsprogram. Det är av stort värde för nyanländas etablering på arbetsmarknaden att de efter introduktionsprogrammen går över till ett nationellt program och sedan fullföljer en gymnasieutbildning, dvs. får ett examensbevis eller studiebevis från ett nationellt program. För den som inte har fyllt 25 år är en fullföljd gymnasieutbildning dessutom en förutsättning för att kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid försörjning. Avsikten med regleringen är att de som är under 25 år ska ges en möjlighet att fullfölja en gymnasieutbildning och på så sätt kunna beviljas permanent uppehållstillstånd om de kan försörja sig. Det bör därför finnas en tydlig koppling till arbete och försörjning i regelverket. Introduktionsprogram kan vara av väldigt varierande längd och alla som studerar på introduktionsprogram går inte vidare till ett nationellt program. Det är viktigt att skapa ytterligare incitament att påbörja studier på ett nationellt program. Utgångspunkten bör därför vara att det ska krävas studier på ett nationellt program för att kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd. I vissa fall bör det dock vara möjligt att beviljas uppehållstillstånd för

studier på gymnasial nivå även för studier på ett introduktionsprogram (se avsnitt 5.1.1).

På nationella program i gymnasieskola och gymnasiesärskola motsvarar studierna alltid heltidsstudier. Likaså på den allmänna kursen på gymnasial nivå vid folkhögskola. På komvux och särvox kan studier på gymnasial nivå däremot bedrivas även på deltid. För att komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd bör det normalt krävas att utlänningen studerar på heltid. Det kan emellertid finnas personer som på grund av sjukdom eller av andra skäl är förhindrade att studera på heltid. Det kan också förekomma att någon endast behöver komplettera en utländsk utbildning och att en sådan komplettering inte kan ske på heltid. Det bör därför finnas en möjlighet att, om det finns särskilda skäl, bevilja en utlänning ett längre uppehållstillstånd även om han eller hon inte studerar på heltid.

I förarbetena till den tillfälliga lagen anges att det är rimligt att den som har fullföljt en utbildning på gymnasial nivå får en viss tid på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och att det förlängda tillståndet därför bör ha en giltighetstid som motsvarar sex månader utöver tiden för utlänningens utbildning. I gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom komvux och särvox finns krav på att en individuell studieplan ska upprättas för varje elev. Hur lång tid en utbildning är beräknad att pågå för en enskild elev framgår av den individuella studieplanen. Något motsvarande krav på en individuell studieplan finns inte när det gäller deltagare i allmän kurs på folkhögskola, däremot har dessa deltagare ett motsvarande planeringsdokument. Studieplanen, eller det motsvarande planeringsdokumentet, kan revideras under utbildningens gång om det visar sig att den studerande behöver mer tid för att fullfölja sin utbildning. Uppehållstillståndets giltighetstid bör därför bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Att det finns en möjlighet till längre uppehållstillstånd för gymnasieungdomar, som studerar på nationella program, gör att det kan bli fråga om olika långa uppehållstillstånd för medlemmar i samma familj. För att undvika att barn blir ensamma kvar i landet om familjemedlemmarnas skyddsskäl har upphört vid en prövning av om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas bör den studerande, för att kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd, ha fyllt 17 år. Eftersom familjemedlemmarna enligt den tillfälliga lagen alltid kommer att beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som är giltigt i minst ett år kommer den studerande då att ha fyllt 18 år när tiden för familjemedlemmarnas tillstånd löper ut (se vidare avsnittet barnkonsekvensanalys). I och med att den som har fyllt 25 år kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid försörjning enligt 17 § den tillfälliga lagen även utan fullföljd gymnasieutbildning bör möjligheten att få ett längre uppehållstillstånd endast gälla den som är under 25 år. Ett sådant uppehållstillstånd bör dock kunna fortsätta att löpa efter att personen har fyllt 25 år.

Möjligheten till längre uppehållstillstånd bör bara finnas för en enda utbildning på gymnasial nivå. En förutsättning för ett längre tillstånd bör därför vara att utlänningen inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning, i

Sverige eller en motsvarande utbildning utomlands. Detta innebär att en person som fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning, eller som av en högskola har bedömts behörig till högskoleutbildning, inte bör kunna få ett längre uppehållstillstånd. För den personen finns då i stället en möjlighet att få permanent uppehållstillstånd vid arbete enligt 17 § den tillfälliga lagen.

En person som utgör en säkerhetsrisk beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med en kortare giltighetstid än vad som annars skulle gälla enligt den tillfälliga lagen. Det är inte lämpligt att en studerande som utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet ska kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd på grund av studierna.

Rätten till ett längre uppehållstillstånd bör sammanfattningsvis omfatta en utlänning som beviljas uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, och vars tillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen, om han eller hon har fyllt 17 men inte 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Tillståndet bör gälla i sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan.

I avsnitt 4.2 och 4.3 behandlas möjligheten för ensamkommande barn att beviljas längre uppehållstillstånd.

4.2 Längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd senast den 24 november 2015

Förslag: Giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska vara fyra år om barnets första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare och barnet har fyllt 17 år, studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Skälen för förslaget: I den tillfälliga lagen har särskild hänsyn tagits till barn genom bl.a. en övergångsbestämmelse som innebär att barn och barnfamiljer som ansökt om uppehållstillstånd senast den 24 november 2015 inte omfattas av lagens bestämmelser. För dem ska därför bestämmelserna i utlänningslagen tillämpas. Ett ensamkommande barn som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet beviljades tidigare i regel permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716), förkortad UtLL, eftersom det ansågs föreligga särskilt ömmande omständigheter. Kort innan den tillfälliga lagen trädde i kraft aviserade Migrationsverket att verket avser att ändra denna praxis.

Migrationsverket beviljar i enlighet med den aviseringen numera ensamkommande barn som är mellan 16 år och 17 och ett halvt år gamla, och som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet, ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 11 § UtIL, även om barnets ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Om ett sådant barn är under 16 år beviljar Migrationsverket alltså permanent uppehållstillstånd.

När regeringen beslutade att föreslå den tillfälliga lagen var en av utgångspunkterna att regelverket inte skulle ändras för barn och barnfamiljer som hade kommit till Sverige innan aviseringen av lagändringarna. Detta fick också ett genomslag i den nämnda övergångsbestämmelsen.

Det har gått kort tid sedan den av Migrationsverket aviserade praxisförändringen och det är därför för tidigt att dra några säkra slutsatser om hur rättsläget numera ser ut. Det är dock fråga om en grupp barn som är särskilt utsatta och som kommer att vistas i Sverige till 18 års ålder och under vistelsetiden går i skola här. I avvaktan på att rättsläget klargörs är det rimligt att göra regelförändringar som säkerställer att denna grupp, som alltså tidigare normalt fick permanent uppehållstillstånd, inte hamnar i ett sämre läge än de barn och ungdomar som omfattas av det nu aktuella förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Även dessa barn bör därför ha möjlighet att beviljas ett längre uppehållstillstånd om de har påbörjat gymnasiestudier. Samma åldersgräns som gäller för övriga ungdomar som kan beviljas ett längre uppehållstillstånd bör gälla även för denna grupp. För att komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd bör barnet alltså ha fyllt 17 år.

Barn som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige senast den 24 november 2015 och som beviljas uppehållstillstånd på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet bör därför beviljas ett längre uppehållstillstånd om de studerar på gymnasial nivå. Det är rimligt att regelverket är något generösare för dessa barn som ju kommit till Sverige före aviseringen av den tillfälliga lagen. Därför bör ett längre tillstånd kunna beviljas redan när barnet påbörjat studier på ett introduktionsprogram. Hur länge någon studerar på ett introduktionsprogram innan han eller hon går vidare till ett nationellt program eller motsvarande varierar från individ till individ och är svårt att avgöra i förväg. En rimlig tid för det förlängda tillståndet bedöms vara fyra år.

Mot bakgrund av att förslaget endast kommer att omfatta barn som kommit till Sverige senast den 24 november 2015 kommer de flesta redan ha hunnit få ett första uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtIL innan de nu aktuella lagändringarna träder i kraft. I något fall kan det dock tänkas att ett första beslut ännu inte har hunnit fattas. Bestämmelsen bör ge möjlighet till ett förlängt tillstånd enligt 5 kap. 11 § UtIL oavsett om det är fråga om ett första sådant beslut eller ett nytt sådant beslut när giltighetstiden har löpt ut. Eftersom den föreslagna bestämmelsen rör barn bör endast elever i gymnasieskola och i gymnasiesärskola kunna komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd.

Med tanke på åldern på de som kan komma i fråga för tillståndet är det inte sannolikt att någon av dem redan skulle ha fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det saknas därför skäl att ställa upp ett krav på att så inte ska ha skett för att tillståndet ska kunna beviljas. Det bör krävas att barnet inte utgör en hot mot allmän ordning och säkerhet.

Sammanfattningsvis bör en regel med den beskrivna innebörden tas in i den tillfälliga lagen.

4.3 Längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd efter den 24 november 2015

Förslag: En utlänning som beviljas ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna få ett längre uppehållstillstånd än vad som annars hade gällt. Ett sådant tillstånd ska beviljas om han eller hon har fyllt 17 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Giltighetstiden ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan.

Skälen för förslaget: Ensamkommande barn är en särskilt utsatt grupp. Ett ensamkommande barn som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet beviljades tidigare i regel permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § UtL eftersom det ansågs föreligga särskilt ömmande omständigheter. Migrationsverket beviljar numera ensamkommande barn som är mellan 16 år och 17 och ett halvt år gamla, och som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet, ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 11 § UtL. I avsnitt 4.2 föreslås att ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd senast den 24 november 2015 ska få ett längre uppehållstillstånd om barnet har fyllt 17 år och studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan. Även ensamkommande barn som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige efter den 24 november 2015 och som beviljas uppehållstillstånd på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet bör kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd i vissa fall, om barnet har fyllt 17 år. Eftersom den föreslagna bestämmelsen rör barn bör endast elever i gymnasieskola och i gymnasiesärskola kunna komma i fråga för ett längre uppehållstillstånd. För att skapa ytterligare incitament att påbörja studier på ett nationellt program bör dessa barn kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd om de studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan. Den som kan komma i fråga för tillståndet kommer aldrig att kunna vara äldre än 18 år. Det saknas därför skäl att i lagtext ange någon övre åldersgräns för att kunna få detta uppehållstillstånd. Med tanke på åldern på de som kan komma i fråga för tillståndet är det inte sannolikt att någon av dem redan skulle ha fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det saknas

därför skäl att ställa upp ett krav på att så inte ska ha skett för att tillståndet ska kunna beviljas. Det bör krävas att barnet inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

En regel med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen. I avsnitt 5.4.1 behandlas möjligheten för ensamkommande barn att beviljas uppehållstillstånd för studier på introduktionsprogram.

5 Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

5.1 Ett tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen

5.1.1 Studier på introduktionsprogram

Förslag: En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder, som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen, ska kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Ett sådant tillstånd ska beviljas om han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år, studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, inte tidigare har fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle ha beviljats uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska den nedre åldersgränsen dock vara 17 år. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle ha beviljats uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska uppehållstillståndet dock gälla i 24 månader. Ett sådant uppehållstillstånd kan bara beviljas en gång.

Skälen för förslaget: I gymnasieskolan finns två sorters program, introduktionsprogram och nationella program. Den som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program har möjlighet att gå på introduktionsprogram för att få sådan behörighet. I avsnitt 4.1 föreslås att en utlänning som har påbörjat studier på ett nationellt program ska kunna få ett längre uppehållstillstånd än vad som annars hade gällt enligt den tillfälliga lagen för att säkerställa att han eller hon ska hinna slutföra sina studier. I princip alla nyanlända som påbörjar gymnasiestudier gör det på ett introduktionsprogram. Det är av stort värde för nyanländas etablering på arbetsmarknaden att de efter introduktionsprogrammen går över till ett nationellt program och sedan fullföljer en gymnasieutbildning, dvs. får ett examensbevis eller

studiebevis från ett nationellt program. För den som inte har fyllt 25 år är en fullföljd gymnasieutbildning dessutom en förutsättning för att kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid försörjning. För att säkerställa att en utlänning som har påbörjat studier på ett introduktionsprogram kan fortsätta med sina studier och därmed kunna få behörighet till ett nationellt program bör en utlänning, som har haft ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen, som inte har hunnit påbörja studier på ett nationellt program när uppehållstillståndet upphör att gälla, ha möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram. Detta bör gälla även om grunden för det tidigare tillståndet har upphört. Förutsättningarna bör vara att utlänningen studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, inte tidigare har fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. För att barn inte ska behöva riskera att bli ensamma kvar i Sverige bör den nedre åldersgränsen vara 18 år. Om grunden för det tidigare tillståndet kvarstår bör dock den nedre åldersgränsen vara 17 år. Den övre åldersgränsen bör även i dessa fall vara 25 år. Det nya tillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om grunden för det tidigare tillståndet kvarstår bör dock tillståndstiden vara 24 månader. För att ytterligare stärka incitamenten att påbörja studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande bör ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram bara kunna beviljas en gång. En regel med den beskrivna innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen. I avsnitt 5.4.1 behandlas frågor om möjlighet för vissa andra utlänningar som kommit till Sverige som ensamkommande barn att få uppehållstillstånd i motsvarande situationer.

5.1.2 Studier på nationella program eller motsvarande

Förslag: Den som har haft ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen, ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Ett sådant tillstånd ska beviljas om han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Detsamma ska gälla den som har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett introduktionsprogram. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande

planeringsdokument. Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Skälen för förslaget: För att säkerställa att en utlänning som har påbörjat en utbildning på gymnasial nivå kan fullfölja den bör en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen, ha möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå när det tidigare tillståndet löper ut. Detta bör gälla även om grunden för det tidigare tillståndet har upphört och också om personen utöver det tillståndet har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram. Förutsättningarna bör vara desamma som för att beviljas ett längre uppehållstillstånd på grund av studierna. För att barn inte ska behöva riskera att bli ensamma kvar i Sverige bör den nedre åldersgränsen vara 18 år. Den övre åldersgränsen bör även i dessa fall vara 25 år. Det nya tillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. En bestämmelse med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen. I avsnitt 5.4.2 behandlas frågor om möjlighet för vissa andra utlänningar som kommit till Sverige som ensamkommande barn att få uppehållstillstånd i motsvarande situationer.

5.2 Ensamkommande barn vars ansökan har registrerats hos Migrationsverket senast den 24 november 2015 och som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet

Förslag: En utlänning som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Ett sådant tillstånd ska beviljas om utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs, studerar i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller på heltid på annan motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år. Om det finns särskilda skäl ska uppehållstillståndet kunna beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid. Ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska inte få verkställas innan frågan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft.

Skälen för förslaget: Ensamkommande barn som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet beviljades tidigare i regel permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § UtL eftersom det ansågs föreligga särskilt ömmande omständigheter. Som redovisas i avsnitt 4.2 beviljar Migrationsverket numera barn över 16 år, som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet, i stället ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 11 § UtL. Om barnet inom kort ska fylla 18 år, t.ex. vid 17 och ett halvt års ålder eller äldre, fattar verket i stället ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet (verkställighetsföreskrift) och det sker även om barnets ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare.

Det har gått kort tid sedan den av Migrationsverket aviserade praxisförändringen och det är därför för tidigt att dra några säkra slutsatser om hur rättsläget numera ser ut. Det är dock fråga om en grupp barn som är särskilt utsatta och som kommer att vistas i Sverige till 18 års ålder och under vistelsetiden går i skola här. I avvaktan på att rättsläget klargörs är det rimligt att göra regelförändringar som säkerställer att denna grupp, som alltså tidigare normalt fick permanent uppehållstillstånd, inte hamnar i ett sämre läge än de barn och ungdomar som omfattas av det nu aktuella förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Dessa ensamkommande barn bör därför ha möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

I avsnitt 4.2 föreslås att giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn enligt 5 kap. 11 § UtL för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska bestämmas till fyra år om barnet studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan. En utlänning som har fått, eller annars hade fått, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet bör också kunna beviljas ett uppehållstillstånd för gymnasiestudier om hans eller hennes första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Detta bör gälla oavsett om utlänningen av samma skäl har haft ett första tillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL eller om beslutet om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet som har fattats eller ska fattas avser utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd. Det bör krävas att utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd på gymnasial nivå ges in. I övrigt bör det krävas att utlänningen studerar i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning och att utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Det bör vara tillräckligt att utlänningen studerar på ett introduktionsprogram. De som kan komma i fråga för tillståndet kommer alltid att vara minst 17 år gamla och hinner aldrig fylla 25 år innan den nu aktuella lagstiftningen upphör att gälla. Det saknas därför skäl att i lagtext ange några åldersgränser för att kunna få detta uppehållstillstånd. Om det finns särskilda skäl bör uppehållstillstånd kunna beviljas trots att utlänningen inte studerar på heltid. Uppehållstillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Ett beslut om av- eller utvisning med en uppskjuten verkställighet för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet får verkställas när beslutet har vunnit laga kraft. För det fall utlänningen har fått ett sådant beslut men har ansökt om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå bör verkställighet dock inte få ske förrän frågan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft.

Sammanfattningsvis bör en regel med den beskrivna innebörden tas in i den tillfälliga lagen.

5.3 Ensamkommande barn vars ursprungliga ansökan har registrerats senast den 24 november 2015 och som hunnit bli vuxna när en ny ansökan om uppehållstillstånd prövas

Förslag: En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet och som inte kan få ett nytt förlängt sådant tillstånd eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för den som annars skulle få ett avvisnings- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet, ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Ett sådant tillstånd ska kunna beviljas om utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs, studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år. Om det finns särskilda skäl ska uppehållstillståndet kunna beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Skälen för förslaget: Ett ensamkommande barn vars första ansökan om uppehållstillstånd registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare kan ha hunnit få ett första uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtlL innan de nu aktuella lagändringarna träder i kraft. Om utlänningen studerar på gymnasial nivå och är under 18 år när Migrationsverket därefter prövar en ny ansökan om uppehållstillstånd från honom eller henne kommer, om villkoren i övrigt är uppfyllda, han eller hon att kunna beviljas antingen ett längre tillstånd enligt 5 kap. 11 § UtlL i enlighet med förslaget i avsnitt 4.2 eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå i enlighet med förslaget i avsnitt 5.2. Utlänningen kan emellertid, inte minst med hänsyn till Migrationsverkets handläggningstider, ha hunnit fylla 18 år vid tiden för Migrationsverkets prövning av den nya ansökan om uppehållstillstånd. Dessa utlänningar kom hit som ensamkommande barn innan den tillfälliga lagen aviserades och kommer vid detta tillfälle ha hunnit gå i skola här under en längre tid. Det är rimligt att även dessa

personer ges en möjlighet att beviljas ett fyraårigt uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

Förutsättningarna bör i övrigt vara desamma som för den som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet. Det innebär att det bör krävas att utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs, studerar i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning och att utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Det bör vara tillräckligt att utlänningen studerar på ett introduktionsprogram. De som kan komma i fråga för tillståndet kommer alltid att vara minst 18 år gamla och kommer inte att ha hunnit fylla 25 år innan lagstiftningen upphör att gälla. Det saknas därför skäl att i lagtext ange några åldersgränser som krav för tillståndet. Om det finns särskilda skäl bör uppehållstillståndet kunna beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid. Sammanfattningsvis bör en regel med den beskrivna innebörden tas in i den tillfälliga lagen.

5.4 Ensamkommande barn vars ansökan har registrerats hos Migrationsverket efter den 24 november 2015

5.4.1 Studier på introduktionsprogram

Förslag: En utlänning som har haft, eller annars skulle ha beviljats, ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har fyllt 17 men inte 25 år, studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Ett sådant uppehållstillstånd kan bara beviljas en gång.

Skälen för förslaget: I avsnitt 4.3 föreslås att ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, och vars första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket efter den 24 november 2015, ska kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd för studier på nationella program i gymnasieskolan eller motsvarande. I avsnitt 4.2 föreslås att ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, och vars första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket senast detta datum, ska kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. För att beviljas ett sådant tillstånd är det tillräckligt att studera på ett introduktionsprogram. Även den vars ansökan har registrerats efter den 24 november 2015 och som har haft, eller annars

skulle ha beviljats, ett uppehållstillstånd på grund av samma typ av verkställighetshinder bör kunna komma i fråga för ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram. Förutsättningarna bör vara desamma som för den vars tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen och som beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå med anledning av studier på introduktionsprogram. I likhet med för den vars ansökan registrerats senast den 24 november 2015, och som beviljas ett längre uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, bör den nedre åldersgränsen dock vara 17 år. För att ytterligare stärka incitamenten att påbörja studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande bör möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram bara kunna beviljas en gång. Uppehållstillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. En regel med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen. I avsnitt 6.2 föreslås att den som enligt detta förslag har beviljats ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram ska, i vissa fall, kunna beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier på introduktionsprogram en gång om utlänningen aktivt deltar i utbildningen.

5.4.2 Studier på nationella program eller motsvarande

Förslag: En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har fyllt 17 men inte 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Detsamma ska gälla den som har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett introduktionsprogram, dock ska den nedre åldersgränsen då vara 18 år. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Skälen för förslaget: För att säkerställa att en utlänning som har påbörjat en utbildning på gymnasial nivå kan fullfölja den bör en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ha möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå när det tidigare tillståndet löper ut. Detta bör gälla även om grunden för det tidigare tillståndet har upphört och också om personen utöver det tillståndet har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram. Även den som

enbart har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram bör kunna komma i fråga. Förutsättningarna bör vara desamma som för att beviljas ett längre uppehållstillstånd för studier på nationella program eller motsvarande för den vars uppehållstillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen. Den som enbart har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram kommer alltid att vara över 18 år när det tillståndet löper ut, varför det inte finns anledning att bestämma en lägre åldergräns än så. Det nya tillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. En regel med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen.

6 Upphållstillstånd för fortsatta studier

6.1 Studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande

Förslag: Den som har haft ett längre uppehållstillstånd på grund av studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå och som inte har fullföljt utbildningen ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier. Ett sådant tillstånd ska beviljas om utlänningen är under 25 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. En ytterligare förutsättning är att han eller hon aktivt har deltagit i utbildningen. Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget. Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Skälen för förslaget: Den som har haft ett längre uppehållstillstånd på grund av studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå men som inte hunnit avsluta sina studier på denna tid bör ha möjlighet att få ett uppehållstillstånd för fortsatta studier. Ett tillstånd för fortsatta studier bör endast kunna beviljas om den studerande aktivt deltar i utbildningen och uppfyller samma villkor som gäller för den vars tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen och som beviljas ett längre uppehållstillstånd med anledning av studier. Eftersom alla som kan komma i fråga för ett uppehållstillstånd för fortsatta studier kommer att vara över 18 år behövs inte någon nedre åldergräns. Det bör alltså krävas att utlänningen inte har fyllt 25 år, studerar på ett nationellt

program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Uppehållstillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. För att undvika långa förlängningstillstånd bör dock ett uppehållstillstånd för fortsatta studier beviljas med längst tretton månader i taget. En bestämmelse med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen.

6.2 Studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan

Förslag: Den som vid första prövningen av sin asylansökan har beviljats ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå på grund av studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon är under 25 år, studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Ett sådant uppehållstillstånd kan bara beviljas en gång.

Skälen för förslaget: I princip alla nyanlända gymnasieungdomar påbörjar sina gymnasiestudier på ett introduktionsprogram. Det största introduktionsprogrammet i gymnasieskolan är språkintröduktion. Språkintröduktion är en utbildning för nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. I avsnitt 5.4.1 föreslås att en utlänning som studerar på ett introduktionsprogram i vissa fall ska kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studierna på gymnasial nivå med en giltighetstid på tretton månader. Enligt förslaget ska den som annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som består i att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet kunna få ett sådant tillstånd redan vid den första prövningen av sin asylansökan. I genomsnitt studerar nyanlända i gymnasieåldern på introduktionsprogrammet språkintröduktion i två år. Av de som börjat på språkintröduktion går en fjärdedel efter två år på ett nationellt program, och en femtedel på ett annat introduktionsprogram. Övriga kan t.ex. ha påbörjat studier på komvux eller arbeta. För att en utlänning som har påbörjat studier på ett introduktionsprogram ska kunna fortsätta med sina studier och därmed kunna få behörighet till ett nationellt program bör den som på det sättet endast har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå på grund av studier på ett introduktionsprogram i tretton månader, och som inte hunnit påbörja studier på ett nationellt program eller motsvarande när uppehållstillståndet upphör att gälla, ha möjlighet

att få ett uppehållstillstånd för fortsatta studier på grund av studierna på introduktionsprogrammet. Denna möjlighet bör bara finnas för de som inte har haft ett uppehållstillstånd på någon annan grund dessförinnan. Ett tillstånd för fortsatta studier bör dessutom endast kunna beviljas om den studerande är under 25 år, studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Någon nedre åldersgräns behövs inte eftersom alla som kan komma i fråga för ett uppehållstillstånd för fortsatta studier kommer att vara över 18 år. Även det nya uppehållstillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. För att ytterligare stärka incitamenten att påbörja studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande bör möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier på introduktionsprogram bara finnas en gång. En bestämmelse med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen.

7 Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning

Förslag: Den som har haft ett längre uppehållstillstånd för studier, oavsett om det beviljades vid första prövningen av ansökan om uppehållstillstånd eller vid ansökan om ett nytt uppehållstillstånd, och den som har haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller ett uppehållstillstånd för fortsatta studier, ska, om utbildningen har fullföljts, kunna beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Tillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

Skälen för förslaget: I förarbetena till den tillfälliga lagen anges att det är rimligt att de som har fullföljt utbildning på gymnasial nivå får en viss tid på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och att det förlängda tillståndet därför bör ha en giltighetstid som motsvarar sex månader utöver tiden för utlänningens utbildning. Även om giltighetstiden på uppehållstillstånden bestäms till sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller motsvarande, kan det förekomma att den studerande inte hinner fullfölja sin utbildning enligt planen. För att säkerställa att en utlänning alltid har sex månader på sig att etablera sig på arbetsmarknaden bör den som har haft ett längre uppehållstillstånd för studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller för fortsatta studier kunna få ett nytt uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Det nya tillståndet bör vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat. En bestämmelse med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen.

8 När ska ansökan vara gjord?

Förslag: En ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller efter fullföljd utbildning ska kunna bifallas trots att utlänningen vistas i Sverige.

Skälen för förslaget: Enligt huvudregeln i 5 kap. 18 § första stycket UtL ska en utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får enligt den regeln inte bifallas efter inresan. En ansökan om ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller efter fullföljd utbildning bör dock kunna bifallas trots att utlänningen vistas i Sverige. En bestämmelse med den innebörden bör därför tas in i den tillfälliga lagen.

9 Återkalla uppehållstillstånd

Förslag: Den som har ett längre uppehållstillstånd för studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett nationellt program eller motsvarande ska varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen.

Ett längre uppehållstillstånd för studier, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå och ett uppehållstillstånd för fortsatta studier ska kunna återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda, om utlänningen trots påminnelse inte uppfyller sin skyldighet att redovisa studieaktivitet eller om utlänningen inte aktivt deltar i utbildningen.

Det ska införas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Skälen för förslaget: Det är viktigt att uppmuntra till studier på gymnasial nivå. Det är också viktigt att den som har fått ett längre uppehållstillstånd för studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller ett uppehållstillstånd för fortsatta studier sköter sina studier, dvs. aktivt deltar i utbildningen. Gör han eller hon inte det bör det finnas en möjlighet att återkalla tillståndet.

För att Migrationsverket ska kunna kontrollera om den studerande aktivt deltar i utbildningen bör det införas en skyldighet för den studerande att varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen. Enligt 8 kap. 8 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska betyg efter avslutade kurser dokumenteras i en betygskatalog. En elev har enligt 9 § samma förordning rätt att få ett utdrag ur betygskatalogen. Ett sätt för den studerande att visa att han eller

hon aktivt har deltagit i utbildningen, i det fall eleven hunnit avsluta och således betygssatts i några kurser, kan därför vara att ge in ett sådant utdrag till Migrationsverket. Ett annat sätt kan vara att ge in dokumentation som visar att han eller hon har närvarat vid undervisningen eller underlag som visar att han eller hon följer sin individuella studieplan, om en sådan har upprättats, eller annars något liknande planeringsdokument. Den närmare innebörden av att aktivt delta rör detaljfrågor och bör därför inte anges i lag utan i stället i verkställighetsföreskrifter. En upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning bör tas in i den tillfälliga lagen. Kraven på den enskilde bör inte ställas högre än på andra studerande. Att någon är sjukskriven bör t.ex. kunna beaktas vid prövningen av om någon uppfyllt kravet på att aktivt ha deltagit i undervisningen. Utgångspunkten bör vara att det är sådan dokumentation som redan finns hos respektive utbildningsanordnare som ska användas. Om redovisning inte sker bör återkallelse inte få ske innan utlänningsen fått en påminnelse.

Återkallelse bör också kunna ske om förutsättningarna för att bevilja tillståndet inte längre föreligger. Det kan vara fråga om att det i efterhand kommer fram att förutsättningarna för att erhålla tillståndet inte fanns från början eller att de senare brustit.

För den som får ett längre uppehållstillstånd för studier är grunden för tillståndet inte studier. Om Migrationsverket skulle behöva återkalla det förlängda tillståndet i de fall utlänningsen bedöms ha rätt till uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller 12 kap 18 § första stycket UtL skulle samtidigt ett nytt uppehållstillstånd behöva utfärdas. Migrationsverket bör ha möjlighet att avstå från att återkalla det förlängda tillståndet i sådana situationer. Det bör därför anges att uppehållstillståndet *får* återkallas i de angivna situationerna.

10 En ny lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Förslag: En tidsbegränsad lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå ska införas. Lagen ska innehålla bestämmelser om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, om uppehållstillstånd för fortsatta studier, om uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om permanent uppehållstillstånd vid försörjning och om när ett sådant tillstånd får vägras, om undantag från kravet på att ansökan ska ha gjorts före inresan i landet, om skyldighet att redovisa studieaktivitet, om återkallelse av uppehållstillstånd och om överklagande.

Skälen för förslaget: I förarbetena till den tillfälliga lagen anges att den som har haft ett längre tillstånd för studier ska ha möjlighet att

beviljas permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning enligt 17 § i den tillfälliga lagen även en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla. Det bör även vara möjligt för den som haft ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier både på introduktionsprogram och på nationella program eller motsvarande en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla. Även möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier och ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning bör finnas kvar en tid efter att den tillfälliga lagen har upphört att gälla. För tydlighets skull bör detta regleras i en särskild tidsbegränsad lag. I den lagen bör alla bestämmelser som bör vara tillämpliga efter det att den tillfälliga lagen har upphört tas in. Det innebär att det i lagen bör finnas bestämmelser om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, om uppehållstillstånd för fortsatta studier, om uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning och om permanent uppehållstillstånd vid försörjning. Vidare bör bestämmelser om när permanent uppehållstillstånd får vägras, om undantag från kravet på att ansökan ska ha gjorts före inresan i landet, om skyldighet att redovisa studieaktivitet, om återkallelse av uppehållstillstånd och om överklagande tas in i den nya lagen.

11 Följändringar i etableringslagen och bosättningslagen

Förslag: Den som har beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller efter fullföljd utbildning ska ingå i målgruppen för etableringslagen och lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Skälen för förslaget: Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, här förkortad etableringslagen, innehåller bestämmelser om ansvar och insatser som syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandras etablering i arbets- och samhällslivet. Insatserna ska ge de nyanlända förutsättningar för egenförsörjning och stärka deras aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet. Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, här förkortad bosättningslagen, innehåller bestämmelser om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning genom anvisning till en kommun. Målgruppen för dessa lagar omfattar bl.a. utlänningar som beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring om uppehållstillstånd har beviljats enligt 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § UtIL och utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utlänningar (2 och 2 a §§ etableringslagen samt 2 och 3 §§ bosättningslagen).

De bestämmelser som föreslås om att uppehållstillstånd ska beviljas för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier och efter fullföljd utbildning utgör nya grunder för att bevilja en utlänning uppehålls-

tillstånd. Målgruppen för etableringslagen och bosättningslagen bör utvidgas så att även nyanlända som beviljats uppehållstillstånd på dessa grunder omfattas av lagarna. Den föreslagna utvidgningen begränsas av att en nyanländ endast har rätt till en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon först folkbokfördes i en kommun samt att personer som går i gymnasieskola inte har rätt att få en etableringsplan.

Det bör noteras att det inom regeringskansliet pågår ett arbete med att se över det regelverk som gäller för vissa nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Som en del i detta arbete har promemorian Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet (Ds 2016:35) utarbetats. I promemorian föreslås bl.a. att etableringslagen ska upphöra att gälla och ersättas av en ny lag i vilken målgruppen för etableringsinsatser inte längre omfattar personer som är 18-20 år.

12 Ytterligare ändringar i den tillfälliga lagen

12.1 När kan permanent uppehållstillstånd vägras?

Förslag: Permanent uppehållstillstånd ska kunna vägras om den sökande utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

Skälen för förslaget: Enligt 17 § den tillfälliga lagen kan en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, och vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen, beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon kan försörja sig genom inkomst från anställning eller näringsverksamhet. De enda som är undantagna från denna möjlighet är de under 25 år som inte fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande.

Vid prövningen av om uppehållstillstånd ska beviljas enligt utlänningslagen ska i regel hänsyn tas till om personen utgör en fara för allmän ordning och säkerhet, se t.ex. 5 kap. 17 a § UtlL. Det är inte lämpligt att den som utgör en sådan säkerhetsrisk får ett permanent uppehållstillstånd. Det bör därför framgå även av den aktuella bestämmelsen att dessa personer får undantas från möjligheten att beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

Vid prövningen av om uppehållstillstånd ska beviljas enligt utlänningslagen görs också en vandelsprövning i vissa fall, se 5 kap. 17 § UtlL. En sådan prövning bör kunna göras även vid prövningen av om permanent uppehållstillstånd ska beviljas enligt den tillfälliga lagen. Det bör alltså finnas en möjlighet att vägra permanent uppehållstillstånd om den sökande gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening

med annan misskötsamhet. En bestämmelse med den innebörden bör tas in i den tillfälliga lagen.

12.2 Tidsbegränsat uppehållstillstånd för flyktingar

Förslag: En flykting som tidigare bedömts utgöra en säkerhetsrisk ska kunna få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i tre år om han eller hon inte utgör en sådan risk vid förlängningstillfället.

Skälen för förslaget: Enligt den tillfälliga lagen beviljas en flykting ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i tre år om inte han eller hon bedöms utgöra en säkerhetsrisk, dvs. om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Den som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på kortare tid än tre år kan vid en prövning av om nytt uppehållstillstånd ska beviljas endast få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på tretton månader, oavsett om den tidigare bedömningen visat sig vara felaktig eller om han eller hon inte längre utgör en säkerhetsrisk. För den som inte utgör en sådan risk men fortfarande är flykting bör i dessa fall uppehållstillståndets längd vara samma som flyktingar normalt får vid första prövningstillfället, dvs. tre år. Den aktuella bestämmelsen i den tillfälliga lagen bör ändras så att detta framgår.

12.3 Undantag från försörjningskravet om sökanden är ett barn

Förslag: Det ska inte ställas något försörjningskrav som villkor för uppehållstillstånd på grund av anknytning om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

Skälen för förslaget: Enligt 9 § den tillfälliga lagen gäller som villkor för uppehållstillstånd på grund av anknytning att den person som utläningen åberopar anknytning till kan försörja sig och utläningen och har en bostad av tillräcklig standard och storlek för sig och utläningen. Av 10 § framgår att undantag från försörjningskravet gäller i vissa fall. Undantag gäller om den person som utläningen åberopar anknytning till är ett barn. Om den person som utläningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller försörjningskravet endast om utläningen ansöker om uppehållstillstånd senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd. Om en ansökan görs inom tre månader får försörjningskrav ändå ställas upp dels om familjeåterförening kan ske i ett land utanför EU om den sökande eller den i Sverige bosatte har en särskild anknytning till detta land, dels om den sökande och anknytningspersonen har en nyetablerad relation.

Om en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige får barn kommer barnet att behöva uppehållstillstånd för att vistas i Sverige. I de flesta fall kommer något av de undantag från försörjningskravet som beskrivits inte att vara tillämpligt vilket innebär att det kommer att krävas att barnets förälder kan försörja sig och barnet för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Det vore inte rimligt att neka barnet uppehållstillstånd i denna situation. Det finns visserligen ett utrymme för att bevilja barnet uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § UtlL på grund av särskilt ömmande omständigheter. Av Migrationsöverdomstolens praxis följer att denna bestämmelse bör tillämpas så att hänsyn tas till andra omständigheter än sådana som anses synnerligen eller särskilt ömmande om detta följer av t.ex. Europakonventionen (jfr MIG 2015:4). För att det ska stå klart att något försörjningskrav inte ska ställas om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige bör dock en särskild undantagsbestämmelse införas i den tillfälliga lagen.

12.4 Överklagande av beslut

Förslag: Migrationsverkets beslut enligt den tillfälliga lagen ska få överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § UtlL.

Skälen för förslaget: Av 14 kap. 3 § UtlL framgår i vilka fall Migrationsverkets beslut enligt utlänningslagen får överklagas till en migrationsdomstol. Bland annat får Migrationsverkets beslut att avslå en ansökan om uppehållstillstånd eller att återkalla ett uppehållstillstånd överklagas till en migrationsdomstol. Det är inte möjligt att överklaga Migrationsverkets beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd även om sökanden har begärt att få ett längre uppehållstillstånd eftersom beslutet inte innebär ett avslag på en ansökan om uppehållstillstånd (MIG 2010:20). Av tydlighetsskäl bör en särskild överklagandebestämmelse tas in i den tillfälliga lagen som anger att Migrationsverkets beslut enligt den tillfälliga lagen också får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som enligt 14 kap. 3 § UtlL.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De nya lagförslagen i den tillfälliga lagen, utlänningslagen, etableringslagen och bosättningslagen ska träda i kraft den 1 juni 2017. Lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå ska träda i kraft den 20 juli 2019. Detsamma ska gälla för de nya lagförslagen i utlänningslagen, etableringslagen och bosättningslagen som ska tillämpas efter den tillfälliga lagens giltighetstid.

Vissa av bestämmelserna i den tillfälliga lagen ska tillämpas vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd från ett barn trots att ansökan har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Det gäller bestämmelserna om längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet och uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som hunnit bli vuxna när det tidsbegränsade uppehållstillståndet på grund av verkställighetshinder löper ut. Vidare gäller det bestämmelserna om skyldighet att redovisa studieaktivitet, om återkallelse av uppehållstillstånd och om överklagande.

Bestämmelserna i den tillfälliga lagen ska även efter lagens giltighetstid gälla för överklagande av beslut som har fattats enligt den lagen och som rör uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier, uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, permanent uppehållstillstånd vid försörjning eller återkallelse av uppehållstillstånd.

Lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå ska upphöra att gälla den 20 januari 2023. Bestämmelserna om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå och om uppehållstillstånd för fortsatta studier upphör dock den 20 december 2021 och bestämmelsen om uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning upphör den 20 juli 2022. Bestämmelserna om permanent uppehållstillstånd ska fortfarande tillämpas på en ansökan som har registrerats hos Migrationsverket före den 20 januari 2023 om utlänningen har haft ett längre uppehållstillstånd för studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå och utlänningen senast vid den tidpunkten har fullföljt utbildningen. Vidare ska lagen fortfarande tillämpas för överklagande av beslut som har fattats enligt lagen och som rör uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier, uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, permanent uppehållstillstånd vid försörjning eller återkallelse av uppehållstillstånd.

Skälen för förslaget: Det är angeläget att de nya lagförslagen i den tillfälliga lagen, utlänningslagen, etableringslagen och bosättningslagen kan träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås därför att dessa lagförslag ska träda i kraft den 1 juni 2017. Lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå bör träda i kraft när den tillfälliga lagen upphör att gälla, dvs. den 20 juli 2019. Detsamma bör gälla för de nya lagförslagen i utlänningslagen, etableringslagen och bosättningslagen som ska tillämpas efter den tillfälliga lagens giltighetstid.

Av skäl som redovisas i avsnitt 4.2, 5.2 och 5.3 bör vissa av bestämmelserna i den tillfälliga lagen tillämpas vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd från ett barn vars ansökan har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Det gäller bestämmelserna om längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn, om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet och om

uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som hunnit bli vuxna när det tidsbegränsade uppehållstillståndet på grund av verkställighetshinder löper ut. Vidare gäller det bestämmelserna om skyldighet att redovisa studieaktivitet, om återkallelse av uppehållstillstånd och om överklagande.

Bestämmelserna i den tillfälliga lagen bör även efter lagens giltighetstid gälla för överklagande av beslut som har fattats enligt den lagen.

I förarbetena till den tillfälliga lagen anges att den som har haft ett längre tillstånd för studier ska ha möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning enligt 17 § i den tillfälliga lagen även en tid efter det att den tillfälliga lagen har upphört att gälla. En utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande är normalt treårig. Upphållstillståndens giltighetstid kommer därmed i regel inte att överstiga tre år och sex månader. Därför bör lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå upphöra att gälla den 20 januari 2023. Upphållstillstånd för studier på gymnasial nivå som beviljas enligt lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå bör gälla som längst till den dag lagen upphör att gälla. För att uppehållstillstånd som beviljas enligt lagen inte ska vara kortare än tretton månader bör bestämmelsen upphöra att gälla den 20 december 2021. För att ett uppehållstillstånd för fortsatta studier som längst ska gälla till den 20 januari 2023 bör de bestämmelserna också upphöra att gälla den 20 december 2021. För att ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning som längst ska kunna gälla till samma datum bör den bestämmelsen upphöra att gälla den 20 juli 2022. Permanent uppehållstillstånd vid försörjning bör kunna beviljas även efter lagens giltighetstid om ansökan har registrerats hos Migrationsverket under lagens giltighetstid, dvs. före den 20 januari 2023, och utlänningsen senast vid den tidpunkten har fullföljt utbildningen. Den bestämmelsen bör därför gälla även efter lagens giltighetstid om ansökan har registrerats före den 20 januari 2023 och sökanden har haft ett längre uppehållstillstånd för studier, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, ett uppehållstillstånd för fortsatta studier eller ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning och senast vid den tidpunkten har fullföljt utbildningen. Vidare bör lagen kunna tillämpas för överklagande av beslut som Migrationsverket fattat enligt lagen och som rör uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier, uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, permanent uppehållstillstånd vid försörjning eller återkallelse av uppehållstillstånd. Bestämmelser i enlighet med vad som redovisats bör därför tas in i övergångsbestämmelserna i den tillfälliga lagen och i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Att vissa bestämmelser i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå ska upphöra att gälla innan lagen i övrigt upphör bör dock regleras i separata ändringsförfattningar.

14 Kostnader och andra konsekvenser

Bedömning: Förslagen påverkar inte statens kostnader för asylprövning och mottagande. Migrationsverket kan i enskilda ärenden få en ökad arbetsbörda men som helhet kommer förslagen att innebära att den blir försumbar. Även förslagets påverkan på domstolarna kommer att bli försumbar. Förslagen bedöms därför rymmas inom befintliga anslagsramar. Förslagen medför inga nya åtaganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas.

Skälen för bedömningen

Kostnader och arbetsbörda

Det huvudsakliga syftet med förslaget är att uppmuntra till studier på gymnasial nivå. Förslaget innebär att den som har påbörjat studier i gymnasieskolan eller motsvarande i vissa fall kan få ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid. Det är den enskilde som har att visa att förutsättningarna för ett längre uppehållstillstånd är uppfyllda. En sådan bedömning bör inte bli särskilt komplicerad.

För de gymnasieungdomar som inte längre uppfyller kraven för att beviljas ett uppehållstillstånd i Sverige vid prövningen av om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas innebär förslaget att de i vissa fall kan få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Det kan dock antas att de ansöker om uppehållstillstånd på annan grund än studier i första hand. Förslaget innebär därför inte något ökat antal ärenden för Migrationsverket.

Den tillfälliga lagen ska gälla i högst tre år. Det innebär att när ett längre uppehållstillstånd för studier eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå har löpt ut kommer i de flesta fall utlänningslagens regler att gälla. Det innebär i sin tur att den som har skyddsskäl kommer att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Endast de som inte har rätt till permanent uppehållstillstånd enligt utlänningslagen torde därför vilja ha ett nytt uppehållstillstånd för fortsatta studier eller ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Denna grupp bedöms vara mycket liten. De eventuella kostnadsökningarna i denna del bedöms därför vara försumbara. Som en följd av att det kommer att beviljas fler längre tidsbegränsade uppehållstillstånd än annars kommer antalet ärenden om förlängning av uppehållstillstånd att minska, vilket bidrar till en minskad arbetsbelastning för Migrationsverket.

Den studerande ska varje år lämna in intyg eller liknande för att redovisa att han eller hon aktivt deltar i utbildningen och Migrationsverket kommer även i vissa fall behöva pröva om ett uppehållstillstånd bör återkallas. Prövningen förväntas inte innehålla omfattande eller svåra moment.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av förslaget för Migrationsverket kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

För domstolarnas del innebär förslaget en marginell ökning av antalet överklagade beslut, vilket bedöms kunna hanteras inom befintliga ramar.

Förslaget medför inte några nya åtaganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas. Förslaget kan dock antas innebära att fler unga deltar i en gymnasieutbildning eller motsvarande, vilket medför något ökade kostnader för utbildningsplatser på gymnasial nivå. Eftersom detta i sin tur bidrar till nyanländas etablering på arbetsmarknaden bedöms det i förlängningen sannolikt även leda till ökade skatteintäkter och minskade kostnader för ekonomiskt bistånd.

Även för enskilda individer kommer förslaget att innebära en mer förmånlig ordning än vad som annars hade varit fallet.

Barnkonsekvensanalys

Enligt art 3(1) i FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Bedömningen och fastställandet av barnets bästa förutsätter att konsekvenserna av en åtgärd analyseras utifrån de rättigheter barnet har enligt barnkonventionen. Vid beslut om åtgärder som rör barn kan konventionsstater behöva väga barnets bästa mot andra samhällsintressen. En central utgångspunkt i föreliggande analys är de ställningstaganden regeringen har gjort angående migrationspolitiken i samband med den tillfälliga lagen (prop. 2015/16:174). Att barnets bästa ska sättas i främsta rummet betyder dock att barnets intressen har hög prioritet och inte bara är ett bland flera överväganden.

Förslaget innebär att barn mellan 17 och 18 år kan få uppehållstillstånd med längre giltighetstid än de annars hade fått. I vissa fall utgör studierna dessutom en ny grund för uppehållstillstånd i Sverige. Detta innebär bl.a. att det kan bli fråga om olika långa uppehållstillstånd för medlemmar i samma familj. De föreslagna åldersgränserna innebär dock att barn inte riskerar att skiljas från sin familj och bli ensamma kvar i landet när övriga familjemedlemmars uppehållstillstånd löper ut. För ensamkommande barn som saknar ordnat mottagande i hemlandet är regelverket något generösare än för övriga ungdomar, bl.a. är åldersgränserna lägre i vissa fall. Det är dock viktigt att systemet för ensamkommande barn är snarlikt det som gäller för övriga. Annars finns en risk för att familjer väljer att skicka hit sina barn ensamma eller att familjer som kommit hit tillsammans inte vågar avslöja att barnen är deras vilket i sin tur kan medföra att familjen inte vågar leva tillsammans. Ett sådant system skulle alltså kunna uppfattas uppmuntra till familjesplittring. Eftersom förslaget innebär ett starkare incitament för studier torde fler barn än annars påbörja gymnasieutbildning. Detta främjar deras personliga utveckling och etablering i samhället. Förslagen innebär inte någon försämring för barn jämfört med vad som gäller i dag och huvudregeln är fortsatt att den som har skyddsskäl alltid får stanna i landet.

Konsekvenser för jämställdhet mellan kvinnor och män och flickor och pojkar

Betydligt fler pojkar och män än flickor och kvinnor söker asyl i Sverige, vilket får genomslag även när det gäller beslut om förlängda eller beviljade uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Pojkar och män är överrepresenterade på introduktionsprogrammet språkintröduktion medan kvinnor är överrepresenterade inom vuxenutbildningen.

Förslaget bedöms inte påverka könsfördelningen på utbildningar.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

5 § *Om inte något annat följer av 18 §, ska ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i stället för vad som anges i tredje stycket den paragrafen vara tidsbegränsat.*

Om utlänningen är flykting ska uppehållstillståndet gälla i tre år, om inte *något annat följer av 16 a § eller* tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket på kortare tid än tre år ska *även det nya tillståndet vara tidsbegränsat*, om inte *något annat följer av 17 eller 18 §*. Det nya tillståndet ska gälla i tre år, om inte *något annat följer av 16 a § eller tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid*. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillståndet gälla i tretton månader, om inte *något annat följer av 16 a §*. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt första stycket ska *även det nya tillståndet vara tidsbegränsat*, om inte *något annat följer av 17 eller 18 §*. Det nya tillståndet ska gälla i två år, om inte *något annat följer av 16 a § eller tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid*. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

I paragrafen finns bestämmelser om giltighetstiden på uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § UtL. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Första stycket ändras för att tydliggöra att barn i vissa fall kan beviljas permanent uppehållstillstånd enligt 18 §.

Andra stycket ändras bl.a. till följd av att en person som är flykting enligt 16 a § kan få ett längre tidsbegränsat uppehållstillstånd än tre år om han eller hon studerar på gymnasial nivå. Övriga ändringar i andra stycket innebär att en flykting som med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen har haft ett tidsbegränsat

uppehållstillstånd på kortare tid än tre år kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på tre år vid förlängningstillfället om han eller hon alltjämt är flykting men då inte utgör en säkerhetsrisk. Om han eller hon fortfarande utgör en sådan risk ska i stället giltighetstiden på uppehållstillståndet vara minst ett år.

Tredje stycket ändras till följd av att en person som är alternativt skyddsbehövande enligt 16 a § kan få ett längre tidsbegränsat uppehållstillstånd om han eller hon studerar på gymnasial nivå.

6 § Uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 utlänningslagen (2005:716) ska, om den person som utlänningslagen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §, beviljas om flyktingen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Vid tillämpning av 5 kap. 17 a § andra stycket utlänningslagen får uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b samma lag vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § utlänningslagen ska inte beviljas om den person som utlänningslagen åberopar anknytning till är en flykting som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Första stycket och *andra stycket* ändras på så sätt att bestämmelserna även gäller en flykting vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt 16 a §.

7 § Uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 3 a § utlänningslagen (2005:716) ska inte beviljas om den person som utlänningslagen åberopar anknytning till är en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §.

Om den som utlänningslagen åberopar anknytning till fick sin ansökan om uppehållstillstånd registrerad hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare ska dock uppehållstillstånd beviljas

1. enligt 5 kap. 3 § första stycket 4 utlänningslagen, och
2. i samma utsträckning som uppehållstillstånd ska beviljas enligt 6 § första stycket för den som åberopar anknytning till en flykting.

I paragrafen finns en bestämmelse om uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Första stycket ändras så att det framgår att uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 3 a § UtL inte heller beviljas om den person som utlänningslagen åberopar anknytning till är en alternativt skyddsbehövande vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt 16 a §.

8 § Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 utlänningslagen (2005:716) på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § ska, i stället för vad som anges i 5 kap. 3 § tredje stycket och 8 § utlänningslagen, gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det åberopas anknytning till.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om giltighetstiden för vissa uppehållstillstånd.

Paragrafen ändras så att bestämmelserna även gäller i fall när det är fråga om anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt 16 a §.

10 § Kraven i 9 § gäller inte om den person som utlänningen åberopar anknytning till är ett barn.

Kraven i 9 § gäller heller inte om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

Om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 9 § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter att den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlänningen och den person som utlänningen åberopar anknytning till inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

I paragrafen behandlas när undantag från huvudregeln om försörjningskrav i 9 § får göras. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Det nya *andra stycket* innebär att något försörjningskrav inte ska ställas i ärenden där den sökande är ett barn som har fötts i Sverige när föräldern har uppehållstillstånd och bor tillsammans med barnet i Sverige.

12 § Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a eller 18 §*. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år, *om inte något annat följer av 16 a, 17 eller 18 §*.

I paragrafen finns bestämmelser om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 6 § UtlL.

Paragrafen ändras till följd av att uppehållstillstånd med längre giltighetstid enligt 16 a § kan beviljas för den som studerar på gymnasial nivå och för att tydliggöra att barn kan beviljas permanent uppehållstillstånd enligt 18 § även vid första prövningstillfället.

15 § Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning enligt 12 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a eller 18 §*. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader, *om inte något annat följer av 16 a, 17 eller 18 §*.

I paragrafen finns bestämmelser om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas enligt 12 kap. 18 § första stycket UtlL.

Paragrafen ändras till följd av att uppehållstillstånd med längre giltighetstid enligt 16 a § kan beviljas för den som studerar på gymnasial

nivå och för att tydliggöra att barn kan beviljas permanent uppehållstillstånd enligt 18 § även vid första prövningstillfället.

Längre uppehållstillstånd för studier

16 a § Giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) ska i stället för vad som följer av 5, 12 eller 15 § bestämmas i enlighet med tredje stycket om utlänningen

1. har fyllt 17 men inte 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning,
3. inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och

4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Detsamma ska gälla för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet om barnet

1. har fyllt 17 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan, och

3. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Giltighetstiden ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Om det finns särskilda skäl får giltighetstiden bestämmas enligt tredje stycket även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett längre uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier för den vars uppehållstillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen och för ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.3.

Enligt första stycket ska en utlänning få ett längre uppehållstillstånd om han eller hon beviljas uppehållstillstånd som flykting, som alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder, om tillståndet ska tidsbegränsas enligt 5, 12 eller 15 §, och om vissa villkor är uppfyllda. För det första ska han eller hon ha fyllt 17 men inte 25 år. För det andra ska han eller hon ha påbörjat en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller studera på heltid på en annan motsvarande utbildning. De nationella programmen kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Introduktionsprogrammen är inte nationella program. Med en annan motsvarande utbildning avses utbildning på gymnasial nivå inom komvux och särvux samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola. För det tredje ska han eller hon inte tidigare ha fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det innebär att en person som har fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning inte ska kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier. Detsamma gäller den som av en högskola

har bedömts behörig till högskoleutbildning. Den sista förutsättningen för att kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier är att utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Av *andra stycket* framgår att ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet också ska kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd om han eller hon har fyllt 17 år, studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Av *tredje stycket* framgår att giltighetstiden på tillståndet ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola där något krav på individuell studieplan inte finns, enligt motsvarande planeringsdokument.

Enligt *fjärde stycket* kan ett längre uppehållstillstånd beviljas även om studierna inte bedrivs på heltid om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan t.ex. vara att någon på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning är förhindrad att studera på heltid eller att någon endast behöver komplettera en utländsk utbildning och sådan komplettering inte kan ske på ett sätt som motsvarar heltidsstudier.

16 b § Giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas ett ensamkommande barn enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska vara fyra år, om

1. barnets första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,

2. barnet har fyllt 17 år,

3. barnet studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan, och

4. barnet inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett längre uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier för den som annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Paragrafen innehåller bestämmelser som innebär att ett ensamkommande barn som beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet och som har påbörjat gymnasiala studier i vissa fall ska få ett uppehållstillstånd som gäller i fyra år.

Enligt *första stycket* gäller som en första förutsättning att barnets första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Barnet måste också ha fyllt 17 år. Vidare måste barnet studera i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan. Det är tillräckligt att barnet studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Ett längre tillstånd kan beviljas såväl första gången som barnet beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL som i fall då det är aktuellt med ett förnyat sådant tillstånd. En sista förutsättning för ett längre tillstånd enligt paragrafen är att barnet inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

16 c § *En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § ska beviljas uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon*

- 1. har fyllt 18 men inte 25 år,*
- 2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan,*
- 3. inte tidigare har fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och*
- 4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.*

Detsamma ska gälla för en utlänning som har haft, eller annars skulle beviljas, ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Den nedre åldersgränsen ska dock vara 17 år. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska den nedre åldersgränsen också vara 17 år.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska uppehållstillståndet dock gälla i 24 månader.

Uppehållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå på grund av studier på ett introduktionsprogram för den vars tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen och för den som har haft eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.1 och 5.4.1.

Enligt *första stycket* ska en utlänning vars tidigare uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § vid en ansökan om nytt uppehållstillstånd i vissa fall kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på introduktionsprogram. En förutsättning är att han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år. Vidare krävs att han eller hon inte tidigare har fullföljt en gymnasieutbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det innebär att en person som har fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning inte ska kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier. Detsamma gäller den som av en högskola har bedömts behörig till högskoleutbildning. En sista förutsättning för ett uppehållstillstånd enligt paragrafen är att utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Av *andra stycket* framgår att även den som har haft eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet kan beviljas ett uppehållstillstånd enligt paragrafen om villkoren i första stycket är uppfyllda. När det gäller den nedre åldersgränsen är det dock tillräckligt att personen har fyllt 17 år. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen är det också tillräckligt att personen har fyllt 17 år. Paragrafen är tillämplig både i fall där ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § redan har beviljats och i fall där ett sådant tillstånd annars skulle beviljas.

Enligt *tredje stycket* ska uppehållstillståndet vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande eller annars skulle beviljas ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen ska uppehållstillståndet dock gälla i 24 månader.

Av *fjärde stycket* framgår att möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd enligt paragrafen bara finns en gång.

16 d § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 c eller 16 h § ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år och uppfyller villkoren i 16 a § första stycket 2–4. Detsamma ska gälla för en utlänning som uppfyller villkoren i 16 a § första stycket och som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande för den vars uppehållstillstånd ska tidsbegränsas enligt den tillfälliga lagen och för ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.2 och 5.4.2.

Enligt *första stycket* ska en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12 eller 15 § eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 16 c eller 16 h § vid en ansökan om nytt uppehållstillstånd beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har fyllt 18 men inte 25 år och uppfyller villkoren i 16 a § första stycket 2–4. För att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå ska utlänningen alltså ha påbörjat en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller studera på heltid på en annan motsvarande utbildning. De nationella programmen kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Introduktionsprogrammen är inte nationella program. Med en annan motsvarande utbildning avses utbildning på gymnasial nivå inom komvux och sårvux samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola. Vidare ska han eller hon inte tidigare ha fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det innebär att en person som har fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning inte ska kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier. Detsamma gäller den som av en högskola har bedömts behörig till högskoleutbildning. Den sista förutsättningen för att kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå är att utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Detsamma gäller för en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. När det gäller den nedre åldersgränsen är det dock tillräckligt att personen har fyllt 17 år.

Om utlänningen ansöker om och har rätt till ett nytt uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket UtL blir inte denna bestämmelse tillämplig utan i stället 16 a §.

Enligt *andra stycket* ska uppehållstillståndet vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

I *tredje stycket* anges att ett uppehållstillstånd kan beviljas även om studierna inte bedrivs på heltid om det finns särskilda skäl. Angående vad som kan utgöra sådana särskilda skäl, se kommentaren till 16 a §.

16 e § *En utlänning som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om*

1. *utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,*

2. *utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs,*

3. *utlänningen studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, och*

4. *utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.*

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

Ett beslut om av- eller utvisning får inte verkställas innan frågan om uppehållstillstånd har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för en utlänning som har fått eller annars skulle få ett avlägsnandebeslut med uppskjuten verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Enligt *första stycket* ska en utlänning som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med en uppskjuten verkställighet därför att verkställighet inte kan ske för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om vissa villkor är uppfyllda. Paragrafen är alltså tillämplig både i fall där ett av- eller utvisningsbeslut redan har fattats och i fall där Migrationsverket annars skulle fatta ett sådant beslut. Det kan alltså handla om utlänningar som är under eller över 18 år vid prövningen men som kom till Sverige som ensamkommande barn. I vissa fall kan det förekomma att utlänningen haft ett första uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL men inte kan få ett nytt sådant tillstånd. För att uppehållstillstånd ska bli aktuellt enligt paragrafen krävs för det första att utlänningens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. För det andra ska utlänningen befinna sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå ges in. För det tredje

ska utlänningen studera i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning. För det fjärde får utlänningen inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Enligt *andra stycket* ska uppehållstillståndet vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Enligt *tredje stycket* får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid om det finns särskilda skäl. Angående vad som kan utgöra sådana särskilda skäl, se kommentaren till 16 a §.

I *fjärde stycket* anges att beslutet om av- eller utvisning inte får verkställas innan frågan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft.

16 f § *En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716) för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet och som inte kan få ett längre tillstånd enligt 16 b § eller ett uppehållstillstånd enligt 16 e § ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om*

1. *utlänningsens första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare,*

2. *utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs,*

3. *utlänningen studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning, och*

4. *utlänningen inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.*

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen, som är ny, behandlas möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för den som har haft ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL men som inte kan få ett förlängt tillstånd enligt 16 b § eller ett uppehållstillstånd enligt 16 e §. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Paragrafen träffar de som före aviseringen av den tillfälliga lagen kom hit som ensamkommande barn och fick ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § UtL på grund av verkställighetshinder men som hunnit bli vuxna när prövningen av en ny ansökan om uppehållstillstånd äger rum. De som vid den prövningen fortfarande är under 18 år kan antingen få ett förlängt tillstånd enligt 16 b § om det är aktuellt att fatta ett nytt beslut enligt 5 kap. 11 § UtL eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå enligt 16 e § om det är aktuellt att fatta ett beslut om utvisning med uppskjuten verkställighet.

Enligt *första stycket* ska en utlänning vars första ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare och som har beviljats ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon befinner sig i Sverige när ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå görs, studerar i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning och inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Enligt *andra stycket* ska uppehållstillståndet vara tidsbegränsat och gälla i fyra år.

Av *tredje stycket* framgår att undantag från kravet på heltidsstudier kan göras om det finns särskilda skäl. Angående vad som kan utgöra sådana särskilda skäl, se kommentaren till 16 a §.

Uppehållstillstånd för fortsatta studier

16 g § *En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 d § och som inte har fullföljt sin utbildning, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon inte har fyllt 25 år, uppfyller förutsättningarna i 16 a § första stycket 2–4 och aktivt har deltagit i utbildningen.*

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen, som är ny, behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier med anledning av studier på ett nationellt program eller motsvarande. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *första stycket* ska en utlänning, som har beviljats ett längre uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå med anledning av studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande, kunna beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon inte har fullföljt sin utbildning. För att ett tillstånd för fortsatta studier ska kunna beviljas ska utlänningen vara under 25 år och uppfylla förutsättningarna i 16 a § första stycket 2–4. Detta innebär att utlänningen för det första ska ha påbörjat en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller studera på heltid på en annan motsvarande utbildning. De nationella programmen kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Introduktionsprogrammen är inte nationella program. Med en annan motsvarande utbildning avses utbildning på gymnasial nivå inom komvux och särvox samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola. För det andra ska han eller hon inte tidigare ha fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det innebär att en person som har fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning inte ska kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier. Detsamma gäller den som av en högskola har bedömts behörig till högskoleutbildning. För det tredje ska utlänningen inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet. En ytterligare förutsättning för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt denna paragraf är att utlänningen aktivt har deltagit i utbildningen.

I *andra stycket* anges att uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget.

I *tredje stycket* anges att ett uppehållstillstånd kan beviljas även om studier inte bedrivs på heltid om det finns särskilda skäl. Angående vad som kan utgöra sådana särskilda skäl, se kommentaren till 16 a §.

16 h § *En utlänning som vid första prövningen av sin asylansökan beviljades ett uppehållstillstånd enligt 16 c § därför att det saknades ett ordnat mottagande i hemlandet och som inte har påbörjat studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motvarande utbildning när uppehållstillståndet löper ut, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon*

1. inte har fyllt 25 år,
  2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och
  3. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.
- Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.
Upphållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.*

I paragrafen, som är ny, behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier med anledning av studier på ett introduktionsprogram. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första stycket* ska en utlänning, som vid första prövningen av asylansökan beviljades ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå med anledning av studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och som inte har påbörjat studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motvarande utbildning när uppehållstillståndet upphör att gälla kunna beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier. För att ett tillstånd för fortsatta studier ska kunna beviljas ska utlänningen vara under 25 år och fortfarande studera på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Vidare ska utlänningen inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

I *andra stycket* anges att uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Av *tredje stycket* framgår att möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd enligt paragrafen bara finns en gång.

Upphållstillstånd efter fullföljd utbildning

16 i § *En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt 16 d eller 16 g § ska, om utbildningen fullföljts, beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.*

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

I paragrafen, som är ny, behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Enligt *första stycket* ska den som har haft ett längre uppehållstillstånd för studier och den som har beviljats ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett nationellt program eller motsvarande eller för fortsatta studier med anledning av studier på ett nationellt program eller motsvarande, kunna beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Ett sådant tillstånd kan beviljas den som inte hunnit

fullfölja sin utbildning sex månader före det att det tidigare tillståndet löper ut, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Med fullföljd utbildning avses att personen i fråga har ett examensbevis eller studiebevis från ett nationellt program i gymnasieskola eller i gymnasiesärskola eller från utbildning på gymnasial nivå inom komvux eller särsvux eller ett utfärdat intyg, efter folkhögskolans allmänna kurs, om grundläggande omfattningskrav motsvarande tre år på gymnasieskola.

Enligt *andra stycket* ska tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

17 § En arbetsgivare som anställer en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12, 15, 16 a eller 16 b § eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§ ska senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5, 12, 15, 16 a eller 16 b § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ ska såvida inte något annat följer av 17 a §, när tiden för det tillståndet har löpt ut, beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts enligt första stycket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet.

Upphållstillstånd enligt andra stycket får beviljas en utlänning som inte har fyllt 25 år endast om han eller hon har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga och om underrättelse till Skatteverket.

I paragrafen finns en bestämmelse om permanent uppehållstillstånd.

Första stycket ändras så att det framgår att även en arbetsgivare som anställer en utlänning som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller som har ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ ska underrätta Skatteverket om anställningen senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades.

Andra stycket ändras så att det framgår att en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd när tiden för det tidsbegränsade tillståndet har löpt ut om han eller hon har en anställning som har anmälts till Skatteverket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

17 a § Upphållstillstånd får vägras i fall som avses i 17 § om utlänningen

1. utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet, eller
2. har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om när permanent uppehållstillstånd kan vägras. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

Paragrafen innebär att permanent uppehållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 17 § om den sökande utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet (jfr 5 kap. 17 och 17 a §§ UtL).

18 § Ett utländskt barn som ska beviljas ett uppehållstillstånd som ska tidsbegränsas enligt 5, 12, 15, *eller 16 a §* får ges ett permanent uppehållstillstånd om det vid en samlad bedömning av barnets situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

I paragrafen finns en bestämmelse om permanent uppehållstillstånd för barn.

Av ändringen framgår att barn som beviljas ett uppehållstillstånd som ska tidsbegränsas enligt 16 a § i den tillfälliga lagen också kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om det finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

19 § Det som föreskrivs i 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) gäller inte för en utlänning som ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 8 eller 14 §, *som ansöker om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§* eller *som ansöker om permanent uppehållstillstånd enligt 17 §*.

Paragrafen reglerar undantag från huvudregeln i utlänningslagen att en ansökan om uppehållstillstånd inte får beviljas efter inresan i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Ändringen innebär att även en ansökan om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå enligt 16 c, 16 d, 16 e eller 16 f §, för fortsatta studier enligt 16 g eller h § eller efter fullföljd utbildning enligt 16 i § får beviljas efter inresan.

Skyldighet att redovisa studieaktivitet

20 § *En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ ska varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen.*

Paragrafen, som är ny, behandlar skyldigheten för en studerande att redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Enligt *första stycket* ska den som har ett längre uppehållstillstånd för studier enligt 16 a eller 16 b § eller ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå enligt någon av 16 d–16 f §§ redovisa för Migrationsverket årsvis att han eller hon aktivt deltar i utbildningen. Enligt 8 kap. 8 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska betyg efter

avslutade kurser dokumenteras i en betygskatalog. En elev har enligt 9 § samma förordning rätt att få ett utdrag ur betygskatalogen. Ett sätt för den studerande att visa att han eller hon aktivt har deltagit i utbildningen, i det fall eleven hunnit avsluta och således betygssatts i några kurser, kan därför vara att ge in ett sådant utdrag till Migrationsverket. Ett annat sätt kan vara att ge in dokumentation som visar att han eller hon har närvarat vid undervisningen eller underlag som visar att han eller hon följer sin individuella studieplan, om en sådan har upprättats, eller annars motsvarande planeringsdokument (se även 21 §).

Återkallelse av uppehållstillstånd

21 § Ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 h §§ får återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda, om utlänningen trots påminnelse inte uppfyller sin skyldighet att redovisa studieaktivitet eller om utlänningen inte aktivt deltar i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Paragrafen, som är ny, reglerar återkallelse av ett längre uppehållstillstånd för studier, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller ett uppehållstillstånd för fortsatta studier. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Enligt *första stycket* får ett längre uppehållstillstånd för studier enligt 16 a eller 16 b §, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå enligt någon av 16 c–16 f §§ eller ett uppehållstillstånd för fortsatta studier enligt 16 g eller 16 h § återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda eller om utlänningen inte aktivt har deltagit i utbildningen. Att förutsättningarna för ett tillstånd inte längre föreligger kan bero på att den studerande inte längre bedriver studier på heltid, dvs. har avbrutit sina studier eller inte följer sin individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument. Vidare ska frågan om återkallelse prövas om utlänningen inte fullgjort sin redovisnings-skyldighet, trots att Migrationsverket har skickat en påminnelse till utlänningen om redovisningsskyldigheten, eller om utlänningen inte har visat att han eller hon aktivt har deltagit i utbildningen.

I och med att det i paragrafen anges att uppehållstillstånd *får* återkallas har Migrationsverket möjlighet att avstå från att återkalla även om förutsättningarna för en återkallelse i och för sig är uppfyllda. Det kan t.ex. ibland vara lämpligt om utlänningen vid prövningen fortfarande bedöms ha rätt till uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 och 6 § eller 12 kap 18 § första stycket UtL och Migrationsverket efter en återkallelse ändå skulle behöva utfärda ett nytt uppehållstillstånd.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela verkställighetsföreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Överklagande

22 § *Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som ett beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716).*

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om överklagande av Migrationsverkets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.

I bestämmelsen anges att Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som ett beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § UtIL. Detta innebär att Migrationsverkets beslut får överklagas till en migrationsdomstol om beslutet innebär avslag på en ansökan om uppehållstillstånd eller återkallelse av ett uppehållstillstånd.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

6. *Trots punkt 2 ska 16 b, 16 e, 16 f och 20–22 §§ tillämpas i ärenden där ett barns ansökan om uppehållstillstånd har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare.*

7. *Trots punkt 5 gäller lagen fortfarande för överklagande av beslut som har fattats enligt någon av 16 c–17 a §§ eller 21 §§ denna lag.*

Sjätte punkten innebär att vissa av bestämmelserna i den tillfälliga lagen ska tillämpas vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd från ett barn trots att ansökan har registrerats hos Migrationsverket med registreringsdatum den 24 november 2015 eller tidigare. Det gäller bestämmelserna om längre uppehållstillstånd för ensamkommande barn, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som har fått, eller annars skulle få, ett av- eller utvisningsbeslut med uppskjuten verkställighet och uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för ensamkommande barn som hunnit bli vuxna när det tidsbegränsade uppehållstillståndet på grund av verkställighetshinder löper ut. Vidare gäller det bestämmelserna om skyldighet att redovisa studieaktivitet, återkallelse av uppehållstillstånd och överklagande.

Sjunde punkten innebär att lagen ska gälla även efter lagens giltighetstid för överklagande av beslut som har fattats enligt den lagen och som rör uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier, uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, permanent uppehållstillstånd vid försörjning eller återkallelse av uppehållstillstånd. Lagen ska alltså tillämpas när Migrationsverket gör sin rättidsprövning och när en domstol prövar överklagandet.

15.2 Förslaget till lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

1 § En utlänningslag som har haft ett uppehållstillstånd enligt 16 c eller 16 h § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få

uppehållstillstånd i Sverige, eller ett uppehållstillstånd enligt 3 §, ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning,
3. inte tidigare har fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning, och
4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst till den dag lagen upphör att gälla.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Enligt *första stycket* ska en utlänning, som har beviljats ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för studier på ett introduktionsprogram enligt 16 c eller 16 h § den tillfälliga lagen eller enligt 3 § kunna beviljas ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om han eller hon har påbörjat studier på ett nationellt program eller motsvarande när uppehållstillståndet upphör att gälla. För att beviljas ett sådant tillstånd måste utlänningen vara under 25 år. Vidare ska han eller hon ha påbörjat en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller studera på heltid på en annan motsvarande utbildning. De nationella programmen kan vara yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Introduktionsprogrammen är inte nationella program. Med en annan motsvarande utbildning avses utbildning på gymnasial nivå inom komvux och sårvox samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola. Han eller hon ska inte tidigare ha fullföljt en sådan utbildning eller en utländsk motsvarande utbildning. Det innebär att en person som har fått ett utlåtande från Universitets- och högskolerådet över att han eller hon har en utländsk utbildning motsvarande en svensk gymnasieutbildning inte ska kunna få ett längre uppehållstillstånd för studier. Detsamma gäller den som av en högskola har bedömts behörig till högskoleutbildning. Vidare ska utlänningen inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

I *andra stycket* anges att uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst till den dag lagen upphör att gälla.

I *tredje stycket* anges att ett uppehållstillstånd kan beviljas även om studierna inte bedrivs på heltid om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan t.ex. vara att någon på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning är förhindrad att studera på heltid eller att någon endast behöver komplettera en utländsk utbildning och sådan komplettering inte kan ske på ett sätt som motsvarar heltidsstudier.

Uppehållstillstånd för fortsatta studier

2 § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller som har haft ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ den lagen, eller enligt 1 §, och som inte har fullföljt sin utbildning, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
2. studerar på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning,
3. aktivt har deltagit i utbildningen, och
4. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan, eller, om utlänningen studerar på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument, dock längst tretton månader i taget.

Om det finns särskilda skäl får uppehållstillstånd beviljas även om utlänningen inte studerar på heltid.

I paragrafen behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller motsvarande. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 16 g § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen. Till skillnad från 16 g § i den tillfälliga lagen finns inte någon nedre åldersgräns och det behöver vid detta tillfälle inte prövas om utlänningen tidigare genomgått en utländsk utbildning. Vidare omfattas även den som har haft ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på fyra år.

3 § En utlänning som vid första prövningen av sin asylansökan beviljades ett uppehållstillstånd enligt 16 c § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige därför att det saknades ett ordnat mottagande i hemlandet, och som inte har påbörjat studier på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på en annan motsvarande utbildning när uppehållstillståndet löper ut, ska beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier om han eller hon

1. inte har fyllt 25 år,
  2. studerar på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och
  3. inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.
- Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.
Uppehållstillstånd enligt denna paragraf kan endast beviljas en gång.

I paragrafen behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd för fortsatta studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 16 h § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning

4 § En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 d–16 g §§ den lagen eller enligt 1 eller 2 § ska, om

utbildningen fullföljts, beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i sex månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat.

I paragrafen behandlas en möjlighet att beviljas ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 16 i § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen. Även den som har haft ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på fyra år omfattas av bestämmelsen.

Permanent uppehållstillstånd

5 § En arbetsgivare som anställer en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt någon av 1–4 §§ ska senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

En utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller ett uppehållstillstånd som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt någon av 1–4 §§ ska, såvida inte något annat följer av 6 §, när tiden för det tillståndet har löpt ut, beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts enligt första stycket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet.

Upphållstillstånd enligt andra stycket får beviljas en utlänning som inte har fyllt 25 år endast om han eller hon har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga och om underrättelse till Skatteverket.

I paragrafen finns en bestämmelse om permanent uppehållstillstånd.

Övervägandena finns i avsnitt 10. Paragrafen motsvarar 17 § i den tillfälliga lagen.

Enligt *första stycket* ska en arbetsgivare som anställer en utlänning som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § den tillfälliga lagen eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt någon av 1–4 §§ underrätta Skatteverket om anställningen senast månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades.

Enligt *andra stycket* ska, om inte annat följer av 6 §, en utlänning som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § den tillfälliga lagen eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 i §§ den lagen eller enligt 1–4 §§ kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd när tiden för det tidsbegränsade tillståndet har löpt ut om han eller hon har en anställning som har anmälts till Skatteverket och

som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Att arbetsgivaren har anmält anställningen senare än den tidpunkt som anges i första stycket innebär inte att uppehållstillstånd inte kan beviljas. Däremot måste anställningen vara anmäld till Skatteverket när Migrationsverket fattar sitt beslut. Detsamma ska gälla för en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet. Uppehållstillstånd får beviljas med stöd av förevarande paragraf även om skyddsbehovet eller förutsättningarna för att beviljas uppehållstillstånd enligt 12 eller 15 § inte längre är uppfyllda. Med näringsverksamhet avses näringsverksamhet enligt 13 kap 1 § inkomstskattelagen (1999:1229). För att en verksamhet ska anses utgöra näringsverksamhet krävs bl.a. att den bedrivs regelbundet och varaktigt. Det saknar i detta sammanhang betydelse om inkomsterna härrör från egen verksamhet eller verksamhet som bedrivs i en juridisk person. Kravet på att kunna försörja sig kan uppfyllas oavsett hur inkomsterna beskattas. Kravet på att kunna försörja sig är normalt uppfyllt om det finns regelbundna inkomster som tillgodoser utlänningens eget uppehälle inklusive kostnaden för egen bostad. En förutsättning för att en anställning ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd är att skattelagstiftningen följs. Inkomsterna måste vara av sådan karaktär att de kommer att beskattas. Försörjningsförmågan måste ha en viss varaktighet för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

Enligt *tredje stycket* får uppehållstillstånd på grund av försörjning inte beviljas en utlänning som är under 25 år om han eller hon inte har fullföljt gymnasieutbildning eller motsvarande. Med fullföljd gymnasieutbildning menas att personen i fråga har ett examensbevis eller studiebevis från ett nationellt program. I och med att en motsvarande utbildning ska jämföras omfattas även de som läser utbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola eller har en utländsk motsvarande utbildning.

I *fjärde stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela verkställighetsföreskrifter om försörjningsförmåga och om underrättelse till Skatteverket.

6 § Uppehållstillstånd får vägras i fall som avses i 5 § om utlänningen

1. utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet, eller
2. har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet.

I paragrafen finns bestämmelser om när permanent uppehållstillstånd kan vägras. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 17 a § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

När ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

7 § Det som föreskrivs i 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen (2005:716) gäller inte för en utlänning som ansöker om tidsbegränsat uppehållstillstånd

enligt någon av 1–4 §§ eller som ansöker om permanent uppehållstillstånd enligt 5 §.

Paragrafen reglerar undantag från huvudregeln i utlänningslagen att en ansökan om uppehållstillstånd inte får beviljas efter inresan i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 19 § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Skyldighet att redovisa studieaktivitet

8 § En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, eller som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 f §§ den lagen eller enligt 1 § ska varje år redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen.

Paragrafen behandlar skyldigheten för en studerande att redovisa för Migrationsverket att han eller hon aktivt deltar i utbildningen. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 20 § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Återkallelse av uppehållstillstånd

9 § Ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller som har beviljats enligt någon av 16 c–16 h §§ den lagen eller enligt någon av 1–3 §§ får återkallas om förutsättningarna för uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda, om utlänningen trots påminnelse inte uppfyller sin skyldighet att redovisa studieaktivitet eller om utlänningen inte aktivt deltar i utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att aktivt delta i en utbildning.

Paragrafen reglerar återkallelse av ett längre uppehållstillstånd för studier, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller ett uppehållstillstånd för fortsatta studier. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 21 § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Överklagande

10 § Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till en migrationsdomstol i samma utsträckning som ett beslut kan överklagas enligt 14 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716).

I paragrafen finns en bestämmelse om överklagande av Migrationsverkets beslut. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Paragrafen motsvarar 22 § i den tillfälliga lagen, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2019.
2. Lagen upphör att gälla den 20 januari 2023.
3. Trots punkt 2 gäller 5 och 6 §§ fortfarande för en ansökan som har registrerats hos Migrationsverket före den 20 januari 2023 om utlänningen har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a eller 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt någon av 16 d–16 g §§ eller 16 i § den lagen eller enligt 1, 2 eller 4 § och senast vid den tidpunkten fullföljt sin utbildning.
4. Trots punkt 2 gäller lagen fortfarande för överklagande av beslut som har fattats enligt denna lag.

Punkt 3 innebär att 5 § om permanent uppehållstillstånd vid försörjning och 6 § om att permanent uppehållstillstånd får vägras ska tillämpas för en ansökan som registrerats hos Migrationsverket innan lagen har upphört att gälla om utlänningen har beviljats ett längre uppehållstillstånd för studier, ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, ett uppehållstillstånd för fortsatta studier eller ett uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning och utlänningen före den 20 januari 2023 har fullföljt sin utbildning.

Punkt 4 innebär att lagen ska gälla även efter lagens giltighetstid för överklagande av beslut som har fattats enligt den lagen. Lagen ska alltså tillämpas när Migrationsverket gör sin rättidsprövning och när en domstol prövar överklagandet.

15.3 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

5 kap. 3 a § Uppehållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,
2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,
3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,
4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och
5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller annan skyddsbehövande, eller

3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Av 6 § andra stycket och 7 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §* den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* anger att det av 6 § andra stycket och 7 § första stycket lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte ska tillämpas under den tid som den tillfälliga lagen gäller, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § den lagen.

8 § Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning enligt 3 § första stycket 1 eller 3 a § första stycket 1 ska vara tidsbegränsat vid första beslutstillfället, såvida inte

1. utlänningen sammanbott utomlands med sin make eller sambo under en längre tid, eller

2. det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a §* den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppskjuten invandringssprövning.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i *andra stycket* anger att det av 8 § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte ska tillämpas under den tid som den tillfälliga lagen gäller när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § den lagen.

11 § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas om det finns ett hinder, som inte är bestående, mot att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs.

I 16 a och 16 b §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige finns bestämmelser om uppehållstillståndets längd som gäller under perioden 1 juni 2017–19 juli 2019 för barn som beviljas uppehållstillstånd för att det saknas ordnat mottagande i hemlandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidsbegränsat uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder.

Det nya *andra stycket* är en upplysningsbestämmelse som anger att det i 16 a och 16 b §§ lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige finns bestämmelser om uppehållstillståndets längd för barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av att det saknas ordnat mottagande i hemlandet.

16 § En utlänning som med stöd av 8 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning får beviljas ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har familjeanknytning enligt 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket och som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i två år får ges ett permanent uppehållstillstånd. Om det finns särskilda skäl, får permanent uppehållstillstånd ges före tvåårsperiodens slut.

Har ett förhållande upphört får uppehållstillstånd ändå ges, om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller

3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har *ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller* ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 *eller 16 a §* den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fortsatt uppehållstillstånd vid uppskjuten invandringssprövning.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* anger att det av 8 § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte ska tillämpas under den tid som den tidsbegränsade lagen gäller när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § den lagen.

17 a § Upphållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 3 §, om

1. oriktiga uppgifter medvetet lämnats eller omständigheter medvetet förtigits som är av betydelse för att få uppehållstillståndet,

2. en utlänning adopterats eller ett äktenskap ingåtts eller ett samboförhållande inletts uteslutande i syfte att ge utlänningen rätt till uppehållstillstånd, eller

3. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillstånd får vägras även i sådana fall som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 b, om

1. makarna eller samborna inte lever tillsammans eller inte har sådan avsikt,

2. den person till vilken anknytning åberopas eller utlänningen som sökt uppehållstillstånd är gift eller sambo med någon annan, eller

3. någon av makarna eller samborna är under 18 år.

Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras ska hänsyn tas till utlänningens övriga levnadsomständigheter och familjeförhållanden.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 gäller den avvikelse från andra stycket 3 som följer av 6 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har

beviljats ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § UtL får vägras.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* anger att under perioden 20 juli 2016–19 juli 2019 gäller andra stycket 3 med den avvikelse som följer av 6 § första stycket lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, om utlänningen åberopar anknytning till en flyktning eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 16 c § eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 a § den lagen.

18 § En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flyktning eller annan skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med familjeanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlänningen med stöd av 10 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

17 § lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2019–19 januari 2023.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i *sjätte stycket* anger att det i 7 § i lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket. Dessa kompletterande undantag gäller under den period som den lagen gäller.

15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

2 § Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om uppehållstillståndet har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om målgruppen för lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Av *punkt 4 i första stycket*, som är ny, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller efter fullföljd utbildning enligt någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige omfattas av lagen.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige omfattas av lagen.

15.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

2 § Lagen gäller en nyanländ som har fyllt 20 men inte 65 år och som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om uppehållstillståndet har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen,

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, *eller*

5. någon av 1–4 §§ lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om målgruppen för lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Av *punkt 5 i första stycket*, som är ny, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning enligt 1, 2, 3 eller 4 § lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå omfattas av lagen.

15.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

2 § Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om målgruppen för lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Av *punkt 4 i första stycket*, som är ny, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller efter fullföljd utbildning enligt någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige omfattas av lagen.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige omfattas av lagen.

15.7 Förslaget till lag om ändring i lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

2 § Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. 12 kap. 18 § utlänningslagen,
3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen,
4. någon av 16 c–16 i §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, *eller*
5. *någon av 1–4 §§ lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.*

Detsamma gäller den som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 16 b § lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om målgruppen för lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Av *punkt 5 i första stycket*, som är ny, framgår att personer som beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, för fortsatta studier eller uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning enligt 1, 2, 3 eller 4 § lagen (xxxx:xxx) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå omfattas av lagen.

2016-11-23

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/1030

Kommunstyrelsen

Förändrade stadgar Käppalaförbundet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner de föreslagna ändringarna i förbundsordningen för kommunalförbundet Käppalaförbundet i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteskrivelse

Sammanfattning

Nacka kommun är tillsammans med tio andra kommuner i stockholmsregionen medlemmar i Käppalaförbundet, som är ett kommunalförbund med uppdrag att rena och omhänderta avloppsvatten. Styrelsen i Käppalaförbundet föreslår en justerad förbundsordning för förbundet. Justeringarna är främst av språklig karaktär, men innebär även en utökning av låneramen med 200 miljoner kronor. Nackas andel av Käppalaförbundet är knappt 5%.

Ärendet

Nacka kommun är medlem i Käppalaförbundet, som är ett kommunalförbund med förbundsfullmäktige som högsta beslutande organ. Ändamålet med förbundets verksamhet är att rena och omhänderta avloppsvatten. Förbundets verksamhet styrs av en förbundsordning, som reglerar förhållandet mellan förbundet och ägarna. I dagsläget är elva kommuner i stockholmsregionen medlemmar och ytterligare två kommuner har anmält intresse att bli delägare. Käppalaförbundet renar avloppsvatten från mer än en halv miljon människor i de elva medlemskommunerna. Nackas andel av Käppalaförbundet är 4,8%.

Förbundsfullmäktige i Käppalaförbundet beslutade på sitt sammanträde den 11 oktober 2016 att föreslå en justerad förbundsordning. Förändringarna är dels av språklig karaktär, dels en anpassning till rådande lagstiftning. För att möta kommande års investeringar föreslås även en ökning av förbundets låneram från 1,4 miljarder kronor till 1,6 miljarder kronor.

Nackas andel av förbundet uppgår till 4,8%. Enligt kommunallagen ansvarar respektive kommun endast för den fastställda andelen. Det betyder att av Käppalaförbundets tillgångar

och skulder ansvarar Nacka endast för 4,8%. Utökning av låneramen med 200 miljoner kronor till 1,6 miljarder kronor betyder att Nackas andel av lånet ökar med 96 000 kronor.

Kommunfullmäktige i Nacka beslutade den 18 april 2016, §100, att överföra kommunens ansvar som huvudman för allmänna vatten- och avloppsanläggningar enligt lagen om allmänna vattentjänster och kommunens renhållningsansvar för hushållsavfall enligt miljöbalken till ett helägt aktiebolag. Aktiebolaget, Nacka vatten och avfall AB, har ingen invändning mot de förändrade stadgarna i Käppalaförbundet.

De föreslagna förändringarna och den nya förbundsordningen är granskad av

Ekonomiska konsekvenser

De förändrade stadgarna medför inga direkta ekonomiska konsekvenser för Nacka kommun. Nackas andel av Käppalaförbundet uppgår till 4,8%. Utökning av låneramen med 200 miljoner kronor till 1,6 miljarder kronor betyder att Nackas andel av lånet ökar med 96 000 kronor.

Konsekvenser för barn

De förändrade stadgarna medför inga direkta konsekvenser för barn. Käppalaförbundets verksamhet syftar till att rena avloppsvatten och ta tillvara avloppsvattnets resurser för en hållbar utveckling.

Bilagor

Skrivelse från Käppalaförbundet

Eva Olin
Ekonomidirektör
Stadsledningskontoret

Johanna Magnusson
Controller
Controllerenheten

Kommundirektörer, Ekonomichefer, VA-ansvariga för Käppalaförbundets medlemskommuner

Datum
2016-11-16

Handläggare
Tord Andersson

Diarienummer
KF2016-082

Projektnummer

Inbjudan till informationsmöte med anledning av föreslagna ändringar i Käppalaförbundets förbundsordning 2016-12-12, kl. 10.00 – 12.00

Käppalaförbundets medlemskommuner har fått en hemställan från förbundet att godkänna förändringar i förbundsordningen som föreslagits från förbundsfullmäktige 2016-10-11.

För att underlätta kommunernas beredning av ärendet inbjuds berörda befattningshavare i respektive medlemskommun till ett informationsmöte med Käppalaförbundets förvaltning avseende bakgrund och genomgång av de föreslagna förändringarna som främst berör ändamålsparagraf, låneram samt språkliga förenklingar och mindre justeringar i texten.

Käppalaförbundet avser också att informera om verksamheten i stort, nya tillståndsvärden, framtida utmaningar och läget avseende en eventuell anslutning av Vaxholm och Österåker.

Mötet hålls på Käppalaverket, Södra Kungsvägen 315, Lidingö klockan 10.00 – 12.00. Informera gärna kollegor som kan vara involverade i frågorna i din kommun.

Meddela närvaro till tord.andersson@kappala.se eller annika.palmingren@kappala.se senast 2016-12-10

Frågor besvaras av Tord Andersson 08-766 67 00 (070-339 37 22)

VÄLKOMNA

Per Manhem

Käppalaförbundet

- Bilagor
1. Protokollsutdrag reviderad förbundsordning (Förbundsfullmäktige)
  2. Hemställan om godkännande av ny förbundsordning
  3. Förslag på ny förbundsordning

Käppalaförbundet

Post Box 3095, 181 03 Lidingö Telefon 08-766 67 00 Telefax 08-766 67 01 E-post kappala@kappala.se Webbplats www.kappala.se
Besök Södra Kungsvägen 315, Lidingö

Käppalaförbundet
Förbundsfullmäktige

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum 2016-10-11 Sid 1 (5)
Diarienummer KF2016-141

Tid och plats Tisdagen den 11 oktober 2017, kl. 17:30
Solna stadshus

Närvarande Se närvarolista på nästa sida

Övriga deltagare Mikael Nielsen, vice VD
Tord Andersson, chef Verksamhetsstöd
Annika Palmgren, administratör

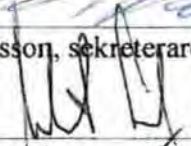
Utses att justera Birgitta Schwinn, Robin Sjöberg

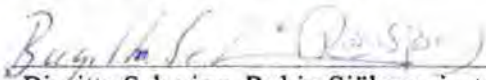
Justeringens tid och plats 2016-10-25
Förvaltningsbyggnaden, Södra Kungsvägen 315, Lidingö

Underskrifter

Paragrafer
11-22

Tord Andersson, sekreterare

Lars-Erik Salminen, ordförande

Birgitta Schwinn, Robin Sjöberg, justerande

Anslag/bevis Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ Käppalaförbundet, Förbundsfullmäktige

Datum Sammanträdesdatum 2016-10-11 Datum för anslags uppsättande 2016-10-26 Datum för nedtagande 2016-11-16

Förvaringsplats för protokollet Förvaltningsbyggnaden, Södra Kungsvägen 315, Lidingö

Underskrift

Tord Andersson, sekreterare

Kommun	Ledamöter	Tjänstgörande ersättare		Ersättare			
Danderyd	Torsten Siögren	M	X		Anders Bergstrand	M	F
	Inger Olsson-Blomberg	M	X		Katja Isacson	M	-
	Lars-Gunnar Wallin	L	-		Jörgen Elfving	C	-
Lidingö	Sven Broddner	M	X		Kess Simmasgård	M	-
	Fredrik Kronberg	M	-		Solveig Fröberg	M	F
	Hans Grundell	LP	X		Thomas Wingstedt	LP	-
Nacka	Eva Närvä-Eickenrodt	M	X		Ingemar Sahlgren	C	X
	Monica Brohede Tellström	L	-		Lydia Liu	KD	X
	Per Chrisander	MP	X		Martin Hellströmer	S	-
Sigtuna	Gun Eriksson	S	F		Ronnie Lundin	S	X
	Abir Karademir	S	X		Hendrik Nyman	L	-
	Gunnar Balfe	M	X		Lars Lagerdahl	M	X
Sollentuna	Birgitta Schwinn	M	X		Agneta Sjöstedt	M	X
	Vakant	M	-		Per Gibson	L	-
	Carina Knorpp	L	X		Towe Ireblad	KD	X
	Robin Sjöberg	S	X		Peter Godlund	MP	X
Solna	Lars-Erik Salminen	M	X		Lars Rådén	M	X
	Anne Utter	L	X		Per Engström	L	X
	Vakant	S	-		Signe Levin	S	X
	Victoria Johansson	MP	X		Fredrik Hertzberg	V	-
Täby	Torsten Björnsson	M	X		Karin Rönnberg	M	-
	Mikael Jensen	M	X		Mats Nordström	L	X
	Jan-Åke Willumsen	L	-		Per Åke Evén	C	X
	Conny Fogelström	S	X		Thomas Elevant	MP	X
Upplands-Bro	Catharina Andersson	S	X		Thilman D Thulesius	MP	-
	Fredrik Kjos	M	X		Göran Malmstedt	M	X
Upplands Väsby	Ali Kashefi	S	X		Ann-Christine Jytner	S	X
	Kjell Jonsson	MP	X		Anders Rosén	V	-
	Johan Magnusson	C	X		Jan-Erik Ek	M	X
Vallentuna	Bengt-Åke Grip	M	X		Ewa Thorin	M	X
	Mattias Andersson	C	-		Per-Olof Björkman	L	-
	Sven-Olof Ekström	S	X		Jenny Thörnberg	MP	-
Värmdö	Malin Bellander	M	-		Ina Ununger	C	-
	Vakant	L	-		Jan Dolk	KD	F
	Anna-Lena Östman	S	X		Christer Hedberg	S	-

- X = Närvarande
 - = Frånvarande utan anmälan
 F = Anmäld frånvaro

Käppalaförbundet
Förbundsfullmäktige

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum 2016-10-11 Sid 4 (5)
Diarienummer KF2016-141

Delårsrapport per den 30 juni 2016 samt revisorerernas yttrande (KF2016-223)

§ 15

Förelåg delårsrapport per den 30 juni 2016 samt revisorerernas yttrande.

Vice VD föredrog rapporten i korthet.

Förbundsfullmäktige beslutade

att godkänna framlagt förslag till delårsrapport med prognos.

Budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021 (KF2016-224)

§ 16

Förelåg budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Vice VD föredrog budgeten i korthet.

Förbundsfullmäktige beslutade

att fastställa framlagt förslag till budget för 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Förslag till reviderad förbundsordning

§ 17

Förelåg förslag till reviderad förbundsordning.

Förbundsfullmäktige beslutade

att fastställa framlagt förslag till ändrad förbundsordning för slutligt godkännande i respektive medlemskommuns kommunfullmäktige.

Förslag till arbetsordning för förbundsfullmäktige (KF2016-079)

§ 18

Förelåg förslag till arbetsordning för förbundsfullmäktige.

Nuvarande förbundsordning	Föreslagen ny förbundsordning
<i>Denna förbundsordning godkändes vid förbundsfullmäktiges sammanträde § 6/06 den 9 maj 2006 och har därefter antagits av medlemskommunernas fullmäktige. Förbundsordningen träder i kraft den 1 mars 2007</i>	<i>Denna förbundsordning godkändes vid förbundsfullmäktiges sammanträde den 11 oktober 2016 och har därefter antagits av medlemskommunernas fullmäktige. Förbundsordningen träder i kraft den 1 maj 2017</i>
§ 1 Medlemmar Kommunerna Danderyd, Lidingö, Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö är sammanslutna till ett kommunalförbund för obestämd tid enligt bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) senast ändrad genom SFS 2005:911. Kommunerna Nacka och Värmdö ingår som medlemmar fr o m den 1 januari 2007.	§ 1 Medlemmar Kommunerna Danderyd, Lidingö, Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö är sammanslutna till ett kommunalförbund för obestämd tid enligt bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) senast ändrad genom SFS 2005:911. Kommunerna Nacka och Värmdö ingår som medlemmar fr o m den 1 januari 2007.
§ 2 Ändamål Ändamålet med förbundet är att enligt bestämmelserna i denna förbundsordning omhänderta och rena medlemskommunernas avloppsvatten. För fullgörande av sin uppgift äger förbundet i enlighet med denna förbundsordning förvärva, anlägga, underhålla och driva avloppsreningsverk, pumpstationer, tunnlar, ledningsnät och andra för verksamheten erforderliga anordningar.	§ 2 Ändamål Ändamålet med förbundet är att enligt bestämmelserna i denna förbundsordning omhänderta och rena medlemskommunernas avloppsvatten samt tillvarata dess resurser i syfte att uppnå en hållbar utveckling. <i>(Kommentar)</i> <i>Styrelseförslag 2016-03-22</i>
§ 3 Benämning och säte Förbundet benämnes Käppalaförbundet och skall ha sitt säte i Lidingö. Tillkännagivande om justering av förbundets protokoll kungörelser och andra tillkännagivanden skall ske på förbundsmedlemmarnas anslagstavlor och i tidningar som förbundsfullmäktige bestämmer.	§ 3 Namn och säte Förbundet skall heta Käppalaförbundet och skall ha sitt säte i Lidingö stad. Meddelande om förbundets protokoll skall ske på Lidingö stads anslagstavla. Kungörelser och andra meddelanden skall ske på förbundsmedlemmarnas anslagstavlor och i tidningar som förbundsfullmäktige bestämmer. <i>(Kommentar)</i> <i>Förenkling avseende protokollshantering och kungörelser</i>
§ 4 Organisationsform Organisationsformen skall vara kommunalförbund med fullmäktige.	§ 4 Organisationsform Organisationsformen skall vara kommunalförbund med fullmäktige.

§ 5 Fullmäktige Val till fullmäktige skall äga rum samma år som de allmänna kommunalvalen och skall förrättas av de nyvalda fullmäktige i respektive medlemskommun. Förbundsmedlem med högst 25 000 invånare utser två ledamöter. Förbundsmedlem utser härutöver en ledamot för varje påbörjat ytterligare 25 000-tal invånare. Om härvid jämnt antal ledamöter skulle uppkomma äger den medlem som i antal invånare är närmast ovan angiven gräns rätt att utse en ytterligare ledamot. Avgörande för antal ledamöter är den officiella folkmängden vid början av året närmast före mandatperioden i de områden som inte medgetts undantag från anslutningsskyldigheten enligt § 11a. Ersättare till ledamot i förbundsfullmäktige utses samtidigt, till samma antal och på samma sätt som de ordinarie ledamöterna. Ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare fastställs i budgeten för nästkommande år.	§ 5 Fullmäktige Val till fullmäktige skall äga rum samma år som de allmänna kommunalvalen och skall förrättas av de nyvalda fullmäktige i respektive medlemskommun. Förbundsmedlem med högst 25 000 invånare utser två ledamöter. Förbundsmedlem utser härutöver en ledamot för varje påbörjat ytterligare 25 000-tal invånare. Om härvid jämnt antal ledamöter skulle uppkomma äger den medlem som i antal invånare är närmast ovan angiven gräns rätt att utse en ytterligare ledamot. Avgörande för antal ledamöter är den officiella folkmängden vid början av året närmast före mandatperioden i de områden som inte medgetts undantag från anslutningsskyldigheten enligt § 11a. Ersättare till ledamot i förbundsfullmäktige utses samtidigt, till samma antal och på samma sätt som de ordinarie ledamöterna. Ekonomiska förmåner till ledamöter och ersättare fastställs i budgeten för nästkommande år.
§ 5a Revisorer Under de år då allmänna kommunalval förrättas skall nyvalda förbundsfullmäktige utse tre revisorer och tre ersättare för granskning av verksamheten under de fyra följande åren.	§ 5a Revisorer Under de år då allmänna kommunalval förrättas skall nyvalda förbundsfullmäktige utse tre revisorer för granskning av verksamheten under kommande mandatperiod. <i>(Kommentar)</i> <i>Anpassning till praxis</i>
§ 5b Rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige Förbundsmedlem har inte rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige. Ledamöters rätt att väcka ärende (motionsrätten) regleras i kommunallagen.	§ 5b Rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige Förbundsmedlem har rätt att väcka ärende i förbundsfullmäktige genom någon av sina ledamöter. Ledamöters rätt att väcka ärende (motionsrätten) regleras i kommunallagen. <i>(Kommentar)</i> <i>Förtydligande av motionsrätten</i>

§ 5c Budget Förbundet skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår). Förslag till budget skall göras upp av förbundsstyrelsen. Budgeten skall innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret och en plan för ekonomin för en period av tre år. Närmare föreskrifter om budgetens innehåll finns i kommunallagen (1991:900). Budgeten skall fastställas av förbundsfullmäktige.	§ 5c Budget Förbundet skall varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår). Förslag till budget skall göras upp av förbundsstyrelsen. Budgeten skall innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret och en plan för ekonomin för en period av tre år. Närmare föreskrifter om budgetens innehåll finns i kommunallagen (1991:900). Budgeten skall fastställas av förbundsfullmäktige.
§ 5d Insyn och styrning Bokslut och revisionsberättelse skall delges varje förbundsmedlem.	§ 5d Insyn och styrning Bokslut och revisionsberättelse skall delges varje förbundsmedlem.
§ 6 Styrelse Förbundsfullmäktige skall, efter förslag från en av fullmäktige tillsatt valberedning, utse en förbundsstyrelse som svarar för förvaltning och verkställighet av beslut. Förbundsstyrelsen skall bestå av 11 ledamöter. För varje ledamot utses därjämte en ersättare.	§ 6 Styrelse Förbundsfullmäktige skall, efter förslag från en av fullmäktige tillsatt valberedning, utse en förbundsstyrelse som svarar för förvaltning och verkställighet av beslut. Förbundsstyrelsen skall bestå av 11 ledamöter. För varje ledamot utses därjämte en ersättare.
§ 7 Förvaltning Förvaltningen av förbundets anläggningar och skötseln av dessa skall ledas av en direktör, tillsatt av förbundets styrelse. Förvaltningsorganisationen skall tillsättas av direktören.	§ 7 Förvaltning Förvaltningen av förbundets anläggningar och skötseln av dessa skall ledas av en direktör, tillsatt av förbundets styrelse. Förvaltningsorganisationen skall tillsättas av direktören.
§ 8 Lån Till anskaffande av erforderliga medel för förbundets verksamhet äger förbundet uppta lån. Härvid skall iakttas, att sammanlagda lånesumman inte vid något tillfälle får överstiga fjortonhundra miljoner (1.400.000.000) kronor. Upptagande av lån till högre belopp än som här angetts må dock	§ 8 Lån Till anskaffande av nödvändiga medel för förbundets verksamhet får förbundet uppta lån. Den sammanlagda lånesumman får inte vid något tillfälle överstiga sextonhundramiljoner (1 600 000 000) kronor. Lån till högre belopp än som här angetts får dock upptas, om samtliga förbundsmedlemmar medger detta.

ske, om samtliga förbundsmedlemmar det medger.	<i>(Kommentar)</i> Utökning av låneram samt språkförenkling
§ 9 Avgifter a) Till bestridande av förbundets kostnader erläggs följande årsavgifter: Kapitalavgift, Driftavgift och Särskild avgift.	§ 9 Avgifter a) För att täcka förbundets kostnader skall följande årsavgifter betalas: Kapitalavgift, Driftavgift och Särskild avgift. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
b) Kapitalavgift utgår årligen och avser att täcka förbundets kapitalkostnader. Av dessa fördelas 80 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 20 % direkt proportionellt mot den årliga tillskottsvattenvolymen	b) Kapitalavgift avser att täcka förbundets kapitalkostnader. Av dessa fördelas 80 % direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden i varje medlemskommun och 20 % direkt proportionellt mot tillskottsvattenvolymen. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
c) Driftavgift utgår årligen och avser att täcka förbundets kostnader utöver kapitalkostnaderna. Av dessa fördelas 87 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 13 % direkt proportionellt mot den årliga tillskottsvattenvolymen. Avgiften skall till sin storlek vara oberoende av var avloppsvatten släpps in i förbundets anläggningar.	c) Driftavgift avser att täcka förbundets kostnader utöver kapitalkostnaderna. Av dessa fördelas 87 % för varje medlem direkt proportionellt mot den ekvivalenta folkmängden och 13 % direkt proportionellt mot tillskottsvattenvolymen. Avgiften skall inte påverkas av var avloppsvattnet släpps in i förbundets anläggningar. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
d) Ekvivalent folkmängd är förbundsmedlems totala invånarantal ökat med kvoten mellan årsvattenförbrukningen hos samtliga övriga vattenförbrukare, som ej är att hänföra till enskilda hushåll (yrkesmässig verksamhet), och den genomsnittliga årsvattenförbrukningen per invånare inom förbundets arbetsområde. I den ekvivalenta folkmängden ingår inte boende och verksamheter i de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning. Med invånarantal avses i föregående stycke medeltalet av den för avgiftsåret officiella folkmängden vid årets början och årets slut.	d) Ekvivalent folkmängd är förbundsmedlems totala invånarantal ökat med kvoten mellan årsvattenförbrukningen hos samtliga övriga vattenförbrukare, som inte är att hänföra till enskilda hushåll (yrkesmässig verksamhet), och den genomsnittliga årsvattenförbrukningen per invånare inom förbundets verksamhetsområde. I den ekvivalenta folkmängden ingår inte boende och verksamheter i de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning, § 11 punkt a. Med invånarantal avses i föregående stycke medeltalet av den för avgiftsåret officiella folkmängden vid årets början och årets slut. <i>(Kommentar)</i> <i>Förtydligande</i>
e) Tillskottsvattenvolymen under ett år är den totala avloppsvolymen minskad med vattenförbrukningen. Denna beräknas för de delar av en kommun som är anslutna till förbundets anläggningar.	e) Tillskottsvattenvolymen under ett år är den totala avloppsvolymen minskad med den totala vattenförbrukningen. Denna beräknas för de delar av en kommun som är anslutna till förbundets anläggningar.

	<i>(Kommentar)</i> <i>Förtydligande</i>
f) Den procentuella fördelningen enligt § 9 b) och § 9 c), kan efter förslag från förbundets styrelse justeras efter beslut av förbundets fullmäktige.	f) Den procentuella fördelningen enligt § 9 b) och § 9 c) kan, efter förslag från förbundets styrelse, justeras efter beslut av förbundets fullmäktige. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
g) Utgår statsbidrag till förbundet, avräknas detta - såvida inte annat bestäms i bidragsbeslutet – från förbundets kapitalkostnader, innan medlemmarnas avgifter enligt denna paragraf beräknas.	Utgår <i>(Kommentar)</i> <i>Inte längre tillämpligt</i>
h) Särskild avgift erlägges, då fråga är om verksamheter m m med särskilt förorenat avloppsvatten. Avgift uttages då efter särskilda tilläggstaxor och denna särskilda avgift disponeras för bestridande av driftkostnader. Principen för beräkning av dylika särskilda tilläggstaxor skall vara godkända av förbundets styrelse.	h) Särskild avgift skall betalas för verksamheter med särskilt förorenat avloppsvatten. Avgiften beräknas efter taxa beslutad av förbundets styrelse och skall disponeras för att täcka driftkostnaderna. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
i) Varje förbundsmedlem erlägger till förbundet utan anfordran senast var och en av dagarna 31 mars, 30 juni, 30 september och 15 december ett belopp, som motsvarar en fjärdedel av medlemmens enligt förbundets för samma år fastställda utgifts- och inkomststat beräknade avgifter. Utjämnning mellan inbetalda förskott och slutligt bestämda avgifter för samma år sker senast den 15 december följande år. Erlägger medlem inte avgift eller förskott på avgift i rätt tid, utgår otvistigt obetalt belopp från förfallodagen tills betalning sker ränta enligt vad som i räntelagen stadgas beträffande dröjsmålsränta.	i) Varje förbundsmedlem skall till förbundet betala den för året beslutade preliminära avgiften. Den preliminära avgiften baseras på den av fullmäktige beslutade budgeten för aktuellt år och fastställs av förbundets styrelse. Avgiften faktureras månadsvis med en tolfedel vid varje tillfälle. Utjämnning mellan den inbetalda preliminära avgiften och den slutgiltigt bestämda avgiften för samma år skall göras senast den 15 december följande år. Betalar medlem inte fakturerad avgift i rätt tid skall medlem betala dröjsmålsränta enligt vid varje tidpunkt gällande räntelag (1975:635) <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling och övergång från kvartals- till månadsfakturering</i>

§ 10 Andel i tillgångar och ansvarighet för förbindelser Varje förbundsmedlems andel i förbundets tillgångar står i samma förhållande till värdet av alla förbundets tillgångar som summan av medlemmens till och med näst föregående år inbetalade avgifter utom drift- och tilläggsavgifter samt särskilda avgifter till summan av alla för samma tid till förbundet erlagda avgifter med nämnda undantag. Medlemmens andel i ansvarigheten för förbundets skulder och andra förbindelser står i samma förhållande till förbundets samtliga förbindelser som i första stycket angetts.	§ 10 Andel i tillgångar och ansvarighet för förbindelser Varje förbundsmedlems andel i förbundets tillgångar står i samma förhållande till värdet av alla förbundets tillgångar som summan av medlemmens till och med näst föregående år inbetalade avgifter utom drift- och tilläggsavgifter samt särskilda avgifter till summan av alla för samma tid till förbundet erlagda avgifter med nämnda undantag. Medlemmens andel i ansvarigheten för förbundets skulder och andra förbindelser står i samma förhållande till förbundets samtliga förbindelser som i första stycket angetts. <i>(Kommentar)</i> <i>Ingen föreslagen ändring</i>
§ 11 Anslutning a) Varje förbundsmedlem är skyldig tillse att avloppsanläggningarna inom kommunen helt ansluts till förbundets anläggningar. Skyldigheten gäller ej de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundets fullmäktige och medlemskommun medgetts undantag från anslutning.	§ 11 Anslutning a) Varje förbundsmedlem är skyldig att helt ansluta avloppsanläggningarna inom kommunen till förbundets anläggningar. Skyldigheten gäller inte de områden i en medlemskommun som enligt särskilt avtal mellan förbundet och medlemskommunen medgetts undantag från anslutning. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
b) De fastigheter som av tekniska och/eller ekonomiska orsaker ej kan anslutas till förbundets anläggningar skall anmälas till förbundet, varvid även orsaken till det begärda undantaget skall redovisas. Därvid har förbundets styrelse att besluta om undantag kan godkännas.	b) Fastigheter som av tekniska och/eller ekonomiska orsaker inte rimligen bedöms kunna anslutas till förbundets anläggningar kan av förbundets styrelse lämnas dispens mot anslutningsskyldigheten enligt § 11 punkt a. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
c) Förbundsmedlem har att lämna förbundet meddelande om förekomsten av industriföretag och andra inrättningar inom kommunen, vilkas avloppsvatten på grund av sin beskaffenhet kan befaras inverka menligt på förbundets ledningar eller reningsverkets drift eller eljest påverka anläggningarnas drift i fördyrande riktning. Sådant meddelande skall lämnas i god tid innan dylikt avloppsvatten från tidigare inte anmäld inrättning skall tillföras ledningsnät, anslutet till förbundets nät.	c) Förbundsmedlem skall meddela förbundet om förekomsten av industriföretag och andra inrättningar inom kommunen, vilkas avloppsvatten inte har samma sammansättning som hushållspillvatten. Sådant meddelande skall lämnas i god tid innan avloppsvattnet från tidigare inte anmäld inrättning får tillföras ledningsnät, anslutet till förbundets nät. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>

d) Efter meddelande enligt c) har medlem att, utöver vad tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt miljöbalken kan besluta, för inrättningen föreskriva sådana av förbundet fordrade villkor för avloppsnätets begagnande som medlemmen lagligen kan göra gällande.	d) Förbundet kan ställa villkor på kvaliteten på det avloppsvatten från en inrättning enligt c) som medlemmen lagligen kan göra gällande. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
§ 12 Förbundets avloppsanläggningar a) För i § 2 angivna ändamål finnes anläggningar för förbundsmedlemmarnas anslutning till reningsverket bestående av avloppstunnlar, tryck- och självfallsledningar samt pumpstationer i erforderlig utsträckning inom Käppalaförbundets upptagningsområde, jämför kartan. För ändring i vad som angivits i första stycket fordras samtycke av alla förbundsmedlemmar.	§ 12 Förbundets avloppsanläggningar a) För i § 2 angivna ändamål finns anläggningar för förbundsmedlemmarnas anslutning till reningsverket bestående av avloppstunnlar, tryck- och självfallsledningar samt pumpstationer i tillräcklig utsträckning inom Käppalaförbundets upptagningsområde, jämför kartan. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling och tydliggörande. Förenkling av anläggningsförändringar</i>
b) Förbundets fullmäktige äger, om alla förbundsmedlemmar lämnar medgivande därtill, träffa avtal med annan kommun om anslutning av vissa delar av ledningsnätet inom kommunen till förbundets avloppssystem.	b) Förbundets fullmäktige får, om alla förbundsmedlemmar medger detta, rätt att träffa avtal med annan kommun om anslutning av vissa delar av eller hela ledningsnätet inom den kommunen till förbundets avloppssystem. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
§ 13 Lokala avloppsnät För att begränsa tillförseln av dagvatten till förbundets ledningsnät skall vid nyanläggningar och omläggningar av förbundsmedlems allmänna avloppsanläggningar duplikat- eller separatsystem tillämpas. Medlem är ävenledes skyldig att aktivt verka för att de mängder läckvatten, som inkommer i spillvattensystemet begränsas samt att endast i nödsituation medge bräddning av spillvatten.	§ 13 Lokala avloppsnät För att begränsa tillförseln av dagvatten till förbundets ledningsnät skall vid nyanläggningar och omläggningar av förbundsmedlems allmänna avloppsanläggningar duplikat- eller separatsystem tillämpas. Medlem är också skyldig att aktivt verka för att de mängder tillskottsvatten, som kommer till spillvattensystemet begränsas samt att endast i nödsituation medge bräddning av spillvatten. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>

§ 14 Utträde, likvidation och upplösning	§ 14 Utträde, likvidation och upplösning
En förbundsmedlem äger när som helst begära utträde ur förbundet varvid gäller en uppsägningstid om tre år. Vid uppsägningstidens utgång skall förbundet träda i likvidation. Vid skifte på grund därav skall förbundets behållna tillgångar tillskiftas medlemmarna efter de i §10 ovan angivna grunderna.	En förbundsmedlem får begära utträde ur förbundet. Uppsägningstiden är tre år. Vid uppsägningstidens utgång skall förbundet träda i likvidation. Vid skifte på grund av detta skall förbundets återstående tillgångar fördelas till medlemmarna efter de i § 10 ovan angivna grunderna.
Likvidation verkställs av förbundets styrelse i egenskap av likvidator.	Likvidation verkställs av förbundets styrelse i egenskap av likvidator.
När förbundet har trätt i likvidation får kallelse på förbundets okända borgenärer sökas av förbundsmedlem eller likvidatorn.	När förbundet har trätt i likvidation får förbundets okända borgenärer sökas av förbundsmedlem eller likvidatorn.
När förbundet har trätt i likvidation, skall förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen förvandlas till pengar genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt. Förbundets verksamhet får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling.	När förbundet har trätt i likvidation, skall förbundets egendom i den mån det behövs för likvidationen förvandlas till pengar genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt. Förbundets verksamhet får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling.
När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag som likvidator, skall styrelsen avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redovisning för skiftet av behållna tillgångar. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen.	När styrelsen har fullgjort sitt uppdrag som likvidator, skall styrelsen avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som rör likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redovisning för fördelningen av återstående tillgångar. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationen.
När likvidationsuppdraget är fullgjort, skall styrelsen besluta om vilken av förbundets medlemmar som skall vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.	När likvidationsuppdraget är fullgjort skall styrelsen besluta om vilken av förbundets medlemmar som skall vårda de handlingar som hör till förbundets arkiv.
Förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna skall delges var och en av förbunds-medlemmarna. När berättelsen och redovisningshandlingarna delgetts samtliga förbundsmedlemmar, är förbundet upplöst.	Förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna skall delges var och en av förbunds-medlemmarna. När berättelsen och redovisningshandlingarna delgetts samtliga förbundsmedlemmar, är förbundet upplöst.
En förbundsmedlem som inte är nöjd med redovisningen eller det skifte som förrättats av förbundets styrelse har rätt att väcka talan	En förbundsmedlem som inte är nöjd med redovisningen eller den fördelning som genomförts av förbundets styrelse har rätt att väcka talan om detta mot de övriga förbundsmedlemmarna inom ett år från det slutredovisningen delgavs medlemmen.

om detta mot de övriga förbundsmedlemmarna inom ett år från det slutredovisningen delgavs medlemmen. Om det framkommer någon tillgång för förbundet efter dess upplösning eller om talan väcks mot förbundet eller om det på annat sätt uppkommer behov av en ytterligare likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas.	Om någon tillgång kommer fram efter förbundets upplösning eller om talan väcks mot förbundet eller om det på annat sätt uppkommer behov av en ytterligare likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. <i>(Kommentar)</i> <i>Språkförenkling</i>
§ 14a Utträde utan likvidation När grund för likvidation enligt § 14 första stycket föreligger, får förbundsmedlemmarna avtala att medlem som begärt utträde får utträda ur förbundet i stället för att förbundet skall träda i likvidation. I avtalet skall bestämmas från vilken tidpunkt utträdet skall ske. Vid avtal om utträde skall de kvarvarande medlemmarna anta de ändringar i förbundsordningen som föranleds av utträdet. När en förbundsmedlem utträder ur förbundet upphör medlemmens ansvar för förbundets skulder, om inte annat har överenskommits i det avtal som avses i första stycket.	§ 14a Utträde utan likvidation När grund för likvidation enligt § 14 första stycket föreligger, får förbundsmedlemmarna avtala att medlem som begärt utträde får utträda ur förbundet i stället för att förbundet skall träda i likvidation. I avtalet skall bestämmas från vilken tidpunkt utträdet skall ske. Vid avtal om utträde skall de kvarvarande medlemmarna anta de ändringar i förbundsordningen som föranleds av utträdet. När en förbundsmedlem utträder ur förbundet upphör medlemmens ansvar för förbundets skulder, om inte annat har överenskommits i det avtal som avses i första stycket.

§ 14b Tvister Tvist mellan förbundet och dess medlemmar eller mellan medlemmar inbördes i anledning av denna förbundsordning skall slutligt avgöras genom skiljedom enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande. Skiljeförfarandet skall äga rum i Lidingö.	§ 14b Tvister Tvist mellan förbundet och dess medlemmar eller mellan medlemmar inbördes i anledning av denna förbundsordning skall slutligt avgöras i svensk domstol. <i>(Kommentar)</i> <i>Skiljedom ej tillämpligt</i>
Nuvarande förbundsordning	Föreslagen förbundsordning
§ 15 Ikraftträdande Denna förbundsordning träder i kraft 2007-03-01. Föregående förbundsordning som trädde i kraft 2006-04-01 upphör samtidigt att gälla.	§ 15 Ikraftträdande Denna förbundsordning träder i kraft 2017-05-01. Föregående förbundsordning som trädde i kraft 2007-03-01 upphör samtidigt att gälla. <i>(Kommentar)</i> <i>Tydliggörande av ikraftträdande</i>

Kommunfullmäktige i:
Danderyd, Lidingö, Sigtuna, Sollentuna,
Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby,
Vallentuna, Nacka, Värmdö

Datum 2016-11-16 Handläggare Tord Andersson

Diarienummer KF2016-082 Projektnummer

Hemställan om godkännande av ändring i förbundsordningen för Käppalaförbundet

Förbundsfullmäktige har vid sammanträde 2016-10-11 föreslagit en förändrad **ändamålsparagraf** samt en modernisering av språket och **anpassning** till nu rådande lagstiftning i förbundsordningen som senast reviderades den 1 mars 2007.

I förslaget till ny förbundsordning finns också ett förslag om **utökad låneram** från 1.400.000 tkr till 1.600.000 tkr för att finansiera de kommande investeringsutgifterna enligt antagna budgetar.

Formuleringarna har granskats av kommunaljuridisk expertis.

Om förbundet beslutar att ansluta Österåker och Vaxholm kommer ytterligare förbundsordningsändringar att föreslås i ett senare skede.

Ändrad ändamålsparagraf

Käppalaförbundets ursprungliga ändamålsparagraf avsåg endast rening av avloppsvattnet. I takt med förbättrad teknik och utveckling av olika metoder för utvinning av nyttigheter ifrån avloppsvattnet tillvaratas numer också till exempel både energi och näring från det inkommande vattnet. Ändamålsparagrafen föreslås därför avspegla både renings- och resursutvinningsuppdraget.

Anpassning till rådande lagstiftning samt modernisering av språket

Samtliga paragrafer har setts över språkligt och i förekommande fall anpassats till praxis eller ändrad lagstiftning i kommunallagen. Detta har dock inte medfört några större förändringar avseende sakligt innehåll förutom att:

- antalet revisorer fastställs till tre ordinarie ledamöter istället för tre ordinarie samt tre ersättare.
- avgiften till förbundet faktureras månadsvis i stället för kvartalsvis. Denna förändring sker delvis på begäran från medlemskommunernas ekonomifunktioner för att underlätta ekonomisk planering och uppföljning.

Övriga förändringar genomförs i huvudsak för att öka tydligheten och modernisera språkbruket.

Utökad låneram

Investeringsplanen för de kommande åren exklusive en eventuell anslutning av Österåker och Vaxholm samt exklusive en förbiledning vid Långgångstrand ger följande utfall avseende upplåningsbehov:

Lånevolym exklusive ÖVA och Förbiledning	Prognos 2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lånevolym IB	1 042 866 000	1 176 187 985	1 413 096 587	1 537 614 419	1 505 130 000	1 510 151 715
Årets Nettoinvesteringar	198 820 000	307 229 000	212 249 000	52 434 000	113 250 000	63 750 000
Årets resultat	0	0	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-65 498 015	-70 320 398	-87 731 168	-84 918 420	-108 228 284	-110 601 512
Nettoökning	133 321 985	236 908 602	124 517 832	-32 484 420	5 021 716	-46 851 512
Justeringar	0					
Lånevolym UB	1 176 187 985	1 413 096 587	1 537 614 419	1 505 130 000	1 510 151 715	1 463 300 203

Redan 2017 finns risk för momentana överdrag av nuvarande låneram. Därefter minskar låneramsuttaget då avskrivningarna ökar efter avslutade investeringar. De nettoinvesteringar som planerats finns beskrivna i Budget 2017 med verksamhetsplan för 2018-2021.

Noterbart är att medlemskommunerna endast konsoliderar sin andel av förbundets tillgångar och skulder enligt nedanstående tabell:

Medlemsandelar	Kommunernas andelstal i %
Danderyd	7,6 %
Lidingö	10,0 %
Nacka	4,8 %
Sigtuna	10,1 %
Sollentuna	14,4 %
Solna	18,9 %
Täby	13,4 %
Upplands-Bro	5,4 %
Upplands Väsby	9,0 %
Vallentuna	4,7 %
Värmdö	1,7 %
Total kapitalkostnad	100,0 %

Enligt kommunallagen och förbundsordningen ansvarar respektive medlemskommun endast för den fastställda andelen av förbundets tillgångar och skulder. Vid 2015 års bokslut uppgick medlemskommunernas andel i tillgångar och skulder till bifogade andelstal (se tabell). Det är också den andelen av förbundets samlade skulder som respektive medlemskommun säkerställer.

I bifogat förslag till ny förbundsordning har nya formuleringar markerats i förslaget till ny text. I viss mån har också nuvarande formuleringar markerats för att förtydliga vad som ändrats. I vissa fall finns också kommentarer bifogade i kursiv text.

För att förbundsordningsändringarna ska gälla krävs att samtliga medlemskommuners kommunfullmäktige godkänner förslaget till ny Förbundsordning innan föreslaget ikraftträdande den 1 maj 2017.

Käppalaförbundet hemställer således

att   **samtliga medlemskommuners kommunfullmäktige godkänner föreslagna ändringar i Förbundsordningen för Käppalaförbundet.**

Bilagor:

- Bilaga 1.   Protokollsutdrag från Käppalaförbundets förbundsfullmäktige 2016-10-11, § 17.
- Bilaga 2.   Förslag på ny förbundsordning per 1 maj 2017 i jämförelse med gällande förbundsordning från 1 mars 2007

2016-12-12

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2012/577

Kommunstyrelsen

Styrning och ledning för öppenhet och mångfald

Slutrapport 2012-2016 och utblick 2017-2018

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Stadsdirektören inledde 2012 ett arbete med att utveckla en tydligare styrning för öppenhet och mångfald.

Målet för utvecklingsarbetet är att Nacka kommun ska bli ännu bättre på att leverera välfärdstjänster av hög kvalitet och på att bevara och utveckla Nackas territorium. I detta ärende lämnar stadsdirektören en slutrapport för tiden 2012 - 2016 och gör sedan en utblick för det kommande arbetet 2017-2018.

Ärendet

Stadsdirektören inledde 2012 ett brett arbete för att utveckla ledningen och styrningen av kommunen för öppenhet och mångfald. Målet för arbetet var att Nacka kommun ska bli ännu bättre på att leverera välfärdstjänster av hög kvalitet och på att bevara och utveckla Nackas territorium. Nacka ska vara en smart, enkel och öppen kommun som ständigt utvecklar verksamheten i nära samspel med dem vi är till för och andra aktörer i Nackasamhället. Det ska bli lättare för både förtroendevalda och medarbetare att utföra sitt uppdrag på rätt sätt. Genom utvecklingsarbetet ska kommunen bli ännu bättre på strategisk ledning och styrning, affärsmässighet, effektivitet, kommunikation och ständig förnyelse. Sättet att organisera, styra och leda arbetet ska bidra till ett ökat fokus på dem vi är till för och ökad måluppfyllelse.

I denna tjänsteskrivelse lämnar stadsdirektören först en slutlig rapport för det arbete som inleddes 2012. Utvecklingen av ledning och styrning kommer att fortsätta utifrån var Nacka befinner sig idag. Detta beskrivs närmare efter rapporten.

Utvecklingsarbetet 2012 - 2016

Stadsdirektören identifierade i uppstarten ett antal punkter, som första områden att arbeta med. De omsattes i handlingsplanen nedan, som kommunstyrelsen ställde sig bakom den 11 februari 2013, § 53.

- I. Begränsa, tydliggöra och kommunicera styrande dokument.
- II. Förenkla och förbättra grundläggande administrativa stödprocesser inklusive stadsledningskontorets roll och organisation.
- III. Tydliggöra och säkerställa ledning och styrning av verksamhetsresultat och ekonomi inom myndighets- och huvudmannorganisationen.
- IV. Tydliggöra och säkerställa ledning och styrning av verksamhetsresultat och ekonomi inom den kommunala produktionen.
- V. Ta fram en samlad chefstrategi som inkluderar rekrytering, introduktion, kontinuerlig kompetensutveckling och vid behov avveckling av chefer, för att säkra att kommunens leds och styrs i enlighet med det system som är beslutat.
- VI. Utveckla ett kontinuerligt kulturarbete för att säkra kommunens vision om *Öppenhet och mångfald* och grundläggande värdering om att *Vi har förtroende och respekt för människors kunskap och egna förmåga – samt deras vilja att ta ansvar.*

Stadsdirektören har rapporterat hur arbetet har framskridit vid fyra tillfällen¹. Vad som redovisats vid vart tillfälle sammanfattas i bilaga 1.

Resultatet av det samlade utvecklingsarbetet har visat sig genom åren i allt mer förbättrade resultat inom så gott som alla delar av Nackas verksamhet. Årsredovisningarna de senaste åren har visat på denna tydliga resultatförbättring i många verksamheter.

Nacka är också en mycket attraktiv arbetsgivare med motiverade medarbetare och där allt fler känner stolthet och engagemang. Det visar inte minst medarbetarundersökningen från hösten 2016. I undersökningen, som 89 procent av de anställda har svarat på, noteras den högsta nivån någonsin för hållbart medarbetarengagemang (HME), det nyckeltal kommunen rapporterar till Sveriges kommuner och landsting. Andel positiva svar på frågorna som mäter motivation, ledarskap och styrning är nu 82 procent. Skillnaderna mellan könen har också minskat, HME är 82 procent för kvinnor och 81 procent för män. I undersökningen konstateras stadiga förbättringar på flera områden. Allt fler, 8 av 10, kan rekommendera Nacka som arbetsgivare och förtroendet för kommunens ledning ökar.

Stadsdirektören kan konstatera att arbetet med styrning och ledning för öppenhet och mångfald har lett till utvecklade verksamheter, som uppfyller målet om att Nacka kommun ska bli ännu bättre på att leverera välfärdstjänster av hög kvalitet och på att bevara och utveckla Nackas territorium. Fokuseringen på dessa frågor har stöttat det politiska arbetet med att göra målstyrningen mer påtaglig genom förändringen från åtta övergripande mål till fyra, som i sig har ett betydligt starkare medborgarfokus och fokus på det kommunala uppdraget.

---

¹ Kommunstyrelsen den 2 september 2013, § 190, 3 mars 2014, § 56, 1 september 2014, § 176 och den 28 september 2015, § 243

Organisationen har stärkts både genom tydliga styrdokument för rollen som arbetsgivare och genom det koncentrerade arbetet på stödfunktionernas innehåll och organisatoriska tillhörighet. Inom myndighets- och huvudmannaheten har viktiga steg tagits för förbättrade förutsättningar att ta ansvar som huvudprocessägare och för att tydliggöra enheternas uppdrag och funktion som tjänstemannastöd. Den kommunala produktionen har genomlysts och en ny organisation har kommit till. Den politiska styrningen av produktionen har säkerställts genom översyn av det samlade dokument som utgör kommunstyrelsens instruktion och delegationsordning och beslut om ägardirektiv.

Arbetet med värdegrund och vision har varit tydligt i tillkomsten av de nya övergripande målen och nämndernas fokusområden. Det fortsätter på en daglig nivå genom att vävas in i chefs- och ledarutbildningar och insatser för att hålla organisationen vaken på området oegentligheter. När det gäller styrdokument har det gått framåt men det behövs att såväl direktörer som ansvariga förtroendevalda i nämnderna håller i frågan. En tydlig styrning förutsätter att styrdokument inte uppkommer för sin egen skull och att de är tydliga som styrdokument. Stadsjuristen kommer ha ett fortsatt uppdrag att stödja nämnderna på detta område.

Ledning och styrning för öppenhet och mångfald 2017 - 2018

Stadsdirektören har lagt grunden för en utveckling av ledning och styrning kommande år bland annat i den *framspegel* som tagits fram med strategiska utvecklingsområden för ledningsgruppen 2017 – 2018.

Stadsdirektörens ledningsgrupp (SLG) har enats om att arbeta med följande gemensamma strategiska utvecklingsområden enligt *Framspegel 2016 – 2018* ovan.

1. Förnyelse och affärsmässighet, genomförande i komplexitet
2. Mål och resultatstyrning, uppföljning
3. Smart kommun, digitalisering, kommunikation

Stadsdirektören har justerat sitt resultatkontrakt i samråd med kommunstyrelsens ordförande efter kommunens nya övergripande mål, fokusområden och indikatorer och de strategiska gemensamma utvecklingsområdena ovan. Nu pågår arbete med att justera samtliga direktörers och chefers resultatkontrakt på motsvarande sätt.

Stadsdirektören gör bedömningen att följande större områden behöver utvecklas under 2017 – 2018.

Utveckling av ledning och styrning inom territorieområdet

Den omfattande planeringen för stadsutvecklingen ställer krav på ökad samverkan mellan processerna i det komplexa genomförandet. Organisationen behöver utveckla sin förmåga till projektgenomförande av hela infrastrukturen utifrån krav på ökad omfattning och högre hastighet. De ekonomiska aspekterna av den pågående stadsutvecklingen behöver bli tydligare och lättare att styra och följa upp över tid. Bildande av det nya dotterbolaget Nacka vatten och avfall AB påverkar organisering av resterande delar av territorieområdet.

Myndighetsutövning inom hela territorieområdet behöver utvecklas för att kunna säkra takten och kvaliteten i den stadsutveckling som pågår samtidigt som också andra viktiga samhällsfunktioner måste kunna prioriteras.

Stadsdirektören har gjort några mindre justeringar i organisationen från årsskiftet 2016/2017 som har anmälts till kommunstyrelsen. Under våren 2017 kommer det att bedrivas ett större utvecklingsarbete med berörda direktörer och enhetschefer för att utveckla ledning, styrning, organisering och genomförande av alla delar inom territorieområdet.

Utveckling av ledning och styrning inom välfärdsområdet

Inom välfärdsområdet har Nacka en tydlig lednings- och styrningsmodell med nämnder som ansvarar för mål, finansiering, uppföljning och utvärdering och produktionsverksamheter som svarar för produktionen. Nu gäller det att alla nämnder också lever efter den styrmodellen och att berörda verksamheter kan leverera det som nämnderna och medborgarna behöver. Störst utvecklingspotential finns inom det sociala området och inom kultur- och fritidsområdet. Produktionsstyrningen av välfärdsverksamheterna fungerar i stora delar mycket bra. Mindre justeringar kan behöva genomföras under 2017.

Stadsdirektören har fattat beslut om enhetsförändringar inom det sociala området från våren 2017. Därefter väntar ett relativt genomgående utvecklingsarbete inom berörda enheter under 2017, i syfte att kunna leverera ännu bättre verksamhet för nackaborna. Kultur- och fritidsområdet kommer också att bedriva utvecklingsarbete under 2017 i syfte att utveckla ledning, styrning, finansiering och organisering efter Nackas grundläggande styrmodell.

Att kunna utveckla ännu mer effektiva och affärsmässiga upplägg för nya välfärdsfastigheter, där målsättningen är att minst 75 procent ska vara externa, kommer att kräva ett gemensamt strategiskt utvecklingsarbete under 2017 för välfärds- och territorieområdet.

Mål och resultatstyrning, uppföljning och utvärdering

Med de nya övergripande målen, fokusområdena och indikatorerna som bas är det nu dags att fokusera ännu mer på utveckling av resultatuppföljning. Stadsdirektören kommer att initiera ett utvecklingsarbete som syftar till tydligare, snabbare och effektivare uppföljning av resultat i olika verksamheter. Det nya öppna ekonomisystemet som införs 2017 kommer att kunna ge bättre underlag för ekonomisk uppföljning och styrning av verksamhet och projekt. Resultatstyrning som ledstjärna kommer att prägla ledningsgruppens arbete under 2017.

Smart kommun, digitalisering, kommunikation

Arbetet med att utveckla en ännu smartare kommun fortsätter. Digitaliseringen går in i nya faser i flera verksamheter och kommunikationen kommer att utvecklas ordentligt under 2017. Intresset i verksamheterna är stort och många ser nu nya möjligheter att förbättra servicen till medborgare och kunder på bred front. Här handlar mycket om att vi behöver göra smarta lösningar tillsammans över process- och enhetsgränser.

En framgångsrik digitalisering tar alltid utgångspunkt i kundens fokus. Verksamheterna behöver kartlägga hur behoven ser ut ur kundens perspektiv, för att digitalisera rätt arbetsmetoder på rätt sätt. Prioritering bör ske på de områden där organisationen möter många nackabor eller företagare vid sidan av att leverera välfärdstjänster, såsom myndighetsutövningen.

Stödenheterna har en stor roll för att stödja verksamheterna i denna utveckling. De behöver själva identifiera de olika logiker som stödfunktionerna omfattar och för vardera av dem utveckla digitala verktyg och tydlig kommunikation.

Ekonomiska konsekvenser

Stadsdirektörens bedömning är att det fortsatta utvecklingsarbetet kan genomföras inom befintlig ram i mål och budget.

Konsekvenser för barn

Resultatet av det fortsatta utvecklingsarbetet kommer förhoppningsvis att leda till att vi kan ha en ännu bättre verksamhet för dem vi är till för, till exempel barn och unga i Nacka.

Bilaga

1. Styrning och ledning för öppenhet och mångfald 2012-2016 redovisning av uppföljningar 2013-2016

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Styrning och ledning för öppenhet och mångfald 2012-2016 redovisning av uppföljningar 2013-2016

Rapport och uppföljning augusti 2013

Vid uppföljningen i augusti 2013 redovisades följande.

- I. Kommunstyrelsen hade beslutat om hur olika styrdokument ska benämnas och på vilket sätt de ska användas för styrning.
- II. Arbetet med stödprocesserna pågick på processägare-, enhetschefs- och medarbetarnivå med fokus på sömlösa, effektiva administrativa stödfunktioner. Ökad förståelse för kostnaderna hade skapats genom att kommunstyrelsen hade beslutat om hur stödfunktionerna finansieras.
- III. Inom myndighets- och huvudmannaenheterna pågick ett arbete med att tydliggöra och ytterligare fördjupa vad det innebär att vara processägare och enhetschef i Nacka. Arbetet omfattade inte organisationsförändringar utan fokuserade på att tydliggöra Nackas styrmodell.
- IV. Förslag till ny organisation av den kommunala produktionen var på väg fram för beslut.
- V. Förslag till chefs- och ledarstrategi var på väg fram för beslut.
- VI. Kulturarbetet utifrån visionen och den grundläggande värderingen var förankrat i stadsdirektörens ledningsgrupp. Chefers förståelse för betydelsen av visionen och värderingen säkerställdes från rekrytering till introduktion och resultatkontrakt. Rapporten redovisade också att visionen och värderingen följer upp hos medarbetare och medborgare.

Stadsdirektören redovisade vidare att stadsledningskontoret under hösten 2013 skulle se över grunderna för den ekonomiska redovisningen av tjänstemannaorganisationen, så att uppföljning kan ske på enhetsnivå inom myndighets- och huvudmannaorganisationen. Stadsdirektören hade också gjort förändringar i hur ledningsgruppen, som består av samtliga direktörer, arbetar i den gemensamma ledningsfunktionen. Avsikten var att öka fokuset på kommunens ansvar för utvecklingen av Nacka som geografiskt område och på kommunens ansvar för välfärdstjänsterna.

Rapport och uppföljning våren 2014

I mars 2014 rapporterade stadsledningskontoret följande, med samma struktur som ovan.

- I. Arbetet med styrande dokument tog längre tid än beräknat.
- II. Översyn av hur stödfunktionerna ska organiseras och stadsledningskontorets organisation pågick. Inriktningen var att stödfunktioner ska samlas i enheter för det och därtills var beslut fattat om att samla allt nämndadministrativt stöd med juristerna och säkerhetsfunktionen i en juridik- och kanslienhet. Controllers tillhörighet var under utredning.
- III. Processägarskap för huvudprocesserna hade utretts och lett till förändringar avseende en del av processerna. Nya enheter hade bildats; en park- och naturenhet och kultur- och fritidsenhet.
- IV. Beslut om förändrad organisation hade tagits den 2 september 2013 och vid denna rapportering pågick implementering pågick, liksom ett arbete för tydligare politisk styrning.
- V. Chefs- och ledarstrategin var under implementering.
- VI. Kulturarbetet (vision och grundläggande värdering) pågick kontinuerligt, som exempel inom visionsarbetet för *Nacka bygger stad* och *Nacka snackar*.

Rapport och uppföljning hösten 2014

Lägesrapporten i augusti 2014 innehöll huvudsakligen följande

- I. Styrdokument tillkom nu i enlighet med kommunstyrelsens beslut om vilka styrdokument för vilken styrning. Ett behov av fortsatt översyn aviserades.
- II. Arbetet med de grundläggande administrativa stödprocesserna hade gått över till att vara ett löpande flöde med ständigt pågående förbättringar. Ekonomienheten hade delats i en controllerenhet och en redovisningsenhet. Samtliga stödenheter hade nu egna enhetschefer, inga direktörer var längre tillika enhetschefer. Stadsledningskontoret ska vara organisatorisk hemvist för samtliga direktörer, även produktionsdirektörerna, samt strategiska funktioner som rapporterar till stadsdirektören.
- III. Beslutade förändringar avseende processägarskap och enhetsindelning var under implementering:
  - a. Tekniska direktören hade tagit över ansvaret för naturreservatsprocessen.
  - b. Ansvaret för arbets- och företagsprocessen, fritidsprocessen och kulturprocessen var samlad hos en direktör, med titeln arbets- och fritidsdirektör.
  - c. Driften av idrottsanläggningar hade överförts till idrottsdriftsenheten inom Valfärd samhällsservice.
  - d. Det hade förtydligats att lokalenheten utgör tjänstemannastöd till fritidsnämnden när det gäller dess ansvar som hyresgäst i anläggningar för sport och idrott. Kultur- och fritidsenheten utgör tjänstemannastöd till nämnden i dess ansvar för fritidsverksamhet och motsvarande för kulturnämnden.
- IV. För den politiska styrningen av den kommunala produktionen pågick arbete med ägardirektiv.

- V. Chefs- och ledarstrategin hade fått sällskap av en medarbetarpolicy och de dokumenten utgör nu kommunens grundläggande styrdokument på arbetsgivarområdet.
- VI. Kulturarbetet pågick fortfarande löpande. För hösten planerades ett särskilt fokus på kultur och värderingar kopplat till etik och moral.

Rapport och uppföljning hösten 2015

I rapporten hösten 2015 konstaterades att handlingsplanen i princip var genomförd. Kommunstyrelsen beslutade den 31 augusti 2015 om en ny indelning av kommunens processer, vilket har påverkat hur stadsdirektören arbetade med direktörernas ansvar för olika processer.

Fokus lades om till följande frågor för 2015 - 2016.

1. Utveckling av mål- och resultatstyrningen med formulering av tydligare mål och uppföljning av verksamhetsresultat, inklusive fokus på effektivitet
2. Ständig förnyelse av formerna för att nå målen
3. Långsiktig, strategisk ledning och styrning inklusive omvärldsspaning och analys samt ökad affärsmässighet
4. Utveckling av den smarta kommunen och kommunikationen i alla led
5. Attraktiv arbetsgivare med fortsatt fokus på hållbart medarbetarengagemang, gott ledarskap, kundfokus och utvecklingsmöjligheter

Arbetet under 2016

Kommunfullmäktige ändrade i ärendet om mål och budget 2016 - 2018 kommunens övergripande mål från att vara åtta stycken till att vara fyra. Reglementet för mål- och resultatstyrning har ändrats så att nämnderna inte längre har strategiska mål utan fokusområden för vad nämnderna, utifrån sina ansvarsområden, ska fokusera på för att bidra till att respektive mål uppfylls. Fullmäktige fastställer dessa fokusområden tillsammans med resultatindikatorer.

Affärsmässighet, smart kommun och attraktiv arbetsgivare finns med på den *framspegel* som stadsledningskontoret använder som modell för att schematiskt tydliggöra de viktigaste frågorna för ledningsgruppen gemensamt. Framspegeln återspeglar sig i ledningsgruppens resultatkontrakt.

Rapporterna har behandlats av kommunstyrelsen den 2 september 2013, § 190, 3 mars 2014, § 56, 1 september 2014, § 176 och den 28 september 2015, § 243.

2016-12-12

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/1127

Kommunstyrelsen

Så styrs Nacka 3.0

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Ärendet

Det finns en PM från 2003 och en från 2012 om hur Nacka styrs. Nya beslut om styrningen har fattats och det behövs en version 3.0. Stadsledningskontoret har därför tagit fram en sådan. Promemorian tar sitt avstamp i det kommunala uppdraget som sådant, följt av vad som generellt gäller för styrning av kommuner och sedan Nackas styrmodell med vision, värdering, ambition, styrprinciper och mål- och resultatstyrning (fyra övergripande mål) och styrprinciper. Efter det följer en beskrivning av hur den politiska organisationen fungerar och av tjänstemannaorganisationen. Promemorian avslutas med hur processtyrningen ser ut i Nacka.

Promemorian kommer att publiceras på kommunens hemsida, i ett webbanpassat format.

Ekonomiska konsekvenser

Detta ärende har i sig inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Detta ärende har i sig inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Så styrs Nacka 3.0

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör
Stadsledningskontoret

Helena Meier
Stadsjurist

2016-12-12

PM

Lena Dahlstedt
Stadsledningskontoret
KFKS 2016/1127

Så styrs Nacka 3.0

I denna promemoria beskrivs hur Nacka kommun styrs.

Det kommunala uppdraget och Nackas styrning

Schematiskt kan styrningen i Nacka beskrivas med fem grundförutsättningar som styrning som gäller för alla kommuner och fem Nacka-specifika grunder för styrningen. Vill man åskådliggöra dem kan man se dem som två händer, som bär det kommunala uppdraget. Det kommunala uppdraget bestäms genom kommunallagen och annan lagstiftning som säger vad en kommun får eller måste göra. Vi börjar med det kommunala uppdraget.

Det kommunala uppdraget

En kommun gör det en kommun gör endera för att

- ★ det står i en lag som handlar om ett visst område att kommunen ska eller får göra det eller
- ★ det är en kommunal angelägenhet så som detta begrepp är formulerat i kommunallagen¹.

Det står i en lag

På flera områden finns det lagar som säger att en kommun får eller ska göra vissa saker. De främsta är, utan inbördes rangordning

- skollagen
- socialtjänstlagen med fler lagar på det sociala området
- miljöbalken
- plan- och bygglagen
- lagen om allmänna vattentjänster
- bibliotekslagen

Om det i lagen står om "kommunen" så bestämmer kommunfullmäktige vilken nämnd det är som ska ha uppdraget och både kommunfullmäktige och nämnden kan besluta i sådana ärenden – kommunfullmäktige beslutar om ärendet är av principiell betydelse eller större vikt, i andra fall beslutar nämnden. Står det "kommunal nämnd" eller "-nämnd" som till exempel socialnämnd eller byggnadsnämnd, utser fullmäktige vilken nämnd det ska vara och det är bara den nämnden som kan besluta i de frågorna.

---

¹ 2 kap 1 § kommunallagen, för den som vill veta exakt lagrum.

Det är en kommunal angelägenhet

I kommunallagen står det att en kommun får ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.

Bestämmelsen betyder att man måste tolka om det kommunen tänker hålla på med är

- en angelägenhet av allmänt intresse
- har anknytning till kommunens område eller dem som är medlemmar (medborgare brukar vi i kommunerna säga även om det inte är helt korrekt)
- inte är en fråga för staten, landstinget, en annan kommun eller någon annan, till exempel näringslivet, frivilligorganisationer eller medlemmarna själva.

Fem generella grunder för styrning av kommuner

En kommun är inte ett företag eller en förening. Den är inte heller som staten med riksdag, regering, departement och statliga myndigheter. En kommun är en kommun, helt enkelt. Det enda som formellt styrs på samma sätt som en kommun är ett landsting, helt enkelt därför att landsting är kommuner konstitutionellt sett.

1 kap 1 § kommunallagen
Sverige är indelat i kommuner och landsting.
Dessa sköter på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som anges i denna lag eller i särskilda föreskrifter.

De fem gemensamma grunderna för styrning är

1. Kommuner är politiskt styrda organisationer och all beslutanderätt utgår från den politiska organisationen
2. Det finns en politisk organisation, en nämndorganisation, som har hand om de olika delarna av det kommunala uppdraget.
3. Det finns lagar som gäller för alla kommuner
4. Alla kommuner har sina egna bestämmelser om styrning och komplettering av lagstiftning om kommunens sakområden; styrdokument
5. Det finns ekonomiska förutsättningar genom att den kommunala verksamheten finansieras av medborgarna genom skatter och avgifter.

Beslutsmandatet ligger i den politiska organisationen

Kommunallagen och annan lagstiftning som ger kommunen mandat att hålla på med någonting och fatta beslut². Utgångspunkten är kommunfullmäktige, vars ledamöter väljs i allmänna val vart fjärde år. I alla kommuner ska finnas en kommunstyrelse, som ska lägga förslag i alla ärenden som kommunfullmäktige ska besluta om. Kommunfullmäktige beslutar i övrigt om vilka nämnder som ska finnas, vad de ska ha för benämningar och antal ledamöter. Kommunfullmäktige beslutar i alla ärenden som är av principiell betydelse eller annars av större vikt, som det står i kommunallagen. Enda undantaget från detta är att kommunfullmäktige inte kan fatta beslut i ärenden som det står i en lag att det är en kommunal nämnd (till exempel socialnämnd eller byggnadsnämnd) som har hand om.

När man ska ta reda vem som har rätt att besluta om något ska man alltid utgå från att det är nämnden. En tjänsteman kan bara fatta beslut om den fått den rätten av nämnden i en delegationsordning eller i ett särskilt beslut.

Fördelning av ansvarsområden i en nämndorganisation

Kommunfullmäktige delar upp det kommunala uppdraget mellan olika nämnder genom att besluta om reglementen där nämndernas ansvarsområden framgår. Det är bara den nämnd som har ansvarsområdet definierat i sitt reglemente, som kan fatta beslut om just den saken. Kommunfullmäktige bestämmer vad som är den mest ändamålsenliga fördelningen i den egna kommunen.

Lagar för alla

De lagar som styr vad en kommun får eller ska göra, är gemensamma för hela riket.

Interna styrdokument

Interna styrdokument kompletterar den styrning som finns genom kommunallagen och andra lagar. Sådana finns i alla kommuner och man måste när man börjar arbeta i en kommun, sätta sig in i vilka som används i just den kommunen och hur de används. I Nacka har kommunstyrelsen beslutat om vilka styrdokument som ska finnas och hur de olika dokumenten är avsedda att styra.

Ekonomiska förutsättningar

En generell förutsättning för styrning av all kommunal verksamhet är att den finansieras med skattemedel och till viss del med avgifter.

---

² Skollagen undantagen som även ger beslutsmandat direkt till rektor

Fem grunder i styrmodellen för hur just Nacka styrs

Ihop med de fem generella grunderna för hur kommuner styrs, styrs Nacka av fem egna former för styrning;

- vision
- värdering
- ambition
- mål- och resultatstyrning med övergripande mål och fokusområden för nämnderna
- fyra styrprinciper

Vision om öppenhet och mångfald

Kommunens vision bygger på att öppenhet är ett förhållningssätt som leder till mångfald. Att ha en vision som är ett förhållningssätt innebär att var och en är med och skapar det konkreta innehållet. Innebörden av öppenhet och mångfald utvecklas till exempel i de politiska partiprogrammen, i de kommunala verksamheterna, i olika företags verksamhetsplaner och i enskilda människors handlande. Öppenhet och mångfald står också för en tillåtande attityd - att tillåta varandra att lyckas och att misslyckas, men också att stödja den som inte av egen kraft kan skapa sig goda levnadsbetingelser.

En av de mer påtagliga praktiska konsekvenserna av visionen är att den på alla plan i kommunen ska tjäna som ett styrinstrument. Ambitionen är att många människor ska vilja förverkliga visionen genom att leva som de lär. Förtroendevalda, oberoende av partifärg, har ett ansvar för att värna om den långsiktighet och överblick som krävs.

Grundläggande värdering

Den grundläggande värderingen är förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga samt för deras vilja att ta ansvar. Värderingen är en viktig byggsten i hur kommunen bygger samhället och ser sin roll i det. Den speglar kommunens tro att människor kan och vill själva, att de fattar rationella beslut utifrån en kunskap om sin situation och sina behov. Kommunen väger samman allmänna och enskilda intressen i de beslut som gäller kollektivt för alla, men i individuella frågor är det de enskilda medborgarna som har bäst förutsättningar att fatta beslut som gäller dem själva.

Värderingen är en viktig byggsten i hur kommunen bygger Nacka-samhället och hur kommunen ser sin roll i det. Den gäller också kommunen som arbetsgivare, i dess myndighetsutövning och som producent av kommunalt finansierade tjänster.

Ambition - vi ska vara bäst på att vara kommun

Ambitionen förtydligar dels att kommunen ska ägna sig åt sina kärnuppdrag, dels att det kommunen gör ska hålla en hög kvalitet. Ambitionen tydliggör också vikten av att resultat mäts och jämförs med andra kommuner och en öppenhet att inspireras och lära av andra framgångsrika kommuner och organisationer. Nacka ska vara en smart, enkel och öppen

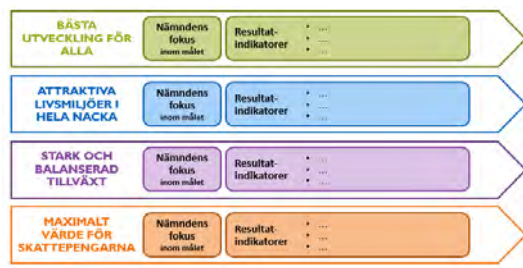
kommun som ständigt utvecklar verksamheten i nära samspel med dem vi är till för och andra aktörer i kommunen.

Mål- och resultatstyrning med fyra övergripande mål

Nacka kommun har övergripande mål för det kommunala uppdraget, som kommunfullmäktige beslutar om. Kommunen följer upp resultat för att se att verksamheten leder till att målen uppfylls.

För varje övergripande mål bestämmer kommunfullmäktige vilka fokusområden vardera nämnden ska ha, för att inom sitt ansvarsområde bidra till att de övergripande målen uppfylls. Kommunfullmäktige beslutar också om vilka resultatindikatorer som nämnderna ska mäta sin verksamhet utifrån. Indikatorerna ska vara mätbara och väsentliga för möjligheten att uppfylla målen. Uppföljning av målen och nämndernas fokus och resultatindikatorer sker löpande under året i månads- och tertialbokslut.

Figuren visar kommunens fyra övergripande mål och modellen för hur de ska följas upp.

Nacka har följande fyra övergripande mål. Till varje mål har kommunfullmäktige beslutat om en text, som beskriver vad målet omfattar.

Bästa utveckling för alla

Alla som bor och verkar i Nacka får bästa möjliga förutsättningar för sin utveckling och för att kunna förverkliga sina egna drömmar och idéer. Kommunen möter varje Nackabo och aktörs behov och ambition med flexibilitet, enkelhet, snabbhet och öppenhet.

Stor valfrihet och inflytande på riktigt kännetecknar Nacka. Nyfikenhet, lärande och entreprenörskap präglar verksamheterna liksom lusten att vara kreativ, skapa och uppleva. Alla verksamheter har hög kvalitet och bidrar till en god hälsa.

Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka

Nacka är en välkomnande, tolerant och nyskapande plats att bo, besöka och arbeta i. Här finns spännande miljöer och levande mötesplatser som är trygga och tillgängliga. Det unika i

kommundelarna bevaras och utvecklas. Framkomligheten är god, bebyggelsen tät och varierad och naturen är nära i hela Nacka.

Kultur- och idrottslivet är rikt och aktivt. Rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Kommunen arbetar för en låg klimatpåverkan och en giftfri miljö.

Stark och balanserad tillväxt

Nacka växer för fler. Fram till 2030 ska minst 20 000 nya bostäder byggas och 15 000 nya arbetsplatser skapas. Nacka ska ha ett företagsklimat i toppklass. Tillväxten sker med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt.

Nacka utvecklas i nära samspel med Nackabor, civilsamhälle och näringsliv genom att tänka nytt, långsiktigt och innovativt. Genom tillväxten bidrar Nacka aktivt till utvecklingen i Stockholmsregionen.

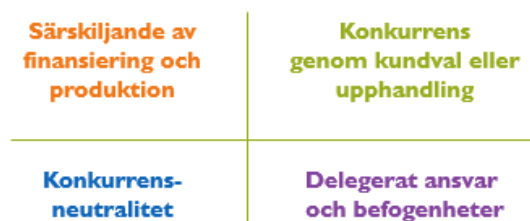
Maximalt värde för skattepengarna

Nacka erbjuder hög kvalitet och effektiv service till alla Nackabor. Rätt saker görs i rätt tid och på rätt sätt, så att kostnaderna blir låga. Kommunen har lägsta möjliga skatt och påverkbara avgifter.

Genom öppenhet, inflytande, dialog och stora möjligheter till egna val medverkar Nackaborna till att få maximalt värde för skattepengarna. Nackas ambition att vara bäst på att vara kommun bidrar till prioritering av vad en kommun ska göra och ständig utveckling på alla områden.

Styrprinciper

Kommunens fyra styrprinciper ska på ett tydligt och klagörande sätt vägleda verksamheten så att målen uppnås och att god ekonomisk hushållning säkras.

Den första styrprincipen är att särskilja finansiering och produktion. Kommunfullmäktige och nämnder har ansvaret för finansieringen av verksamheterna. Den kommunala produktionen är organiserad i en egen del av verksamheten. Produktionen av verksamhet

kan vara privat eller kommunal. Vem som producerar avgörs genom kundernas val eller upphandling.

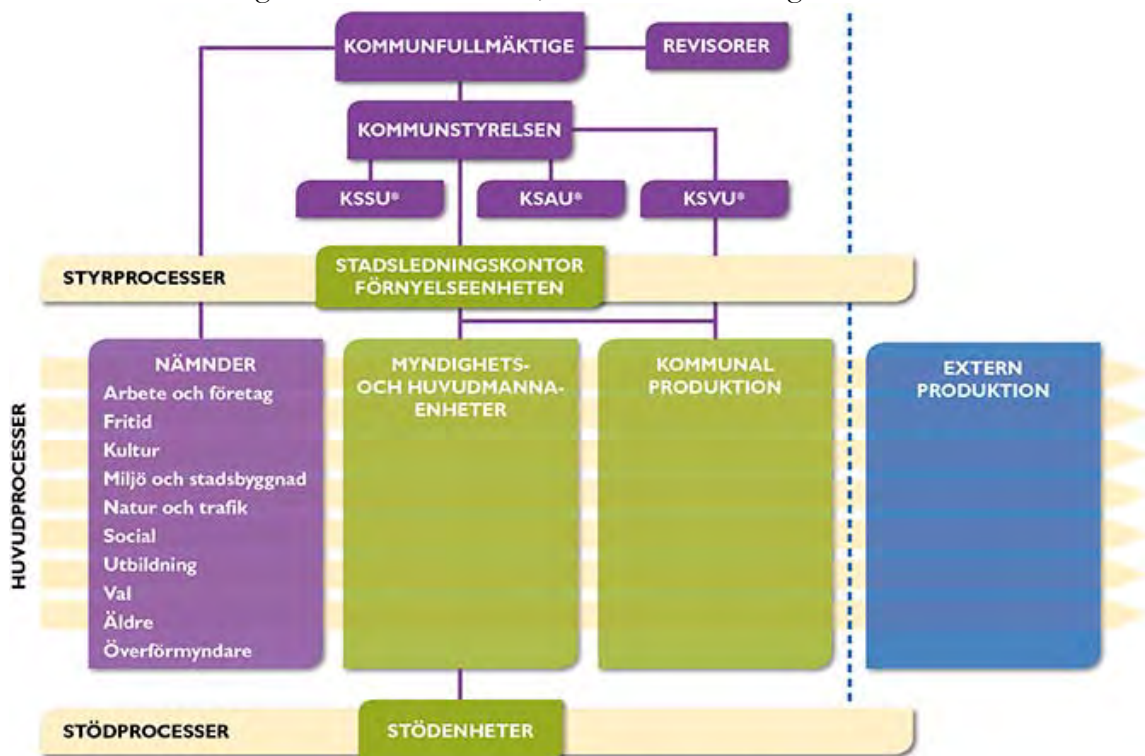
Den andra styrprincipen innebär att vem som ska utföra tjänster och service som Nacka kommun erbjuder bestäms genom kundval eller upphandling. Kundval används för individuellt riktade tjänster som till exempel förskola, skola, hemtjänst och äldreboende. Tjänster som riktar sig till alla medborgare som till exempel snöröjning och parkunderhåll upphandlas.

Den tredje styrprincipen är konkurrensneutralitet, vilket innebär att kommunala och privata anordnare ska ha samma villkor. Det kan till exempel avse kompetenskrav och mervärdesskatt.

Den fjärde styrprincipen är delegerat ansvar och befogenheter. De kommunala verksamheterna har stort utrymme att själva besluta hur verksamheten ska utformas. Ansvaret för verksamhetens mål, organisation, ekonomi, resultat, personal, arbetsmiljö och utveckling ska ligga på lägsta effektiva nivå. Principen är viktig för att verksamheterna på bästa sätt ska kunna möta konkurrensen inom sitt område.

Organisationskiss

Nacka kommuns organisation ser ut så här, om man ritar en organisationskiss.

* KSSU = kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott, KSAU = kommunstyrelsens arbetsutskott, KSVU = kommunstyrelsens verksamhetsutskott

Nacka kommuns politiska organisation

Den politiska organisationen består av kommunfullmäktige och alla nämnder inklusive kommunstyrelsen med tre huvudsakliga utskott; arbetsutskott, verksamhetsutskottet och stadsutvecklingsutskott. Politikens uppgift är att sätta mål för vad som ska uppnås, fastslå ekonomiska ramar och förutsättningar samt följa upp målen och resultaten. Nämnderna är även ansvariga myndigheter och huvudmän inom kommunens uppdrag.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högst beslutande organ. I kommunfullmäktige sitter 61 ledamöter som genom allmänna val fått medborgarnas förtroende att företräda dem. Fullmäktige utser nämnder och kommunstyrelse, formulerar deras uppdrag och följer upp hur de fullgör sina uppdrag.

Förhållandet mellan kommunfullmäktige och nämnderna

Kommunfullmäktige formulerar nämndernas ansvar och uppdrag i reglementen, andra former av styrdokument och genom särskilda beslut. Den främsta styrningen genom särskilda beslut sker genom ärendet om mål och budget. Där beslutar kommunfullmäktige om kommunens övergripande mål, vardera nämndens fokusområden för att nå målen och vilka indikatorer nämnderna ska mäta för att säkerställa att målen uppfylls. I samma ärende beslutar kommunfullmäktige om skattesatsen och en rambudget för varje nämnd.

Nämndspecifika reglementen, som endast gäller en nämnd, baserar sig antingen på det som kallas den allmänna kompetensen i kommunallagen eller på att det i en lag står att det är en kommunal nämnd som har hand om en viss uppgift. Uppdrag och ansvar som baseras på den allmänna kompetensen i kommunallagen lämnas till nämnderna på delegation. I dessa frågor kan kommunfullmäktige återta delegationen, eller nämnden hänskjuta till fullmäktige att fatta beslut i ärenden. Anser en nämnd att ett ärende, som den enligt reglementet ansvarar för, är principiellt eller annars av större vikt, ska ärendet hela vägen till fullmäktige för beslut. Det räcker inte att vända sig till kommunstyrelsen eftersom det är fullmäktige som gett nämnden beslutanderätten, inte kommunstyrelsen.

När det gäller uppgifter som enligt lag ska tas om hand av en kommunal nämnd är kommunfullmäktiges enda roll att ange vilken nämnd som har hand om just de ärendena. Här delegerar inte fullmäktige beslutanderätten. Det innebär att nämnden varken ska eller kan hänskjuta frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt inom detta beslutsområde till fullmäktige.

Nämndernas uppdrag

Uppdraget att finansiera en verksamhet utifrån av fullmäktige uppsatta mål fullgör nämnderna genom kundvalssystem eller upphandling. Eftersom det är den som får tjänsten

som är beställare inom kundvalssystemen är nämndens roll att understödja att det finns ett utbud som möter efterfrågan och se till att anordnarna levererar till minst den kvalitet som uppfyller målen. Det är ett uppföljnings- och utvärderingsansvar. För de delar av kundvalssystemen där det inte finns ett statligt auktorisationssystem ansvarar finansieringsnämnden också för att auktorisera anordnare enligt Nackas kundvalssystem eller lagen om valfrihetssystem. För gemensamma tjänster som upphandlas i konkurrens ansvarar nämnden för att upphandla utförare och i avtal se till att verksamheten uppfyller målen. Nämnden ska därefter följa upp och utvärdera.

Eftersom ansvaret inom såväl kundvalssystemen som för verksamhet som upphandlas ligger i att bestämma vad som skall uppnås, ska finansieringsnämnderna i sin uppföljning inte gå in i hur anordnarna skall agera för att nå målen och uppställda kvalitetskrav.

Samtliga finansieringsnämnder är också ansvariga för att utveckla sin verksamhet och ta de initiativ som det ansvaret för med sig. Som beredande organ till kommunfullmäktige ska de föreslå fokusområden, indikatorer och rambudget för sina områden.

Kommunstyrelsens särskilda ansvar enligt kommunallagen

Kommunstyrelsen har en på kommunallagen grundad särställning bland nämnderna genom att den i lagtexten har fått ett uppdrag att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter, ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet och ha hand om den ekonomiska förvaltningen. Kommunstyrelsen ska lägga förslag till kommunfullmäktige om hur den ska besluta i de olika ärendena. Det gäller även när en nämnd har lämnat ett ärende till kommunfullmäktige för att det ska beslutas där.

Vid sidan av det här särskilda uppdraget att samordna och ha uppsikt har kommunstyrelsen uppdrag som vilken annan nämnd. I Nacka ansvarar kommunstyrelsen som nämnd för bland annat exploateringsverksamhet, personalpolitik, näringslivsfrågor och fastighetsområdet.

Nacka kommuns tjänstemannaorganisation

Alla medarbetare i Nacka är anställda av kommunstyrelsen. Tjänstemannaorganisationen består av

- stadsledningskontoret
- stödenheter
- myndighets- och huvudmannaheter
- två kommunala produktionsområden för välfärdstjänster
  - Välfärd samhällsservice
  - Välfärd skola

Alla bestämmelser om hur tjänstemannaorganisationen är indelad och vem som ansvarar för vad är bestämt av kommunstyrelsen i dess instruktion och delegationsordning.

Stadsledningskontoret

Tjänstemannaledningen utgörs av *stadsdirektören* och de direktörer som stadsdirektören bedömer behövs för strategisk, övergripande styrning och ledning. Dessa är organiserade i stadsledningskontoret. I stadsledningskontoret kan också ingå medarbetare med annan strategisk funktion direkt under stadsdirektörens chefskap. Stadsdirektören är chef för stadsledningskontoret och de medarbetare som tillhör det.

Direktör är antingen processägare (läs mer om processer nedan under rubriken "Processtyrning") eller övergripande ansvarig för produktion av välfärdstjänster. Direktör som är processägare har titel som utvisar vilka uppdrag den har inom sitt ansvar. Direktör som övergripande ansvarar för välfärdstjänster har titeln produktionsdirektör.

Direktör som är processägare ska se till helheten och samordna verksamheten inom kommunen och med externa aktörer, så att det blir så bra som möjligt för Nackaborna utifrån de mål och ramar som nämnderna beslutat. Uppdraget är att kontinuerligt utveckla och förbättra effektiviteten i processen så att resultatet blir högre kvalitet och ökad produktivitet. Direktören ansvarar övergripande för det samlade tjänstemannastödet och ärendebereidningen till en eller flera nämnder på det sätt som stadsdirektören avgör.

Produktionsdirektör har det samlade, övergripande ansvaret för välfärdstjänster inom sitt produktionsområde inför kommunstyrelsens verksamhetsutskott.

Myndighets- och huvudmannaenheter och stödenheter

Myndighets- och huvudmannaorganisationen är indelad i enheter. Dessa enheter är antingen myndighets- och huvudmannaenheter eller stödenheter.

Myndighets- och huvudmannaenheterna arbetar inom kommunens uppdrag att som huvudman ansvara för tjänster till medborgarna eller med myndighetsutövning, som kommunen har ansvar för enligt lag. De tar fram underlag för politiska beslut, verkställer politiska beslut och kan fatta beslut i nämndens namn, i ärenden där beslutanderätten har delegerats.

Stödenheterna arbetar med de stödfunktioner som behövs för att organisationen ska fungera och med kommunstyrelsens uppdrag att leda, samordna och ha uppsikt. Den organisatoriska lösningen innebär en gemensam placering för medarbetare som arbetar med stödfunktioner, med i huvudsak decentraliserad finansiering och genomförande.

Ledningen för en myndighets- och huvudmannaenhet eller en stödenhet utövas av en enhetschef. Enhetschefen har fullständigt ansvar för enhetens inriktning, mål, organisation,

ekonomi, resultat, personal, arbetsmiljö och utveckling. Ansvaret utövas inom ramen för gällande lagar, förordningar, föreskrifter, avtal, kommunala mål, beslutade budgetramar och styrdokument antagna inom kommunen.

Det är enhetschefen som beslutar om anställning, varning, uppsägning eller avsked av en medarbetare. Innan rekrytering sker, ska behovet av anställningen prövas av stadsdirektören och personaldirektören. Beslut om varning, uppsägning eller avsked ska föregås av ett samråd mellan enhetschefen och dennes chef.

En enhetschef kan ha biträdande enhetschef. En enhet kan undantagsvis delas in i grupper, med gruppchefer som enhetschefen kan överföra delar av sitt arbetsmiljöansvar till. Enhetschefen kan varken till en biträdande enhetschef eller en gruppchef delegera rätten att anställa, sätta lön, varna, säga upp eller avskeda.

En enhetschef har en direktör inom stadsledningskontoret som chef.

Den kommunala produktionen för välfärdstjänster

För vardera av produktionsområdena finns en produktionsdirektör har ett övergripande, strategiskt ansvar, se ovan under rubriken ”Stadsledningskontoret”.

Ansvar för de olika *verksamhetsområdena* som varje produktionsområde delas in i, sig har kommunstyrelsen lagt direkt på *rektor*³ inom Valfärd skola och *verksamhetschef* inom Valfärd samhällsservice. Detta ansvar är uttryckt på samma sätt som gäller för enhetschef för myndighets- och huvudmannaheten och stödenhet.

Rektor/verksamhetschef har, inom ramen för gällande lagar, förordningar, föreskrifter, avtal, kommunala mål, policyer, reglementen och delegationsordningar fullständigt ansvar för enhetens inriktning, mål, organisation, ekonomi, resultat, personal, arbetsmiljö och utveckling.

En rektor kan utse biträdande rektor.

Om det är ändamålsenligt kan personal inom verksamhetsområde inom Valfärd samhällsservice delas in i enheter, där enhetschef utses. En enhetschef inom Valfärd samhällsservice får anställa medarbetare men det är bara verksamhetschefen som kan besluta om disciplinära åtgärder. Detsamma gäller beslut om en tjänst ska återbesättas eller om sysselsättningsgrad ska förändras.

³ Om förskolor inte är organiserade tillsammans med skolor i ett verksamhetsområde (skolenhet enligt skollagen) gäller motsvarande för *förskolechef*

Enhetliga regler om fördelning av arbetsmiljöansvar

Inom både myndighets- och huvudmannaanheter, stödenheter och de kommunala produktionsområdena kan ansvarig chef – enhetschef, rektor eller verksamhetschef – fördela arbetsmiljöansvaret vidare. Då gäller följande.

- Det ska ske skriftligen.
- Fördelningen ska även kommuniceras muntligen med mottagande medarbetare av enhetschefen personligen.
- Medarbetare som tagit emot fördelning av arbetsmiljöuppgifter har ensidig rätt att helt eller delvis återföra ansvaret till enhetschefen. Detta ska ske skriftligen.

Processtyrning

Nacka kommun tillämpar sedan 2003 det som kallas processtyrning. Ordet process betyder olika saker för olika yrkeskategorier. När det handlar om ledning och styrning står begreppet process för *en sekvens av aktiviteter, med en start i ett behov och ett slut i ett resultat, som möter ett behov hos de organisationen finns till för*. Enkelt uttryckt innebär processtyrning att man utgår från kundens behov när man avgör hur man leder, arbetar i och effektiviserar verksamheten.

För varje process finns en ansvarig processägare som är direktör (se om direktörer ovan under rubriken ”Stadsledningskontoret”). Processägaren ska se till helheten och samordna verksamheten inom kommunen och med externa aktörer så att det blir så bra som möjligt för Nackaborna utifrån de mål och ramar som nämnderna beslutat. Processägarens uppdrag är att kontinuerligt utveckla och förbättra effektiviteten i processen så att resultatet blir högre kvalitet och ökad produktivitet.

Processerna är inte organisatoriska delar av Nacka kommun. Eftersom processerna skär på olika sätt genom kommunens organisation och omvärlden utför en medarbetare i kommunen ofta arbete inom flera av kommunens processer. Processerna omfattar många gånger även externa aktörer som på kommunens uppdrag levererar till exempel utbildning, äldreomsorg eller som utvecklar och vårdar Nackas utemiljö. I Nacka låter vi den utmaning vi står inför avgöra hur och med vilka vi ska arbeta för att lösa den på bästa sätt.

Nacka kommun leds och styrs övergripande i processer som tillsammans syftar till att göra Nacka kommun till en attraktiv plats att leva, vistas och verka på. Varje process börjar i en nämnd och de mål som medborgarnas företrädare, de förtroendevalda politikerna, sätter upp för respektive nämnd. Varje process ska med utgångspunkt i dessa mål leverera något direkt eller indirekt till Nackaborna.

Kommunens verksamhet bedrivs i tre olika typer av processer; styrprocesser, huvudprocesser och stödprocesser.

Styrprocess

Styrprocesser syftar till att leda och styra så att kommunfullmäktiges intentioner i vision, grundläggande värdering och övergripande mål uppfylls. De utgår från kommunstyrelsens särskilda uppgift att samordna och ha uppsikt över kommunens samlade verksamhet.

Stadsdirektören är ytterst ansvarig processägare för styrprocesserna; *ägar- och medborgardialog, omvärldspaning och analys, mål- och resultatstyrning, uppföljning och utvärdering och strategisk förnyelse*. Stadsdirektörens ledningsgrupp med samtliga direktörer har ett gemensamt ansvar att driva och kontinuerligt utveckla styrprocesserna.

Huvudprocesser

Huvudprocesser har som mål att leverera något direkt till medborgarna. De utgår från nämndernas ansvarsindelning och omfattar på så vis kommunens huvudsakliga uppgifter. De omfattar även den verksamhet som utförs av externa anordnare, som utför verksamhet på uppdrag av kommunen men som formellt inte hör till kommunens organisation.

Huvudprocesserna definieras utifrån de kommunala ansvarsområdena, som till exempel sociala omsorgsprocessen, stadsutvecklingsprocessen och utbildningsprocessen.

Stödprocesser

Stödprocesser bidrar till huvudprocessernas och verksamheternas mål genom att ge professionellt stöd och styrning till organisationen inom respektive område. De har namn som berättar vad respektive process omfattar, såsom ekonomiprocessen och kommunikationsprocessen.

Kommunstyrelsen

Slutredovisning av museiprojektet Hamn

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Den 1 juni 2014 invigdes slagfälts- och samtidsmuseet Hamn i Fisksätra. Resan hit började den 30 oktober 2009 då tillväxtverket beviljade Nacka kommun stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Under vägen har det funnits brister i beslutsunderlag vilket har beskrivits i revisionsrapport 2013. Nacka kommun har i museet Hamn fått en framgångsrik besöksattraktion, som motsvarar de förväntningar som fanns när projektet startade. 2016 nominerades museet till årets museum av Riksförbundet Sveriges Museer.

Ärendet

Kommunstyrelsen ansvarade för projektet under projekttiden år 2010 – 2013, projektet övergick 2013-01-01 i kulturnämndens ansvar därför presenteras slutredovisningen för både kommunstyrelsen och kulturnämnden.

Ärendet finns redovisade i sin helhet i bilagan Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir.

Bilagor

- Bilaga 1 Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir
- Bilaga 2 Lägesrapport HAMN augusti 2011
- Bilaga 3 Lägesrapport HAMN januari 2013
- Bilaga 4 Ekonomisk lägesrapport HAMN 2013
- Bilaga 5 Revisionskrivelse
- Bilaga 6 Beslut om Upphandling 2013
- Bilaga 7 Tilldelningsbeslut 2014
- Bilaga 8 SWECO slutrapport 2014
- Bilaga 9 Protokoll KUN 20161025 § 69 upphandling och inriktning av Hamn

Anders Mebius
Kultur- och fritidsdirektör
Stadsledningskontoret

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur- och fritidsenheten

2016-12-05

SLUTRAPPORT

Lena Dahlstedt

Stadsledningskontoret

I Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Detta dokument sammanfattar utvecklingen av såväl fastigheten som området Fisksätra marina/Saltsjö-Pir och är underlag för beslut i följande ärenden:

- Avyttring av aktier i Saltsjö-Pir
- Investeringar för uthyrning och hyresgästpassningar i Fisksätra marina
- Motion Hamn
- Slutredovisning Hamn

Flera olika projekt och parter har varit involverade för att utveckla området och fastigheten. För att ge en förståelse av helheten inleds dokumentet med en beskrivning av de övergripande förväntningarna och resultaten. Därefter följer redovisningar kopplat till respektive beslutsärende.

Innehållsförteckning

1	Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir	1
2	Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir.....	2
3	Avyttring av aktier i Saltsjö Pir	7
4	Investering för uthyrning och hyresgästpassningar i Fisksätra marina.....	8
5	Slutredovisning av museiprojektet Hamn	13
6	Frågor och svar	16

2 Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Under lång tid var Fisksätra marina ett nedgået område och det har varit svårt att få till en hållbar verksamhet och en hållbar ekonomi för fastigheten. På området låg ursprungligen Fisksätra varv med anor från tidigt 1900-tal. Speciellt kan nämnas tillverkning av plastbåtar med en framgångsrik period under 50- och 60-talen. Under 70- och 80-talet förändrades verksamheten till en fritidsbåtsmarina. Huvudbyggnaden uppfördes under tidigt 1980-tal. Övriga byggnader har länge varit eftersatta och har under senare år rivits. Fastigheten har varit del i sådana kreativa lösningar som bidrog till 80-talets fastighetskris, vilket präglade dess historia som ett problemobjekt. Fastigheten hamnade i det sammanhanget i Nackahem men övergick till kommunen när bostadsbolaget avvecklades. På fastigheten har det sedan dess varit många olika verksamheter såsom områdesnämndens förvaltningskontor, skola, båtbyggare och andra marina verksamheter. Under kommunens ägande har varvsverksamheten utarrenderat tills arrendatorn gick i konkurs och kommunen tvingades överta verksamheten.

År 2005 gjordes ett försök att avyttra fastigheten. Försöket lades på is 2006 då indikerade prisnivåer låg alltför långt under bokförda värdet. De flesta av de tankar och idéer som då diskuterades har nu realiserats. År 2010 återupptog kommunen processen att avveckla kommunens operativa engagemang i fastigheten, men då utökade med genomförandet av museiprojektet Hamn och omfattande miljösanering som inte diskuterades i mitten på 2000-talet.

Genom den satsning kommunen gjort under senare år tillsammans med samarbetspartners har platsen och området utvecklats. De övergripande förväntningarna för utvecklingen av Fisksätra marina till Saltsjö Pir har varit att skapa en långsiktig och hållbar inriktning för en marin portal i Nacka, att öka tillgängligheten också till Skogsö naturreservat och göra marinan till en mer integrerad del av Fisksätra. Detta tillsammans med skapandet av museet Hamn har stärkt besöksnäringen och serviceutbudet och gjort kommundelen än mer attraktivt vilket också en mycket väl fungerande restaurang bidrar till.

Arbetet med att utveckla verksamheterna fortsätter. Kommunen bidrar genom att i samverkan med andra främja näringsliv och besöksnäring bland annat genom att vara garant för museum och att göra den natur- och kulturhistoriska unika miljön och dess historia tillgänglig för nutida och framtida generationer.

2.1 Förväntningar inför utveckling av området och fastigheten

Under alla år som Fisksätra marincentrum funnits i kommunens ägo har det varit svårt att få fastighetens ekonomi att gå ihop och det har inte funnits någon bärkraft för en positiv

utveckling. En förväntan har varit att nu skapa en långsiktig och hållbar inriktning för fastighetens användning på för kommunen rimliga villkor.

Efter omstart i försöken att avveckla kommunens ägande 2010 var marknadens och kommunens förväntningar närmare varandra bl a genom gjorda nedskrivningar av bokfört värde. Efter en process som kan liknas vid en konkurrenspräglad dialog, bildade kommunen och Marinberget AB genom konsortialavtal det samägda bolaget Saltsjö Pir AB år 2011¹. Bolaget innehar tomträtt till fastigheten och äger samtliga befintliga byggnader och anläggningar på tomträtten. I avtalet framgår den gemensamma visionen att skapa en marin portal med ett stort flöde av båtar som ger underlag för ett brett serviceutbud. Det gemensamma bolaget ska förutom att driva hamn- och varvsverksamhet också förstärka intentionerna med museiprojektet Hamn. I avtalet förbinder sig bolaget bl.a. att göra investeringar i energisystem, hyresgäst Anpassningar på plan 1-3, renovera huvudbyggnad och riva gamla byggnader. All sanering av mark bekostas av kommunen som säljare och ansvarig för tidigare verksamheter på platsen då någon tidigare huvudman för den förorenande verksamheten inte finns kvar.

En ny detaljplan för fastigheten skapar möjligheter för att utveckla området enligt intentionerna i konsortialavtalet och ingår som en del av förutsättningarna i avtalet. Detaljplanen syftar till att marinan ska bli en mötesplats i Nacka med skärgårdstrafik från piren, båtar, museum, restaurang och varvsverksamhet. I ambitionen ingår att öka tillgängligheten, säkerställa besöksnäringen bl.a. till Hamn och bidra till att göra området till en integrerad del av Fisksätra. Piren är bli angoringsplats för båttrafik för guidade turer till Baggensstaket och även turer till Skogsö naturreservat som på så sätt kan bli mer tillgängligt för allmänheten. När detaljplanen vunnit laga kraft, vilket skedde i juni 2016, ska Marinberget förvärva samtliga av kommunen ägda aktier i bolaget förutom en aktie i enlighet med konsortialavtalet.

Kommunen beslutade tidigt i processen att skapa museet Hamn på platsen. Ambitionerna och förväntningarna på museet Hamn har varit höga. Museiprojektet formulerades tidigt till att gälla ett museum som omfattar både det förflutna och samtiden. Målet var att synliggöra det historiska och samtida kulturarvet. Ambitionen har varit att skapa ett besöksmål i världsklass, bygga broar mellan forskarsamhället och allmänheten, skapa möjligheter till arbete och bryta utanförskap, att invånarna i Fisksätra ska ses som resurser och skapa ett attraktivare Fisksätra.

2.2 Vad har genomförts och vad har resultatet blivit?

De tidigare varvsverksamheterna bl.a. tillverkning av plastbåtar och reparations- och underhållsarbeten har satt sina spår i marken. Kommunen har, i egenskap av markägare,

---

¹ Beslut i kommunfullmäktige 23 maj 2011

och i enlighet med konsortialavtalet genomfört marksanering. Stora delar av saneringen har genomförts under åren 2012-2013 men även under år 2016 som är under avslutande.

Flera investeringar har i enlighet med konsortialavtalet gjorts i fastigheten för att kunna möjliggöra för hyresgäster att bedriva verksamhet. Några av de investeringar som gjorts är nytt energisystem, hyresgästanpassningar, renovering av verkstäder, ommålning av fastigheten och ny lokal för båtsnickeriet. Dessutom har utjänta byggnader inom området rivits.

Idag är 90 % av fastigheten belagd med verksamheter och det finns ett 40-tal arbetsplatser. De flesta verksamheter på undervåningen har marin anknytning såsom båtsnickeri, segelmakare, kapellmakare, båtförsäljning- och båtmäklare, varvsverksamhet och förvaring av marin arkeologisk utrustning (hyrs av sjöhistoriska museet). Därutöver finns ett ölbryggeri. I övriga delar av huset finns företag inom jobbcoaching och undersköterskeutbildning samt på plan 4 och 5 museet Hamn, restaurang och konferensutrymme som kommunen hyr.

Kommunen har investerat i en pir för allmänheten och för skärgårdstrafik. Piren färdigställdes under 2013 och är nu i bruk för skärgårdstrafik. Förutom att ta emot besökare sjövägen, exempelvis till museet, är piren också en utgångspunkt för guideade båtturer till Baggenstaket och Skogsö naturreservat samt ett uppskattat lokalt besöksmål. Piren används också för förankring av båtbyggare. Det har skapats 500 båtplatser jämfört med tidigare ca 275 st. Målsättningen i ursprungligt konsortialavtalet var 600 båtplatser. Det finns platser för vinterförvaring utomhus och nya detaljplanen möjliggör byggande av hallar för förvaring av båtar.

I juni 2014 öppnades dörrarna till museet Hamn. Museet Hamn öppnade som ett kommunalt museum med en privat driftsaktör, vilket är en unik form för att driva museum. Driften upphandlades vid årsskiftet 2013-2014 och avtal skrevs med Emotion AB. Slaget vid Staket utgör verksamhetens primära fokus. En av museets andra utställningar tar avstamp i lokalsamhället Fisksätra och berättar en historia om tankar, föremål och omständigheter som präglade det tidiga sjuttioalet när Fisksätra växte fram.

Under museets första två verksamhetsår har antalet besökare ökat. Det är en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 - maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. Museet Hamn har under 2016 nominerats som en av tre kandidater till Riksförbundet Sveriges Museers utmärkelse som årets museum. I och med att restaurangen har öppnats har det skapat bättre möjlighet till helhetsupplevelse. Restaurangen öppnade sommaren 2015 med ca 150-200 platser inomhus och med en stor terrass som rymmer ytterligare gäster. Restaurangen drar mycket gäster såväl vardagar som helg och fick utmärkelsen årets lunchrestaurang på företagarmässan 2016.

Driftsentreprenören av museet har aktivt arbetat för att stärka kopplingen till lokalsamhället genom att exempelvis engagera Fisksätra ungdomar som kassavårdare och guider men även genom att engagera sig i lokalsamhället genom Fisksätra folkets hus och i Fisksätraakademien. Dessutom finns det i museishopen lokal anknytning till Fisksätra och till övriga Nacka såväl som till Värmdö.

Vandrarhem var med i de ursprungliga planerna men det har inte blivit av och det finns inte heller några planer på att genomföra det. Anledningen till att det inte blev ett vandrarhem var att det bedömdes vara för få bäddar för att ge tillräckligt god ekonomi. Lokalerna som var tänkte till vandrarhem är under avveckling alternativt för uthyrning på marknaden.

2.2.1 Nästa steg

Utvecklingen av området och verksamheten fortsätter. Kulturnämnden har beslut om ny inriktning för museet i och med att avtalet med den nuvarande driftentreprenören går ut 2017/2018. Museet Hamn kommer att styra mer mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället.

Åtkomsten till intilliggande Skogsö naturreservat kompletteras genom att en strandpromenad kopplar samman en ny kommunal väg med befintlig pir och den gångstig som nyligen rustats upp i reservatet ansluts till vägen. En utbyggnad av vägen ned till piren är planerad under att göras under 2017. Nya båthallar för vinterförvaring kommer att byggas och förstärka den marina prägel.

2.3 Slutsats

Området och fastigheten har utvecklats mycket positivt och är på god väg att bli ett riktigt attraktivt kulturellt och marint besöksmål. En styrka är möjligheten till helhetsupplevelsen. Det förväntningar som fanns har i stort infriats. Fastigheten och området har fått en tydlig marin prägel. Båtplatserna har ökat, piren har byggts, museet Hamn och restaurangen har öppnat och flera verksamheter har etablerats i byggnaden. Det mesta är på plats och nu handlar det om att fortsätta utvecklingen av det som finns där idag.

I ett sådant komplext utvecklingsarbete har det varit svårt att sätta en rimlig tidplan. Förskjutningar av tidplanen betyder också ofta fördyringar. Flera delar av utvecklingen har blivit färdigställd senare än planerat, exempelvis museet, restaurangen, piren och strandpromenaden. De omfattande saneringarna av marken var en anledning till förseningar. Men det finns även andra faktorer såsom att planprocessen tog längre tid än beräknat och vattendom behövde inväntas för att kunna anlägga bryggorna. I sig är inte tidsåtgången orimlig beaktat vad som var nödvändigt att göra. Däremot förutsågs inte alla dessa delprocesser och inte heller komplexitet vid starten av de enskilda ingående projekten.

Förutom tid har vissa utvecklingsprojekt, av olika anledningar, kostat mer än beräknat, bland annat saneringen och hyresanpassningar för museet, se vidare under avsnittet hyresgästpassningar Fisksätra marina. Värdet av utvecklingen av området är svårt att beräkna i form av intäkter. Tillgängligheten och attraktiviteten till byggnaden har ökat. Allt tyder på att det nu skapats en långsiktig och hållbar inriktning för fastigheten och Fisksätra har fått ett intressant besöksmål som skapar mervärde för boende i Fisksätra, för besökare och hela Nacka.

2.3.1 Lärdomar

Det finns flera lärdomar att dra för att få ett effektivare internt samarbete. Men även för att på ett bättre sätt möjliggöra för samarbeten med externa entreprenörer och samarbetspartners.

I utvecklingen av Fisksätra marina, både området och fastigheten, har många interna processer varit involverade. Det har exempelvis varit en kulturnämndsfråga, fråga om fastighetsutveckling, planfråga men även en besöksnäringensfråga. En sådan komplex utvecklingsprocess behöver en struktur för att hantera de utmaningarna det innebär. Även om det har funnits en uttalad ambition och inriktning med konsortialavtalet är det svårt att initialt besluta om den exakta leveransen. Det behöver finnas utrymme för att bygga upp kunskap efter hand. Ett utvecklingsarbete behöver ett annat arbetssätt än ett leveransprojekt, det behövs andra former för beslutsfattande, annan uppföljning och annan tidplan. Det behöver finnas utrymme för löpande prioriteringar och möjlighet att dra operativa slutsatser av enhetschefer eller motsvarande. Strukturen ska också kunna ge stabilitet oberoende av personalförändringar inom projekten. Önskvärt vore om det fanns en färdig struktur för komplexa projekt och processer som kan återanvändas för att undvika att de ska uppfinnas på nytt varje gång.

Det har vid vissa tillfällen gjorts förändringar under arbetet, nya beställningar och förändringar har kommit sent i det pågående arbete. Tid och omtag kostar pengar. Flera projekt har inte avslutats och därmed fortsatt att dra kraft och energi i onödan.

Om kommunen vill underlätta för externa entreprenörer och samarbetspartners att verka i kommunen och bättre möjliggöra för samarbete, behöver organisationen utveckla sitt arbetssätt. Det interna arbetet i detta exempel brister när det gäller samordningen, men även i snabbhet inom myndighetsprocesserna.

En positiv lärdom är att kommunen vågade testa ett unikt koncept med ett kommunalt museum med en privat driftentreprenör. Att kunna ta en idé från en prototyp till ett färdigt museum visar på en utvecklingskraft i organisationen och förmåga att ta tillvara på en entreprenörs drivkraft. Utvecklingen av platsen och fastigheten är också ett exempel på ett gott samarbete med extern entreprenör som inte heller förutsåg alla turer kring

myndighetsutövande och kommunal beslutsgång. Genom en gemensam målbild har det ändå funnits en samstämmighet i strävan och viljan att skapa något bra tillsammans.

3 Avyttring av aktier i Saltsjö Pir

3.1 Sammanfattning

Nacka kommun äger 50 procent av aktierna i Saltsjö Pir AB. I samband med att bolaget bildades tecknade kommunen och Marinberget AB ett konsortialavtal som reglerar vad parterna ska göra inom ramen för samarbetet och vad som händer när kommunen uppfyllt sina åtaganden. När detaljplanen för området nu vunnit laga kraft ska kommunen sälja sitt innehav, minus en aktie, till Marinberget. Köpeskillingen är bestämd i konsortialavtalet och uppgår till drygt 18 miljoner kronor.

Den kvarvarande aktien möjliggör hembud där kommunen har möjlighet att inträda i köparens ställe i det fall bolaget säljs till annan extern aktör. Hembudsklausulen ingick i det ursprungliga underlaget för urvalet av samarbetspartner för att säkerställa att bolaget inte såldes vidare utan kommunens kontroll och därmed riskera leverans av dess åtaganden. Noteras bör att parten som valdes 2011 aldrig har visat tecken på att svikta i sin ambition att sin del av projektet.

3.2 Ärendet

Nacka kommun och Marinberget AB ingick 30 juni 2011 ett konsortialavtal. Avtalet reglerar hur samarbete och utveckling av Fisksätra Marina ska ske. Som aktiekapital i det gemensamma bolaget "Saltsjö Pir AB" lämnade kommunen apportegendom motsvarande 18 miljoner kronor och Marinberget AB betalade in 18 miljoner kronor till det gemensamma bolagets konto.

I konsortialavtalet framgår vad de två parterna ska göra och vad som händer när kommunens åtagande är uppfyllt. Enligt §5 i konsortialavtalet ska Marinberget förvärva samtliga aktier minus en aktie från kommunen snarast efter den tidpunkt då den nya detaljplanen för området vunnit laga kraft. Detaljplanen för området har under hösten 2016 vunnit laga kraft och kommunen ska därför sälja samtliga aktier, förutom en, till Marinberget.

Köpeskillingen för aktierna regleras i konsortialavtalet, §5:

Marinberget ska som vederlag vid den ovan beskrivna aktieöverlåtelsen betala Kommunen en köpeskillning uppgående till arton miljoner (18.000.000) kronor samt ett tillägg motsvarande en uppräknning av beloppet med hänsyn till den förändring som ägt rum i fråga om konsumentprisindex (KPI) – totalindex med 1980 som basår. Utgångspunkten ska vara KPI för april månad 2011 och jämförelse ska göras med senast kända KPI vid den tidpunkt då köpeskillingen ska betalas. Skulle senast kända indextal vid betalningen

av köpeskillingen ha stigit i förhållande till indextalet för mars 2011, ska tillägget således motsvara den procentuella förändring som skett mellan indextalen multiplicerad med arton miljoner (18.000.000). Den totala köpeskillingen får dock inte understiga arton miljoner (18.000.000) kronor.

Baserat på avtalstexten har köpeskillingen beräknats till 18 378 000 (arton miljoner trehundra sjuttioåttatusen) kronor. Procentuell skillnad KPI april 2011 och oktober 2016 uppgår till 1,021 (KPI oktober 2016 delat med KPI april 2011). Ökningen multiplicerat med 18 000 000 kronor blir 18 378 000 kronor. Köpeskillingen uppgår därför till 18 378 000 kronor.

Försäljningen av aktierna till Marinberget ökar kommunens likviditet med drygt 18 miljoner kronor.

4 Investering för uthyrning och hyresgästanpassningar i Fisksätra marina

4.1 Investering för uthyrning

4.1.1 Sammanfattning

Projektet *FMC investering för uthyrning*, med en investeringsram om 10 miljoner kronor, genomfördes från slutet av 2009 till slutet av 2012. Syftet med projektet var främst att tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. Projektet slutfördes inom beslutad investeringsram.

4.1.2 Bakgrund

Syftet med projektet var att kunna tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. De hyresgäster som hade hyresavtal och fanns på dessa ytor behövde flyttas inom fastigheten och nya lokaler anpassas för deras verksamhet. En av dessa hyresgäster var Stockholms båtsnickeri som fanns på plan 4. Företaget fick en ersättningslokal på plan 1 där det idag befinner sig. I anpassningen ingick bland annat att bygga ett nytt ventilationsaggregat med fuktspridning samt att alla befintliga och nya väggar fuktskyddsmålades.

Andra kostnader som tagits i projektet är ändrade utrymningsvägar, ändrat brandlarm, viss rivning och ombyggnation på plan 4 och lokalerna där ett vandrarhem var planerat. Vidare togs kostnader för avflyttning av hyresgäster, samt utredningskostnader i samband med att en ny driftentreprenör för marinan skulle hittas och fastigheten säljas. Detta resulterade

bland annat i ett konsortialavtal, beslut i kommunfullmäktige den 23 maj 2011, och ett hyresavtal, tecknat den 28 oktober 2012, mellan kommunen och Saltsjö Pir AB.

4.1.3 Projektbeskrivning

Entreprenadform:	Totalentreprenader
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare, H2M, Stockholms eltjänst
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare David Högberg, dåvarande markenheten
Starttidpunkt	2009-10-20
Slutbesiktning	2012-12-20

4.1.4 Ekonomi

Beslutad ram:	10,0 mnkr
Slutkostnad:	9,9 mnkr

4.1.5 Finansiering

Hyresintäkter:	0 kr/år
Avskrivningstid:	33 år. Styrs slutligt av kommunens innehav i Saltsjö Pir AB. När kommunens innehav avvecklas ska kostnaden direktavskrivas.
Internränta:	2,8 %

4.1.6 Ekonomiska konsekvenser

Projektet innebär en avskrivningskostnad för lokalenheten om 300 000 kr per år. När kommunens ägande i Saltsjö Pir AB avvecklas, ska kvarvarande avskrivningar resultatföras.

4.2 Hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina

4.2.1 Sammanfattning

Projektet *hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina* startades redan 2009. Projektet har därefter genomförts i olika etapper med en investeringsram om 44 miljoner kronor. I framförallt muséet har många och i vissa fall sena programförändringar lett till fördyringar. Avseende restaurangen medförde programändringar och en tillkommande investering merkostnader om knappt 3 miljoner som delvis finansieras av en hyreshöjning. Projektet är nu slutfört och slutkostnaden uppgår till 57,6 miljoner kronor. Jämfört med budget är det en fördyring om cirka 13,6 miljoner kronor.

4.2.2 Bakgrund

Kommunen förhyr, genom hyresavtal i enlighet med fullmäktigebeslutet och tecknat den 28 oktober 2012, 2155 kvm för museum, restaurang och annan verksamhet. Hyreskontraktets löptid är 2012-04-01 t.o.m. 2027-03-31, med en årshyra om 1.914.500 kr, exklusive moms och index. I hyresavtalet ingår åtagande för kommunen att anpassa lokalerna för sina verksamheter.

För färdigställandet av de aktuella lokalerna har investeringsmedel om totalt 44 miljoner kronor beslutas vid tidigare tillfällen:

1. Investeringsbeslut i kommunfullmäktige 2010-06-14, 22 miljoner kronor
2. Startbesked i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 2013-09-24 (KFKS 2013/429-287), villkorat av investeringsbeslut i kommunfullmäktige som togs den 2013-11-11, ytterligare 22 miljoner kronor

Total beslutad investeringsram: 44 miljoner kronor.

4.2.3 Genomförande byggnation av muséet

Projektet för att bygga muséet startade redan i slutet av 2009 då programarbete för att till skapa två muséer inleddes och de första kalkylbedömningarna gjordes. Under 2010 kom en första programändring som innebar att i tillägg till museum skulle även café/restaurang, brygga, vandrarhem byggas. Under 2010 kom ytterligare programändringar i olika steg, vilka medförde omprojektering. Dessa omfattade bland annat en utvändig hiss på grund av tillgänglighet och en större utvändig terrass. I slutet av maj 2010 angav projektledaren en bedömd kalkyl om 44,4 miljoner kronor.

För verksamheterna nödvändiga utvändiga åtgärder, bland annat parkering, inleddes redan 2010, då även visionsarbete och projektering för museet inleddes. Under 2011 gjordes ytterligare programändringar som innebar om- och nyprojektering för bland annat en förändring från vandrarhem till hotell. Ytterligare projekterings- och utredningsarbeten genomfördes under senare delen av 2011 och tidigt 2012 i samband med diskussioner med olika hotelloperatörer. När projektet startade var museets koncept och innehåll inte specificerat och inte heller vem som skulle driva museet. Det var inte bestämt var i byggnaden de olika lokalerna för museum, restaurang och hotell/vandrahem skulle ligga. Således fanns oklarheter avseende genomförandet. Under det pågående arbetet tecknades våren 2011 ett konsortialavtal som innebar att en extern aktör blev fastighetsägare. Denna hade ett flertal synpunkter på det tänkta utförandet, vilket ledde till ytterligare förändringar och nya projekteringar.

I början av 2013 inleddes en upphandling för byggnation av muséet och restaurangen. Denna avbröts i mars 2013, då det framgick att de inkomna anbuden låg något över den återstående budgeten i projektet och inte gav utrymme för någon budgetreserv. Upparbetade kostnader i projektet var då cirka 12,9 miljoner kronor. Dessa var översiktligt fördelade på 4,5 miljoner kronor för terrassen, Rivningsarbeten 2,5 miljoner kronor och

resterande 5,9 miljoner kronor i huvudsak på konsulter för framförallt projektering. Av detta kan förgäveskostnader bedömas till ca 4 miljoner kronor. Projektledarens prognos från 2013-02-26 angav en slutkostnad på 42,5 miljoner kronor. Projektet delades upp så att muséet och restaurangen istället skulle genomföras var för sig, samt att besparingar utreddes. Ny upphandling inleddes före sommaren 2013 och färdigställandet av muséet inleddes i augusti 2013 och projektet slutbesiktigades före julhelgen samma år. Även under byggnationen tillkom fördyrande programändringar. Exempelvis framkom i ett sent skede att de föremål som finns i muséet kräver en högre säkerhetsklass än vad som tidigare angivits av dåvarande kultur- och utbildningsenheten, vilket medförde att fasad med fönster till del fick byggas om och de fönster som installerats fick tas bort. Väggar fick rivas och byggas upp igen med stålplåt i väggen för uppfyllande av säkerhetsklassning och ventilationen fick projekteras och byggas om för att få mindre kanaler med inbrottsgaller enligt den nya föreskriften. Hade dessa åtgärder inte gjorts hade kulturnämnden drabbats av betydande försäkringspremier för inlånade föremål, vilket nu kan undvikas.

Ombyggnationen för muséet slutfördes till en kostnad om totalt 39,4 miljoner kronor, vilket ska jämföras med ursprungligt budgeterade 25 miljoner kronor. De överskjutande kostnaderna fördelas på: 3,5 miljoner kronor på merkostnader för konsulter bland annat förgävesprojektering, programförändringar i muséet 4,5 miljoner kronor, oförutsedda kostnader om 0,9 miljoner kronor, bland annat en vattenskada under projektet.

4.2.4 Genomförande byggnation av restaurangen

Efter godkännande av ny investeringsram genomfördes uthyrning till restaurangoperatör och upphandling av entreprenör för restaurangbyggnation. De budgeterade kostnaderna för restaurang och allmänna ytor var 14,5 miljoner kronor. I projektet tillkom programändringar som medförde kostnader om cirka 2,98 miljoner kronor, av vilka 2,15 miljoner kronor var tillkommande investering i hyresgäst Anpassning som finansieras av en hyreshöjning av hyresgästens omsättningshyra från 7,0 % till 9,0 %. Byggnationen utfördes till en total slutkostnad om 18,2 miljoner kronor, vilket är cirka 3,7 miljoner kronor högre än budgeterat.

4.2.5 Kommentarer

Det finns ett flertal lärdomar att dra från det beskrivna projektet. I ett byggprojekt och inte minst i en befintlig byggnad kan oförutsedda saker dyka upp och innebära merkostnader. Vissa sådana kostnader har uppkommit i Fisksätra marina/Saltsjö pir. De huvudsakliga orsakerna till merkostnaderna bedöms dock inte bero på detta, utan på andra faktorer:

1. Tid. Projektet har bedrivits under en lång tid, vilket i sig medför ökade kostnader då personal och konsulter får utdragna utredningsuppdrag.
2. Otydligt ägarskap och kunskap om produkten. Det förefaller som att mycket arbete lades ner innan kommunen var klar över vad som skulle tillskapas på platsen och att många ändringar kom fram under tiden. Vidare har den interna kunskapen om vad

som krävs för ett museum inte varit tillräcklig och extern kunskap tagits in för sent. Även i detta har den långa tiden påverkat, då personalförändringar medfört både att muséets inriktning skiftat och att projektledningen inte kunnat få besked i programfrågor och andra kostnadspåverkande frågor.

3. Lågt internt engagemang. Det har varit extern projektledning kopplat till fastighetsprocessen, utan ett tydligt stöd inom kommunen. Vidare har den externa projektledaren i de tidiga skeden då mycket av kostnadsdrivande risker hanteras haft mycket svårt att få svar från kulturverksamheten om programförutsättningarna. Det har varit en otydlig intern ansvarsfördelning mellan dåvarande byggheten och kultur- och utbildningsenheten utan tydliga projektägarskap hos respektive del.
4. En utländsk leverantör handlades upp för inredningen till muséet. Detta gjordes utan en samordning med byggprojektet av lokalen, vilket ledde till betydande krockar, bristande information och oklar gränsdragning, vilket sammantaget ledde till både förseningar och fördyringar.

Det kan konstateras att lång tid och programändringar i projekt kostar. När projekt med inslag av flera olika kommunala verksamheter och/eller med otydlig ”hemvist”, så är ett tydliggörande av ägarskapet och engagemang från samtliga involverade verksamheter viktigt för att uppnå tillräcklig kontroll. I detta projekt uppnåddes i praktiken inte denna kontroll fullt ut förrän mot slutet av 2013 och då hade merparten av fördyringarna redan inträffat.

4.2.6 Projektbeskrivning delprojekt museum

Entreprenadform:	Löpande räkning mot budget
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (projektering)	januari 2010
Starttidpunkt (produktion)	juni 2011 rivning och flytt av verksamheter, därefter 2013-08-19 nybyggnation
Slutbesiktning	2013-12-20

4.2.7 Ekonomi delprojekt museum

Beslutad ram:	25 000 000 kr
Slutkostnad:	39 381 000 kr

4.2.8 Projektbeskrivning delprojekt restaurang och allmänna ytor

Entreprenadform:	Totalentreprenad
Totalentreprenör:	TL bygg
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (produktion)	2014-04-16
Slutbesiktning	2014-10-10

4.2.9 Ekonomi delprojekt restaurang och allmänna ytor

Beslutad ram:	14 500 000 kr
Slutkostnad:	18 180 000 kr

4.2.10 Ekonomi Fisksätra marinentrum (hela projektet)

Beslutad ram:	44 000 000 kr
Slutkostnad:	57 561 000 kr

4.2.11 Finansiering Fisksätra marinentrum (hela projektet)

Hysesintäkter (inklusive budgeterad omsättningshyra):	3,15 mnkr/år (varav omsättningshyra cirka 1,25 mnkr/år)
Avskrivningstid:	33 år på museet 20 år genomsnittlig på restaurangen
Internränta:	2,8 %

4.2.12 Ekonomiska konsekvenser

Investeringen i Fisksätra marina innebär initialt avskrivningskostnader för lokalenheten på 2 miljoner kronor per år, och efter 20 år 1 miljoner kronor per år under resten av avskrivningstiden. Om verksamheten fortsätter därefter är investeringen avskriven och endast inhyrningskostnaden kvarstår.

5 Slutredovisning av museiprojektet Hamn

Den 1 juni 2014 invigdes slagfälts- och samtidsmuseet Hamn i Fisksätra. 2016 nominerades museet till årets museum av Riksförbundet Sveriges Museer. Resan hit började den 30 oktober 2009 då tillväxtverket beviljade Nacka kommun stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

5.1.1 Så började projektet

Projekt Hamn har delfinansierats med regionala medel från EU:s regionala strukturfondsprogram för Stockholm. Projektet ligger inom åtgärd 1.3, det vill säga att främja integration och mångfald, och har löpt över fyra år med start 2010-01-01 till 2013-12-31. Totalt beviljades 17 miljoner kronor under perioden som skulle användas till att främja integration och mångfald genom att i samverkan med lokalbefolkningen i Fisksätra skapa långsiktig infrastruktur av hög kvalitet. Genom att skapa två museum, utifrån platsen specifika historia, Slaget om Stäket och Fisksättras moderna historia, skulle potentialen för regional och lokal utveckling ge ökad sysselsättning och integration.

Kommunstyrelsen ansvarade för projektet under projekttiden år 2010 – 2013. För genomförandet av kommunstyrelsens uppdrag ansvarade stadsledningskontoret genom kultur- och utbildningsdirektören. För projektet fanns en styrgrupp, bestående av stadsdirektör, näringslivsdirektör, fastighetsdirektör, kultur- och utbildningsdirektör, stadsbyggnadsdirektör och kommunikationsdirektör. Projektledaren fanns inom kultur- och utbildningsenheten. I arbetsgruppen fanns kompetens från ekonomi-, utbildnings-, kultur-, fritids-, näringslivs- och fastighetsenheterna. Projektet övergick 2013-01-01 i kulturnämndens ansvar.

5.1.2 Från projekt till museum

Kulturnämnden beslutade den 4 december 2013 att upphandla driften av museet och Kulturnämnden beslutade den 15 januari 2014 att tilldela Emotion AB uppdraget att drifva museet Hamn.

Kulturnämnden finansierar museet i form av ett årligt verksamhetsanslag om 1,3 miljoner kronor. Utöver det tillkommer full kostnadstäckning för hyran till driftsaktören enligt avtal. Driftsaktören sätter själv entréavgifter och tar alla intäkter från entréavgifterna, bokningar av konferenser och försäljning i museibutiken.

Museet öppnade och har varit i full drift sedan den 1 juni 2014. I uppföljningen av verksamheten framkommer en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 till maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. I den risk- och konsekvensanalys som genomförts (KUN 2015/44-860) noterades att kommunen som beställare av driften av museet på längre sikt mer bör styra verksamheten mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället. I analysen påpekades även att eftersom museet Hamns lokaler hyrs på lång sikt, fram till 2027, är det viktigt att ta fram en långsiktig inriktning för museets verksamhet.

Nuvarande driftsaktör Emotion AB har ett avtal som sträcker sig fram till den 31 december 2017. Driftsaktören erbjöds under våren 2016 möjligheter att förlänga avtalet, men avböjde. Kulturnämnden beslöt den 25 oktober 2016 att påbörja en upphandling och fattade beslut om en långsiktig inriktning för museet.

5.1.3 Rapportering och beslut

Enligt internrevisionens skrivelse (10 oktober 2013) lyfts inte något separat ärende fram till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige i anslutning till ansökan om EU-medel. I kommunens budget för år 2010 framgår dock att besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden, som Strukturfonds-partnerskapet bifallit. I budgeten fattar även kommunfullmäktige beslut att tillföra kommunstyrelsen 2,6 miljoner kronor per år 2010-2012 för två museer i Fisksätra.

Kommunstyrelsen noterade informationen från revisorernas rapport den 25 november 2013, § 270, med följande beskrivning i protokollet: *”Revisorerna bedömer i en nu inkommen revisionskrivelse att det saknas erforderligt beslut från kommunfullmäktige att starta museiprojektet HAMN och att beslutsunderlagen varit bristfälliga. Kommunfullmäktige uttryckte kritik mot underlagen för investeringsbeslut redan i juni 2011 och stadsledningskontoret instämmer i att det ursprungliga förslaget om att ansöka om EU-medel borde ha tagits i kommunstyrelsen. En tydligare formell återkoppling av att EU-medel hade beviljats borde också ha skett, utöver förslaget om att avsätta medel i budgeten för år 2010 för det fortsatta projektet. Kommunstyrelsen har med anledning av tidigare revisionsrapporter redogjort för hur kommunstyrelsen arbetar för att förbättra beslutsunderlag ibland annat ärenden om investeringar och det arbetet omfattar självklart även museiprojektet HAMN och utvecklingen av Fisksätra marina. Kvalitetssäkringen omfattar även på vilken nivå olika beslut ska fattas.”*

Kommunstyrelsen noterade den 22 oktober 2012, § 269, en genomförd risk- och sårbarhetsanalysen till protokollet och att frågan om ansvarsfördelning och ekonomi skulle hanteras i mål och budget för 2013-2015.

Kommunfullmäktige beviljade de 19 november 2012, § 249, 2 miljoner kronor för utställningsproduktion och 500 000 kronor för ramper.

Projektet har lämnat följande rapporter:
Lägesrapport HAMN augusti 2011
Lägesrapport HAMN januari 2013
Ekonomisk lägesrapport HAMN 2013
SWECO slutrapport april 2014

5.1.4 Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för museiprojektet har finansierats med 17 miljoner kronor från strukturfonden samt ett årligt tillskott från kommunstyrelsen på 2,6 miljoner kronor under åren 2010-2012. Ett extra tillskott på 2,5 miljoner kronor för utställningsproduktionen och ramper tillfördes projektet under 2012 från kommunstyrelsen. Nacka kommun har totalt finansierat 10,3 miljoner kronor till projektet utöver de 17 miljoner kronorna från strukturfonden.

5.1.5 Övergripande slutsatser

Nacka kommun har i museet Hamn fått en framgångsrik besöksattraktion, som motsvarar de förväntningar som fanns när projektet startade. Precis som anges i underlaget för kommunstyrelsen behandling av revisionsrapporten 2013 fanns brister kring de tidigare beslutsunderlag och vem som fattade beslut. Nacka kommun har idag en betydligt bättre kvalitetssäkring av beslutsunderlag och beslutsmandat. Museet Hamns verksamhet utgör en väsentlig del av kulturnämnden kulturarvsverksamhet och är en viktig del av det totala arbetet med att tillgängliggöra Nackas kulturarv och bidrar till att skapa en attraktiv livsmiljö i Fisksätra. Kommunen planerar nu för upphandling av ny driftsaktör från 1 januari 2018 för att driva framtidens museum – HAMN.

6 Frågor och svar

6.1.1 Hur mycket har Nacka kommun investerat i Fisksätra marina?

- **Ombyggnadsprojekt och hyresgästanpassningar** till museum och restaurang: Cirka 50 miljoner kronor.

- **Marksanering**: Under arbetet på platsen upptäcktes föroreningar på platsen. Kommunen har, i egenskap av markägare, investerat i en marksanering för ungefär 12 miljoner kronor.

- **Piren**: cirka 18 miljoner kronor. Kommunen har investerat i en pir för allmänheten med angörande skärgårdstrafik Piren används också för förankring av båtbyggor.

- **Vägarbeten**: strandpromenad och nedfart planeras byggas under 2017 och är budgeterat till 6,5 miljoner.

6.1.2 Har Nacka kommun gjort en värdeöverföring till Marinberget?

Nacka kommun har investerat i kulturell verksamhet i Fisksätra marina genom museet HAMN. Investeringarna som är gjorda är hyresgästanpassningar som krävs för att museiverksamheten ska kunna bedrivas i fastigheten.

6.1.3 Ska kommunen hyra lokaler i Fisksätra marina?

Kommunen hyr museiplanets för 900kr/kvm – 1,9 miljoner kronor per år till 2027. Plus index på hyran.

6.1.4 Vad har kommunen tidigare haft för kostnader för den här fastigheten?

De senaste 30 åren har fastigheten kostat 2-3 miljoner kronor per år att hålla vid liv.

6.1.5 Värderades fastigheten i samband med att Saltsjö Pir bildades?

Ja, fastigheten värderades till 20 miljoner kronor 2011.

6.1.6 Vem äger piren?

Kommunen äger piren nu och i framtiden.

6.1.7 Vem har beslutat om avtalet mellan Nacka kommun och Marinberget AB?

Kommunfullmäktiges sammanträde 2011 05 23.

6.1.8 Hur mycket har kommunen/andra aktörer gått in med i bolaget?

Nacka kommun gick in med 1 miljon kronor plus fastigheten, i Saltsjö Pir. Marinberget gick in med 19 miljoner kronor.

6.1.9 Har Nacka kommun löst ut restaurangen ekonomiskt?

Den tidigare restaurangoperatören investerade 2,8 miljoner kronor i lösa inventarier till restaurangen. När det stod klart att de inte fick serveringstillstånd och skulle lämna fastigheten köpte kommunen utrustningen för 2,1 miljoner. Kommunen får igen pengarna genom att hyra ut utrustningen till den nuvarande restaurangoperatören. Syftet var att snabbt få en ny restaurangoperatör på plats eftersom museiverksamheten behöver en restaurangverksamhet i anslutning.

Kommunstyrelsen

Projektet HAMN lägesrapport augusti 2011

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Projektet HAMN är ett regionalt utvecklingsprojekt som ägs av Nacka kommun. Projektet syftar till att etablera en besöksanläggning i Fisksätra marincenter med museum, vandrarhem och restaurang. Projektet är finansierat av Nacka kommun samt av EU:s regionalfond. I januari 2010 inleddes arbetet med att projektera för museet som planeras invigas sommaren 2012. Detta är en lägesrapportering i halvtid för projektet och berättar om hittills genomförda insatser och pågående arbeten.

Bakgrund

HAMN är ett regionalt utvecklingsprojekt i Nacka med stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet har beviljats 17 miljoner kronor från EU:s regionalfond Stockholm under perioden 2010-2013, utöver Nacka kommuns finansiering om 7,5 miljoner kronor samt fastighetsvärdet för naturreservatet Skogsö samt Fisksätra marincenter enligt ansökan och beslut. EU-medlen är låsta till denna tidsperiod varför det är av vikt att projektet fortlöper enligt plan för att investera beviljade medel inom angiven period. Om inte går medlen förlorade.

Målet är att skapa ett museum som ska tillgängliggöra platsens historia, en historia som innefattar allt från vikingatida spår av mänsklig aktivitet, senare tiders avtryck i natur- och kulturlandskapet till verksamheter och livsberättelser i dagens mångkulturella Fisksätra. I HAMN kommer besökarna att möta såväl platsens historia som det moderna samhällets, i form av en interaktiv och upplevelsebaserad utställning. Utgångspunkten är slaget vid Stäket den 13 augusti 1719 då ryska och svenska trupper drabbade samman. Museet öppnar sommaren 2012, och kommer att inrymmas i Fisksätra marincenter vid Baggensstället i Fisksätra.

HAMN formas till ett besöksmål för många målgrupper, alltifrån den lokala turisten till den internationella besökaren. Internationell turism kommer huvudsakligen via Stockholm. Stora resenärgrupper är Östersjöturister men också resenärer från USA och Frankrike. Ytterligare en stor besöksgrupp är skolklasser. Projektet utgår ifrån den nationella strategin för besöksnäringen, i likhet med det övergripande arbetet inom Nacka kommun för besöksnäringen.

Tillväxtverket konstaterar att turism utgör en ny basnäring för Sverige. Turismens totala omsättning ökade med 3,2 % till nästan 255 miljarder kronor under 2010. Både sysselsättningen och exportvärdet, det vill säga utländska besökarens konsumtion i Sverige, fortsatte att öka och bidrog därmed till att skapa tillväxt i Sverige. Prognoser menar att tillväxten kommer att fortsätta öka med ca 5% årligen till år 2020. Tillväxtverket anser att Sverige har goda möjligheter att ta del av den kommande ökningen då vi har ett rikt utbud av attraktiva platser och besöksmål där natur- och kulturupplevelser erbjuds fritids- och affärsresenärer i enlighet med efterfrågan.

Tillväxtverket pekar på att; *Sambället har som ägare och förvaltare av många attraktionsresurser, som till exempel nationalparker, kulturminnen och infrastruktur, en avgörande inverkan på turismens möjlighet att utvecklas.*

När det gäller sysselsättning så är det inte i museiverksamheten den stora andelen arbetstillfällen skapas utan i dess kringnäringar såsom restaurang, vandrarhem, transportföretag med flera. Däremot utgör museiverksamheten en grundförutsättning för att kringliggande näringar ska ha en destination med attraktionskraft att utgå ifrån i konkurrens med andra besöksmål i regionen.

Höjd attraktivitet och regional och lokal utveckling utifrån platsen potential för ökad sysselsättning och integration är två delmål som projektet HAMN har i sitt uppdrag i enlighet med beslutet från EU:s regionalfond.

”Förutom att turism och resande bidrar till att skapa förståelse och broar mellan människor från olika platser och kulturer är den också ett handelskapande och välståndskapande verktyg. Med en hållbar utveckling, skapas också ett bredare utbud av natur- och kulturaktiviteter, restauranger och besöksmål och därmed attraktiva boendemiljöer. Turism och resande ger inkomster för många företag och skapar arbetstillfällen. Den ger sambället skatteinkomster och är en förutsättning för att skapa och utveckla en större och mer attraktiv infrastruktur.” Citat från Fakta om svensk turism 2010, Tillväxtverket.

Projektstatus per den 20 juli 2011

Projektet har sedan starten i januari 2010 arbetat för att realisera de infrastruktursatsningar som regionalfondsansökan avser; etablering av besöksanläggning i Fisksätra marincenter, tillgänglighet till och från anläggningen samt inom området för HAMN (Fisksätra, Skogsö, södra Boo och Baggensstaket) och parallellt arbeta för att projektet och dess innehåll formas tillsammans med människor lokalt, regionalt och globalt i en öppen process.

En visionsprocess genomfördes initialt våren 2010 och en profil för museet togs fram av en designbyrå. Namnet HAMN började användas i augusti 2010 med därtill hörande profil. Ett

projektkontor har etablerats på plats för att erbjuda en plattform för möten och samtal. Projektkontoret var initialt placerat i Fisksätra marincenter från juni 2010 och sedan mars 2011 i Fisksätra centrum. Projektkontoret är öppet 6 dagar i veckan. Ett antal publika arrangemang har ägt rum med en bred inbjudan till intresserad allmänhet genom bland annat annonsering i lokaltidning och affischering. "Fisksätra utvecklingsarena" har arrangerats vid sex tillfällen med olika teman kring innovation och entreprenörskap med företrädare både lokalt och regionalt. Årsdagen för slaget vid Stäket har uppmärksammats vid ett tillfälle den 13 augusti 2010 och Kulturarvsdagen i september 2010 då det genomfördes guidade turer via båt. Projektet deltog i mars 2011 vid TUR mässan, som samlar turistbranschen årligen, i Göteborg, och vid Internationella festen i Fisksätra den 4 juni 2011. Sammanlagt har processen involverat över 1500 besökare till evenemangen under det gångna projektåret.

Projektet har sju anställda medarbetare samt en projektledare. I projektet HAMN ingår också sakkunniga tjänstemän från kommunens organisation. Projektets styrgrupp representerar områdena teknik & fastighet, näringsliv, arbete & försörjning, kultur & utbildning, stadsledningskontoret samt natur, park & fritid samt kommunikation. Detta är en framgångsfaktor för att projektet kan bedrivas tvärsektorielt.

Projektet ingår i en helhet där målet är att utveckla platsen utifrån dess potential. För att säkerställa detta arbetar projektet nära den nya marina huvudmannen för Fisksätra marina samt kommunens fastighets-, plan- och exploateringsenheter i att lösa frågor kring den fysiska miljön på ett långsiktigt hållbart sätt. Ombyggnationerna inleddes juni 2011. Våningsplan 4 och 5 i Fisksätra marincenter byggs nu om till besöksanläggning för HAMN. Byggnationen beräknas vara färdig sommaren 2012.

I enlighet med den nya översiktsplanen för Nacka är Fisksätra marina ett viktigt område för att utveckla tillgängligheten till vattnet för fler nackabor. Ett utökat antal båtplatser och en uppdaterad brygganläggning kommer att ge utökad tillgång till vattnet för rekreation. De goda lokaltrafikförbindelserna gör Fisksätra marina särskilt lämpad som startpunkt för båtturer eller promenader in i naturreservatet Skogsö via Skutviken. Den marina näringen är som många andra beroende av att platsen är attraktiv för många målgrupper, varför kopplingen med ett besöksmål med servering, övernattning samt kultur och naturupplevelser stärker de marina aktörerna. Idag har Nacka endast tre gästhamnar, med en kapacitet på 50 platser totalt. Ett tillskott på fler platser i Fisksätra för besökare som färdas i egen båt är en förstärkning i enlighet med prognoser för det ökade antal internationella fritidsbåtar som årligen besöker Stockholms skärgård och Stockholm.

Projektet arbetar med att säkerställa ombyggnadsprocessens olika delar som en del av utvecklingen av Fisksätra marina i stort. Där ingår entré till området, pir för angöring av turisbåtar och museets guidebåtar samt gästplatser, strandpromenaden genom marinan och vidare utmed landsidan in mot Skutviken, för access in i naturreservatet Skogsö där slagplatsen från 1719 med flera platser är belägna.

En studie av tillgängligheten i HAMN:s hela geografiska område genomförs av WSP under sommaren 2011. Studien ska ligga till grund för förslag till den fysiska planeringen i naturområdet avseende stigar, bryggor, skyltar och guidepunkter samt entréer till området. Ett annat pågående arbete är produktionen av museets utställning och inrättande av föremålsamling och arkiv. En utställningsproducent kommer att samarbeta med projektet med start från hösten 2011 i detta arbete.

I enlighet med beslutet från regionalfonden ska projektet etablera restaurang och vandrarhem kopplat till museet. Ett museum är idag beroende av att kunna erbjuda servering, övernattnings- och konferensmöjligheter kopplat till sin verksamhet, särskilt då verksamheten är belägen på ett sådant sätt att ett besök innebär en halvdagsutflykt i tidsåtgång. Vandrarhem/lågprishotell kan också nyttjas vid idrottsturneringar och liknande. I Nacka finns idag ett vandrarhem men enbart sommarhalvåret beläget i Tollare i Boo, varför behovet av ett vandrarhem på helårsbasis bedöms vara tillräckligt stort för ytterligare en etablering.

Arbetet med att söka aktör för restaurang och vandrarhem pågår. En första omgång intervjuer med intresserade aktörer har genomförts, nästa fas är fördjupade samtal med ett antal parter med start i september. Det är av vikt att verksamheten är fungerande i enlighet med museets profil. Restaurangen är tänkt att erbjuda besökare servering dagtid och kvällstid på helårsbasis. För att säkra att restaurangen drivs på ett långsiktigt hållbart sätt arbetar projektet för att hitta en hyreslösning som stödjer ett sådant scenario. Liknande anläggningar där besökaren måste resa till platsen och där flera olika näringar samverkar kring att bygga ett attraktivt besöksmål såsom här med kultur, natur, mat, boende och marinmiljö, har i de flesta fall en extern aktör som driver restaurang och boende. På så sätt säkerställer man att verksamheten får kvalitet och bedrivs marknadsmässigt. För att säkerställa detta på en tidigare inte etablerad besöksplats är bedömningen från projektledningen att kommunen bör se etableringen ur ett flerårigt perspektiv. De första grundläggande åren kan lämpligen en stegvis hyressättning tillämpas. Erfarenhet från etableringen av Dieselvekstadens olika verksamheter visade att flerårigt perspektiv är av vikt för att säkerställa uthålliga kompetenta aktörer.

För att kunna genomföra åtgärder för att etablera restaurang och vandrarhem behövs investeringsmedel utöver de från EU och kommunen som ingår i ansökan och beslut från regionalfonden. Kommunfullmäktige beslutade i juni 2011 att föreslagen utökad investering om 20 mkr för det ändamålet utgår i T1 2011 och att ärendet får prövas i nästa skede som eget projekt med kompletterad redovisning kring driftekonomi med mera. Sådant underlag bedöms kunna presenteras till fullmäktige i oktober.

Projektet arbetar i nära koppling med kommunens övriga pågående insatser i området bland annat Arbets- och företagsnämndens verksamhet. Detta har resulterat i att årets uppmärksammande av årsdagen av slaget vid Stäket blir dramatiserade tablåer där åtta

sommararbetande ungdomar från hela Nacka arbetar under ledning av regissör Judith Hollander. De sommararbetande ungdomarna har skaffat sig kunskap om slaget och om hur forskningen har arbetat fram den kunskap vi har idag. Årsdagen för slaget uppmärksammas den 13 augusti kl.10-16. Mer information återfinns på www.nacka.se/hamn.

Nära samarbeten med skolor i området har inletts för att utveckla pedagogik för skolor och museet. Samarbetande skolor är bland andra Futuraskolan i Fisksätra och Igelboda skola. Kopplat till detta utvecklingsarbete har projektet deltagit i två konferenser inom ramen för Union of the Baltic Cities med tema Timetravel en metod för upplevelsebaserad historiepädagogik. Samarbete pågår också med lokala och regionala föreningslivet kring hembygdsforskning, globalitet och berättelser.

Projektet har också inlett ett antal internationella samarbeten detta har bland annat resulterat i en gemensam ansökan till EU tillsammans med nackas vänort Adalar i Turkiet för kunskapsutbyte kring utställningsteknik.

Ytterligare samarbetsinsatser är fokuserade på att koppla högskolor och universitet till projektet i syfte att etablera museet som en kunskapshamn kring platsens historia och människors berättelser. Under ledning av professor Bengt Kristiansson Ugglå vid Åbo akademi har en plattform utarbetats för verksamheten, en samlade skrift på temat publiceras vid årsskiftet. Tillsammans med Södertörns högskola har samtal förts med ett flertal forskningsområden. En exkursion i höst för magister- och mastersstudenter inom arkeologi och marinarkologi innebär startskottet för samarbetet med arkeologifämnet på Södertörn, där masters- och magisterstudenter kommer att samarbeta med projektet. Ett samarbete med turismvetenskapen på Södertörn, tillsammans med marinarkologin, kommer att genomföras under hösten 2011 där tanken är att forskare från turismvetenskapen tillsammans med projektet kommer att arbeta fram strategier för utveckling av HAMN:s destination och attraktioner.

Bilagor

Volymstudie FMC

FMC gestaltning

Nationella strategin för besöksnäringen

Tillväxtverket rapport TURISM 2010

Helene Burmeister

projektledare

Projektet HAMN

2013-01-29

TJÄNSTESKRIVELSE
KUN 2013/4-875

Kulturnämnden

Lägesrapport HAMN

Förslag till beslut

Kulturnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Projektet HAMN är ett regionalt utvecklingsprojekt som ägs av Nacka kommun. Projektet syftar till att etablera en besöksanläggning i Fisksätra marincenter med museum och restaurang. Projektet är finansierat av Nacka kommun samt av EU:s regionalfond. I januari 2010 inleddes arbetet med att projektera för museet som planeras invigas i augusti 2013.

Bakgrund till projekt HAMN.

Nacka kommun beviljades år 2009 knappt 17 mkr av Europeiska regionala utvecklingsfonden som delfinansiering för att utveckla två museer i Fisksätra. Två museer blev så småningom ett, men med samma tänkta innehåll. Regionalfondens beslut grundar sig bland annat på följande nedkortade beskrivning av de tankar som fanns då och som fortfarande är grunden för ambitionsnivån för projekt HAMN:

Besöksnäringen är den snabbast växande näringen i Sverige idag och som till relativt låga investeringskostnader genererar arbetstillfällen och tillväxt. Kulturarvsturism ingår som en del i besöksnäringen. Platser som vikingatida boplatser på Birka, sommarnöjen från gustaviansk tid, fortifikationsanläggningar som Vaxholms kastell och kungliga slott som Gripsholm är idag befintliga besöksmål för den kulturarvsintresserade besökaren i Stockholms regionen. Kulturarvet utgår ifrån platser, människor och företeelsers unicitet. Det finns andra platser som inte tidigare uppmärksammats, men som besitter egenskaper som är intressanta att bjuda in till och som vittnar om vår historia utifrån andra perspektiv. Fisksätra ger besökaren en rik flora av berättelser att ta del av – från vikingatida handelsled till samtidens mångfaldsrika bostadsort. Här kan människors vardag genom tusen år följas.

I Fisksätra är andelen arbetslösa hög, jämfört med andra orter i Stockholmsregionen. Verksamheten i kulturanläggningen kan bidra till ytterligare långsiktig utveckling av Fisksätra där attraktiva värden stärks. Här finns resurser i form av platsens historia, både

dåtida och nutida, arbetskraft samt ett lokalsamhälle med stort engagemang från många olika håll såsom fastighetsägare, näringsliv, kommun, kyrka, moské och föreningsliv. Ambitionen är att museet långsiktigt ska bidra till att stärka tillväxten med hjälp av platsens inneboende potential. Genom att bygga museiverksamheterna kring kulturarvet skapas arbetstillfällen kopplade till platsen som stärker identiteten. Kopplingen mellan demokrati och det berättade ordet är grunden för idén. Här ska mångfalden av berättelser från olika livsöden verka för en fördjupad förståelse för hur attityder och värderingar formas.

Verksamheten som byggs upp kring det historiska kulturarvet, slaget vid Stäket, är tänkt som ett varaktigt tillskott till besöksnäringen i Stockholmsregionen för såväl svenska som utländska turister. Tanken är att utveckla ett kulturarvsresemål inom räckhåll för storstadsturisten. Besökarna ska bjudas in att vara delaktiga i programverksamheten, som att visa hur naturvetenskaplig forskning bedrivs och hur historia skrivs. Verksamheten kan också bidra till en bredare rekrytering till högre studier inom humaniora och andra forskningsfält. En stor del av verksamheten kommer att ha fokus på barn och unga och kommer att bedrivas i form av projekt tillsammans med skolor och förskolor i och utanför området.

Aktuell status

Ombyggnation samt färdigställande av museet

Arbetet med att färdigställa museet är högt prioriterad. Produktionsteamet fokuserar på att fylla utställningen med texter, föremål och installationer. När du som besökare gör entré utgår berättelsen från livet i dagens Fisksätra, den blickar bakåt till 1970-talets tankar om moderna människors boende och fritid, fortsätter sedan till tiden före moderniseringen, det sena 1800-talets sommarnöjen och det gamla bondesamhället. Vi färdas sedan genom Baggensstäket, den smala och grunda farleden mellan Östersjön och Stockholm ner till en annan historisk epok, 1700-talets första hälft. Där stannar vi upp, tar del av arkeologiska undersökningar som gjordes längs vattenvägen under åren 2003-2010 och som resulterade i över 1000 fynd, de flesta från början av 1700-talet, en tid då Sverige låg i krig. Några föremål är äldre och tar oss tillbaka till 1400-talet och ytterligare några fynd är från 1000-talet, vikingatid. Det är de arkeologiska föremålen, tillsammans med inlånade föremål från olika museer i Sverige och Ryssland, som bildar den tusenåriga berättelsen i museet HAMN.

Ombyggnationen av museet beräknas att påbörjas i slutet av februari. Etapp 1 av bygget beräknas vara klart andra halvan av april, då utställningsproducenten kan påbörja sin byggnation. Parallellt fortsätter ombyggnationen med utställningens rum 2 och rum 3.

Affärsplan och kommunikationsplan

Affärsplanen presenteras som en bilaga. Arbetet pågår med att ta fram tid – och kostnads-satta marknadsaktiviteter. HAMN kommer bland annat att delta på Företagarmässan i Nacka Strand den 20 februari.

Webbsida

Senast den 1 mars kommer HAMN ha en egen hemsida www.hamnmuseum.se och www.hamnmuseum.com

Restauratör

Innan februaris utgång kommer vi ha tecknat avtal med den restauratör som kommer att driva restaurangen.

Framtida drift

En viktig faktor för en fortsatt utveckling av ett museum är att hitta en bra och stabil driftsform som stöder utvecklingen och berörda aktörer. Den ska hålla ihop stora som små, företag och föreningar som på olika sätt kan stötta och utveckla besöksnäringen med arrangemang, museum, turistinformation, aktiviteter för besökare, daglig drift och skötsel, marknadsföring och samordning mm.

Arbetet med att hitta en bra lösning gällande driftsform sker genom två parallella spår. Det ena är att undersöka möjligheterna och intresset hos aktörer som är intresserade av att driva museet. Det andra är att undersöka alternativa driftsformer som t ex föreningsdrivet, bolagisering eller genom en stiftelse.

Bilagor

Affärsplan

Elisabeth Axelsson
Projektledare
Museiprojektet HAMN

2013-05-31

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KUN 2013/4-875

Kulturnämnden

Ekonomisk lägesrapport för projekt HAMN

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar notera informationen till protokollet.

Sammanfattning

P.g.a. olika förseningar i projekt HAMN kommer såväl investerings- som driftbudget att överskridas. Investeringsbudget beräknas att överskridas med – 1,45 mnkr och driftbudget med – 1,2 mnkr.

Det finns dock en stor osäkerhet vad de totala kostnaderna kommer att bli för att kunna färdigställa museet. Beräkningarna grundar sig på den kunskap och de uppskattningar som kultur- och utbildningsenheten har och känner till idag.

Ärendet

Nacka kommun har av Europeiska Regionalfonden i Stockholm beviljats cirka 17 mnkr i bidrag för att utveckla ett museum i Fisksätra. Enligt fastställda regler för bidraget ska kommunen bidra med lika mycket för faktiska kostnader.

Projekt HAMN startade år 2010 och kommer att vara färdigbyggt i slutet av året, vilket är långt senare än det som ursprungligen planerades. Anledningen är att upphandling och därmed färdigställandet av lokalerna har försenats, vilket innebär extrakostnader för projektet. Utöver detta har vissa leveranser av material till utställningsproducenterna försenats, vilket också innebär extrakostnader. I budgeten för museets iordningsställande har vissa kostnader inte medräknats.

Byggnadsenheten har särskild investeringsbudget för att bygga om och anpassa lokalerna till museiverksamhet och denna del ingår inte i nedanstående ekonomiska lägesrapport.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns osäkerheter vad de totala kostnaderna kommer att bli för att kunna färdigställa museet. Nedanstående beräkningar grundar sig på den kunskap och de uppskattningar som kultur- och utbildningsenheten har och vet idag.

Investeringsbudget

Kulturnämnden har beviljats 2,0 mnkr för utställningsproduktionen och 0,5 mnkr för skyltar och ramper i investeringsbudgeten. Bruttoutgiften var vid budgeteringstillfället beräknad till 4,0 mnkr respektive 1,0 mnkr. Regionalfonden bidrar med hälften.

- Utgiften för skyltar och ramper är mycket osäker men beräknas till brutto 0,1 mnkr, vilket skulle innebära ett överskott på denna investering om 0,45 mnkr, efter utbetalning av bidrag från Regionalfonden.
- Utställningsproduktionen beräknas totalt kosta 6,4 mnkr, då har en uppskattning av kostnaderna för förseningarna och färdigställande av utställningsrummen. Kultur- och utbildningsdirektören har i skrivelse till Tillväxtverket i början av året begärt revidering av tidigare beslutad budget p.g.a. förseningar. Tillväxtverket godkände den reviderade budgeten i april 2013. I denna budget beräknades då kända kostnader för utställningsproduktionen till 5,1 mnkr och därmed kan ett bidrag om 2,55 mnkr erhållas. Med de kända faktorer som finns idag kommer denna investering överskrida budget med – 1,85 mnkr.

Beräknad investeringsutgift till budget som beslutats av Tillväxtverket	-5 100
Beräknat bidrag från Regionalfonden	2 550
Prognos totala utgifter	-6 400
Nettoutgift	-3 850
Beslutad investeringsbudget	2 000
Underskott mot investeringsbudget	-1 850

- För Kulturnämnden innebär detta att sammantaget för de båda investeringarna prognostiseras budgeten överskridas med – 1,4 mnkr.

Driftbudget

Kulturnämnden har avsatt 2,6 mnkr i budget för slutförande av projektet i samverkan med Regionalfonden. Kulturnämnden har för ordinarie drift av museet avsatt 2,0 mnkr. Total budgetram för HAMN-projektet är 4,6 mnkr. Vid budgeteringstillfället antogs att museet skulle vara invigt och färdigställt i slutet av sommaren och vara i ordinarie drift från den 1 augusti.

Med anledning av ovan nämnda förseningar så följer merkostnader för projektledning, personal m.m. Därutöver tillkommer kostnader för att färdigställa museet. Beräkningen av

dessa är osäker och är gjord utifrån idag kända faktorer och också beräknade utifrån försiktighetsprincipen. Dessa tillkommande kostnader ryms inte inom ramen för Regionalfondens budget och därför kan inget bidrag heller erhållas.

För den del av projektet som ryms inom Regionalfondens budget, beräknas kostnaderna överskrida budget med – 0,5 mnkr. Tillkommande kostnader för att färdigställa museet beräknas till – 1,2 mnkr. Totalt underskott för att färdigställa museet beräknas sammanlagt till – 1,7 mnkr.

Nacka kulturcentrum ska överta ordinarie drift av museet tills vidare och beräknad kostnad för att NKC i ett tidigt skede ska kunna gå in och sköta driften beräknas till 1,0 mnkr. Detta innebär ett överskott om totalt 1,0 mnkr för driftbudgeten.

För Kulturnämnden innebär detta ett totalt driftsunderskott om – 0,7 mnkr mot budgeterade 4,6 mnkr.

Susanne Nord
Kultur- och utbildningsdirektör

Jill Salander
Controller

Till: Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen

Projektet HAMN

Projektet HAMN har pågått sedan år 2009. I samband med att vi följt protokoll i KF och styrelser/nämnder har vi noterat behov av tilläggsbudgetar och återremisser av ärenden kring projektet vid flera tillfällen. Vi har därvid noterat risk för att projektet inte har varit väl berett. Vi har därför valt att genomföra en översiktlig granskning av beslutsprocessen kring projektet HAMN.

Vår bedömning är att det initiala beslutet att starta projektet inte har fattats i enlighet med Nacka kommuns besluts-/delegationsordningar och att beslutsunderlagen som tillställts kommunfullmäktige (KF) vid olika tillfällen har varit undermåliga.

Av beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU) under rubriken "Tillkomst av två museer i Fisksätra", den 24 mars 2009, framgår att KSAU "uppdrar därför åt stadsledningskontoret att snabbt upprätta ansökningar om medfinansiering till EU:s strukturfonder i Stockholms län (Socialfonden resp. Regionalfonden) för ett inledande arbete". Något beslut från KF eller kommunstyrelsen (KS) föregick inte detta beslut i KSAU.

I oktober 2009 beviljas Nacka kommun EU-bidrag med 17 mnkr. Något separat ärende lyfts inte fram i KS eller KF i anslutning till detta. I kommunens budget för år 2010 framgår att: "Besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden, som Strukturfonds-partnerskapet bifallit. Ett historiskt center för Slaget vid Stäket inrättas liksom ett samtidsmuseum – Fisksätra Museum." I budgeten fattar KF ett särskilt beslut att "Kommunstyrelsen får i uppdrag att fullfölja genomförandet av två museer i Fisksätra, ett historiskt center om slaget vid Stäket och Fisksätra Museum – ett samtidsmuseum, i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden, som Strukturfonds-partnerskapet bifallit den 20 oktober 2009." Det framgår vidare i budgeten att KS "tillförs 2,6 mkr per år 2010-2012 för två museer Fisksätra (EU-bidrag beviljat med 17 mkr)."

Vår bedömning är att informationen om projektets omfattning och kalkyler för projektet är undermåligt beredda i budgeten 2010. Vidare anser vi att beslutet om att sätta igång projektet med ansökan etc borde ha föregåtts av beredning av KS och beslut i KF. Det bristande underlaget bedöms ha medfört att KF beslutat om projektet utan att ha fått ett tillräckligt underlag för bedömning av projektets ekonomi och risker.

I juni 2011 ställs KF inför behov av beslut om investeringar om 20 mnkr i projektet HAMN. Inte heller vid detta tillfälle presenteras någon tillfredsställande redovisning kring projektets driftsekonomi som underlag för KFs beslut. KF beslutar att inte godkänna den föreslagna tilläggsinvesteringen om 20 mnkr innan ett bättre beslutsunderlag tagits fram.

I en tjänsteskrivelse som läggs fram i KS i augusti 2011 framgår tydligare information om vilka förutsättningar som ställts från EU för att Nacka kommun ska få tillgodogöra sig erhållna

medel. Bland annat att projektet ska etablera restaurang och vandrarhem kopplat till museet. Vidare noteras att KF inte godkänt investeringen innan ett tydligt beslutsunderlag tagits fram. Ett sådant beräknas enligt tjänsteskrivelsen kunna presenteras för fullmäktige i oktober 2011.

Vid fullmäktiges möte i november 2011 framgår av beslutet om investeringar att "Den särskilda redovisning av projektet med restaurang och vandrarhem i anslutning till det planerade museet i Fisksåtra, en del av projekt "HAMN", som kommunfullmäktige beslutade om den 20 juni 2011 är ännu inte klar och därmed behöver detta projekt lyftas ut även ur investeringsbeslut T2, i avvaktan på särskild prövning kopplat till noggranna underlag och kalkyler."

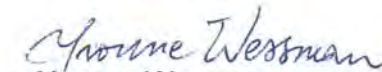
Vi noterar att olika tilläggsbeslut om utökade budgetar, såväl vad gäller investeringar som drift, har fattats kring projektet över tiden och att kommunen sitter fast i långa kontrakt som binder upp kommunen med kostnader samtidigt som intäktssidan fortsatt är osäker. Sådan information bör inte komma KF till del successivt utan bör på ett relevant sätt framgå i de initiala beslutsunderlagen i form av tydliga investerings- och driftskalkyler samt riskanalyser. Vi bedömer detta som en allvarlig brist.

Under 2012 begärde KS att det skulle tas fram en risk- och sårbarhetsanalys för projektet HAMN. Denna visar att riskerna med projektet framförallt är ekonomiska. En sådan analys är välbehövlig men borde ha tagits fram som underlag för det initiala beslutet om att sätta igång projektet.

Vi är medvetna om att KS efter att detta projekt har startats har vidtagit åtgärder i syfte att stärka investeringsprocessen. Revisionen vill ändock med denna skrivelse påvisa brister i beslutsprocess och underlag i projektet HAMN. Syftet är dels att uppmärksamma KF på behovet av bättre beslutsunderlag från KS, då det gäller investeringar och långsiktiga bindningar av driftskostnader, dels att uppmana KS att förbättra de beslutsunderlag som föreläggs KF. Vidare vill vi uppmana KS att bevaka att kommunens besluts-/delegationsordningar följs och att motsvarande brister inte ska uppkomma i framtiden.

För revisorerna i Nacka kommun.

Birger Berggren
Ordförande

Yvonne Wessman
Vice ordförande

2013-11-26

TJÄNSTESKRIVELSE
KUN 2013/4-875

Kulturnämnden

Upphandling av aktör för drift av museet HAMN

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar ge kultur- och utbildningsdirektören i uppdrag att genomföra en förenklad upphandling avseende aktör som kan sköta driften av museet HAMN i Fisksätra.

Sammanfattning

Kultur- och utbildningsdirektören föreslår Kulturnämnden att en förenklad upphandling görs avseende aktör som sköta driften av museet HAMN. Kultur- och utbildningsdirektören har sedan tidigare nämndens uppdrag att finna lämplig aktör.

Ärendet

Den 31 december avslutas museiprojektet HAMN, som har delfinansierats av Regionalfonden med ca 17 mnkr. Färdigställandet av byggnaden och utställningen är nu inne i sitt slutskede. Syftet med projektet har varit att skapa ett museum som kan tillgängliggöra platsens historia. Historien innefattar allt från vikingatida spår av mänsklig aktivitet, senare tiders avtryck i natur- och kulturlandskapet till verksamheter och livsberättelser i dagens mångkulturella Fisksätra. Ambitionen är att museet långsiktigt ska bidra till att stärka tillväxten med hjälp av platsens inneboende potential.

Kulturnämnden beslutade i mars 2013 att uppdra till kultur- och utbildningsdirektören att utreda och organisera för att Nacka kulturcentrum får uppdraget att sköta driften av museet under en övergångsperiod. Enligt den kartläggning som gjordes fanns ingen extern aktör som var intresserad av uppdraget. Nämnden beslutade också att kultur- och utbildningsdirektören ska fortsätta uppdraget att finna en lämplig aktör, kommunal eller extern, som kan driva museet.

Aktören ska utveckla ett kulturarvsresemål av hög klass inom räckhåll för såväl den lokalt boende som storstadsturisten. Besökarna ska ges möjlighet att vara delaktiga i programverksamheten, som kommer att visa hur naturvetenskaplig forskning bedrivs och hur historia skrivs. Målsättningen är att verksamheten ska kunna bidra till en bredare rekrytering till högre studier inom humaniora och andra forskningsfält.

En stor del av verksamheten kommer att inriktas på barn och unga och kommer att bedrivas i projektform tillsammans med skolor och förskolor i och utanför området.

En enskild aktör har nu visat intresse att driva museet i enlighet med ovanstående. Kultur- och utbildningsdirektören föreslår därför Kulturnämnden att en förenklad upphandling av driftsaktör för museet HAMN ska göras. Avtalssumman för driften, exklusive hyra och kapitalkostnader för utställningsproduktionen, ska vara 1,5 mnkr per år. Avtalstiden ska vara fyra år med möjlighet till förlängning (1+1 år).

Kulturnämnden kommer att fatta beslut om tilldelning i januari.

Susanne Nord
Kultur- och utbildningsdirektör

Jill Salander
Controller

2014-01-10

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KUN 2013/4

Kulturnämnden

Upphandling av aktör för drift av museet HAMN

Förslag till beslut

Kulturnämnden antar anbudet från Emotion AB.

Beslutet förklarades omedelbart justerat.

Ärendet

Kulturnämnden beslöt vid sammanträdet i december 2013 att ge kultur- och utbildningsdirektören i uppdrag att genomföra en förenklad upphandling avseende aktör som kan sköta driften av museet HAMN i Fisksätra. Kultur- och utbildningsdirektören hade sedan tidigare nämndens uppdrag att finna lämplig aktör.

Upphandlingen har nu genomförts. Vid anbudstidens utgång hade ett anbud inkommit. Anbudsgivare är Emotion AB. Upphandlingen har genomförts enligt LOU 15 kapitlet och annonserats i en allmänt tillgänglig databas och på Nacka kommuns hemsida. Alla ställda krav är uppfyllda. Kultur- och utbildningsdirektören föreslår därför att nämnden antar anbudet från Emotion AB.

Ekonomiska konsekvenser

Anbudet är på 1,5 mkr. Den summan avser ett år. Avtalstiden är fyra år med möjlighet till ett års förlängning två gånger.

Bilaga

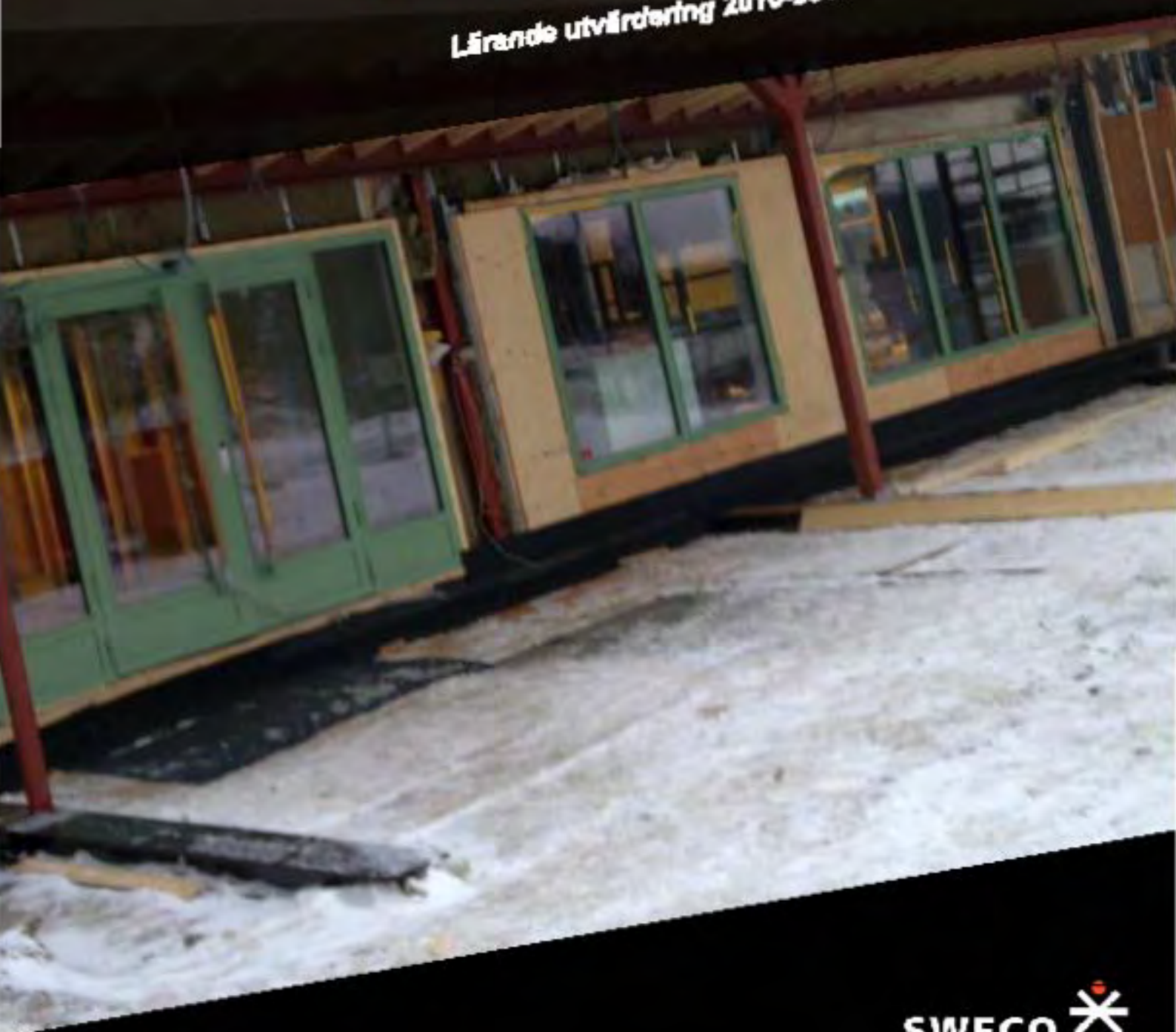
Anbudet

Susanne Nord

Kultur- och utbildningsdirektör

HAMN i Fisksätra

Lärande utvärdering 2010-2014

Föreliggande rapport utgör slutrapporten i den följeforskning som Sweco utfört kring projektet HAMN i Fisksätra åren 2010-2014.

Denna rapport sammanfattar samtliga de iakttagelser som följeforskarteamet gjort under tidigare lärseminarier, deltidssummeringar, halvtidsrapporter, samt uppföljningar i form av intervjuer både med medarbetare och med externa aktörer, där frågorna främst varit inriktade mot genomförande och resultat.

Slutrapporteringen har främst varit inriktad på att följa upp genomförandeprocessen samt graden av måluppfyllelse samt att föreslå förändringar som kan få positiva effekter för projektets fortlevnad i form av en långsiktigt fungerande verksamhet.

Samtliga presentationer som användes vid lärseminarierna liksom de deltidssummeringar som har gjorts, återfinns som bilagor till föreliggande rapport.

Uppdragsledare har varit Markus Burman på Sweco. Rapporten har sammanställts av Petra Bäckman och Johanna Lundberg på Sweco.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
EU-projektet Två museer i Fisksätra som blev HAMN	1
Swecos uppdrag och metod	3
Mål – vad ville man uppnå?.....	4
2. Följeforskning av projektets framskridande	5
Rapporteringstillfällena där Sweco levererat återkoppling till projektet	6
3. Genomförande – vad har gjorts?	8
Projektets organisation	8
Projektets aktiviteter.....	9
Projektets genomförande.....	9
Kontakter och nätverksbyggande med externa aktörer	10
Från plan till process	11
Från process till realitet.....	11
Projektets finansiering och drift	12
4. Måluppfyllelse, genomförande och resultat – har man nått fram?	14
Bedömning av projektlogik.....	14
Bedömning av projektets måluppfyllelse	15
Mål 1: Att skapa två* nya museer som utgår ifrån idén om att samla, bevara och förmedla kunskap om kulturarvet men också diskutera hur kulturarvet formas och av vilka.....	15
Mål 2: Att öppna ett fönster mellan forskning och besöksnäring.....	16
Mål 3: Att tillvarata både det historiska och det samtida kulturarvet	16
Mål 4: Att utveckla ett nytt center för kulturarvintresserade både i Sverige och besökande från utlandet	16
Mål 5: Att skapa ett attraktivt Fisksätra med en levande besöksnäring kring platsens unika kulturarv både historiskt och samtida samt forskningsplats	17
Mål 6: Att utifrån platsens och dess invånares möjligheter bygga upp två starka institutioner som kan ge arbetstillfällen och lyfta Fisksätra som boendemiljö och arbetsplats och bidra till Stockholmregionens tillvaratagande av den mångfald av kunskap och kompetens som finns här.....	17
Mål 7: Att etablera två museer som genom sin verksamhet lockar fler att våga starta egna företag inom angränsande näringar och på sikt locka aktörer att ta del i driften av museiverksamheten	18
Mål 8: Att få barn och unga att intressera sig för humaniora, innovationsutveckling och stärka skolor och förskolors verksamhet med samverkansarbete där museerna kan bidra med sin kompetens.....	18
Bedömning av genomförandeprocessen	20
Viktiga milstolpar för projektet.....	21
Bedömning av projektets resultat – har man skapat det som avsågs?	22
Kulturarvet som samhällsresurs.....	22
Attraktiv livsmiljö.....	23
Plats för samtal och möten	24
Lärdomar av processen inför framtiden	24
Innehåll och fokus	25
Organisation och styrning.....	25

Vad är HAMN?

”HAMN är ett museum som berättar om platsens historia – Baggensstaket är en vattenväg med en tusenårig historia. Här har människor i alla tider bott, färdats och handlat med varandra. I museet kommer du att kunna uppleva historien samt få reda på hur man som arkeolog arbetar med en plats. Slaget vid Staket som ägde rum 1719 då ryska trupper drabbade samman med svenska i och kring Staket kommer naturligtvis att utgöra en central punkt i utställningen.”

”Projektet heter HAMN och tanken är att HAMN även ska vara namnet på museet. HAMN är ett namn som ska koppla till handel, sjöfart, transporter men också H som i historia, A som i arkeologi, M som i människor, N som Nacka eller nutid.”

Källa: De vanligaste frågorna om HAMN, www.nacka.se.
Läs mer på www.hamnmuseum.se

Samtliga bilder i rapporten är hämtade från <http://hamnmuseum.se/varens-utstallning/>

1. Inledning

EU-projektet Två museer i Fisksätra som blev HAMN

HAMN är ett regionalt utvecklingsprojekt i Nacka med stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden 2010-2013 som Sweco har följt under åren 2010-2014. Målet med projektet har varit att skapa ett museum med syfte att tillgängliggöra platsens historia. Som exempel på platsen unicitet kan nämnas den smala och grunda vattenvägen Baggensstaket som har en fascinerande tusenårig historia som farled mellan Östersjön och Stockholm. Sju år av arkeologiska utgrävningar på slagfälten kring Baggensstaket har idag resulterat i fynd om över 1 000 föremål. De äldsta fynden är daterade vikingatid, men de flesta föremål kommer från slaget den 13 augusti 1719 då ryska och svenska trupper drabbade samman.

I Fisksätra bor idag omkring 7 000 invånare, varav många är barn och unga. Fisksätra är Sveriges mest tätbefolkade tätort med cirka 80 nationaliteter representerade. Den moderna bebyggelsen i Fisksätra är ett resultat av miljonprogrammet, vilket är benämningen på bostadsbyggandet av flerfamiljsbostäder i Sverige under perioden 1965-1975. I Fisksätra påbörjades bygget i slutet av 1960-talet och ett antal äldre miljöer försvann för att ge plats åt flerfamiljshusen och ett nytt centrum. Området är ett av Sveriges mest tätbebyggda områden. Arbetslösheten är dock hög och näringsverksamheterna brottas med ett för litet kundunderlag.

Som en del i Nacka kommuns satsning för att vända den negativa utvecklingen startades projektet HAMN. Eftersom Fisksätra har ett unikt kulturarv och en vacker omgivning ansåg kommunen att det fanns goda förutsättningar för att stärka besöksnäringen. Museet, som är planerat att öppna under sommaren 2014, kommer att erbjuda besökarna ett möte med såväl platsens historia som det moderna samhällets, i form av interaktiva och upplevelsebaserade utställningar. Den geografiska placeringen vid Stockholms skärgård gör platsen attraktiv som besöksmål, såväl via land- som vattenvägen.

Med projektet HAMN har Nacka kommun bjudit in till att skapa ett tvärvetenskapligt forum i nära samarbete med högskola, universitet, näringsliv och det lokala samhället - en kunskapshamn i Nacka där internationella gäster, studenter, forskare och lokala aktörer kan möta varandra i samtal med fokus på historia, integration, innovation, livsberättelser, kulturarv och hållbar samhällsutveckling. En museibutik, en konferenslokal och en restaurang kommer att komplettera utställningsverksamheten. Tanken är att olika målgrupper året om kan arrangera konferenser och äta gott eller fika på restaurangens terrass med utsikt över Lännerstasunden.

Projektet kallades initialt Två museer i Fisksätra, med syftet att skapa ett centrum för kulturarvet genom att etablera två museer i Fisksätra. Den ena besöksanläggningen, Historiskt center om slaget vid Stäket, skulle ta sin utgångspunkt i slaget mellan svenska och ryska trupper i Stäket år 1719. Den andra anläggningen, Fisksätra museum, skulle rymma invånarnas egna berättelser om samtiden. Projektets mål omformulerades tidigt till att endast gälla ett museum, det som idag är HAMN. De båda verksamhetsidéerna rymms nu inom ett enda museum och innehållet omfattar såväl det förflutna som framtiden

och lokalsamhällets möjliga förändring. Museet skulle kunna betraktas som ett demokratiskt verktyg där det lokala kulturarvet står i fokus.

Syftet med projektet har varit:

- att synliggöra det historiska och det samtida kulturarvet
- att skapa ett besöksmål i världsklass med kulturarvet i fokus
- att utifrån platsens historia bygga upp en verksamhet med hög attraktivitet för besökare både från andra länder, andra delar av Sverige men också för de som bor och verkar i Stockholmsregionen och inte minst i Fisksätra idag
- att stärka den demokratiska och medborgerliga dialogen i samhället
- att skapa arenor som bygger broar mellan forskarsamhället och allmänheten som möjliggör rekrytering till högskolor, levandegörande av samtida forskning som ger en förståelse för hur historia formas
- att utifrån platsens möjligheter skapa möjligheter till arbete och bryta utanförskap för platsens invånare
- att invånarna i Fisksätra ska ses som resurser för att skapa en verksamhet av internationell klass

En viktig del i projektet har varit samverkan med lokala och regionala aktörer inom utbildning, högskola, kulturarvsektor och besöksnäring, samt näringsliv och ideell sektor. Projektets målgrupper är boende i Fisksätra, arbetslösa, unga vuxna, företagare, utländska och inhemska turister, forskare, skolor, förskolor, boende och verksamma i Stockholmsregionen samt högskolor/universitet i och utanför Sverige.

Bild 1. Möjligheter till konferens ryms också i museibygnaden.

Swecos uppdrag och metod

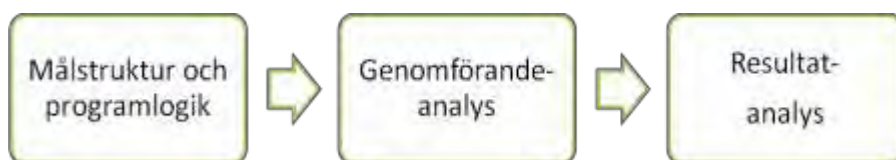
Projekt HAMN har delfinansierats med regionala medel från EU:s regionala strukturprogram för Stockholm. Projektet, som ligger inom åtgärd 1.3 - Främja integration och mångfald, har löpt över fyra år med start 2010-01-01 och slut 2013-12-31. Den primära uppgiften för följeforskaren Sweco har varit att vara ett stöd för projektets genomförande och att vara granskande, stödjande och lärande. Detta har säkerställts genom att följeforskaren har fört en kontinuerlig dialog med den centrala projektorganisationen, deltagit i viktiga instanser och aktiviteter, dokumenterat verksamheten och deltagit i de lärprocesser som projektet varit avsedda att utmyнна i.

Följeforskaren har också i samverkan med projektledningen analyserat och värderat insatser och aktiviteter, verksamhetsformer, ledningsstruktur, resultat-spridning samt insatsernas resultat och effekter i förhållande till projektets målformuleringar.

Följeforskaren har även lämnat synpunkter på hur verksamheten bör utformas så att förutsättningar för de processer som projektet initierar kan upprätthållas efter projektets slut. Följeforskningen skulle huvudsakligen belysa följande frågeställningar:

- Hur utvecklas projektet i förhållande till de uppsatta målen?
- Hur fungerar processen för att nå de uppsatta målen?
- Vilka är förutsättningarna för att nå målen i projektet?
- Vilka villkor behöver uppfyllas för att resultaten skall bli bestående?

I ett följeforskningsuppdrag är återföring av den kunskap som genereras inom ramen för följeforskningen en helt avgörande faktor. Återföringen av kunskap handlar om *lärande* och utgör ett "smörjmedel" mellan de övriga momenten i Swecos modell för följeforskning. Återföringen av kunskap sker här både inom och mellan momenten. Om analysen av målstrukturen och programlogiken till exempel visar på utvecklingsbehov i målformuleringarna, eller kopplingar mellan mål och aktiviteter som behöver stärkas, är tanken att denna kunskap ska återföras.

Utvecklade målsättningar kan då skapa förutsättningar för ett bättre genomförande och i sin tur leda till bättre resultat och effekter. På motsvarande sätt finns en återföring inom genomförandeanalysen och resultatanalysen. Men återföringen av kunskap "spiller över" mellan momenten i följeforskningsprocessen. Utvecklingsbehov som uppdragas i genomförandeanalysen kan kräva förtydliganden inom målstrukturen likväl som resultatanalysen kan visa att de aktiviteter/insatser som genomförs i projektet bör förändras i något avseende så att resultaten blir bättre.

Beträffande metoderna för återföringen av kunskap till projektet har Sweco arbetat på flera sätt – med kontinuerlig dialog via telefon och e-post, via planerade dialogmöten samt genom flera skriftliga avrapporteringar. Avgörande för detta uppdrag har varit att

följeforskningsteamet i samråd med projektledarna funnit en modell som inneburit att teamet kunnat medverka i insatser och aktiviteter i sådan omfattning att det blivit väl förtroget med projektets arbetsformer och deltagare, samt blivit en integrerad del i projektorganisationen.

Den skriftliga rapporteringen har medvetet varit kort och koncis, för att underlätta användbarheten. Kommentarer kring utvecklingsbehov och utestående frågor har lyfts fram med det övergripande (konstruktiva) syftet att de ska kunna åtgärdas. Konsultteamet föreslog inledningsvis att ett PM eller halvtidsrapport, fyra lärseminarier samt en slutrapport skulle tas fram inom ramen för uppdraget, vilket också skedde.

Mål – vad ville man uppnå?

Projektets målgrupper är: boende i Fisksätra, arbetslösa, unga vuxna, företagare, utländska och inhemska turister, forskare, skolor, förskolor, boende och verksamma i Stockholmsregionen samt högskolor/universitet i och utanför Sverige.

Projektets mål har varit:

1. att skapa två nya museer som utgår ifrån idén om att samla, bevara och förmedla kunskap om kulturarvet men också diskutera hur kulturarvet formas - och av vilka
2. att öppna ett fönster mellan forskning och besöksnäring
3. att tillvarata både det historiska och det samtida kulturarvet
4. att utveckla ett nytt center för kulturarvintresserade både i Sverige och besökande från utlandet
5. att skapa ett attraktivt Fisksätra med en levande besöksnäring kring platsens unika kulturarv både historiskt och samtida samt forskningsplats
6. att utifrån platsens och dess invånares möjligheter bygga upp två starka institutioner som kan ge arbetstillfällen och lyfta Fisksätra som boendemiljö och arbetsplats. På så sätt bidra till Stockholmregionens tillvaratagande av den mångfald av kunskaper och kompetenser som finns här
7. att etablera två museer som genom sin verksamhet lockar fler att våga starta egna företag inom angränsande näringar och på sikt locka aktörer att ta del i driften av museiverksamheten
8. att få barn och unga att intressera sig för humaniora, innovationsutveckling och stärka skolor och förskolors verksamhet med samverkansarbete där museerna kan bidra med sin kompetens

Horisontella mål:

Jämställdhet, Mångfald, Miljö, Folkhälsa

2. Följeforskning av projektets framskridande

Följeforskaren har fört en kontinuerlig dialog med den centrala projektorganisationen, deltagit i viktiga instanser och aktiviteter, dokumenterat verksamheten i fortlöpande rapporter och deltagit i de läroprocesser som projektet ska utmynna i.

Uppdragstagaren har i samverkan med projektledarna analyserat och värderat insatser och aktiviteter, verksamhetsformer, ledningsstruktur, resultatspridning samt insatsernas resultat och effekter i förhållande till projektbeskrivningens målformuleringar.

Uppdragstagaren har även lämnat synpunkter på hur verksamheten kan utformas så att förutsättningar för de processer som projektet initierar kan upprätthållas med framgång även efter projektets slut.

Övergripande kan följeforskningen beskrivas som innehållande följande 4 delmoment:

- Inledande nulägesanalys
- Lärseminarium om långsiktigheten (två seminarietillfällen i Nacka)
- Halvtidsutvärdering (lärseminarium plus sammanfattande rapport)
- Slututvärdering av projektet (slutrapport)

Efter det lärseminarium i november 2010 där följeforskningsteamet presenterade sin första inledande nulägesanalys av projektet, har slutsatserna därifrån utgjort en del av basen för fortsatt input till projektet. En mycket viktig men också komplex fråga som fokuserats på under 2011 (och som även tidigare tagits upp inom följeforskningen) har berört museets innehåll där både historia och samtid ska kunna integreras. Här har projektet i en serie seminarier tagit hjälp av professor Bengt Kristensson Ugglå för att i dialogform ta olika teman samt grundberättelsen framåt. Här har också följeforskarna delvis deltagit, inte minst för att studera framåtrollen i den innehållsliga processen.

Innehåll, unicitet och vision har konstaterats vara grundläggande kritiska faktorer för projektets framfart. Följeforskarna har också haft kontinuerliga avstämningar avseende projektets nuläge, bland annat med utgångspunkt i just dessa faktorer. Medverkande vid dessa tillfällen har varit projektledningen, men också kulturstrategen i projektet. En del i följeforskningen har också bestått i att genomföra ett par seminarier om projektets långsiktighet och fortvarighet (september och november 2011). Viktiga frågor som diskuterades där berörde museets långsiktiga finansiering, samt form och innehåll kopplat till finansiering.

En halvtidsutvärdering har också presenterats vid ett styrgruppsmöte för projektet (mars 2011). Följeforskningen har även inneburit deltagande vid en träff i Nacka om storstadsinsatserna inom regionalfondsprogrammen. Halvtidsutvärderingen baserades på intervjuer i projektorganisationen (främst i arbetsgruppen) samt på en genomgång av rapporter och annat skriftligt material.

Föreliggande rapport utgör slututvärderingen av projektet, med följeforskningsarbetet som en ram kring detta.

Rapporteringstillfällen där Sweco levererat återkoppling till projektet

- Lärseminarium nr 1: (23 november 2010) Detta tillfälle var primärt riktat mot projektledningen.
- Lärseminarium nr 2: (29 september 2011) Under lärseminariet presenterades och diskuterades de iakttagelser som följeforskarteamet gjort sedan PM:et och det första lärseminariet samt eventuella föreslagna åtgärder eller förändringar.

Presentationsdelen av lärseminariet omfattade:

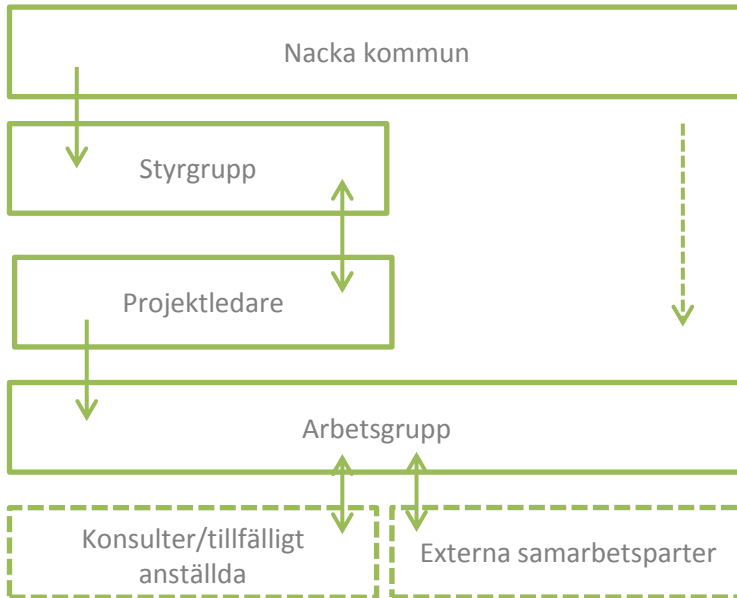
1. Redovisning av iakttagelser rörande genomförandeanalysen (analys av yttre och inre effektivitet), baserad på genomförda intervjuer
  2. Resonemang om förutsättningar för att projektets verksamhet ska fortlöpa efter projektets slut
  3. Redovisning av (eventuella) resultat (projektets utveckling i förhållande till uppsatta mål), baserade på genomförda intervjuer
  4. Nya förslag till förändringar
- Deltidsrapport 2011: (6 juni 2011) En sammanfattande uppföljning av projektets aktiviteter så långt.
  - Lärseminarium nr 3: (23 november 2011) Under lärseminariet presenterades och diskuterades de iakttagelser som följeforskarteamet gjort sedan det andra lärseminariet. Förslag på eventuella nödvändiga åtgärder eller förändringar gjordes därtill.
    1. Redovisning av resultat (projektets utveckling i förhållande till uppsatta mål), baserade på genomförda intervjuer och fokusgruppen
    2. Nya förslag till förändringar
  - Lärseminarium nr 4: (21 mars 2012) Detta var ett sista lärseminarium som kretsade kring slutsatserna i halvtidsrapporten och förutsättningarna för verksamheternas fortlevnad. Lärseminariet var precis som tidigare lärseminarier primärt riktat mot projektledningen.
  - Halvtidsrapport 2012 (4 april 2012): En sammanfattande uppföljning av projektets aktiviteter så långt.
  - Slutrapport (april 2014): Föreliggande rapport utgör slutrapporten som sammanfattar samtliga de iakttagelser som följeforskarteamet gjort i föregående promemoria, halvtidsrapporter, lärseminarier, samt uppföljning i form av intervjuer med deltagare i projektet, där frågorna främst varit inriktade mot genomförande och framförallt mot resultat. Slutrapporteringen är också inriktad på att följa upp graden av måluppfyllelse samt att föreslå förändringar som kan få positiva effekter för projektets slutliga måluppfyllelse och effekter.

Samtliga presentationer som användes vid lärseminarierna återfinns som bilagor till föreliggande rapport.

3. Genomförande – vad har gjorts?

Projektets organisation

Figur 1. Roller och ansvar inom HAMN

Nacka kommun har varit projektägare och medfinansierare och ansvarat för att anställa projektledare och medarbetare i projektets arbetsgrupp. Representanter från kommunen har suttit i projektets styrgrupp med ansvar för att stötta projektet. Kommunen har också haft ansvar för att rekrytera och anställa medarbetarna i projektets arbetsgrupp.

Projektledaren har haft ansvaret för att leda arbetsgruppen och föra projektet framåt. Under projektets gång har tre olika personer haft rollen som projektledare. Arbetsgruppen var från början relativt stor och bestod förutom projektledaren av bland annat en projektkoordinator, en museiintendent, en kulturstrateg, en arkeolog, en pedagog och ytterligare assistenter. Efter hand slutade flera av personerna och i projektets slutskede bestod arbetsgruppen endast av tre personer inklusive projektledaren.

Projektet har haft regelbunden kontakt med externa parter som bidragit med tillfälliga arbetsinsatser, expertråd, ekonomisk sponsring och/eller konsultstöd. Några exempel är historiska experter från Boo Hembygdsförening, en lokal journalist, studenter från Södertörns högskola och det lokala fastighetsbolaget Stena Fastigheter.

Projektets aktiviteter

I projektets ansökan planerades ett antal aktiviteter. Resultatet av dessa beskrivs kort nedan.

Utställningsproduktion skedde i samarbete med den Berlinbaserade produktionsfirman Molitor. Molitor beskrivs som "förlösare" av projektets idéer och gör enligt projektaktörernas uppfattning ett professionellt arbete som garanterar museets kvalitet.

Skyltproduktionen beskrivs som lyckad, det är välskyttat och man har utvecklat skyltarnas utformning med symboler för utställningens olika delar. Man kommer att ha QR-koder som gör det möjligt att välja språk för besökaren. I framtiden planeras skyltning och guidning även utomhus, med möjlighet till kartor över slagfältet på Skogsö, för att koppla ihop historiska platser med museet.

Kommunikation och profil. I framtagandet av varumärket HAMN användes extern konsult hjälp. För löpande kommunikation och marknadsföring, anlitas ingen extern byrå utan det görs internt, framförallt via webbsida och facebook-sida. Annonsering och reportage kommer under våren 2014 i lokaltidningarna. Projektledaren har under 2013 arbetat målmedvetet med att uppbygga ett kontaktnät med media och andra externa aktörer.

Forskarenheten blev inte som den beskrivs i tidiga planer, men den finns idag i form av forskarrummet i museet där olika metoder för historisk forskning beskrivs och där besökaren för möta ett antal forskare i filmade intervjuer. Det finns också tidigare, pågående och planerade samarbeten med Södertörns Högskola, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Sjöhistoriska museets marinarknologiska forskare.

Verksamhetsplanering och start. Visningar och guidningar av museet pågår redan under våren 2014. Konferenslokalen bokas och används. Gruppbokningar finns inför starten. Den officiella invigningen är planerad till juni 2014.

Projektets genomförande

HAMN-projektet har drivit flera parallella utvecklingsprocesser, samtidigt som man haft en mindre konflikt med idégivarna till en av de initiala museiidéerna¹ något som tillsammans med flera andra faktorer delvis påverkat möjligheten till fokus i projektet. Exempelvis har man arbetat parallellt med museets innehåll, marinans utformning och färdigställande, samverkansprocesser gentemot närsamhälle, universitetsvärld och skola, samt med olika lärinriktade processer arrangerade av finansörerna. Det har handlat om att få projektet att fungera administrativt, samtidigt som det har utgjort en arbetsplats med ett antal anställda i en projektorganisation.

Samtidigt menar Sweco att det under hela resan har funnits en framåtrörelse i projektet. Intervjuer med projektorganisationen under arbetets gång stödjer detta, då man menat att projektet i stort har utvecklats som det var tänkt att göra. De olika insatserna i projektet

¹ Vilket också ledde till att dessa bröt sig ur projekt och nu driver idén om Fisksätra museum vidare utanför HAMN-projektet. I framtiden är det också viktigt att försöka stärka samverkan med det nu fristående Fisksätra Museum. Detta inte minst för att kunna ta tillvara alla de lokala kraftkällor som bör kunna verka i en gemensam, kompletterande eller dynamiskskapande riktning.

tycks internt ha kunnat delas upp i två delspår kopplat till 1) processen (vägen och vägarna fram till museet) och 2) produkten (museet och besöksmålet i sig).²

Här kan man nämna det arbete som bedrivits för att kommunicera och interagera med lokalsamhället i Fisksätra (och övriga omkringliggande delar). Man har bland annat arbetat med ett lokalt projektkontor inrymt i Fisksätra centrum, mitt emot bibliotek och affärer. Ansvariga har upplevt ett stort externt intresse för projektet och man tycks ha arbetat relativt interaktivt gentemot lokalsamhället. Man har exempelvis samarbetat med den lokala föreningssamordnaren för att nå ut i föreningslivet och byggt upp kontakter för att initiera samarbete med olika hembygdsföreningar.

Kontakter och nätverksbyggande med externa aktörer

Projektet har också arbetat för att etablera ett samarbete med Södertörns Högskola och har även inlett kontakter med universiteten i Stockholm och Uppsala, samt med marinarknologiska forskare på Sjöhistoriska museet. Man har därtill genomfört olika omvärldsbevakande processer med besök på museer i Sverige och internationellt. Man har också haft ett arbetsmarknadspolitiskt spår i projektet med viss samverkan med ansvariga för arbetsmarknadsfrågorna inom kommunen. Under projektets slutskede inleddes även ett samarbete med Omsorgslyftet som innebär att åtta praktikanter gör sin arbetspraktik inom HAMN när museet har öppnat.

Parallellt (och invävt) med detta finns det en arkeologisk process med fokus på att leverera faktaunderlag och fynd till utställningen från fältet, en process som framhålls som avgörande för projektets grundidé och som man hoppas kunna fortsätta även i framtiden. Möjligheten att upptäcka nya fynd öppnar upp för fler arkeologiska samarbeten och för att komplettera utställningen efterhand och låta utställningen vara en levande produkt. Man har också arbetat med att genomföra fältarkeologiska arbeten och att bygga upp det vi uppfattat som den "meta-arkeologiska" dimensionen i HAMN. Arkeologen i projektet beskriver på projektets hemsida de fynd som ingår i själva utställningen:

"Vid slagfältsundersökningarna har vi lokaliserat omkring 1 000 stridsrelaterade föremål. De största fyndkategorierna är projektiler från handeldvapen och artilleripjäser, uniformsdetaljer (spännen, knappar) och verktyg (yxblad, kilar, borrar, barkspadar). Men även personliga föremål som mynt och tobakspipa med mera."

Det har också funnits en process för samverkan med Ryssland i projektet, där man haft en person med rysk bakgrund anställd för att översätta historiska, ryska dokument och för att etablera kontakter med Ryssland. Här har man bland annat skapat kontakter med Marinmuseet, samt med Artillerimuseet i Sankt Petersburg. Arkeologen beskriver de goda relationerna med St Petersburg som ett genombrott som har gjort det möjligt att visa unika handlingar i utställningen och få fram information som "kanske kan skriva om historien litegrann" och bidra med tidigare okända perspektiv.

Under våren 2011 genomförde projektet en dialogseminarieserie under ledning av professor Bengt Kristensson Uggle, med syftet:

"... att skapa en gemensam kunskapsplattform och konstruktiv dialogbaserad planerings- och genomförandeprocess när det gäller att göra H.A.M.N. till ett besöksmål i världsklass. Genom nålsögat Slaget vid Stäket 1719 utforskar vi platsens unicitet utifrån en dynamisk

² Här kan man kanske diskutera hur dessa två kan skiljas åt. En produkt föregås väl alltid av en process (där produkten utvecklas). Finns det processer som inte kan kopplas samman med produkten?

syn på historia, historiebruk, minnespolitik, identitet, livsberättelser, integration, innovation, mångfald, kulturarv och hållbar samhällsutveckling”.

Till seminarieserien bjöd man också in forskaren och författaren Merete Mazzarella och Peter Aronsson (professor i kulturarv och historiebruk). Tanken har varit att arbeta upp ett material som kunde ligga till grund för det fortsatta innehållsliga arbetet med museet, samt ange hur olika delar i konceptet skulle kunna brytas mot varandra. Kristensson Ugglå bidrog i sin skriftliga slutredovisning av uppdraget med ett antal mer övergripande inriktningar och tankesätt för att HAMN ska kunna skapa dynamik, attraktivitet och ett levande förhållningssätt, i berättande, interaktion, presentation och design.

Från plan till process

Sweco ser att projektet i stora drag har arbetat i linje med den inriktning som följer av projektets syfte och mål. Grundidén som sådan är naturligt tydligare idag än vad den var inledningsvis. Det finns också en större medvetenhet om de komplexa förutsättningarna för måluppfyllelse i projektorganisationen. I följeforskningens delrapportering fastslogs att projektets komplexitet gör att ett eventuellt misslyckande, eller en succé, inte kommer att bli tydligt förrän mycket sent i processen.³ Därför har utvärderaren återkommande pekat på vikten av att i projektet planera längre än till projektslut och till den dag när museet öppnar. Vad kan tänkas hända efter öppnandet? Var befinner sig HAMN våren 2014.. våren 2017.. och 2020? När föreliggande slutrapport skrivs under våren 2014 står det också klart att många planer har realiserats och konkretiserats först under 2013 och att förverkligandet av projektmålen har möjliggjorts i och med att den senaste projektledaren tillträdde och knöt ihop det pågående arbetet.

Från process till realitet

Under våren 2012 upphandlade HAMN den Berlinbaserade utställningsproducenten Molitor⁴ för att producera själva utställningen. Detta beskrivs av många som en milstolpe i projektet, som innebar ett stort kliv framåt.

Vid intervjuerna i projektorganisationen har det framgått att man sett tidsplanen som delvis snäv under slutfasen av projektet, trots att man fått en förlängning. Följeforskningen har uppmärksammat behovet av arbetsro och ett tydligt fokus för att få ut maximalt av de personella och upphandlade resurserna i HAMN under den tid man har att röra sig med. Oklarhet kring hur tiden bör användas kan också ses som ett av de tydligaste utvecklingsbehoven som lyfts fram, då det under en tid i projektet har funnits efterfrågan på mer av en intern gemensam process i projektorganisationen. Man har efterfrågat mer av gemensamt arbete mot de gemensamma målen, samtidigt som den projektorganisation som vuxit fram i stället i hög grad har efterfrågat ett mer självständigt arbete.

En annan utvecklingsfråga som diskuterats inom projektorganisationen har handlat om behovet av större fokus på samtiden och Fisksätra i projektet, det vill säga om samtid och lokalsamhälle har fått ett tillräckligt tydligt avtryck i projektet och om man bygger in tillräckligt mycket av dynamik mellan historia, samtid, människorna i Fisksätra och Slaget

³ Projektet har också av samma skäl varit svårt att processutvärdera, mycket materialiserades sent och pågår fortfarande efter projektavslut.

⁴ <http://www.molitor-berlin.de/>.

vid Stäket. Resultatet av dessa diskussioner är att det så kallade Fisksätrarummet har utvecklats och fått större utrymme i det färdiga museet, än vad som först planerats.

Ett sista viktig utvecklingsfråga berör arbetet med att säkra långsiktigheten. Långsiktighet handlar i det här sammanhanget främst om HAMN:s långsiktiga drift och ekonomi. Man har arbetat med frågan på olika sätt: följeforskarna har genomfört två seminarier, det fanns en viss grund för arbetet i den förstudie som projektledaren tagit fram och det har också gjorts ett utvecklingsarbete med fokus på att ta fram en driftsbudget. Resultatet inom detta område speglas i stycket nedan.

Projektets finansiering och drift

Museiverksamhet bedrivs under villkor som skiljer sig något från ordinarie affärs- eller besöksverksamhet vad gäller finansiering och avkastning. Ofta är kulturaktiviteter både en säljbar produkt i sig samtidigt som det utgör en infrastrukturell bas för försäljning av andra produkter. I stort sett alla museer i världen är beroende av stöd för uppbyggnad och drift. I Sverige har det sedan mitten av 1900-talet varit samhället som stått för nästan 100 % av bidraget - i andra länder däremot bygger verksamheten i högre grad på ideellt arbete, donationer eller sponsring.

En av de stora utmaningarna för projektet i Fisksätra har varit att redan från start lägga grunden för en långsiktigt sund ekonomi med ett minimalt bidragsberoende, samtidigt som verksamheten håller högsta kulturella kvalitet. Det finns flera spännande exempel, både i Sverige och internationellt, på att aktiva museer som verkar tillsammans med det omgivande lokalsamhället kan göra verklig skillnad. Som exempel kan nämnas Sunnadalskolans samarbete med Marinmuseum i Karlskrona. Skolan har ett mycket stort antal elever med invandrarbakgrund och ligger i Kungsmarken, ett miljonprogramsområde strax utanför staden. Det fleråriga projektet har gett positiva resultat, inte bara för skolmiljön, utan också i hela det omgivande bostadsområdet. Ett annat exempel är Stadsmuseet i Göteborgs engagemang i "Dialog Södra Älvstranden".

Nacka kommun hade från början en klar ambition att låta museet tas över av en privat aktör efter projekttidens slut. Inom HAMN har frågan om drift och finansiering därför återkommande förts upp på agendan, bland annat på initiativ från följeforskarna. Ändå upplever många i efterhand att frågan inte togs på tillräckligt stort allvar från början, det menar både representanter från styrgrupp och projektmedarbetare. De personer som säger sig ha lyft frågan om projektets affärsmässighet och förmåga att överleva ekonomiskt menar att diskussionerna visserligen har förts men att de inte har förankrats i verksamheten eller omsatts till beslut, möjligen för att kompetens kring frågan har saknats. I och med att en ny projektledare tillsattes 2013 tillkom avgörande kompetens och erfarenhet kring marknadsföring, finansieringsmöjligheter och kontakter med näringslivet. Alla intervjuade är överens om att detta betydde mycket för att den framtida driften skulle säkras.

Efter en upphandlingsprocess är det nu klart att den tidigare projektledaren och dennes företag Emotion AB kommer att vara driftsoperatör under fyra år efter projektets slut, medan kommunen går in med ett ekonomiskt stöd, ett driftsbidrag. I nuläget räknar kommunen med att fortsätta stödja verksamheten även på sikt. Projektledaren, som efter projektets slut titulerar sig museichef, arbetar dock aktivt med att involvera det lokala näringslivet för att finansiera delar av verksamheten. Fastighetsbolaget avser att avtala om ett samarbete där konferenslokalerna utnyttjas i utbyte mot ett antal frikort för de

boende i bolagets fastigheter. Liknande samarbeten diskuteras med andra företag för att säkra intäkter som är oberoende av besökssiffror.

Infrastrukturen beskrivs i övrigt som en viktig faktor för att underhålla besöksflödet framöver, där piren och marinan antas betyda mycket för tillströmningen av besökare. Piren ligger dock utanför projektet som sådant, men uppges ändå ha stor betydelse för museets framtid.

4. Måluppfyllelse, genomförande och resultat – har man nått fram?

Bedömning av projektlogik

Olika projekt har olika förutsättningar och bör bedömas utifrån detta i en utvärdering. Sweco menar att HAMN kan anses vara ett komplext projekt med hög ambition och innovationshöjd, vilket motiveras närmare nedan.

Projektet ska ses som en slags tillfällig organisation som oftast syftar till att innovera, framställa något unikt, nya arbetsmetoder, produkter eller tjänster. Detta leder också till att projekt generellt innebär en högre grad av risk än vad som är fallet i ordinarie verksamhet. Projektformen kan också delvis jämföras med konstnärliga processer som innehåller ett högt unicitetskrav, som skapande verksamhet som syftar till emotionella eller expressiva uttryck av mer subjektivt slag. När det gäller museet som organisation och projekt kan det vara relevant att skilja mellan å ena sidan museet som en institution som förvaltar och (temporärt eller permanent) visar upp en samling av objekt eller artefakter av någon betydelse, och å andra sidan museet som en plats för utvecklingsarbete - som mötesplats och arena - där innehållet helt eller delvis växer fram genom en process.

Olika projekt har olika innovationshöjd och ambition avseende unicitet - och därmed också olika grad av osäkerhet och risk. När man talar om de mer komplexa utvecklingsprojekten brukar man lyfta fram projekt där man gör något helt nytt och oprövat, till exempel där olika kulturer, sfärer, organisationer, målsättningar och kompetenser ska mötas. Kanske finns det en viss geografisk utspriddhet samtidigt som tid och pengar är knappa resurser. Projekt kan också skilja sig åt med avseende på tolerans och utrymme för att misslyckas. Exempelvis kan ett projekt som syftar till att lösa ett specifikt tekniskt problem i ett företag - där företaget i fråga i mycket hög grad är beroende av lösningen - ge lägre tolerans för "partiell måluppfyllelse" och en sådan partiell lösning kan komma att tolkas som att grundproblemet i praktiken kvarstår. Å andra sidan kan en hög komplexitetsgrad sänka förväntningarna och samtidigt höja toleransen för (partiella) misslyckanden.

I komplexa utvecklingsprojekt kan man ibland också uppleva att målen i projektet visserligen är korrekt formulerade (exempelvis i enlighet med de så kallade SMART-kriterierna för formulering av målstrukturer) men att de ändå inte känns tillräckligt specifika. Det kan hända när man måste kommunicera och styra mot någonting som ännu inte finns, eller som man inte vet fullt ut vad det är, exempelvis inom entreprenöriella, produktutvecklande och konstnärliga processer. Den här typen av komplexa projekt kommer också (medvetet eller omedvetet) att innehålla inslag av lärprocess med "trial and error", valsituationer och olika alternativ som ska hanteras. Idealet anses dock vara den medvetna lärprocess där det finns tydliga hållpunkter längs vägen som kan ge en hint om att projektet är på rätt väg.

En risk är dock att man utvecklar och experimenterar för mycket utan att åstadkomma någon syntes, alternativt att fokus flyttas till mer "trygga" formfrågor och att man därmed fokuserar mer på att kontrollera än att förlösa den innovativa processen. Det kan både bli för mycket fokus på produkten (slutresultatet) och för lite på processen och vägen dit. Idealt anses det komplexa projektet behöva hanteras med hjälp av en tydlig struktur,

ledning och planering, med tydliga deadlines men också med en god kommunikation, interaktion och dialog mellan de involverade parterna i projektorganisationen.

Swecos övergripande bild är att projekt HAMN på flera sätt är ett sådant komplext utvecklingsprojekt som beskrivits ovan. Ambitionsnivån är hög i projektet, med fokus på såväl "en besöksanläggning i världsklass" och "skapa möjligheter till arbete och bryta utanförskap för platsens invånare" som på att "tillvarata det historiska och det samtida kulturarvet" och att "skapa ett attraktivt Fisksätra". Detta gör också att viss innovationshöjd (innehållslig variation i själva museibygnaden) krävs i projektet, men också att man samtidigt arbetat gentemot flera olika komplexa mål- och styrsignaler, därtill i flera parallella processer samtidigt. Det finns också en inbyggd osäkerhet i projektet avseende hur HAMN kommer att mottas. Museet måste ytterst kunna attrahera både besökare och samverkanspartners. I detta avseende är det sannolikt inte heller en framkomlig väg att sänka ambitionsnivån under det angivna "en besöksanläggning i världsklass".

Samtidigt har projektet också krävt relativt stora ekonomiska och personella resurser. Det fanns dock god uppbackning från kommunledningen; man har därtill genom marinan i Fisksätra en attraktiv plats med potential att utgå ifrån; man äger också ett spännande historiskt stoff kopplat till det aktuella Slaget; man har miljonprogramområdet Fisksätra med 80 nationaliteter; samt tillgång till arkeologiska fynd och liknande.

Bedömning av projektets måluppfyllelse

Mål 1: Att skapa två* nya museer som utgår ifrån idén om att samla, bevara och förmedla kunskap om kulturarvet men också diskutera hur kulturarvet formas och av vilka

*målet omformulerades tidigt i projektet till att gälla ett museum, det som idag är HAMN

HAMN visar fram arkeologiska fynd som gjorts på plats och har samarbete med historiska experter, vilket är ett traditionellt sätt att samla, bevara och förmedla kunskap om kulturarv. Men en uttalad ambition är också att visa att historien inte är statisk, att den tolkas och berättas utifrån olika perspektiv och utifrån den kunskap som finns tillgänglig vid en viss tidpunkt. Detta gör man genom att exempelvis ha ett samtidsrum i museet, Fisksätrarummet. Där visas exempel på nutida kulturarv i form av bakgrunden till byggandet av miljonprogrammet och tidsdokument från 1970-tal och framåt. Intervjuer med nu levande Fisksätrabor visar att historien är något som skapas kontinuerligt genom personliga berättelser.

Projektets medarbetare har också lagt ner mycket arbete på att leta fram historiska källor som visar på nya perspektiv. Kvinnors liv på 1700-talet lyfts fram i utställningen som en kontrast till slagfältshistorien. Ryska arkivhandlingar och brev som tidigare varit okända för svenska forskare visar på ny information om slaget vid Stäket och om de personer som hade betydelse i Sverige och Ryssland vid tiden för slaget. Projektledare och medarbetare är medvetna om att alla inte tolkar historien på samma sätt och man planerar därför att anordna "battles" där forskare eller historiska experter med olika ståndpunkter får möjlighet att debattera och visa på olika argument för att tolka historien.

Målet har en tydlig koppling till verksamheten och utgör en grundidé i hur museets utställningsdel är uppbyggd och hur man valt sitt material.

Mål 2: Att öppna ett fönster mellan forskning och besöksnäring

Från början fanns planer på att inrätta en forskarenhet vid museet, men de planerna har ändrats och blivit en ny utställningsdel med stark koppling till forskning i museets besöksdel. Man har under projektets sista år tagit fram en ny idé och färdigställt ett rum om olika vetenskapliga metoder för historisk forskning. Intervjuer med arkeologer och andra forskare i kombination med exempel på arbetsredskap och tekniker ska ge besökaren förståelse för hur historisk kunskap tas fram och tolkas.

Det finns ett etablerat samarbete mellan HAMN och Södertörns högskola och delar av museets utställning består av material som studenter på Södertörns högskola har arbetat fram. Det finns också ett samarbete med marinarknologiska forskare på Sjöhistoriska museet som kommer att utnyttja delar av Fisksättras marina som bas för framtida utforskningar.

Det är tydligt att projektet har skapat goda förutsättningar för att målet ska uppfyllas, men kontakten med forskningen är något som måste införlivas i verksamheten och följas upp kontinuerligt för att resultatet ska bestå.

Mål 3: Att tillvarata både det historiska och det samtida kulturarvet

Det finns en tydlig konsensus både internt och utanför projektgruppen kring den stora betydelsen av att museet inte bara är ett historiskt museum utan också ett samtidsmuseum. Kombinationen av historia och samtid är något som framhålls som avgörande för att museet ska överleva långsiktigt och locka en bredd av besökare.

I utställningen finns rent fysiskt en samtida och en historisk del som är placerade intill varandra och besökaren lotsas mellan de olika tidsåldrarna och dess olika karaktärer, men med platsen Fisksätra som den gemensamma nämnaren. Även om museet bygger på en historisk händelse hoppas projektägare och projektledare att det i praktiken ska ha betydelse även för den lokala identiteten och samtida kulturen. En representant för det lokala fastighetsbolaget menar att betydelsen kommer vara så stor för de boende i området att man har planer på att köpa in frikort till nyinflyttade för att bidra till en stärkt lokal och historisk förankring.

Målet har en stark koppling till den planerade verksamhetens utformning och aktiviteter.

Mål 4: Att utveckla ett nytt center för kulturarvintresserade både i Sverige och besökande från utlandet

Målformuleringen är lite problematisk eftersom begreppet "center" verkar användas med olika innebörd av olika personer. I det här fallet associeras center av de flesta inom projektet HAMN med en slags mötesplats som sammanlänkar kulturarvintresserade från olika delar av världen och med olika bakgrund.

Både från styrgrupp och från projektmedarbetare antyds i intervjuerna att HAMN behöver utveckla vissa delar mer innan man verkligen kan göra anspråk på att vara ett nytt center för kulturarvintresserade, men att det finns idéer som ska realiseras och stor potential för att uppnå detta. Man verkar vara överens om att det krävs något mer än bara traditionell museiverksamhet och man inte riktigt är där än när museet öppnar. Det finns dock idéer

att utveckla, några exempel är "konserter, arrangemang", "diskussioner kring konflikthantering" eller "möjlighet att släktforska".

Angående målgruppen "besökande från utlandet" har projektledningen bland annat redan idag etablerat kontakter med Ryssland, man har även inlett samarbete med turismnäringen i Stockholm där man planerar paketresor för utländska turister där HAMN ingår som ett besöksmål.

Förutsättningarna för att HAMN ska bli något mer än bara en utställningsverksamhet är goda eftersom ett varierande utbud av aktiviteter planeras och vissa har påbörjats. Även de inledda kontakterna utanför Sveriges gränser talar för att besöksmålet ska kunna locka besökare från både Sverige och utlandet, så på det sättet kan arbetet mot målet anses vara på god väg. Det långsiktiga resultatet är dock svårt att bedöma i dagsläget.

Mål 5: Att skapa ett attraktivt Fisksätra med en levande besöksnäring kring platsens unika kulturarv både historiskt och samtida samt forskningsplats

Projektet HAMN bidrar till öka attraktiviteten och sätta Fisksätra på kartan genom att skapa uppmärksamhet kring en ny och unik verksamhet. Målet om en levande besöksnäring hör tätt ihop med tidigare beskrivna mål. Det handlar om att bibehålla en bred verksamhet (konferenser, grupper, restaurang, butik), samverka med lokalbefolkningen och att kontinuerligt arbeta för att tillföra ny kunskap till utställningarna, till exempel genom samarbete med arkeologer och andra forskare som utforskar den lokala miljön vidare.

Om HAMN fortsätter att arbeta utifrån dessa riktlinjer, vilket man gör idag, kommer detta mål att uppfyllas och ge en positiv inverkan på Fisksättras attraktivitet.

Mål 6: Att utifrån platsens och dess invånares möjligheter bygga upp två starka institutioner som kan ge arbetstillfällen och lyfta Fisksätra som boendemiljö och arbetsplats och bidra till Stockholmregionens tillvaratagande av den mångfald av kunskap och kompetens som finns här

Det lokala fastighetsbolaget menar att HAMN redan idag före verksamhetsstart bidrar med mycket positivt till Fisksätra som boendemiljö. Framförallt handlar det om att uppmärksamheten kring projektet förändrar mediesynen på ett område som fördomsfullt ses som ett problemområde. "Idag är det ingen som åker dit om man inte bor där. Med HAMN så får man ett ärende dit, man får se området med egna ögon. Det är lugnt och välfungerande, även om fördomarna säger annat. Vi som fastighetsägare kan inte bara säga 'det är bra här', folk måste se det själva."

Projektledningen har en uttalad ambition att göra Fisksätraborna involverade i museet i stor utsträckning, så att "de ska känna att det är deras museum". Fisksätrabor har intervjuats till museets Fisksätrarum. För att bidra till lokala arbetstillfällen kommer projektet att ta emot ett antal praktikanter via Omsorgslyftet med inriktning på besöksnäring under sommaren 2014. Förhoppningen är att dessa personer, som alla bor i närområdet, senare ska timanställas som guider och extrapersonal. Man har redan provat att anställa en lokal ryskspråkig guide och ser en stor potential i att den lokala befolkningen har varierad språkkunskap som kan användas för att ta emot internationella besökare.

Målet är väl integrerat i den planerade verksamheten och samverkan med lokalsamhället är väletablerat.

Mål 7: Att etablera två museer som genom sin verksamhet lockar fler att våga starta egna företag inom angränsande näringar och på sikt locka aktörer att ta del i driften av museiverksamheten

Representanter från kommunen berättar att från början haft en klar uppfattning att "kommunen driver inte museum" och att driften skulle tas över av en annan aktör efter projektets slut. Vem det skulle vara har dock varit otydligt och det fanns inga kontakter eller förslag på intressenter när projektet drog igång, vilket har varit en osäkerhet under arbetets gång.

Det är nu klart att projektledaren och dennes eget företag kommer att vara driftsoperatör under fyra år efter projektets slut, medan kommunen går in med ett ekonomiskt stöd, ett driftsbidrag. I nuläget räknar kommunen med att fortsätta stödda verksamheten även på sikt. Projektledaren, som efter projektets slut titulerar sig museichef, arbetar dock aktivt med att involvera det lokala näringslivet för att finansiera delar av verksamheten. Fastighetsbolaget avser att avtala om ett samarbete där konferenslokalerna utnyttjas i utbyte mot ett antal frikort för de boende i bolagets fastigheter. Liknande samarbeten diskuteras med andra företag.

När det gäller företagande så bidrar inte museet med någon direkt påverkan, däremot kan museets närvaro i området påverka företagsamheten indirekt. Marinan har lockat flera nyföretagare och kommer att utvecklas ytterligare. En ökad aktivitet kan potentiellt ge underlag för fler servicetjänster i området. Hur detta faller ut är dock svårt att förutsäga.

Målet är ambitiöst formulerat och hur långt man kommer att nå visar sig först om flera år, när verksamheten är igång på riktigt och nyhetens behag har försvunnit. Arbetet med att involvera fler aktörer i driften pågår aktivt och gör att målet åtminstone delvis förankras i verksamheten. Restaurangen i museet antas också ge jobbmöjligheter samtidigt som den är viktig för museet och väntas attrahera många besökare i och med sitt sjönära läge. Upphandlingsunderlaget kan komma att innehålla krav på att man ska kunna ta in lärlingar och praktikanter till verksamheten. Kommunen kommer också att följa upp hur många som faktiskt får jobb sen.

Mål 8: Att få barn och unga att intressera sig för humaniora, innovationsutveckling och stärka skolor och förskolors verksamhet med samverkansarbete där museerna kan bidra med sin kompetens

Skolelever från en närliggande skola har bidragit med material till utställningen i Fisksätrarummet genom att rita och tolka sitt bostadsområde. Projektledaren har även träffat rektorer i lokala skolor för att informera om möjligheten att besöka museet med en skolklass och bedriva historieundervisning på plats, samt för att diskutera hur museet kan bidra med kunskap enligt läroplanen. Intresseanmälningar från lärare för framtida guidningar har inkommit redan före invigningen. Det finns även ett uttalat intresse från kommunen att i framtiden uppmuntra skolor och lärare att använda museet.

I och med att kontakterna med de lokala skolorna är etablerad finns mycket goda förutsättningar att lyckas med detta mål.

Horisontella mål: jämställdhet, miljö, mångfald och folkhälsa

Vad gäller det horisontella kriteriet jämställdhet, så är det projektaktörernas upplevelse att projektet har drivits **jämställt** och med tydliga mångfaldskomponenter. I ett av rummen på museet berättas om hur man arbetar som forskare, och där är lika delar män och kvinnor representerade. Man har även involverat skolelever i produktionen av olika filmer där män och kvinnor framträder i lika hög grad. I det historiska materialet finns ett stort fokus på vardagsliv, vilket gör att kvinnor och barn framträder med sina historier och perspektiv, trots att slagfältets historia är något som traditionellt sätter männen i centrum. Kända kvinnor från 1700-talet såsom Cajsa Warg, har medvetet lyfts fram och citeras i utställningen för att väga upp de många citat och skrifter som finns bevarade av framstående män från samma tid.

Miljömålet fylls då man lagt mycket kraft och pengar på sanering av området. Piren är en del som ligger utanför själva HAMN-projektet men den utgör ändå en viktig förutsättning för kommunikationerna till och från platsen (påverkan på besöksflöde till exempel). Vikten av ett läge nära kollektivtrafik, sett till hela stans möjligheter att ta del av Fisksätra, beskrivs upprepade gånger av intervjupersonerna. Tekniska nämnden inom Nacka kommun har därtill avsatt pengar för en gångväg, vilken öppnar upp för flera naturområden som blir åtkomliga från Fisksätra.

Museet är grundat på en idé om **mångfald**, där såväl idéer som olika perspektiv på historia och nutid ska få en plats, tillsammans med representation av Fisksättras befolkning med invånare från över 80 nationaliteter. I utställningen och de planerade aktiviteterna finns en medveten strategi att visa fram olika personer och deras perspektiv

för besökaren. Projektet ser miljonprogramsområdet och dess invånare som en tillgång i den framtida driften av verksamheten, då det exempelvis ger lokal tillgång till språkkunskaper för att ta emot internationella besökare. Projektledningen menar att det är en styrka att museet baseras mer på berättelser än på föremål. Det gör det möjligt att dra paralleller mellan dåtid och nutid när det gäller mänskliga upplevelser. Exempelvis kan diskussioner kring vardagsliv i krig, konflikter och migration koppla samman det som hände i 1700-talets Sverige med vad som sker i andra delar av världen idag, vilket kan öka gemenskap och förståelse över nations- och kulturgränser.

Folkhälsoaspekter finns utifrån samtliga mål ovan: den ökade öppenheten i området och det planerade gångstråket från Fisksätra mot Skogsö ger bättre förutsättning för fysisk aktivitet i form av naturpromenader och liknande. Delaktighetsaspekten av museets representation av och orientering gentemot invånarna samt strävan efter att göra såväl kvinnors som mäns röster som olika kulturella erfarenheter hörda, är också värt att nämna i detta sammanhang.

Bedömning av genomförandeprocessen

Projektet har mött en del svårigheter på vägen, vilket konstateras redan i Swecos halvtidsrapport från 2012. Tidplanen har förskjutits och museet har tagit ett och ett halvt år längre tid än planerat att färdigställa. Därtill har budgeten överskridits med miljonbelopp. Samtidigt har följeforskningens delrapporter konstaterat att det hela tiden funnits en framåtrörelse i arbetet. Det har även funnits ett starkt stöd för projektidén hos projektets initiativtagare och hos kommunen, samt ett stort externt intresse för det blivande museet. Sammantaget har detta bidragit till att kontinuerligt hjälpa projektet framåt, även i tider av motvind.

De svårigheter som projektet stött på och som har orsakat fördröjningar i arbetet har haft sin grund i både externa och interna förhållanden. Övergripande kan det konstateras att arbetet med att skapa ett museum från grunden är ett ovanligt, komplext och unikt projekt vilket innebär att tidigare erfarenhet från liknande arbete saknades bland de flesta inblandade. Detta försvårade även planering och riskbedömning.

- **Externa oförutsedda hinder**
En stor motgång och en betydande försening av tidsplanen berodde på att marken omkring museet visade sig kräva en omfattande sanering. Saneringen tog cirka åtta månader att genomföra, vilket försenade projektet med lika lång tid.
- **Interna organisatoriska problem**
Under arbetets gång visade det sig att projektets arbetsgrupp inte var sammansatt på ett ändamålsenligt sätt. Vissa kompetenser var överflödiga, vissa saknades. Meningsskiljaktigheter ledde till interna schismer och avhopp. Arbetsbelastningen för projektledaren har varit mycket hög, vilket sannolikt var en av orsakerna till att två av projektledarna slutade och den tredje fick ta över och fullfölja projektet när den ursprungliga tidsplanen redan var passerad. Omsättningen bland personal har sannolikt tagit mycket energi från medarbetarna och påverkat projektets effektivitet.
- **Otydlig målbild**
Såväl projektmedarbetare som styrgruppsmedlemmar vittnar om att projektet under en relativt lång tid inte hade någon tydlig gemensam målbild för slutresultatet, varken när det gäller hur museets innehåll skulle se ut eller hur verksamheten

skulle drivas på sikt. Det gjorde att man famlade lite efter en riktning och att man, sett med facit i hand, inte förmådde utnyttja sina arbetsresurser riktigt effektivt.

Viktiga milstolpar för projektet

Utifrån de intervjuer som gjorts framkommer att ett antal moment eller händelser under projektiden har varit avgörande för att föra projektet framåt i enlighet med projektmålen. Dessa milstolpar har bidragit stort till att nå det läge man befinner sig i vid tiden för slututvärderingens genomförande - att museet är i princip färdigställt med delar av verksamheten igång och med en planerad invigning endast två månader bort.

- **Molitor**
Upphandlingen av den tyska firman Molitor som idag ansvarar för utställningsproduktionen var en positiv händelse. Molitor är professionella och erfarna utställningsbyggare som garanterar en hög kvalitet på museets utställning. Upphandlingsprocessen visade också på ett stort intresse från flera internationella utställningsproducenter vilket bidrog till en ökad insikt om projektets potential och värde hos kommunen och projektmedarbetarna.
- **Rätt personer på rätt plats**
Projektets arbetsgrupp och projektledare har förändrats under arbetets gång. Flera personer menar att nyckelpersoner i projektet har haft en annan erfarenhet och kompetens än vad som har relevant, vilket har skapat felaktiga förutsättningar för att fullfölja arbetet. Den tredje projektledarens tillträde framhålls som en vändpunkt eftersom personen tillförde kompetens kring affärsmässighet, kommunikation, marknadsföring och kontakter som tidigare hade saknats. Denna kompetens har varit avgörande för att nå målet och utnyttja befintliga resurser på ett effektivt sätt.
- **Skapa en tydlig och gemensam målbild**
Men hjälp av seminarier har man löpande arbetat för att hitta en gemensam målbild genom diskussion. Av naturliga skäl har målbilden förtydligats mot slutet av projektiden i takt med att verksamheten konkretiserats.
- **Kontakten med Ryssland**
Efter ihärdigt arbetet kom ett genombrott i kontakterna med S:t Petersburg där HAMN fick möjlighet att ta del av arkivhandlingar som aldrig tidigare visats eller använts av forskare. Dessa dokument var ett viktigt inslag i museets berättelse och viktigt för att etablera en kontakt med Ryssland för framtida samarbete och utbyte.
- **Beslutet om läge och kopplingen till marinan**
Det beskrivs som en stor vändpunkt att erhålla EU-medlen till att börja med, och att det därefter beslutades att den nya attraktionen skulle ligga i Fisksätra och inte ute på Skogsö. Man kunde i och med detta ta vara på marinan och miljön därikring, men samtidigt befinna sig nära Skogsö. Resultatet beskrivs som att platsen har fått en förstärkning i sin identitet i och med beslutet att förlägga museet i Fisksätra. Den marina verksamheten har också stärkts av detta, och kommunens beslut att investera i piren är ytterligare ett steg som beskrivs som en skjuts framåt för hela projektet.

Bedömning av projektets resultat – har man skapat det som avsågs?

Kulturarvet som samhällsresurs

HAMN har haft ambitionen att synliggöra det historiska och samtida kulturarvet och skapa ett besöksmål med kulturarvet i fokus. Synen på kulturarvet som samhällsresurs har förändrats under de senaste 30 åren, från att i första hand ha förknippats med kostnader och restriktioner till att lyftas fram som en betydelsefull tillgång för lokal och regional utveckling, inte minst för besöksnäringen. I Sverige, såväl som inom övriga EU-länder, står det kulturellerade näringslivet, för en allt större del av ekonomiska tillväxten, något som uppmärksammats bland annat i rapporten "The Economy of Culture in Europe". I en kartläggning av exempel på kultur och företagande som gjordes åt Näringsdepartementet 2008 visade sig att det gick att urskilja två huvudtyper av kulturellerat näringsliv:

- Kultur som produkt. I den första kategorin är den kulturella aktiviteten eller miljön/platsen själva produkten/tjänsten till exempel ett museibesök, en konsert eller upplevelsen av att vistas på ett gammalt slagfält.
- Kultur som resurs. I den andra kategorin utgör den kulturella miljön en viktig bas och utvecklingstillgång för försäljning av andra varor/tjänster till exempel den unika historiska miljön som varumärke eller museimiljön som festlokal eller konferensanläggning.

Gränserna mellan de två huvudkategorierna är ofta flytande och inte sällan är kulturaktiviteterna/miljöerna både en säljbar produkt i sig och en infrastrukturell bas för försäljning av andra produkter. Fisksättras spännande historia är definitivt en tillgång för Nacka kommun. Man har dock sett behov av nya förhållningssätt och en bredare historisk

kontext för att till fullo utnyttja potentialen så att centrum för kulturarv genom HAMN kan bredda näringslivsstrukturen, på sikt ge nya arbetstillfällen och ge invånarna i området en identitet att vara stolt över.

HAMN har idag skapat förutsättningar för att erbjuda och omfatta båda de kulturtyper som beskrivs ovan, tack vare att utställningsverksamheten kompletteras med en butik, en restaurang och en konferenslokal som redan före invigningen är igång och tar emot konferensgäster. Betydelsen av att HAMN lyckas bli och förbli något mer än ett slagfältsmuseum går inte att framhålla nog. Det är också en av de viktigaste faktorerna för långsiktighet som både interna och externa projektaktörer enhälligt framhåller i intervjuerna inför den här rapporten.

Attraktiv livsmiljö

Projektet HAMN är tänkt att ge effekter som går utanför det rent kultursektorspecifika perspektivet. Projektet utgör en integrerad del i det lokala arbetet med att öka den lokala livsmiljöns attraktivitet i bredare bemärkelse. En livsmiljöns attraktionskraft är beroende av många sammanhängande och samverkande faktorer, faktorer som dessutom kan variera mellan olika platser och också över tid. Förenklat kan "livsmiljö" beskrivas som ett begrepp som inkorporerar ett antal inslag som behöver "vara på plats" för att människor ska kunna leva och ha sitt uppehålle i en specifik miljö. Det kan röra sig om tillgång till en god boendemiljö, uppväxtmiljö, natur- och kulturmiljö, arbetsmiljö mm. "Livsmiljö" innefattar således flera olika typer av miljöer.

För att livsmiljön ska uppfattas som *attraktiv* är det inte tillräckligt att de flesta eller samtliga av dessa inslag i livsmiljön finns tillgängliga. Nyckeln till attraktivitet är snarare att delarna i livsmiljön fungerar tillsammans. För en barnfamilj räcker det inte med att den lokala livsmiljön har tillgång till ett bra utbud av butiker eller attraktiva promenadstråk, om det inte också är så att barnen i familjen kan beredas en god barnomsorg och skolgång. Helhets- eller systemperspektivet är därför centralt.

HAMN är ett projekt som främst rör de faktorer i livsmiljön som kan sorteras in under begreppet kulturmiljö. Som exempel ska ett besöksmål i världsklass, med kulturarvet i fokus, skapas genom anläggandet av museet. Samtidigt har projektet ambitionen att påverka andra centrala komponenter i livsmiljön, till exempel genom att öka möjligheterna till arbete och att bryta utanförskapet i området. Den sociokulturella livsmiljön ska också stärkas, till exempel genom att den demokratiska och medborgerliga dialogen i samhället stimuleras samt genom att relevant forskning levandegörs. Medborgarnas utbildningsnivå ska främjas genom att museet ökar intresset för högskolor. Projektet är med andra ord relevant även för andra komponenter i samhället än kultursektorn specifikt.

I samtal med externa projektaktörer bekräftas att HAMN anses ha en positiv påverkan på hela Fisksätra. Det lokala fastighetsbolaget menar att HAMN redan idag före verksamhetsstart bidrar med mycket positivt till Fisksätra som boendemiljö. Framförallt handlar det om att uppmärksamheten kring projektet förändrar mediesynen på ett område som fördomsfullt ses som ett problemområde.

"Idag är det ingen som åker dit om man inte bor där. Med HAMN så får man ett ärende dit, man får se området med egna ögon. Det är lugnt och välfungerande, även om

fördomarna säger annat. Vi som fastighetsägare kan inte bara säga 'det är bra här', folk måste se det själva."

Projektet har redan idag generat förändringar, skapat uppmärksamhet och haft indirekt påverkan på antalet arbetstillfällen framförallt när det gäller utvecklingen av den nya marinan och piren, som förväntas utveckla platsen ännu mer i framtiden. Detta skulle inte hänt utan HAMN. Ambitionen att knyta ihop bostäderna med vattnet och marinan för att få till en ökad transparens har lyckats, och där området tidigare har upplevts som ganska slutet med ringvägen runtomkring - nästan som en barriär mot naturen – har man nu en öppenhet som lockar till rörelse. Det finns en långsiktig utvecklingsplan för platsen vilket man menar att invånarna i Fisksätra har lärt sig att se och uppskatta längs projektets gång.

Plats för samtal och möten

Något som också bör noteras är att projektet vänder sig till flera målgrupper, både boende och nationella och internationella besökare. Projektet har knutit kontakter med olika parter som sammankopplas i verksamheten. Viktigast är lokala boende i Fisksätra, forskare/expertter samt turistnäring och utlandskontakter.

Projektmedarbetare och styrgrupp är överens om att man lyckats involvera Fisksätraborna i processen och att de har fått komma till sin rätt i projektet, så som det var tänkt. I och med att utställningsmaterialet i Fisksätrarummet är hämtat från lokala och nu levande invånare i stadsdelen (intervjuer, porträtt, barnteckningar) finns en tydlig förankring som ökar det lokala intresset. Kontakterna med forskare är en central del i museets utveckling och framväxt och det finns långt framskridna planer på vidare samarbete. Man har också etablerat kontakter med turistnäringen i Stockholm där man marknadsför sig för utländska besökare som en del i ett Skärgårdskoncept. Kontakterna med Ryssland borgar också för att besökare från andra länder kommer att hitta till museet.

Sammanfattningsvis har HAMN lyckats hantera syftet att nå en bredd av målgrupper och inte "tappat bort" någon under projektets gång. Förutsättningarna finns för att museet ska bli ett forum för möten och samtal mellan olika grupper.

Lärdomar av processen inför framtiden

HAMN-projektets process sedan starten och fram till målet 2013/2014 har periodvis varit utmanande och svår, men med en framåtrörelse och en tydlig koppling till projektmålen som blivit tydligare ju längre projektet framskred och ju mer resultatet konkretiserades. Bilden av HAMN som museum, besöksanläggning och miljö har efter dessa år manifesterats i en färdig byggnad med ett fastställt öppningsdatum.

Utifrån de grundförutsättningar som nämndes i förra kapitlet har man drivit flera parallella utvecklingsprocesser samtidigt. Exempelvis har man arbetat parallellt med museets innehåll, marinans utformning och färdigställande, samverkansprocesser gentemot närsamhälle, universitetsvärld och skola samt olika lärinriktade processer arrangerade av finansierarna.

Museet omnämns också ha fungerat som en katalysator för andra processer som kanske inte hade kommit till stånd annars. Man menar att museet har satt Fisksätra på kartan

och fått fart på olika processer, till exempel marinan som varit något av en "surdeg" i många år. Arbetet med museet drog ihop dessa områden och gav en helhet som resultat.

Viktiga utvecklingsfrågor för framtiden föreligger i enlighet med vad som tidigare sagts framförallt angående arbetet för långsiktighet i HAMN och med fokus på HAMN:s långsiktiga drift och ekonomi.

En lärdom för framtida liknande projekt är att lägga större vikt vid att inhämta kunskap och erfarenhet som man inte själv besitter hos externa aktörer, personer som driver liknande verksamheter eller har varit med i uppbyggnadsfasen av andra turist- och besöksmål. Mer omfattande förkunskaper hos projektägaren hade kunnat ge bättre förutsättningar att förstå vilka kompetenser som krävdes för att driva arbetet och hade också ökat möjligheterna att stödja projektgruppen i sitt arbete. Det är däremot tveksamt om de tekniska hinder som uppstått hade kunnat undvikas, troligen handlade det i detta fall om otur att t ex saneringen blev så omfattande. Det hade därtill förmodligen varit svårt att få igenom beslut för hela projektet från start om man haft kunskap om den totala kostnaden, detta fick nu lösas efterhand istället.

Vilka lärdomar och slutsatser för framtiden kan då dras med utgångspunkt i den analys av HAMN som gjorts i följeforskningen? Nedan summeras slutsatserna inom ramen för två relaterade områden:

Innehåll och fokus

- Fortsätt arbetet med att säkra en stark koppling till Fisksätra, samtiden och människorna i Fisksätra. Det är ett arbete som inte blir färdigt utan måste pågå löpande.
- Säkra det viktiga arbetet för att skapa ett *sammansatt erbjudande* och en attraktiv plats med HAMN, marinan, restaurang, konferenslokal, den omkringliggande miljön och Fisksätra. Något som troligtvis kräver troligtvis vissa kommunala investeringsbeslut kopplat till besöksmålet samt fortsatt god samverkan inom kommunen.

Organisation och styrning

- Stärk planeringen med fokus på tiden efter museets öppnande och "nyhetens behag". Vad händer efter öppnandet? Vilka scenarier kan vi anta? Hur hanterar vi dessa? Och därefter: hur drivs verksamheten efter de första fyra åren?
- Kommunens roll är fortsatt mycket viktig för HAMN, även efter projektiden. På vilket sätt kan kommunen stötta museiverksamheten, inte bara ekonomiskt utan även strategiskt för skapandet av en satsning i världsklass?

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

Plats och tid   Nacka stadshus kl. 18.00 – 20.00

BESLUTANDE

Hans Peters (C) ordf
Oliver Rykatkin (M) 1:e v ordf
Monica Segerman (M)
Vilma Mori Aguilar (M)
Gertrud Lindgren (L)
Lydia Liu (KD)
Åsa Marnell (MP)
Fredrik Holmqvist (V)
Jonny Jergander (NL) (§ 63)
Kerstin Hedén (S) (§ 63)
Margareta Jonsson (NL) (§ 64-71)
Lovisa Emanuelsson (S) (§ 64-71)

ERSÄTTARE

Joel Stenberg (C)
Mathias Zachariassen (MP)
Lovisa Emanuelsson (S)
Rune Hemlin (M)
Agneta Lydig (M)
Adam Hofmann (M)
Tony Svedenfjord (L)
Margareta Jonsson (NL)

Övriga deltagare   Anders Mebius, Nadia Izzat, Anna Hörnsten, Ulrika Westin, Lars Nilsson, Eleonora Vasi, Petra Huisman, Inga Lundén (§ 63), Katarina Friskman (§ 69)

Utses att justera   Fredrik Holmqvist
Justeringsdatum   31 oktober 2016

Paragrafer §§ 63 - 71

Underskrifter   Sekreterare

Maria Baeva

Ordförande

Hans Peters

Justerande

Fredrik Holmqvist

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

BEVIS OM ANSLAGSDAG

Kulturnämndens protokoll är justerat
Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Sammanträdesdatum	25 oktober 2016
Anslaget sätts upp	1 november 2016
Anslaget tas ned	23 november 2016
Förvaringsplats för protokollet	Nacka stadshus

Underskrift .....

Nämndsekreterare Maria Baeva

Utdragsbestyrkande

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

Innehållsförteckning

- § 63 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Information/workshop inriktning på Nacka biblioteks framtid **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 64 KUN 2016/85 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Lån av elcykel på bibliotek ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 65 KUN 2016/87 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Reviderade specifika auktorisationsvillkor musikskolan **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 66 KUN 2016/89 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Nya taxor i Älta Kulturknut 2017 ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 67 KUN 2016/29 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Nackas miljöprogram 2016-2030 i fokus, särskilt de kulturella ekosystemtjänsterna ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 68 KUN 2016/56 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Skapa fler ateljéer och inför ateljéstöd till Nackas professionellt verksamma konstnärer och konsthantverkare ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 69 KUN 2016/77 4
Inriktning för verksamheten vid museet Hamn 2018-2022 samt upphandling av drift 4
Anmälningar och delegationsbeslut ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- § 71 ..... Fel! Bokmärket är inte definierat.
Övriga frågor ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 69

KUN 2016/77

Inriktning för verksamheten vid museet Hamn 2018-2022 samt upphandling av drift

Beslut

1. Kulturnämnden beslutar att upphandla drift av museet Hamns verksamhet för perioden 2018-2022.
2. Kulturnämnden beslutar att museets verksamhet under 2018 till och med 2022 ska inriktas mot:
  - Att bibehålla karaktären av slagfältsmuseum.
  - Att bibehålla och utveckla kontakterna mot universitets- och forskarvärlden.
  - Att omfatta dåtids-, samtids- och framtidsperspektiv av Nackas historia, samtida och framtida kulturarv och möjliggöra tillfälliga utställningar
  - Att visa upp samlingar.
  - Att 300-årsminnet av slaget vid Stäket lyfts fram och uppmärksammas.
  - Att bredda mot målgruppen barn och unga men också fortsätta att attrahera och ge utrymme för målgrupperna inom nuvarande verksamhet.
  - Att vara en mötesplats med viss utökad verksamhet jämfört med idag
  - Att ha en samordnande roll i kulturarvsarbetet i Nacka
  - Att genom digitalisering utveckla museets utbud som komplement till den fysiska utställningsverksamheten.
  - Att samverka med föreningsliv, näringsliv och andra intressenter i Fisksätra och övriga Nacka ska stimuleras, i syfte att utveckla verksamheten och sprida kunskap om museet.
  - Att samverka med restaurangen ska stimuleras för att ytterligare stärka attraktionskraften.
  - Att de föreslagna ökade kostnaderna om 1,3 mkr ska ses över i syfte att läggas på en lägre nivå och det ska framgå i nämndens budget att det tas ur nämndens anslag för ”industrikulturarvet”.
  - Att undersöka möjligheter till utökade öppettider

Ärendet

Driften av museet Hamn upphandlades för 3 år sedan och avtal skrevs med Emotion AB, nuvarande driftsaktör, för perioden 2014-2017. Då avtalet löper ut i slutet av 2017 behöver en ny upphandling av driften ske. Inför upphandlingen föreslås en inriktningen för museet som kommer styra verksamhetsutvecklingen. Museet Hamns inriktning ska omfatta ett dåtids-, samtids- såväl som ett framtidsperspektiv samt bidra till att skapa förutsättningar för hållbarhet, förståelse, meningsskapande och dialog om Nacka förr, nu och i framtiden. Slaget vid Stäket, Fisksätra och det framtida Nacka ska symboliskt hålla ihop verksamheten

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 69 forts

utifrån de tre tidsperspektiven. Museet ska utvecklas till en mötesplats och vara öppet hela året. Verksamheten ska prioritera barn, unga och samverka med skolan. I uppdraget ingår också att visa samlingarna och att anta en samordnande roll inom kulturarvsarbetet i Nacka. Den framtida verksamheten ska utnyttja digitaliseringens möjligheter för att nå nya målgrupper och vara en framtidsinriktad kulturarvsaktör digitalt såväl som analogt. Verksamheten ska följa med omvärldsförändringar och trender som pekar på behov av fler öppna och lättillgängliga mötesplatser, möta ett växande intresse för kulturarv, mer deltagarinvolvering och samt inkludera samtidens berättelser för att skapa förståelse för vad som är ett arv och ett blivande kulturarv.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 15 september 2016

Bilaga 1: Kulturarv Nacka - en omvärldsanalys framåt 2030

Yrkanden

Ordförande Hans Peters (C), Oliver Rykatkin (M), Gertrud Lindgren (L) och Lydia Liu (KD) yrkade gemensamt att kulturnämnden beslutar att anta punkt 2 i följande lydelse:

Kulturnämnden beslutar att museets verksamhet under 2018-2022 ska inriktas mot:

- Att bibehålla karaktären av slagfältsmuseum.
- Att bibehålla och utveckla kontakterna mot universitets- och forskarvärlden.
- Att omfatta dåtids-, samtids- och framtidsperspektiv av Nackas historia, samtida och framtida kulturarv och möjliggöra tillfälliga utställningar
- Att visa upp samlingar.
- Att 300-årsminnet av slaget vid Stäket lyfts fram och uppmärksammas.
- Att bredda mot målgruppen barn och unga men också fortsätta att attrahera och ge utrymme för målgrupperna inom nuvarande verksamhet.
- Att vara en mötesplats med viss utökad verksamhet jämfört med idag
- Att ha en samordnande roll i kulturarvsarbetet i Nacka
- Att genom digitalisering utveckla museets utbud som komplement till den fysiska utställningsverksamheten.
- Att samverka med föreningsliv, näringsliv och andra intressenter i Fisksätra och övriga Nacka ska stimuleras, i syfte att utveckla verksamheten och sprida kunskap om museet.
- Att samverka med restaurangen ska stimuleras för att ytterligare stärka attraktionskraften.
- Att de föreslagna ökade kostnaderna om 1,3 mkr ska ses över i syfte att läggas på en lägre nivå och det ska framgå i nämndens budget att det tas ur nämndens anslag för ”industrikulturarvet”.
- Att undersöka möjligheter till utökade öppettider.

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 69 forts

Åsa Marnell (MP) yrkade avslag på Alliansens gemensamma ändringsyrkande.

Åsa Marnell (MP) yrkade vidare, med instämmande av Lovisa Emanuelsson (S), Fredrik Holmqvist (V) och Margareta Jonsson (NL), avslag på punkt 1 i tjänsteskrivelsens förslag till beslut om att upphandla drift av museets HAMNs verksamhet.

Åsa Marnell (MP) yrkade vidare, med instämmande av Lovisa Emanuelsson (S) och Fredrik Holmqvist (V), bifall till punkt 2 i tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Margareta Jonsson (NL) yrkade att ärendet skulle återremitteras för att kompletteras med synpunkter från befintliga aktörer i Hamn.

Beslutsgång

Ordförande Hans Peters (C) ställde först Margareta Jonssons (NL) återremissyrkande mot avslag och fann att nämnden hade avslagit återremissyrkandet. Ärendet skulle behandlas vid dagens sammanträde.

Därefter ställde Hans Peters (C) den första beslutspunkten i kultur- och fritidsenhetens förslag till beslut om att upphandla drift av museets verksamhet mot Åsa Marnells (MP) avslagsyrkande och fann att nämnden hade bifallit kultur- och fritidsenhetens förslag till beslut.

Med avslag på Åsa Marnells (MP) bifallsyrkande beslutade nämnden att avslå den andra beslutspunkten i kultur- och fritidsenhetens förslag gällande inriktning av museets verksamhet.

Slutligen ställde Hans Peters (C) Alliansens ändringsyrkande mot Åsa Marnells (MP) avslagsyrkande och fann att nämnden har bifallit Alliansens ändringsyrkande.

Reservationer

Lovisa Emanuelsson (S) reserverade sig mot den första beslutspunkten om upphandling av drift av museet HAMNs verksamhet och angav följande:

”Socialdemokraterna i Nacka är för att museet Hamn som skildrar dåtid-, samtids- och framtidsperspektiv av Nackas historia, samtida och framtida kulturarv bör drivas i kommunal drift. Den nuvarande entreprenören har efter ett treårigt arbete sagt upp driften av museet och museets framtid kommer nu upphandlas. Socialdemokraterna anser att det är viktigt att Hamn som en viktig aktör för att föra fram Nackas lokala historia och kulturarv finns till för medborgarna och att det finns en långsiktig ambition i

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 69 forts

samhällsbygget. Nackas kulturarv är för viktig för att läggs ut på entreprenad. Det finns även synergier att vinna på att lägga museet i kommunal drift, genom att långsiktig samarbeten kan säkerhetsställas mellan exempelvis museet och skolor i Nacka.

Det är beklämmande att alliansens kulturpolitiker med sitt tilläggsyrkanden vill skära ner på medborgarnas tillgång till sitt kulturarv genom att minska anslaget och kulturbudgeten trots tjänstemännens beräkningar.

I alliansens tilläggsyrkande finns risk för detaljstyra verksamheten. Det är inte en kulturpolitikers plats att tala om för en verksamhet hur de ska uppfylla sitt uppdrag utan att formulera vad uppdraget är. Det står bland annat i alliansen tilläggsyrkande att ”samverkan med restaurangen ska stimuleras för att ytterligare stärka attraktionskraften”. Socialdemokrater välkomnar att det sker samarbeten mellan verksamheter och kommersiella aktörer men det är inte kommunpolitikerns jobb att detaljstyra vilka kommersiella aktörer en verksamhet bör och inte bör samarbeta med. Vi står också fast att tjänstemännen gjort en rättvis beskrivning av Hamns verksamhets inriktning under 2018 till och med 2022 där det finns tydliga inriktningar.”

Fredrik Holmqvist (V) reserverade sig mot den första beslutspunkten om upphandling av drift av museet HAMNs verksamhet och angav följande:

”Museet HAMN i Fisksätra behöver få ett långsiktigt stöd genom kommunal drift. Det är ett nytänkande och lekfullt slagfältsmuseum, med en levande utställning om Sveriges mest tätbefolkade ort. Vi vill att kopplingen till dagens samhälle förstärks ytterligare, både genom innehåll och samverkan. Vi vill att tillräckliga medel och resurser tillförs för att låta museets potential nå ut i såväl lokalsamhället som i omvärld.

Framförallt är det viktigt att den kompetens, erfarenhet och engagemang som finns i museiledning tillvaratas i utvecklingsarbetet. Museet skall vara en integrerad del av kommunen, inte en motpart vid förhandlingsbordet – eller som nu, inte ens inbjudits att vara med och diskutera museets framtida inriktning.

Därför reserverar Vänsterpartiet sig mot beslutet.”

Åsa Marnell (MP) reserverade sig mot den första beslutspunkten om upphandling av drift av museet HAMNs verksamhet och angav följande:

”Alliansens tilläggsyrkande kring museets framtida verksamhet betyder i realiteten att alliansen drar ned kulturbudgeten med sitt nu beslutade förslag. Det här gör Miljöpartiet

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 69 forts

beklämda. Alliansen skulle istället kunna visa en viljeriktning och en ambition för museet HAMNs framtida verksamhet.

Miljöpartiet vill att museet HAMN är en inkluderande kulturarvsaktör i Nacka. Kulturarv omfattar både materiella och immateriella lämningar liksom historiska och nutida föreställningar om dessa. Kulturarv är aldrig något fast utan skapas och används för olika syften. Både gemenskap och konflikter kan uppstå när föremål, platser eller händelser lyfts fram som ett viktigt kulturarv. Den som kan göra anspråk på historien, kan göra anspråk på framtiden. Arbetet med att bevara vårt kulturarv ska utgå från jämställdhet, normkritiska perspektiv och mångfald.

Miljöpartiet anser att kulturarv ska skapa gemenskap och öppenhet i vårt gemensamma samhällsbygge, därför är det viktigt att kulturarvet är inkluderande dvs att alla i Nacka känner att de är en del av kulturarvet. Det är ett viktigt arbete att tillgängliggöra kulturarvet för medborgarna och museet HAMN är där kommunens viktigaste aktör. Museet HAMN ska lyfta fram och vara en sammanhållande kraft i kommunens kulturarvsarbete. Museet ska få ett utökad uppdrag att arbeta med kommunens kulturarv, både det materiella och det immateriella, utifrån jämställdhet, normkritiskt perspektiv och mångfald. Vi vill att museet ska ha ett aktivt arbete gentemot alla Nackas skolor för att kommunens elever ska kunna ta del av museets utställningar och andra verksamheter. Hembygdsgårdarna i Nacka är också betydelsefulla för det långsiktiga kulturarvsarbetet, särskilt då med det lokala närområdets historia i fokus. I museet HAMNs utökade uppdrag ingår också att samverka med Nackas hembygdsgårdar.

Miljöpartiet vill att kommunens museum HAMN ska drivas av kommunen istället för att låta en entreprenör sköta verksamheten. Vi vill riva upp beslutet att lägga ut museets drift på en entreprenör. Tills detta händer vill vi bevaka utvecklingen av hur museet sköts.”

Protokollsanteckningar

Margareta Jonsson (NL) lät anteckna följande till protokollet.

”Nacka säger sig vilja ta tillvara på individens egen kunskap, förmåga och kompetens. Bakgrunden till den tjänsteskrivelse som ligger till bas för förslag till beslut visar på stora brister i förankring bland viktiga nyckelpersoner i verksamheten och i Fisksättrasamhället i övrigt. Nackalistan yrkar på ett tillägg i materialet efter ett förankringsarbete där de nu aktiva aktörerna i Hamn också får komma till tals och komplettera med hur de ser på kommande utveckling av verksamheten.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

2016-11-24

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2013/667-209

Kommunstyrelsen

Motion om projektet Hamn

Motion den 11 november 2013 av Christina Ståldal, Mikael Carlsson och Johan Kjellman (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen om en fördjupad utredning kring projektet Hamn med hänvisningen till att uppföljning av revisorernas granskning och förbättringar i beslutsunderlagen har genomförts.

Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Efter att internrevisorerna påpekat brister i beslutshandlingen av projektet Hamn lämnade motionärerna in förslag på att ytterligare utredning bland annat om hur projektet växte, varför det inte förankrades med politiken, om det skett några överträdelser av delegationsordningen och lagligheten i de ekonomiska besluten.

Vid flera olika tillfällen efter internrevisorernas skrivelse har uppföljning av projektet skett, bland annat vid en hearing under år 2014. Även andra förbättringar i beslutsunderlag har gjorts utifrån revisorernas granskning. Därmed föreslås att förslagen i motionen avslås.

Förslagen i motionen

Christina Ståldal, Mikael Carlsson och Johan Kjellman (NL) lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde den 11 november 2013 en motion med följande förslag.

Kommunfullmäktige beslutar att en oberoende part/instans utreder varför Hamnprojektet med tillhörande delar inte har förankrats demokratiskt före beslut.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda hur projektet växte utan att den politiska instansen fick en fullgod verksamhetsbeskrivning, ekonomisk kalkyl och en målbeskrivning före projektet startade.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda om överträdelser av delegationsordning har skett och hur i så fall ansvaret för detta faller och på vem.

Kommunfullmäktige beslutar att utreda lagligheten i de ekonomiska beslut som har tagits av någon utan att ha politiska beslut i förväg som grund.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Motionen skrevs efter det att revisorerna lämnat sin revisionsrapport. I **revisorernas** skrivelse lyfts bland annat att det inte fanns något separat ärende fram till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige i anslutning till ansökan om EU-medel för museet. I kommunens budget för år 2010 framgår att besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden. I budgeten fattar även kommunfullmäktige beslut att tillföra kommunstyrelsen 2,6 miljoner kronor per år 2010-2012 för två museer i Fisksätra.

Kommunstyrelsen noterade informationen från revisorernas rapport den 25 november 2013, § 270. Kommunstyrelsen noterar att kommunfullmäktige uttryckte kritik mot underlagen för investeringsbeslut redan i juni 2011 och stadsledningskontoret instämmer i att det ursprungliga förslaget om att ansöka om EU-medel borde ha tagits i kommunstyrelsen. En tydligare formell återkoppling av att EU-medel hade beviljats borde också ha skett, utöver förslaget om att avsätta medel i budgeten för år 2010 för det fortsatta projektet. Kommunstyrelsen har redogjort för hur kommunstyrelsen arbetar för att förbättra beslutsunderlag ibland annat ärenden om investeringar. Kvalitetssäkringen omfattar även på vilken nivå olika beslut ska fattas.

Som en uppföljning av revisorernas granskning 2013 kallade revisorerna till en hearing i december 2014 för att få information om hur verksamheten på Hamn fortlöper och vilka planer och prognoser som finns för verksamheten på lång sikt. I underlaget till hearingen konstateras att flera åtgärder skett med anledning av revisorernas påpekanden. Flera åtgärder har gjorts för att enklare och tydligare rapportera investeringsärenden. I samband med uppföljningen av revisorernas skrivelse togs även att en risk- och sårbarhetsanalys för Hamn fram. Dessutom lämnade SWECO en följeforskningsrapport i april 2014 gällande projektet Hamn.

Flera politiska instanser har redan konstaterat att underlagen och beslutsfattandet under utvecklingen av museet Hamn har haft brister. Flera åtgärder har gjorts, beslutsunderlagen har blivit tydligare och har stramats till. Därmed föreslås att förslagen i motionen avslås.

Museet Hamn är i drift sedan sommaren 2014 och har blivit ett attraktivt museum som bidragit till att stärka området. Ytterligare information om projektet Hamn finns i bilagan Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir, under avsnitt slutredovisning Hamn.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Motion

Slutrapport Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

2016-12-05

SLUTRAPPORT

Lena Dahlstedt
Stadsledningskontoret

I Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Detta dokument sammanfattar utvecklingen av såväl fastigheten som området Fisksätra marina/Saltsjö-Pir och är underlag för beslut i följande ärenden:

- Avyttring av aktier i Saltsjö-Pir
- Investeringar för uthyrning och hyresgästanpassningar i Fisksätra marina
- Motion Hamn
- Slutredovisning Hamn

Flera olika projekt och parter har varit involverade för att utveckla området och fastigheten. För att ge en förståelse av helheten inleds dokumentet med en beskrivning av de övergripande förväntningarna och resultaten. Därefter följer redovisningar kopplat till respektive beslutsärende.

Innehållsförteckning

1	Slutrapport för Fisksätra marina/Saltsjö-Pir	1
2	Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir.....	2
3	Avyttring av aktier i Saltsjö Pir	7
4	Investering för uthyrning och hyresgästanpassningar i Fisksätra marina.....	8
5	Slutredovisning av museiprojektet Hamn	13
6	Frågor och svar	16

2 Övergripande utvecklingen av Fisksätra marina/Saltsjö-Pir

Under lång tid var Fisksätra marina ett nedgået område och det har varit svårt att få till en hållbar verksamhet och en hållbar ekonomi för fastigheten. På området låg ursprungligen Fisksätra varv med anor från tidigt 1900-tal. Speciellt kan nämnas tillverkning av plastbåtar med en framgångsrik period under 50- och 60-talen. Under 70- och 80-talet förändrades verksamheten till en fritidsbåtsmarina. Huvudbyggnaden uppfördes under tidigt 1980-tal. Övriga byggnader har länge varit eftersatta och har under senare år rivits. Fastigheten har varit del i sådana kreativa lösningar som bidrog till 80-talets fastighetskris, vilket präglade dess historia som ett problemobjekt. Fastigheten hamnade i det sammanhanget i Nackahem men övergick till kommunen när bostadsbolaget avvecklades. På fastigheten har det sedan dess varit många olika verksamheter såsom områdesnämndens förvaltningskontor, skola, båtbyggare och andra marina verksamheter. Under kommunens ägande har varvsverksamheten utarrenderat tills arrendatorn gick i konkurs och kommunen tvingades överta verksamheten.

År 2005 gjordes ett försök att avyttra fastigheten. Försöket lades på is 2006 då indikerade prisnivåer låg alltför långt under bokförda värdet. De flesta av de tankar och idéer som då diskuterades har nu realiserats. År 2010 återupptog kommunen processen att avveckla kommunens operativa engagemang i fastigheten, men då utökade med genomförandet av museiprojektet Hamn och omfattande miljösanering som inte diskuterades i mitten på 2000-talet.

Genom den satsning kommunen gjort under senare år tillsammans med samarbetspartners har platsen och området utvecklats. De övergripande förväntningarna för utvecklingen av Fisksätra marina till Saltsjö Pir har varit att skapa en långsiktig och hållbar inriktning för en marin portal i Nacka, att öka tillgängligheten också till Skogsö naturreservat och göra marinan till en mer integrerad del av Fisksätra. Detta tillsammans med skapandet av museet Hamn har stärkt besöksnäringen och serviceutbudet och gjort kommundelen än mer attraktivt vilket också en mycket väl fungerande restaurang bidrar till.

Arbetet med att utveckla verksamheterna fortsätter. Kommunen bidrar genom att i samverkan med andra främja näringsliv och besöksnäring bland annat genom att vara garant för museum och att göra den natur- och kulturhistoriska unika miljön och dess historia tillgänglig för nutida och framtida generationer.

2.1 Förväntningar inför utveckling av området och fastigheten

Under alla år som Fisksätra marincentrum funnits i kommunens ägo har det varit svårt att få fastighetens ekonomi att gå ihop och det har inte funnits någon bärkraft för en positiv

utveckling. En förväntan har varit att nu skapa en långsiktig och hållbar inriktning för fastighetens användning på för kommunen rimliga villkor.

Efter omstart i försöken att avveckla kommunens ägande 2010 var marknadens och kommunens förväntningar närmare varandra bl a genom gjorda nedskrivningar av bokfört värde. Efter en process som kan liknas vid en konkurrenspräglad dialog, bildade kommunen och Marinberget AB genom konsortialavtal det samägda bolaget Saltsjö Pir AB år 2011¹. Bolaget innehar tomträtt till fastigheten och äger samtliga befintliga byggnader och anläggningar på tomträtten. I avtalet framgår den gemensamma visionen att skapa en marin portal med ett stort flöde av båtar som ger underlag för ett brett serviceutbud. Det gemensamma bolaget ska förutom att driva hamn- och varvsverksamhet också förstärka intentionerna med museiprojektet Hamn. I avtalet förbinder sig bolaget bl.a. att göra investeringar i energisystem, hyresgästanpassningar på plan 1-3, renovera huvudbyggnad och riva gamla byggnader. All sanering av mark bekostas av kommunen som säljare och ansvarig för tidigare verksamheter på platsen då någon tidigare huvudman för den förorenande verksamheten inte finns kvar.

En ny detaljplan för fastigheten skapar möjligheter för att utveckla området enligt intentionerna i konsortialavtalet och ingår som en del av förutsättningarna i avtalet. Detaljplanen syftar till att marinan ska bli en mötesplats i Nacka med skärgårdstrafik från piren, båtar, museum, restaurang och varvsverksamhet. I ambitionen ingår att öka tillgängligheten, säkerställa besöksnäringen bl.a. till Hamn och bidra till att göra området till en integrerad del av Fisksätra. Piren är bli ankoringsplats för båttrafik för guide turer till Baggensstaket och även turer till Skogsö naturreservat som på så sätt kan bli mer tillgängligt för allmänheten. När detaljplanen vunnit laga kraft, vilket skedde i juni 2016, ska Marinberget förvärva samtliga av kommunen ägda aktier i bolaget förutom en aktie i enlighet med konsortialavtalet.

Kommunen beslutade tidigt i processen att skapa museet Hamn på platsen. Ambitionerna och förväntningarna på museet Hamn har varit höga. Museiprojektet formulerades tidigt till att gälla ett museum som omfattar både det förflutna och samtiden. Målet var att synliggöra det historiska och samtida kulturarvet. Ambitionen har varit att skapa ett besöksmål i världsklass, bygga broar mellan forskarsamhället och allmänheten, skapa möjligheter till arbete och bryta utanförskap, att invånarna i Fisksätra ska ses som resurser och skapa ett attraktivare Fisksätra.

2.2 Vad har genomförts och vad har resultatet blivit?

De tidigare varvsverksamheterna bl.a. tillverkning av plastbåtar och reparations- och underhållsarbeten har satt sina spår i marken. Kommunen har, i egenskap av markägare,

---

¹ Beslut i kommunfullmäktige 23 maj 2011

och i enlighet med konsortialavtalet genomfört marksanering. Stora delar av saneringen har genomförts under åren 2012-2013 men även under år 2016 som är under avslutande.

Flera investeringar har i enlighet med konsortialavtalet gjorts i fastigheten för att kunna möjliggöra för hyresgäster att bedriva verksamhet. Några av de investeringar som gjorts är nytt energisystem, hyresgästanpassningar, renovering av verkstäder, ommålning av fastigheten och ny lokal för båtsnickeriet. Dessutom har utjänta byggnader inom området rivits.

Idag är 90 % av fastigheten belagd med verksamheter och det finns ett 40-tal arbetsplatser. De flesta verksamheter på undervåningen har marin anknytning såsom båtsnickeri, segelmakare, kapellmakare, båtförsäljning- och båtmäklare, varvsverksamhet och förvaring av marin arkeologisk utrustning (hyrs av sjöhistoriska museet). Därutöver finns ett ölbryggeri. I övriga delar av huset finns företag inom jobbcoaching och undersköterskeutbildning samt på plan 4 och 5 museet Hamn, restaurang och konferensutrymme som kommunen hyr.

Kommunen har investerat i en pir för allmänheten och för skärgårdstrafik. Piren färdigställdes under 2013 och är nu i bruk för skärgårdstrafik. Förutom att ta emot besökare sjövägen, exempelvis till museet, är piren också en utgångspunkt för guideade båtturer till Baggenstället och Skogsö naturreservat samt ett uppskattat lokalt besöksmål. Piren används också för förankring av båtbyggare. Det har skapats 500 båtplatser jämfört med tidigare ca 275 st. Målsättningen i ursprungligt konsortialavtalet var 600 båtplatser. Det finns platser för vinterförvaring utomhus och nya detaljplanen möjliggör byggande av hallar för förvaring av båtar.

I juni 2014 öppnades dörrarna till museet Hamn. Museet Hamn öppnade som ett kommunalt museum med en privat driftsaktör, vilket är en unik form för att driva museum. Driften upphandlades vid årsskiftet 2013-2014 och avtal skrevs med Emotion AB. Slaget vid Stäket utgör verksamhetens primära fokus. En av museets andra utställningar tar avstamp i lokalsamhället Fisksätra och berättar en historia om tankar, föremål och omständigheter som präglade det tidiga sjuttioalet när Fisksätra växte fram.

Under museets första två verksamhetsår har antalet besökare ökat. Det är en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 - maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. Museet Hamn har under 2016 nominerats som en av tre kandidater till Riksförbundet Sveriges Museers utmärkelse som årets museum. I och med att restaurangen har öppnats har det skapat bättre möjlighet till helhetsupplevelse. Restaurangen öppnade sommaren 2015 med ca 150-200 platser inomhus och med en stor terrass som rymmer ytterligare gäster. Restaurangen drar mycket gäster såväl vardagar som helg och fick utmärkelsen årets lunchrestaurang på företagarmässan 2016.

Driftsentreprenören av museet har aktivt arbetat för att stärka kopplingen till lokalsamhället genom att exempelvis engagera Fisksätra ungdomar som kassavårdare och guider men även genom att engagera sig i lokalsamhället genom Fisksätra folkets hus och i Fisksätraakademin. Dessutom finns det i museishopen lokal anknytning till Fisksätra och till övriga Nacka såväl som till Värmdö.

Vandrarhem var med i de ursprungliga planerna men det har inte blivit av och det finns inte heller några planer på att genomföra det. Anledningen till att det inte blev ett vandrarhem var att det bedömdes vara för få bäddar för att ge tillräckligt god ekonomi. Lokalerna som var tänkt till vandrarhem är under avveckling alternativt för uthyrning på marknaden.

2.2.1 Nästa steg

Utvecklingen av området och verksamheten fortsätter. Kulturnämnden har beslut om ny inriktning för museet i och med att avtalet med den nuvarande driftentreprenören går ut 2017/2018. Museet Hamn kommer att styra mer mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället.

Åtkomsten till intilliggande Skogsö naturreservat kompletteras genom att en strandpromenad kopplar samman en ny kommunal väg med befintlig pir och den gångstig som nyligen rustats upp i reservatet ansluts till vägen. En utbyggnad av vägen ned till piren är planerad under att göras under 2017. Nya båthallar för vinterförvaring kommer att byggas och förstärka den marina prägel.

2.3 Slutsats

Området och fastigheten har utvecklats mycket positivt och är på god väg att bli ett riktigt attraktivt kulturellt och marint besöksmål. En styrka är möjligheten till helhetsupplevelsen. Det förväntningar som fanns har i stort infriats. Fastigheten och området har fått en tydlig marin prägel. Båtplatserna har ökat, piren har byggts, museet Hamn och restaurangen har öppnat och flera verksamheter har etablerats i byggnaden. Det mesta är på plats och nu handlar det om att fortsätta utvecklingen av det som finns där idag.

I ett sådant komplext utvecklingsarbete har det varit svårt att sätta en rimlig tidplan. Förskjutningar av tidplanen betyder också ofta fördyringar. Flera delar av utvecklingen har blivit färdigställd senare än planerat, exempelvis museet, restaurangen, piren och strandpromenaden. De omfattande saneringarna av marken var en anledning till förseningar. Men det finns även andra faktorer såsom att planprocessen tog längre tid än beräknat och vattendom behövde inväntas för att kunna anlägga bryggorna. I sig är inte tidsåtgången orimlig beaktat vad som var nödvändigt att göra. Däremot förutsågs inte alla dessa delprocesser och inte heller komplexitet vid starten av de enskilda ingående projekten.

Förutom tid har vissa utvecklingsprojekt, av olika anledningar, kostat mer än beräknat, bland annat saneringen och hyresanpassningar för museet, se vidare under avsnittet hyresgästpassningar Fisksätra marina. Värdet av utvecklingen av området är svårt att beräkna i form av intäkter. Tillgängligheten och attraktiviteten till byggnaden har ökat. Allt tyder på att det nu skapats en långsiktig och hållbar inriktning för fastigheten och Fisksätra har fått ett intressant besöksmål som skapar mervärde för boende i Fisksätra, för besökare och hela Nacka.

2.3.1 Lärdomar

Det finns flera lärdomar att dra för att få ett effektivare internt samarbete. Men även för att på ett bättre sätt möjliggöra för samarbeten med externa entreprenörer och samarbetspartners.

I utvecklingen av Fisksätra marina, både området och fastigheten, har många interna processer varit involverade. Det har exempelvis varit en kulturnämndsfråga, fråga om fastighetsutveckling, planfråga men även en besöksnäringensfråga. En sådan komplex utvecklingsprocess behöver en struktur för att hantera de utmaningarna det innebär. Även om det har funnits en uttalad ambition och inriktning med konsortialavtalet är det svårt att initialt besluta om den exakta leveransen. Det behöver finnas utrymme för att bygga upp kunskap efter hand. Ett utvecklingsarbete behöver ett annat arbetssätt än ett leveransprojekt, det behövs andra former för beslutsfattande, annan uppföljning och annan tidplan. Det behöver finnas utrymme för löpande prioriteringar och möjlighet att dra operativa slutsatser av enhetschefer eller motsvarande. Strukturen ska också kunna ge stabilitet oberoende av personalförändringar inom projekten. Önskvärt vore om det fanns en färdig struktur för komplexa projekt och processer som kan återanvändas för att undvika att de ska uppfinnas på nytt varje gång.

Det har vid vissa tillfällen gjorts förändringar under arbetet, nya beställningar och förändringar har kommit sent i det pågående arbete. Tid och omtag kostar pengar. Flera projekt har inte avslutats och därmed fortsatt att dra kraft och energi i onödan.

Om kommunen vill underlätta för externa entreprenörer och samarbetspartners att verka i kommunen och bättre möjliggöra för samarbete, behöver organisationen utveckla sitt arbetssätt. Det interna arbetet i detta exempel brister när det gäller samordningen, men även i snabbhet inom myndighetsprocesserna.

En positiv lärdom är att kommunen vågade testa ett unikt koncept med ett kommunalt museum med en privat driftentreprenör. Att kunna ta en idé från en prototyp till ett färdigt museum visar på en utvecklingskraft i organisationen och förmåga att ta tillvara på en entreprenörs drivkraft. Utvecklingen av platsen och fastigheten är också ett exempel på ett gott samarbete med extern entreprenör som inte heller förutsåg alla turer kring

myndighetsutövande och kommunal beslutsgång. Genom en gemensam målbild har det ändå funnits en samstämmighet i strävan och viljan att skapa något bra tillsammans.

3 Avyttring av aktier i Saltsjö Pir

3.1 Sammanfattning

Nacka kommun äger 50 procent av aktierna i Saltsjö Pir AB. I samband med att bolaget bildades tecknade kommunen och Marinberget AB ett konsortialavtal som reglerar vad parterna ska göra inom ramen för samarbetet och vad som händer när kommunen uppfyllt sina åtaganden. När detaljplanen för området nu vunnit laga kraft ska kommunen sälja sitt innehav, minus en aktie, till Marinberget. Köpeskillingen är bestämd i konsortialavtalet och uppgår till drygt 18 miljoner kronor.

Den kvarvarande aktien möjliggör hembud där kommunen har möjlighet att inträda i köparens ställe i det fall bolaget säljs till annan extern aktör. Hembudsklausulen ingick i det ursprungliga underlaget för urvalet av samarbetspartner för att säkerställa att bolaget inte såldes vidare utan kommunens kontroll och därmed riskera leverans av dess åtaganden. Noteras bör att parten som valdes 2011 aldrig har visat tecken på att svikta i sin ambition att sin del av projektet.

3.2 Ärendet

Nacka kommun och Marinberget AB ingick 30 juni 2011 ett konsortialavtal. Avtalet reglerar hur samarbete och utveckling av Fisksätra Marina ska ske. Som aktiekapital i det gemensamma bolaget "Saltsjö Pir AB" lämnade kommunen apportegendom motsvarande 18 miljoner kronor och Marinberget AB betalade in 18 miljoner kronor till det gemensamma bolagets konto.

I konsortialavtalet framgår vad de två parterna ska göra och vad som händer när kommunens åtagande är uppfyllt. Enligt §5 i konsortialavtalet ska Marinberget förvärva samtliga aktier minus en aktie från kommunen snarast efter den tidpunkt då den nya detaljplanen för området vunnit laga kraft. Detaljplanen för området har under hösten 2016 vunnit laga kraft och kommunen ska därför sälja samtliga aktier, förutom en, till Marinberget.

Köpeskillingen för aktierna regleras i konsortialavtalet, §5:

Marinberget ska som vederlag vid den ovan beskrivna aktieöverlåtelsen betala Kommunen en köpeskillning uppgående till arton miljoner (18.000.000) kronor samt ett tillägg motsvarande en uppräknning av beloppet med hänsyn till den förändring som ägt rum i fråga om konsumentprisindex (KPI) – totalindex med 1980 som basår. Utgångspunkten ska vara KPI för april månad 2011 och jämförelse ska göras med senast kända KPI vid den tidpunkt då köpeskillingen ska betalas. Skulle senast kända indextal vid betalningen

av köpeskillingen ha stigit i förhållande till indextalet för mars 2011, ska tillägget således motsvara den procentuella förändring som skett mellan indextalen multiplicerad med arton miljoner (18.000.000). Den totala köpeskillingen får dock inte understiga arton miljoner (18.000.000) kronor.

Baserat på avtalstexten har köpeskillingen beräknats till 18 378 000 (arton miljoner trehundra sjuttioåttatusen) kronor. Procentuell skillnad KPI april 2011 och oktober 2016 uppgår till 1,021 (KPI oktober 2016 delat med KPI april 2011). Ökningen multiplicerat med 18 000 000 kronor blir 18 378 000 kronor. Köpeskillingen uppgår därför till 18 378 000 kronor.

Försäljningen av aktierna till Marinberget ökar kommunens likviditet med drygt 18 miljoner kronor.

4 Investering för uthyrning och hyresgästanpassningar i Fisksätra marina

4.1 Investering för uthyrning

4.1.1 Sammanfattning

Projektet *FMC investering för uthyrning*, med en investeringsram om 10 miljoner kronor, genomfördes från slutet av 2009 till slutet av 2012. Syftet med projektet var främst att tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. Projektet slutfördes inom beslutad investeringsram.

4.1.2 Bakgrund

Syftet med projektet var att kunna tomställa plan 4 och 5 i Fisksätra marina för att möjliggöra tillskapandet av ett museum, samt övriga verksamheter som café, restaurang, vandrarhem. De hyresgäster som hade hyresavtal och fanns på dessa ytor behövde flyttas inom fastigheten och nya lokaler anpassas för deras verksamhet. En av dessa hyresgäster var Stockholms båtsnickeri som fanns på plan 4. Företaget fick en ersättningslokal på plan 1 där det idag befinner sig. I anpassningen ingick bland annat att bygga ett nytt ventilationsaggregat med fuktspridning samt att alla befintliga och nya väggar fuktskyddsmålades.

Andra kostnader som tagits i projektet är ändrade utrymningsvägar, ändrat brandlarm, viss rivning och ombyggnation på plan 4 och lokalerna där ett vandrarhem var planerat. Vidare togs kostnader för avflyttning av hyresgäster, samt utredningskostnader i samband med att en ny driftentreprenör för marinan skulle hittas och fastigheten säljas. Detta resulterade

bland annat i ett konsortialavtal, beslut i kommunfullmäktige den 23 maj 2011, och ett hyresavtal, tecknat den 28 oktober 2012, mellan kommunen och Saltsjö Pir AB.

4.1.3 Projektbeskrivning

Entreprenadform:	Totalentreprenader
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare, H2M, Stockholms eltjänst
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare David Högberg, dåvarande markenheten
Starttidpunkt	2009-10-20
Slutbesiktning	2012-12-20

4.1.4 Ekonomi

Beslutad ram:	10,0 mnkr
Slutkostnad:	9,9 mnkr

4.1.5 Finansiering

Hyresintäkter:	0 kr/år
Avskrivningstid:	33 år. Styrs slutligt av kommunens innehav i Saltsjö Pir AB. När kommunens innehav avvecklas ska kostnaden direktavskrivas.
Internränta:	2,8 %

4.1.6 Ekonomiska konsekvenser

Projektet innebär en avskrivningskostnad för lokalenheten om 300 000 kr per år. När kommunens ägande i Saltsjö Pir AB avvecklas, ska kvarvarande avskrivningar resultatföras.

4.2 Hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina

4.2.1 Sammanfattning

Projektet *hyresgäst Anpassningar Fisksätra marina* startades redan 2009. Projektet har därefter genomförts i olika etapper med en investeringsram om 44 miljoner kronor. I framförallt muséet har många och i vissa fall sena programförändringar lett till fördyringar. Avseende restaurangen medförde programändringar och en tillkommande investering merkostnader om knappt 3 miljoner som delvis finansieras av en hyreshöjning. Projektet är nu slutfört och slutkostnaden uppgår till 57,6 miljoner kronor. Jämfört med budget är det en fördyring om cirka 13,6 miljoner kronor.

4.2.2 Bakgrund

Kommunen förhyr, genom hyresavtal i enlighet med fullmäktigebeslutet och tecknat den 28 oktober 2012, 2155 kvm för museum, restaurang och annan verksamhet. Hyreskontraktets löptid är 2012-04-01 t.o.m. 2027-03-31, med en årshyra om 1.914.500 kr, exklusive moms och index. I hyresavtalet ingår åtagande för kommunen att anpassa lokalerna för sina verksamheter.

För färdigställandet av de aktuella lokalerna har investeringsmedel om totalt 44 miljoner kronor beslutas vid tidigare tillfällen:

1. Investeringsbeslut i kommunfullmäktige 2010-06-14, 22 miljoner kronor
2. Startbesked i kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 2013-09-24 (KFKS 2013/429-287), villkorat av investeringsbeslut i kommunfullmäktige som togs den 2013-11-11, ytterligare 22 miljoner kronor

Total beslutad investeringsram: 44 miljoner kronor.

4.2.3 Genomförande byggnation av muséet

Projektet för att bygga muséet startade redan i slutet av 2009 då programarbete för att till skapa två muséer inleddes och de första kalkylbedömningarna gjordes. Under 2010 kom en första programändring som innebar att i tillägg till museum skulle även café/restaurang, brygga, vandrarhem byggas. Under 2010 kom ytterligare programändringar i olika steg, vilka medförde omprojektering. Dessa omfattade bland annat en utvändig hiss på grund av tillgänglighet och en större utvändig terrass. I slutet av maj 2010 angav projektledaren en bedömd kalkyl om 44,4 miljoner kronor.

För verksamheterna nödvändiga utvändiga åtgärder, bland annat parkering, inleddes redan 2010, då även visionsarbete och projektering för museet inleddes. Under 2011 gjordes ytterligare programändringar som innebar om- och nyprojektering för bland annat en förändring från vandrarhem till hotell. Ytterligare projekterings- och utredningsarbeten genomfördes under senare delen av 2011 och tidigt 2012 i samband med diskussioner med olika hotelloperatörer. När projektet startade var museets koncept och innehåll inte specificerat och inte heller vem som skulle driva museet. Det var inte bestämt var i byggnaden de olika lokalerna för museum, restaurang och hotell/vandrahem skulle ligga. Således fanns oklarheter avseende genomförandet. Under det pågående arbetet tecknades våren 2011 ett konsortialavtal som innebar att en extern aktör blev fastighetsägare. Denna hade ett flertal synpunkter på det tänkta utförandet, vilket ledde till ytterligare förändringar och nya projekteringar.

I början av 2013 inleddes en upphandling för byggnation av muséet och restaurangen. Denna avbröts i mars 2013, då det framgick att de inkomna anbuden låg något över den återstående budgeten i projektet och inte gav utrymme för någon budgetreserv. Upparbetade kostnader i projektet var då cirka 12,9 miljoner kronor. Dessa var översiktligt fördelade på 4,5 miljoner kronor för terrassen, Rivningsarbeten 2,5 miljoner kronor och

resterande 5,9 miljoner kronor i huvudsak på konsulter för framförallt projektering. Av detta kan förgäveskostnader bedömas till ca 4 miljoner kronor. Projektledarens prognos från 2013-02-26 angav en slutkostnad på 42,5 miljoner kronor. Projektet delades upp så att muséet och restaurangen istället skulle genomföras var för sig, samt att besparingar utreddes. Ny upphandling inleddes före sommaren 2013 och färdigställandet av muséet inleddes i augusti 2013 och projektet slutbesiktigades före julhelgen samma år. Även under byggnationen tillkom fördyrande programändringar. Exempelvis framkom i ett sent skede att de föremål som finns i muséet kräver en högre säkerhetsklass än vad som tidigare angivits av dåvarande kultur- och utbildningsenheten, vilket medförde att fasad med fönster till del fick byggas om och de fönster som installerats fick tas bort. Väggar fick rivas och byggas upp igen med stålplåt i väggen för uppfyllande av säkerhetsklassning och ventilationen fick projekteras och byggas om för att få mindre kanaler med inbrottsgaller enligt den nya föreskriften. Hade dessa åtgärder inte gjorts hade kulturnämnden drabbats av betydande försäkringspremier för inlånade föremål, vilket nu kan undvikas.

Ombyggnationen för muséet slutfördes till en kostnad om totalt 39,4 miljoner kronor, vilket ska jämföras med ursprungligt budgeterade 25 miljoner kronor. De överskjutande kostnaderna fördelas på: 3,5 miljoner kronor på merkostnader för konsulter bland annat förgävesprojektering, programförändringar i muséet 4,5 miljoner kronor, oförutsedda kostnader om 0,9 miljoner kronor, bland annat en vattenskada under projektet.

4.2.4 Genomförande byggnation av restaurangen

Efter godkännande av ny investeringsram genomfördes uthyrning till restaurangoperatör och upphandling av entreprenör för restaurangbyggnation. De budgeterade kostnaderna för restaurang och allmänna ytor var 14,5 miljoner kronor. I projektet tillkom programändringar som medförde kostnader om cirka 2,98 miljoner kronor, av vilka 2,15 miljoner kronor var tillkommande investering i hyresgäst Anpassning som finansieras av en hyreshöjning av hyresgästens omsättningshyra från 7,0 % till 9,0 %. Byggnationen utfördes till en total slutkostnad om 18,2 miljoner kronor, vilket är cirka 3,7 miljoner kronor högre än budgeterat.

4.2.5 Kommentarer

Det finns ett flertal lärdomar att dra från det beskrivna projektet. I ett byggprojekt och inte minst i en befintlig byggnad kan oförutsedda saker dyka upp och innebära merkostnader. Vissa sådana kostnader har uppkommit i Fisksätra marina/Saltsjö pir. De huvudsakliga orsakerna till merkostnaderna bedöms dock inte bero på detta, utan på andra faktorer:

1. Tid. Projektet har bedrivits under en lång tid, vilket i sig medför ökade kostnader då personal och konsulter får utdragna utredningsuppdrag.
2. Otydligt ägarskap och kunskap om produkten. Det förefaller som att mycket arbete lades ner innan kommunen var klar över vad som skulle tillskapas på platsen och att många ändringar kom fram under tiden. Vidare har den interna kunskapen om vad

som krävs för ett museum inte varit tillräcklig och extern kunskap tagits in för sent. Även i detta har den långa tiden påverkat, då personalförändringar medfört både att muséets inriktning skiftat och att projektledningen inte kunnat få besked i programfrågor och andra kostnadspåverkande frågor.

3. Lågt internt engagemang. Det har varit extern projektledning kopplat till fastighetsprocessen, utan ett tydligt stöd inom kommunen. Vidare har den externa projektledaren i de tidiga skeden då mycket av kostnadsdrivande risker hanteras haft mycket svårt att få svar från kulturverksamheten om programförutsättningarna. Det har varit en otydlig intern ansvarsfördelning mellan dåvarande byggenheten och kultur- och utbildningsenheten utan tydliga projektägarskap hos respektive del.
4. En utländsk leverantör handlades upp för inredningen till muséet. Detta gjordes utan en samordning med byggprojektet av lokalen, vilket ledde till betydande krockar, bristande information och oklar gränsdragning, vilket sammantaget ledde till både förseningar och fördyringar.

Det kan konstateras att lång tid och programändringar i projekt kostar. När projekt med inslag av flera olika kommunala verksamheter och/eller med otydlig ”hemvist”, så är ett tydliggörande av ägarskapet och engagemang från samtliga involverade verksamheter viktigt för att uppnå tillräcklig kontroll. I detta projekt uppnåddes i praktiken inte denna kontroll fullt ut förrän mot slutet av 2013 och då hade merparten av fördyringarna redan inträffat.

4.2.6 Projektbeskrivning delprojekt museum

Entreprenadform:	Löpande räkning mot budget
Totalentreprenör:	Stockholms stadsbyggare
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (projektering)	januari 2010
Starttidpunkt (produktion)	juni 2011 rivning och flytt av verksamheter, därefter 2013-08-19 nybyggnation
Slutbesiktning	2013-12-20

4.2.7 Ekonomi delprojekt museum

Beslutad ram:	25 000 000 kr
Slutkostnad:	39 381 000 kr

4.2.8 Projektbeskrivning delprojekt restaurang och allmänna ytor

Entreprenadform:	Totalentreprenad
Totalentreprenör:	TL bygg
Projektledare:	Jan Pålsson, extern projektledare
Starttidpunkt (produktion)	2014-04-16
Slutbesiktning	2014-10-10

4.2.9 Ekonomi delprojekt restaurang och allmänna ytor

Beslutad ram:	14 500 000 kr
Slutkostnad:	18 180 000 kr

4.2.10 Ekonomi Fisksätra marinentrum (hela projektet)

Beslutad ram:	44 000 000 kr
Slutkostnad:	57 561 000 kr

4.2.11 Finansiering Fisksätra marinentrum (hela projektet)

Hysesintäkter (inklusive budgeterad omsättningshyra):	3,15 mnkr/år (varav omsättningshyra cirka 1,25 mnkr/år)
Avskrivningstid:	33 år på museet 20 år genomsnittlig på restaurangen
Internränta:	2,8 %

4.2.12 Ekonomiska konsekvenser

Investeringen i Fisksätra marina innebär initialt avskrivningskostnader för lokalenheten på 2 miljoner kronor per år, och efter 20 år 1 miljoner kronor per år under resten av avskrivningstiden. Om verksamheten fortsätter därefter är investeringen avskriven och endast inhyrningskostnaden kvarstår.

5 Slutredovisning av museiprojektet Hamn

Den 1 juni 2014 invigdes slagfälts- och samtidsmuseet Hamn i Fisksätra. 2016 nominerades museet till årets museum av Riksförbundet Sveriges Museer. Resan hit började den 30 oktober 2009 då tillväxtverket beviljade Nacka kommun stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

5.1.1 Så började projektet

Projekt Hamn har delfinansierats med regionala medel från EU:s regionala strukturfondsprogram för Stockholm. Projektet ligger inom åtgärd 1.3, det vill säga att främja integration och mångfald, och har löpt över fyra år med start 2010-01-01 till 2013-12-31. Totalt beviljades 17 miljoner kronor under perioden som skulle användas till att främja integration och mångfald genom att i samverkan med lokalbefolkningen i Fisksätra skapa långsiktig infrastruktur av hög kvalitet. Genom att skapa två museum, utifrån platsen specifika historia, Slaget om Stäket och Fisksättras moderna historia, skulle potentialen för regional och lokal utveckling ge ökad sysselsättning och integration.

Kommunstyrelsen ansvarade för projektet under projekttiden år 2010 – 2013. För genomförandet av kommunstyrelsens uppdrag ansvarade stadsledningskontoret genom kultur- och utbildningsdirektören. För projektet fanns en styrgrupp, bestående av stadsdirektör, näringslivsdirektör, fastighetsdirektör, kultur- och utbildningsdirektör, stadsbyggnadsdirektör och kommunikationsdirektör. Projektledaren fanns inom kultur- och utbildningsenheten. I arbetsgruppen fanns kompetens från ekonomi-, utbildnings-, kultur-, fritids-, näringslivs- och fastighetsenheterna. Projektet övergick 2013-01-01 i kulturnämndens ansvar.

5.1.2 Från projekt till museum

Kulturnämnden beslutade den 4 december 2013 att upphandla driften av museet och Kulturnämnden beslutade den 15 januari 2014 att tilldela Emotion AB uppdraget att drifva museet Hamn.

Kulturnämnden finansierar museet i form av ett årligt verksamhetsanslag om 1,3 miljoner kronor. Utöver det tillkommer full kostnadstäckning för hyran till driftsaktören enligt avtal. Driftsaktören sätter själv entréavgifter och tar alla intäkter från entréavgifterna, bokningar av konferenser och försäljning i museibutiken.

Museet öppnade och har varit i full drift sedan den 1 juni 2014. I uppföljningen av verksamheten framkommer en tioprocentig ökning av antalet besökare för perioden juni 2015 till maj 2016 jämfört med samma period under föregående år. Cirka 6600 personer har besökt museet mellan första juni 2015 och sista maj 2016. I den risk- och konsekvensanalys som genomförts (KUN 2015/44-860) noterades att kommunen som beställare av driften av museet på längre sikt mer bör styra verksamheten mot det samtida kulturarvet, bredare delaktighet och interaktion med besökare, grupper, skolor och det omgivande lokalsamhället. I analysen påpekades även att eftersom museet Hamns lokaler hyrs på lång sikt, fram till 2027, är det viktigt att ta fram en långsiktig inriktning för museets verksamhet.

Nuvarande driftsaktör Emotion AB har ett avtal som sträcker sig fram till den 31 december 2017. Driftsaktören erbjöds under våren 2016 möjligheter att förlänga avtalet, men avböjde. Kulturnämnden beslöt den 25 oktober 2016 att påbörja en upphandling och fattade beslut om en långsiktig inriktning för museet.

5.1.3 Rapportering och beslut

Enligt internrevisionens skrivelse (10 oktober 2013) lyfts inte något separat ärende fram till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige i anslutning till ansökan om EU-medel. I kommunens budget för år 2010 framgår dock att besöksnäringen understöds genom att två museer i Fisksätra skapas i enlighet med den projektansökan till Europeiska Socialfonden, som Strukturfonds-partnerskapet bifallit. I budgeten fattar även kommunfullmäktige beslut att tillföra kommunstyrelsen 2,6 miljoner kronor per år 2010-2012 för två museer i Fisksätra.

Kommunstyrelsen noterade informationen från revisorernas rapport den 25 november 2013, § 270, med följande beskrivning i protokollet: *”Revisorerna bedömer i en nu inkommen revisionskrivelse att det saknas erforderligt beslut från kommunfullmäktige att starta museiprojektet HAMN och att beslutsunderlagen varit bristfälliga. Kommunfullmäktige uttryckte kritik mot underlagen för investeringsbeslut redan i juni 2011 och stadsledningskontoret instämmer i att det ursprungliga förslaget om att ansöka om EU-medel borde ha tagits i kommunstyrelsen. En tydligare formell återkoppling av att EU-medel hade beviljats borde också ha skett, utöver förslaget om att avsätta medel i budgeten för år 2010 för det fortsatta projektet. Kommunstyrelsen har med anledning av tidigare revisionsrapporter redogjort för hur kommunstyrelsen arbetar för att förbättra beslutsunderlag ibland annat ärenden om investeringar och det arbetet omfattar självklart även museiprojektet HAMN och utvecklingen av Fisksätra marina. Kvalitetssäkring omfattar även på vilken nivå olika beslut ska fattas.”*

Kommunstyrelsen noterade den 22 oktober 2012, § 269, en genomförd risk- och sårbarhetsanalysen till protokollet och att frågan om ansvarsfördelning och ekonomi skulle hanteras i mål och budget för 2013-2015.

Kommunfullmäktige beviljade de 19 november 2012, § 249, 2 miljoner kronor för utställningsproduktion och 500 000 kronor för ramper.

Projektet har lämnat följande rapporter:
Lägesrapport HAMN augusti 2011
Lägesrapport HAMN januari 2013
Ekonomisk lägesrapport HAMN 2013
SWECO slutrapport april 2014

5.1.4 Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för museiprojektet har finansierats med 17 miljoner kronor från strukturfonden samt ett årligt tillskott från kommunstyrelsen på 2,6 miljoner kronor under åren 2010-2012. Ett extra tillskott på 2,5 miljoner kronor för utställningsproduktionen och ramper tillfördes projektet under 2012 från kommunstyrelsen. Nacka kommun har totalt finansierat 10,3 miljoner kronor till projektet utöver de 17 miljoner kronorna från strukturfonden.

5.1.5 Övergripande slutsatser

Nacka kommun har i museet Hamn fått en framgångsrik besöksattraktion, som motsvarar de förväntningar som fanns när projektet startade. Precis som anges i underlaget för kommunstyrelsen behandling av revisionsrapporten 2013 fanns brister kring de tidigare beslutsunderlag och vem som fattade beslut. Nacka kommun har idag en betydligt bättre kvalitetssäkring av beslutsunderlag och beslutsmandat. Museet Hamns verksamhet utgör en väsentlig del av kulturnämnden kulturarvsverksamhet och är en viktig del av det totala arbetet med att tillgängliggöra Nackas kulturarv och bidrar till att skapa en attraktiv livsmiljö i Fisksätra. Kommunen planerar nu för upphandling av ny driftsaktör från 1 januari 2018 för att driva framtidens museum – HAMN.

6 Frågor och svar

6.1.1 Hur mycket har Nacka kommun investerat i Fisksätra marina?

- **Ombyggnadsprojekt och hyresgästanpassningar** till museum och restaurang: Cirka 50 miljoner kronor.

- **Marksanering**: Under arbetet på platsen upptäcktes föroreningar på platsen. Kommunen har, i egenskap av markägare, investerat i en marksanering för ungefär 12 miljoner kronor.

- **Piren**: cirka 18 miljoner kronor. Kommunen har investerat i en pir för allmänheten med angörande skärgårdstrafik Piren används också för förankring av båtbyggor.

- **Vägarbeten**: strandpromenad och nedfart planeras byggas under 2017 och är budgeterat till 6,5 miljoner.

6.1.2 Har Nacka kommun gjort en värdeöverföring till Marinberget?

Nacka kommun har investerat i kulturell verksamhet i Fisksätra marina genom museet HAMN. Investeringarna som är gjorda är hyresgästanpassningar som krävs för att museiverksamheten ska kunna bedrivas i fastigheten.

6.1.3 Ska kommunen hyra lokaler i Fisksätra marina?

Kommunen hyr museiplanets för 900kr/kvm – 1,9 miljoner kronor per år till 2027. Plus index på hyran.

6.1.4 Vad har kommunen tidigare haft för kostnader för den här fastigheten?

De senaste 30 åren har fastigheten kostat 2-3 miljoner kronor per år att hålla vid liv.

6.1.5 Värderades fastigheten i samband med att Saltsjö Pir bildades?

Ja, fastigheten värderades till 20 miljoner kronor 2011.

6.1.6 Vem äger piren?

Kommunen äger piren nu och i framtiden.

6.1.7 Vem har beslutat om avtalet mellan Nacka kommun och Marinberget AB?

Kommunfullmäktiges sammanträde 2011 05 23.

6.1.8 Hur mycket har kommunen/andra aktörer gått in med i bolaget?

Nacka kommun gick in med 1 miljon kronor plus fastigheten, i Saltsjö Pir. Marinberget gick in med 19 miljoner kronor.

6.1.9 Har Nacka kommun löst ut restaurangen ekonomiskt?

Den tidigare restaurangoperatören investerade 2,8 miljoner kronor i lösa inventarier till restaurangen. När det stod klart att de inte fick serveringstillstånd och skulle lämna fastigheten köpte kommunen utrustningen för 2,1 miljoner. Kommunen får igen pengarna genom att hyra ut utrustningen till den nuvarande restaurangoperatören. Syftet var att snabbt få en ny restaurangoperatör på plats eftersom museiverksamheten behöver en restaurangverksamhet i anslutning.

Motion

Utred ansvar, beslutsordning och varför Hamnprojektet inkl. övriga delar har kommit till utan tillräcklig demokratiskt beslutsfattande

Nyligen kom ännu en kritisk och tung revisorsrapport angående projektet Hamn, inkl. Piren och övriga delar. Den bekräftade Nackalistan tidigare kritik av projektet, speciellt hur beslut har tagits utan att de från början har förankrats politiskt. Detta är ett av flera exempel på en kultur som är odemokratisk och felaktig i en kommun. Det är dags att gå till botten med detta och göra en djupgående och oberoende utredning av hur och varför detta sker, vem och vilka som bär ansvar, om någon har överträtt sin delegation och hur det i så fall kunde ske.

Varför gräva i något som uppenbarligen har gått snett, kanske en del tycker. Efter en rad exempel på liknande händelser tycker Nackalistan att det är hög tid att gå till botten med detta för att få till en varaktig förbättring, få ett slut på denna kultur och få en förklaring till hur detta och liknande andra saker kan hända.

Nackalistan föreslår kommunfullmäktige besluta

Att låta en oberoende part/instans utreda varför Hamnprojektet med tillhörande delar inte har förankrats demokratiskt före beslut.

Att utreda hur projektet växte utan att den politiska instansen fick en fullgod verksamhetsbeskrivning, ekonomisk kalkyl och en målbeskrivning före projektet startade.

Att utreda om det har skett överträdelser av delegationsordning har skett och hur i så fall ansvaret för detta faller och på vem.

Att utreda lagligheten i de ekonomiska beslut som har tagits av någon utan att ha politiska beslut i förväg som grund.

131108

Christina Ståldal

Mikael Carlsson

Johan Kjellman

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 64

KUN 2016/85

Lån av elcykel på bibliotek

Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.
Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Ärendet

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier för att stimulera läsfrämjande. I bibliotekslagen och biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter. Bedömningen är att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Handlingar i ärendet

Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse den 5 oktober 2016
Bilaga 1. Motion Lån av elcykel på bibliotek den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Yrkanden

Ordförande Hans Peters (C) yrkade bifall till förslag till beslut.

Åsa Marnell (MP) yrkade bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordförande Hans Peters (C) ställde sitt bifallsyrkande mot Åsa Marnells (MP) yrkande och fann att nämnden hade avslagit Åsa Marnells (MP) yrkande.

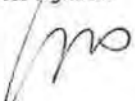

Kulturnämnden beslutade således i enlighet med förslag till beslut.

Reservationer

Åsa Marnell (MP) reserverade sig mot beslutet och angav följande.

”Nacka har en cykelstrategi enligt vilken 20% av alla resor ska ske med cykel år 2030. Att låta nackabor testa elcykel skulle kunna leda till att fler upptäcker detta transportmedel.

Miljöpartiet föreslog redan i förra årets budget ett "idrottsbibliotek" där medborgare kunde låna utrustning. Ibland kan möjligheten att kunna delta i olika aktiviteter begränsas av

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

25 oktober 2016

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kulturnämnden

§ 64 forts

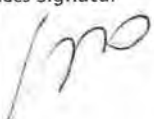

plånboken då utrustning ofta är dyr. Vad gäller barn så måste ju denna även ständigt uppdateras då de växer fort.

Att kunna låna utrustning, saker och prylar går i linje med den hållbara cirkulära ekonomin. Det vi bara behöver ibland, inte själva har råd med eller vill testa på är ypperligt att låna och dela med varandra för att slippa tillverka i överflöd och tära så lite som möjligt på världens resurser.

Innan olika "tek" för att låna annat än böcker finns på plats i Nacka anser Miljöpartiet att de befintliga biblioteken i alla fall kan ha ett begränsat antal elcyklar till utlåning, precis som i andra kommuner. Biblioteken finns redan i Nackas olika hörn och möjligheten skulle därmed finnas att snabbt kunna få igång ett dylikt test-/pilotprojekt. Precis som det finns cykelaffärer i köpcentrum kunde cyklar få ledas in och ut. Andra lösningar skulle säkert också finnas - bara viljan finns!

När vi sedan byggt upp "prylotek" och "aktivotek" kan "cyklotek" även passa i dessa verksamheter!"

Ordförandes signatur 	Justerandes signatur 	Utdragsbestyrkande

2016-10-05

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr KUN 2016/85

Kulturnämnden

Motion – Lån av elcykel på bibliotek

Motion den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslaget i motionen då utlån av elcyklar på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag. Kommunfullmäktige noterar även att det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att kommunen ska utreda möjligheterna att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier för att stimulera läsfrämjande.

I bibliotekslagen och biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter.

Bedömningen är att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Ärendet

Nacka har i dagsläget sex bibliotek som ligger strategiskt placerade i; Dieselverkstaden, Fisksätra centrum, Nacka Forum, Orminge centrum, Saltsjöbadens centrum och Älta centrum. Biblioteken har begränsade ytor och fokus är att tillgängliggöra olika typer av medier och kulturevenemang, stimulera läsfrämjande och vara en öppenmötesplats för demokratiska samtal.

Idag är det inte tillåtet att ta in cyklar i centrumanläggningar, något som gör det svårt för biblioteken att erbjuda denna typ av service. I biblioteksstrategin framgår vilka mål biblioteken ska arbeta efter. Kultur- och fritidsenheten bedömer att elcykeluthyrning på bibliotek inte ingår i bibliotekens uppdrag.

Nacka kommuns strategi för cykelsatsningar¹ behandlar olika typer av cykling med fokus på resor till och från arbetsplatsen och skolor. Målet är att det ska bli enklare, snabbare och säkrare att cykla i Nacka. Många kommuner erbjuder lån av elcyklar via kommunalt finansierade verksamheter eller i samarbete med kommersiella aktörer. I vissa kommuner sköter biblioteken denna verksamhet. Det pågår en utredning om utlån av idrottsutrustning via Sportotek som ska ge möjligheten för medborgare till ett mer aktivt fritidsliv genom att låna sportutrustning. Utredningen förväntas presenteras i början av 2018 och det finns därmed inte skäl att utreda eller initiera en sådan verksamhet på bibliotek.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut får inga ekonomiska konsekvenser för kommunen. Skulle motionen bifallas bedöms en utredning ta cirka två veckor till en uppskattad kostnad om 50 000 kronor.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut får inga konsekvenser för barn

Bilagor

Bilaga 1. Motion Lån av elcykel på bibliotek den 12 september 2016 av Lisskulla Zayane och Sidney Holm (MP)

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur- och fritidsenheten

Lars Nilsson
Sakkunnig bibliotek kultur
Kultur- och fritidsenheten

---

¹ Strategi för cykelsatsningar i Nacka. Antagen i kommunfullmäktige 2014

Ge Nackaborna möjlighet att låna en elcykel på biblioteket

Motion till Nacka kommunfullmäktige 2016-09-12

Lisskulla Zayane & Sidney Holm

Miljöpartiet de gröna i Nacka

Att cykla på elcykel går både fort och smidigt och är ett bra komplement till andra färd sätt. Att handla och få hem tunga matkassar med elcykel gör shoppingen enklare och mindre tung. Alla har dock inte möjlighet att köpa elcykel och en del kanske bara behöver den då och då, medan andra bara vill testa på hur det är att cykla med motor.

Det finns exempel på kommunen i Sverige som i samarbete med den kommunala klimat- och energirådgivningen ger kommuninvånarna möjlighet att låna elcykel på biblioteket¹. Det enda som behövs är lånekort, en deposition och sedan kan låntagaren ge sig iväg. Många av de som lånat elcykel köper senare en egen elcykel.

Elcyklar är någonting som kan få fler att cykla. Miljöpartiet ser gärna att fler cyklar och att fler Nackabor får möjlighet att testa nya färdmedel. Att ge Nackas medborgare möjlighet att låna en elcykel på biblioteket uppmuntrar till cykling och bidrar till uppfyllelsen av Nackas lokala miljömål² och målet om att öka antal resor med cykel³. Vi föreslår att kommunens tjänstepersoner får i uppdrag att utreda på vilket sätt en verksamhet med utlåning av elcyklar kan erbjudas via kommunens bibliotek.

Mot bakgrund av detta yrkar Miljöpartiet på:

- ❖ *att Nackaborna erbjuds lån av elcyklar på kommunens bibliotek.*

Lisskulla Zayane

Sidney Holm

¹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=96&artikel=6504113>

² <http://www.nacka.se/boende-miljo/miljo-klimat-och-hallbarhet/lokala-miljomal/>

³ <http://www.nacka.se/boende-miljo/miljo-klimat-och-hallbarhet/lokala-miljomal/frisk-luft/>

2016-11-21

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/987

Kommunstyrelsen

Uppföljning av beslut

Motion den 14 november 2016 av Rolf Wasteson med flera (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige bifaller förslagen i motionen på så sätt att en lista över hur beslut har verkställts ska anmälas till kommunfullmäktige årligen vid sammanträdet i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts.

Listan ska omfatta beslut från och med kommunfullmäktiges första sammanträde 2017.

Sammanfattning

Motionärerna föreslår att det ska skapas en samlad sammanställning över alla beslut som behöver följas upp. Sammanställningen ska stämmas av årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen och kommunfullmäktige kan då upphäva om eventuellt inaktuella beslut. Stadsledningskontoret föreslår att motionen bifalls på så sätt att från och med 2017 anmäls årligen i december en förteckning över fattade beslut till fullmäktige, som anger hur det går med verkställandet av dem.

Förslagen i motionen

Motionärerna föreslår att det ska skapas en samlad sammanställning över alla beslut som behöver följas upp och att sammanställningen stäms av årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen. Kommunfullmäktige kan då ta beslut om att eventuellt inaktuella beslut upphävs.

Förslaget är huvudsakligen motiverat enligt följande.

I fullmäktige tas många beslut som innebär att särskild uppföljning och redovisning ska göras. Det är dels beslut som tas p.g.a. motioner med ofta också på förslag av

tjänstemännen. I många fall är kommunens årsredovisning det naturliga dokumentet för redovisning men i andra fall tas beslut om särskild redovisning.

Från oppositionen känner vi ibland att det finns en risk att viktiga beslut begravs genom att uppföljningar inte görs i enlighet med beslut. Därför skulle en samlad sammanställning av alla beslut som kräver uppföljning behöva upprättas. Den ska sedan kontinuerligt uppdateras så snart ett nytt beslut tas. Sammanställningen kan därmed också vara ett underlag för att visa att vissa beslut med tiden blir inaktuella och då bör upphävas och inte bara få glida ut i glömska. Sammanställningen kan med fördel läggas publikt på Nackas hemsida.

Stadsledningskontorets utredning och bedömning

Stadsledningskontoret instämmer i att det är rimligt att fullmäktige kan följa hur dess beslut verkställs. Kontoret föreslås därför att kommunfullmäktige ska bifalla förslagen i motionen på så sätt att en lista över verkställda beslut – beslut som omfattar att de ska följas upp - anmäls till kommunfullmäktige årligen vid dess sammanträde i december. Av listan ska framgå även vilka beslut som ännu inte verkställts.

För att börja på en realistisk nivå ska beslutet omfatta kommande beslut i fullmäktige, från och med 2017.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för att ta fram och hålla listan aktuell ryms inom de resurser för beslutsstöd som finns för kommunfullmäktige.

Konsekvenser för barn

På en generell nivå är ett effektivt beslutsfattande alltid positivt för barn.

Bilaga

Motion

Helena Meier
Stadsjurist
Stadsledningskontoret

Anneli Sagnérius
Enhetschef juridik- och
kanslienheten

Motion från Vänsterpartiet

Om uppföljning av beslut i Nacka

I fullmäktige tas många beslut som innebär att särskild uppföljning och redovisning ska göras. Det är dels beslut som tas p.g.a. motioner med ofta också på förslag av tjänstemännen. I många fall är kommunens årsredovisning det naturliga dokumentet för redovisning men i andra fall tas beslut om särskild redovisning.

Kanske har tjänstemännen på Stadsledningskontoret full kontroll över vilka redovisningar som ska göras men för oss politiker blir mängden beslut till slut så stor att den är svår att överblicka. Har det tagits beslut om redovisning så är det av demokratiska skäl viktigt att det också genomförs.

Från oppositionen känner vi ibland att det finns en risk att viktiga beslut begravs genom att uppföljningar inte görs i enlighet med beslut.

Därför skulle en samlad sammanställning av alla uppföljningsbeslut upprättas. Den ska sedan kontinuerligt uppdateras så snart ett nytt beslut tas. Sammanställningen kan därmed också vara ett underlag för att visa att vissa beslut med tiden blir inaktuella och då bör upphävas och inte bara få glida ut i glömska.

Sammanställningen kan med fördel läggas publikt på Nackas hemsida.

Vänsterpartiet yrkar:

- Att en samlad sammanställning över alla uppföljningsbeslut skapas,
- Att sammanställningen årligen i samband med behandlingen av årsredovisningen stäms av och beslut tas om att ev. inaktuella uppföljningsbeslut upphävs.

Rolf Wasteson

Camilla Carlberg

Birgit Hansson

2016-12-07

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/984

Kommunstyrelsen

Krav på kollektivavtal vid upphandlingar

Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Kommunfullmäktige noterar därvid att det framgår redan av kommunens styrprincip om konkurrensneutralitet att samma kommersiella villkor ska gälla i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Beslutar riksdagen om att offentlighetsprincipen och efterforskningsförbudet ska omfatta även privata anordnare kommer sådana krav att gälla genom lagstiftning. I avvaktan på lagstiftning bör inte kommunen införa regler som i övrigt baserar sig på grundlag.

Sammanfattning

Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vid upphandlingar. Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas och att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen.

Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor bör vara frivilliga vid upphandlingar i enlighet med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, § 270, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78)¹.

Nacka bör inte ställa högre krav än vad lagen kräver när det gäller meddelarfrihet och tillämpning av offentlighetsprincipen.

Vid upphandling i Nacka tillämpas Nackas fyra styrprinciper. Styrprincipen om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska

---

¹ KFKS 2015/638-109

krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Förslagen i motionen

Motionärerna Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar

- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att berörd personal ges motsvarande villkor som gäller för kommunens egen personal – att kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande förhållanden ska krävas,
- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att personalen omfattas av meddelarfrihet och att offentlighetsprincip ska tillämpas avseende den kommunalt finansierade verksamheten,
- att i all upphandling och auktorisation ska ställas samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav som i den kommunala verksamheten samt krav på att kommunens olika policies följs.

Att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor har under hösten 2016 debatterats i samband med framtagandet av ett nytt regelverk om upphandling som träder i kraft 1 januari 2017².

Riksdagen sade den 30 november 2016 i huvudsak ja till regeringens förslag om nya lagar kring offentlig upphandling. De nya lagarna utgår från tvingande EU-regler som utvecklar den reglering som nu gäller för upphandling. Miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ges ökat utrymme. Riksdagen sade nej till de delar av förslaget som handlar om att myndigheter vid behov ska ställa krav på arbetstid, lön och semester för leverantörernas personal. Riksdagen sade också nej till att ge upphandlade myndigheter rätt att ställa krav på att företagen ska erbjuda sina anställda försäkringar och tjänstepension, riksdagen anser att det riskerar att missgynna svenska företag då reglerna inte är lika långtgående inom EU-rätten.

Riksdagen riktade också ett tillkännagivande med uppmaning till regeringen att om regeringen anser att lagstiftningen behöver kompletteras i något avseende för att fullt ut genomföra EU-reglerna bör regeringen återkomma med nya förslag till riksdagen.

---

² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nytt-regelverk-om-upphandling_H401FiU7

Detta resonemang är i linje med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal, där arbetsrättsliga krav bör vara frivilliga vid upphandlingar.

Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas, att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Nacka ställer inom detta område inte högre krav än vad lagen kräver.

En proposition om ”Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet”³ kom den 29 november 2016. Förslagen i propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet. I propositionen föreslås att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, som till någon del är offentligt finansierad, ska ha motsvarande rätt som offentligt anställda att lämna uppgifter om verksamheten för publicering i medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, t.ex. radio, tv och tidningar. Den som bedriver verksamheten förbjuds att efterforska vem som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning och får inte heller utsätta denne för negativa åtgärder på grund av detta. Skyddet begränsas av de regler om tystnadsplikt som finns på respektive område och medför ingen rätt att lämna ut handlingar. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om straff för den som ingriper eller efterforskar i strid med lagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

I SOU 2016:62 presenteras att offentlighetsprincipen ska gälla fullt ut för alla offentligt finansierade välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg. Meddelarfrihet och meddelarskydd ska också gälla. Införandet av offentlighetsprincipen medför att privata aktörer bland annat ska vara skyldiga att registrera sina handlingar och att skyndsamt handlägga framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt samma principer som gäller för myndigheter. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2019⁴.

Kommunen bör när vi tecknar avtal med privata utförare och inom ramen för kundval säkerställa att uppgifter om leveransen dokumenteras och följs upp så att information kan offentliggöras och säkerställa en god insyn i den verksamhet som upphandlats. Kommunen bör dock inte hantera frågor som för det offentliga har sin bas i grundlag, genom egna regler som kan leda ~~hur~~ fel ~~som helst~~. Att avtalsreglera ett efterforskningsförbud skulle kunna ha förödande konsekvenser för ~~en enskild~~ medarbetare som tror sig vara skyddade mot att deras arbetsgivare tar reda på om de lämnat uppgifter till massmedia. Arbetsgivaren bryter visserligen mot avtalet med Nacka kommun men det är kommunen som ska åberopa avtalsrättsliga sanktioner mot sin leverantör. En offentlig arbetsgivare som efterforskar en källa eller agerar mot en medarbetare som lämnat uppgifter till massmedia i syfte att uppgifterna ska publiceras, står inför straffrättsligt ansvar. Det är en oerhörd skillnad för medarbetarnas trygghet.

³ ID-nummer: Prop. 2016/17:31

⁴ SOU 2016:62 - <http://www.regeringen.se/remisser/2016/11/remiss-av-sou-201662-okad-insyn-i-valfarden/>

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Nackas styrprincip om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten. Nacka har styrprincipen att kommunen skiljer mellan finansiering och produktion. De två styrprinciperna ska tillämpas. I alla inköpsprojekt som Nacka kommun genomför ska kommunen ställa samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Om Nacka kommun skulle ställa krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor så är det inte säkert, men det finns en risk, att antalet anbud skulle bli färre eller att kommunens kostnader kan påverkas.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Motionen

Sebastian Nordgren
Inköpschef

Motion från Vänsterpartiet

Om krav på kollektivavtal vid upphandlingar i Nacka

Kommunens verksamhet ska i första hand bedrivas i egen regi i nära samverkan med kommunens invånare. Verksamhet som inte är av stadigvarande karaktär kan dock vara lämplig att upphandla. De företag som kommunen upphandlar tjänster från eller auktoriserar (inom ramen för kundvalssystemet så länge det existerar) ska ha kollektivavtal och de anställda ska ha meddelarfrihet på samma villkor som i en kommunal verksamhet. De ska också i övrigt ha likvärdiga arbetsvillkor jämfört med de kommunalt anställda.

Krav på kollektivavtal handlar inte om att detaljstyra företag, företag som är kopplade till kollektivavtal kan själva välja att utveckla överenskommelser och förmåner. Kollektivavtal handlar om att fastställa en grundnivå för de anställdas arbetsförhållanden – en grundnivå som kommunen annars står bakom.

Vänsterpartiet i Nacka har som vision att personal i företag som bedriver kommunalt finansierad verksamhet ska ha lika bra arbetsvillkor som kommunens egen personal.

Vänsterpartiet yrkar:

- Att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare krav ställs på att berörd personal ges motsvarande villkor som gäller för kommunens egen personal - att kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande förhållanden ska krävas,
- Att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare krav ställs på att personalen omfattas av meddelarfrihet och att offentlighetsprincip ska tillämpas avseende den kommunalt finansierade verksamheten,
- Att i all upphandling och auktorisation ska ställas samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav som i den kommunala verksamheten samt krav på att kommunens olika policys följs.

Rolf Wasteson

Camilla Carlberg

Birgit Hansson